

CIMITIRUL BUNA.VESTIRE

P O E M

L—J Solemnitatea s*a petrecut în amfiteatru! cu păreții albi, de pîlnie, ai Universității. Un interior de turn de apă fi de circ, edificat în echilibru ca o piramidă de cărți de joc, din vîrful căreia, cînd cade valetul, se prăbușesc, vabvîrtej, patru* zeci de cartoane, 'aderente castelului prin frac< țiuini de simpatie. Anul trecut, în aceeaș sală, un conferențiar străin destăinuia unui public uimit cuceririle chimiei sintetice, stropind, pentru exemplificare, de jurîmprejur, auditorul, prins în treptele stalurilor ca niște muște într<un pămjeniş, cu violete de Parma artificiale, și explicînd cu înțeleș admiratorilor, doamne și domni, care îi aplaudau, că fiecare din ei era o uzină ignorată și o distilerie de parfum.

«Avec votăr permissionn, preciza inutil eoni ferențiarul!, un mare profesor ceh sau slovac, ce n'est cje de *l'urin*», vorbind franțuzește cu accentul obișnuit, în dezbaterile problemelor internaționale, al reprezentanților cu iimba grea și cu buzele groase, ai popoarelor civilizate în trmn idiom secundar.

Dacă ar £ procedat la fel, servindu*se cu pulveri* zatorul personal și deia dreptul de lichidul din care parfumul fusese științificește extras, conferențiarul ar fi primit în cap umbrelele și bastoanele asistenței. Totul e formă și material, în învățămînt și în viață, — și ipocrizie, — și un testicul de cauciuc

în prelungirea unui sul de sticlă se preferă public modelului copiat. E imoral originalul, dar cultivat plagiatul.

Mă temeam, la examenul meu, de aglomerația de atunci. . . Și mă ofensa examenul. E nevoie de un temperament concesiv și inferior, ca să nu simți câtă rușine implică repetarea în public a lucrului învățat, ca un bun ce<ți aparține și pe care bai fi creat. În cartea cutare se găsește răspunsul la întrebarea examinatorului, asimilat de toți candidații, care de obicei susțin spusele altora, repetate și de aceia cu o convingere tristă și cu un patos regretabil. Și recunoașterea ostentativă a meritului acestei impudice imitații cub turale mi se părea, aplicată la mine, de o indisie creștie trivială. O comisie își afirmă dreptul să judece și să dea sentințe relativ la valoarea intei lectuaiă reproductivă, și un candidat e obligat să suporte și să recunoască autoritatea acestei mai* mușăreli și a unei lamentabile încrederi în sine profesionale, să<și facă un titlu pe viață dintno opinie cifrată, cu iscălituri încalcite autografice.

Mă stînjenea cu deosebire ipoteza aplauzelor din partea unui public, amator consacrat al speci tacolelor dramatice, științifice și judiciare. Doamne distinse, păstrînd cu știința contacturi cosmetice și cu literatura penală ereditățile urmărite de Freud, părăsesc tribunalele cu părerea de rău că încă mai asasinat și aduc la Universitate sufe* rința că le lipsește o diplomă din cutia cu tifon.

Comisiunea instituită venise în redingotă și luase loc. Deia lungul unei mese învelită cu postav de biliard se înșira un rang de fotolii, la perete, scaune crăcănate calculat, cu perini pentru coate, ca pentru somnul ramoliment tului optimist de după masă, și cu arcuri, ca pentru niște voluptăți primite confortabil pe spate.

Nu mă puteam hotărî să intru, mă sfiam de mine și<mi era frică de. . . public. Căutam din ochi care ar fi putut să fie în ultimul moment drumul cel mai scurt ca să mă strecor printre dependențe, ca să fug și să mă las de doctorat, în clipa supremă a gloriei didactice. Cîteva brațe colegiale interveniră la timp, substituite resortului personal absent și mă văzui îmbrîncit pe ușa scundă din dreapta comisiunii, ca un debutant în Hamlet, aruncat în teatru dintre culise.

O robă neagră mă drapa întnun prestigiu magistral șovăitor. Miia fost împrumutată de portar, care o dă generațiilor cu chirie. Mînecele spînzurau ca uniforma unui episcop cu numărul fizic mare, moștenită de un vicar anemic. Cerusem din timp să mă înfățișez inchișiției universitare în hainele mele, nișel terfelite, dar cancelaria se simți vexată de o dorință care părea că nu prețuiește după tariful cel mai înalt decorul, înscenarea și uzul. Un candidat normal și cu dare de mina își pregătește garderoba doctoratului ca o mireasă albiturile, pe măsură, și se și fotO' grafiază în poziții expresive, dovedind respect pentru instituțiile de ștofă și nasturi.

Mitam controlat în dosul ușii vocea, tonul și emfaza ei, încercînd să pronunț fraze începute didacticește cu « Dat fiind » și cu « După opinia unea savanților care fac autoritat^ în materie ». Deficitul vocal era grav. Eram emoționat și dintrio* dată perspectiva examenului în carne și oase mă făcu mai mic cu douăzeci de ani, scăzînduimă pîna la copilărie. Circumstanța și atitudinea coii mandă starea morală.

Nu putusem nici cu sonoritate nici șoptit să zic, repetînduimi rolul, nici « Onorată Cornii siune ». Devenisem afon, gîtlejul refuza să mai mă servească.

Rectorul nostru nu putea să fie nesimițitor la arabescurile tichiei și la creșturile mantiei, de când, lipsindu-i din recuzită un original, ba căpătat din străinătate la intervenția surizătoare a unui ministru. Avem al nostru un mare învățat ale căruia păreri despre propria valoare întrec toate fanteziile teatrului comic. Nici o atenție nufi pare prea mare și toate onorurile cu care bau încărcat contemporanii ca sad astupe o gaură păroasă cu măselele stricate, totdeauna căscată după o bucată grasă sau pentru o recrei* minare în numele noțiunilor consfințite, jucate cu o patetică scamatorie, au fost, după consii' mare, derizorii. S>ar fi gândit la Premiile Nobel, pe care le.a așteptat și în care nu erau de ajuns intervenția și recomandația. El vrea mereu ceva nou și ceva nepurtat în țara lui, o jucărie mai mare, o tobă mai sonoră, o scîrțîitoare cu tonuri de harmonică, o minge. Dașiri un deghizament, un costum de ba! mascat, dași'i și un pergamțit care să»i Confere drepturi și autorități ca ale locșitorului din Capadocia, anacronice și cu nepuțință de exercitat în loc anumit fără să fi puse titlurile pe goană.

Întno bună zi, Rectorul a primit gratis îmr>o ladă odăjdiile unui titlu, și întn un plic sigilat o diplomă de Doctor nemuritor, pe care îndeobște firmele de magnetism personal și de hipnotism.

din America, o trimit cu prețul din catalog amatorilor din toată lumea, recrutați cu o pagină de publicitate.

Rectorul se gătește cu o capelă pătrată, cu o pelerină roșie, cu o dantelă cu broboane, prinsă în regiunea înghițitorii, ca sistemul de mărgelă al unui curcan în criză de orgoliu. Când îl vizi' tează ucenicii și admiratorii, el făgăduiește să le arate numaidecît ceva și trece întno cameră conexă cu biuroul. După o forfotă prin cutii și dulapuri, se întoarce acoperit cu atribute britanice. La umerii lui inegali și la un bust pieptos întno singură parte și ridicat ca de un efort pentru sprijinirea unei cobilițe grele, dăruită de fiziologie, se adaogă atunci o conștiință de atlet. În vedere ca trebuiesc costumele lui peri petuate Intrmn material sustras moliei și răscoai cerii în naftalină, Rectorul, care într/altfel nu apreciază copilăreasca pictură și zbegul creionului și al culorii, șiia destinat din progenitură o persoană acestui meșteșug de Conservare a materiilor coruptibile, toate materialele fiind sui puse stricării, și gloria și pielea. Cariera acestei artiste care aplică rețetele bărbierului cu pensula mică, slujește marelui Rector de oglindă cu multiplicare, și veteranul Narcis se reflectează în sînul familiei casnic. Pictorița îi face barba, îl întinerește și înfrumusețează, îi roade unghiile și îi pune carmin, rectificîndui și zîmbetul, rostit, din pricina unei fantezii a scheletului, strîmb întno parte,

E și cel mai fotografiat dintre învățați, lăsim duise gîdilat de obiectiv și oprindmse, pentru poză, oricum bai ruga să șadă și oriunde să se uite, la mîna fotografului, la un cal ori la un vardist, și se supune cu o cuviință fericită. Dacă pentru o intrare în marea evidență >ai aduce o scară de coșar răsîmată sub o fereastră, el

s<ar sui pînă la jumătatea ei, s*ar arăta cu un picior în aer, ca o baletistă, și ar pune și corset. Publicul cunoaște toate atitudinile cu puțință ale fiecăruia din mădularele sale; brațul ridicat și lăsat și oprit la jumătate, la trei sferturi, la sfertul și la optimea gestului; figura din cele douăzeci și opt de profiluri, care acordă analistului de oameni mari ceva din urechea înmuiată, ceva din frumusețea umflată a nasului, gura îmbrăcată și dezbrăcată de suris, ținerea ochilor spirituală, înălțarea și pogorîrea lor. Mîna i<a fost luată crispată și întinsă în patruzeci și două de feluri, și undeva pe'acasă trebuie să se găsească și reproi ducerea ei în ghips cu toate liniile revelatoare din palmă.

I___i « Un toboșar fără tobă nui un toboșar », mi<a răspuns un profesor care și'a atribuit această sentință, probabil citită. Tezele trebuiesc susși' nute în costum adecuat. De unde rezultă că un om în pielea goală nu știe nimic.

Mai rugasem pe profesori să terminăm fon malitățile fără ceremonie și solemnitate, în cance< lare. Precupeții cunosc modestia că nu dau o festivitate la cumpărarea fiecărui șic de fasole. A. jignit și această neînțelegere însuflețită pentru, festivitățile culturii, spectacole de profesie și de sporirea bunulubsimț. Șervetul, gestul cu tava al chelnerului, tonul important al literai turii, discursul de deschideri și de închideri, omagiu direct în văzul și auzul gîdilat al bărbatului social, considerentul, elogiul desfri nat, aplauzele, îmi usucă limba. De vreme ce ne știam de aproape, doctoratul putea să fie acordat Ia o masă cu scrumieră. Expoziție, redim gote, figuri compuse, amfiteatru, candidat și logă, de ce' între noi fie zis, unui mare savant din comisiunea de care atrna diploma vieții mele, iom scris opera monumentală de trei kilograme două sute șaptezeci grame, în două volume broșate. Am lucrat la ea patru ani, și ilustrul personaj a iscălit>o cu o candoare măgulită.

Profesorii și oamenii iluștri suferă cu toții de o lipsă de timp îngrozitoare, care nu ie dă răgazul

să scrie cu mînă proprie și cu geniu personal cărțile destinate săfi păstreze. Constrînși să se risipească în activități neprofesionale, ei au la îndemînă totdeauna cîte un Gulieă de felul meu, însărcinat să le dichisească slova și să le caute, pentru posteritate, cărarea intelectuală cea mai exact pieptănată.

— Am o idee, Gulică, și te însărcinez să o dezvolti.

Savantul nu are nici una și îmi lasă mie, odată cu cinstea execuției, și onoarea ideii.

Colegul nostru Feldea era un matematician. Algebra nu ba reușit personal la nimic, dar nu ba împiedicat nici să compuie, pentru bronzul și soclul unui profesor ilustru, o serie de volume groase de știință medicală. Era tot un Gulică și el. Închis optsprezece ore pe zi întrto bibliotecă vastă, cu o cutie de tutun pe masă, de caii' tate proastă, și cu două falange prăjite, el a primit un salariu care ba permis să rabde de foame numai cinzeci la sută. Specia Gulică are toate competențele pentru scularea din moarte a unui hoit de mare erudit și pentru suirea coșciugului întno piramidă. Genul Gulicăiscribul a construit autorități în toate meseriile, magnați și specialiști, înzestrați cînd cu o mare operă de posteritate, cînd pe toată viața, cu opt pagini de discurs, repetat timp de zece ani, așa cum a fost compus, zece ani de la mijloc în jos, și zece ani de'a<ndai ratele. Iluștrii beneficiari ai acestei sofisticări fac parte din toate comisiunile, comitetele, sînt conf vocați Ia toate netrebuințele, invitați la jetoane, diurne și tantieme.

Cei cu mai multe rude și legături n>au nici de acest lucru nevoie, numit în limbajul florilor academice «lucrări». Dar un profesor univen sitar — haide! e un profesor universitar. O parte din gingașa lui tîmpenie nativă s<a transformat în

sudoare de muncă și în vapori. Dar ce farmece secrete trebuie să aibă acel animal de contabilitate la care mă gîndesc, estimat la un total general, de lefuri și comisioane mensuale, de trei sute mii lei?

Ce! mai iritat dintre membrii juriului exami*nator a fost o creatură integrală a muncilor mele. Pe fața lui vînată și crispată am putut citi, ca întrun excrement, maladia de care îi suferea egoismul. Odată ridicat pînă la frontispiciu, el ar fi dorit să«si sfărîme schela pe care se suise, sigur că îl va ține suspendat văzduhul. Liam fixat în ochii punctați la coada pleoapelor zbîrcite cu caimac, silindud să șid închidă.

Dar solemnitatea e totuș solemnitate. Am avut o intrare de film. împiedicat în poalele negre și gata să mi pierd bustul, am fost silit să mi le ridic pînă la genunchi, ca un popă care trece gîrla. Jumătate în pantaloni și jumătate aniversar, iruam oprit o secundă, ca să mă pregătesc să înfrunt cu demnitate tumultul aplauzelor din sală. . . Nici după ce mi-am lăsat poalele să cadă, manifestația de simpatie a publicului nu s-a ivit. Am strecurat o căutătură explorativă pe sub sprincene. Sala era goală de sus pînă jos. . .

O singură spectatoare, nevastămea, la un etaj, cu un copil, care arăta cu degetul pe tatăl lui, în halat. El ținea în dreptul gurii o trîmbișă, în care era în tot momentul împiedicat să sufle, nevastămea explicindu-i, cu violențe șoptite, locul unde se găsește, și el refuzînd să priceapă. Muzica lui interzisă în Universitate m-ar fi răzbunat, sugerînd comisiunei că nu toată familia Unanian împărtășea respectul fundatorului ei pentru doctoratul în litere și filosofie și că singur șeful dîrdîia dinaintea unei colecții de manechine vechi.

Lipsa radicală de public a decepționat vizibil și juriul examinator. Membrii profesori arborau la butonieră cocarde indescifrabile pentru ochiul vulgar, inexpert la rebus și șarade de mătase. Decepția era cu atît mai amară cu cit membrii

juriului își studiaseră și atitudinea în fotolii, și pregătiseră, pe lîngă o scurtă cuvîntare lapidară, un chestionar interesant combinat cu știință și abstracțiuni. Președintelui îi plăcea mai ales să afecteze o rostire gongoristă, obținută prin prezența permanentă a limbii în dosul mustății cu buza în relief, ceea ce da frazelor lui o musculatură barbară, și cuvintelor un accent asirian. El voia să afirme, prin escamotarea rostirii corecte, o erudiție internațională vastă, care iar fi alterat virginitatea rurală cu o expresiune a vocalelor din colonii. Profesorul meu rostea sistematic o ca U, e ca a, i în loc de t, izbutînd să"Și ridic idiomul la limba incertă a unei grădini zoologice, însă deficitar în ceea ce iubea cu deosebire să demonstreze, guturala pariziană. Pentru nazalizai rea a la jranțaise, organul respirator se comporta ca o pompă de bicicletă, și aerul, făcînd o gîlcă, deriva, la finală, s-ar fi zis pe urechi, cu șuierul obscen al unui ventil insuficient închis.

N-aș putea să afirm că n-am fost impresionat de absența oricărui public și că nu împărtășeam pe din două cu președintele agitația lui scandalii zată: trecerea de la o sală imaginar arhiplină la o aulă cu desăvîrșire pustie, era o cădere de la etaj. Și mi se părea prevestitoare de rele. păstrînd din copilărie superstiții. Calendarul meu începea cu o foaie neagră.

Pentru a doua oară voii să fug și să mă lipsesc, ca un mire în noaptea nunții, înfricoșat de ceea ce ced așteaptă după banchet. Dar apucasem să mă arăt onoratului juriu îmbrăcat bisericeste. Dacă, după public, mai trebuia să lipsească și candidatul, situația juriului devenea delicată.

Dar întno situație schimbată, și starea suflet tească se ameliorează, înaintînd în fața comisiei și singur cu ea, puteam să mă leapăd de o ținută morală improvizată pentru galerie.

La al treilea pas mă oprii și făcui demonstrativ cu ochiul. Voiam să spui: « La ce miam așteptat și ce a ieșit. Mai bine mergem acasă. » Aveam în fața mea niște oameni care mbau povestit, fiecare în parte, cel puțin câte o porcărie pe zi, utilizînd și vocabularul. Crimasa ochiului se înspăimîntat, și o răceală iconografică puse stăc pînire pe portretul lor bărbierit proaspăt, jignit și glacial. Cînd omul devine comisiune și cultură ființa lui cu prostatită trece subit în cristal și columnă.

_____De la ușa mică de suflor pînă la juriu am avut însă vreme să apreciez beneficiile examenului dat în intimitate și practicat de un ilustru coleg al membrilor din juriul meu.

Candidatul așteaptă la poarta profesorului într-o atitudine hermetică, de mare inocent care nu ar fi mințit niciodată nimănui, nici programului, nici birtășului, nici proprietăresii, nici fetei de magazin. Privirea lui exprimă transfigurarea îngerului care caută, în toate micimile omenești, de preferință cerul.

Profesorul, uitînd odată de un asemenea candida dat încremenit în poarta lui, ieșea pe gang, ca să plece în provincie. Dezlegat de contingente și cu bretelele sufletești lăsate peste pantaloni, el își divulga adevărata personalitate. Dorea, pentru prînz, la scoborîrea din tren, să i se prepare un șnițel vienez, indicînd ca un bucătar carnea de vițel de lapte și pulpa: nici prea grasă, nici prea slabă; potrivită. Candidatul simți că i se taie picioarele și se retrase mai înlăuntrul gangului, ca să nu mai poată să fie viizut, renunțînd în conștiința lui la examen. El știa că orgoliul savantului, surprins în secretele căptușelii pure, era intolerant și nu admitea complicități. Examenul putea să devie catastrofal.

Era prea târziu. . . Fusese văzut, și intenția lui de a se doborâși la neplăcerea profesorului impresia unei intenții de fraudă complicată.

El putea să și închipuie că tânărul candidat voia să se strecoare în casă și să i fure prețioasele manuscrise. Profesorul tocmai scria în versuri albe una din celebrele lui piese de teatru, în care acțiunea începe cu un cioban și sfârșește dramatic cu o lepădare de catolicism. El apostrofă numaidecât pe student. Instinctul se apăra cu încruntările și țipetele în diapazon subțire.

[se mai întâmplase cândva o neplăcere de contrast, în timpul războiului, când, îndemnând cu cerneala depărtată a convingerilor aspre armata să moară pînă la ultimul soldat și să decedeze frumos, dascălul își păstra cu amănunțime iudiviu dualitatea pentru îndemnurile și comentariile viii tonre, de care țara lui putea să aibă nevoie, își uitase și atunci masca în pat și se afla acasă în papuci. Un nefericit de învățător păduchios, de pe front, sublocotenent în permisie de două zile, alerga în suflet pînă la reședință, ca să ia oxigen înalt de la idolul și magistrul lui.

Dintr-o greșeală de orientare, învățătorul nimerise într-o cameră din dos, secretă, de obicei încuiată, ca o arhivă de mare preț. Idolul își dădea cu un cuțit în mină felia preferată de șuncă și salam pentru gustarea matinală. Dinaintea unui perete decorat cu cîrnățarie, sensualitatea și estetica maestrului păreau hipnotizate, și ochii lui însuflețiți purtau un accent atît de felin, încît învățătorului i se păru că maestrul lui dă din coadă. Un cearșaf unsuros, dat peste cap, dezvelea frumusețea catapetezmei de cărnuri afumate. În ușa expoziției de porc preparat, flămîndul frontului fu izbit de două amețeli: a idolului răsturnat și a poștei de mineare. Într-o secundă au coincis vehementul muget agresiv al profeso-

rului cu fuga din toate puterile a bietului învățător, care, în ceasul unui dezinteresat sentiment de adorație și închinăciune, și-a văzut înmormîntat mîntuitorul într-un cimitir de cartaboș. El putea să creadă că temperatura de jertfă și de apostolat a predicatorului se întreține cu doi covrigi uscați și cu un pahar de apă, în care i se strecurau mute lacrimile, ronțându și covrigii.

— Ai întârziat! strigă supărat profesorul, jucînd fără să vrea fabula lupului cu oaia. Și ce vrei să faci de te ascunzi? Ai venit să te ascult, ori mă pîndeai să plec*.

Candidatul știa că era șapte fără un sfert și că fusese în poartă la șase precis, ca un lucrător de uzină, dar, hotărît să nu*și indispuie presei dintele, se lăsă copleșit de injuriile lui acumulate, care veneau din șnițelul vienez; căci examenul fusese aprobat să fie dat în trăsura, de la domiciliul maestrului pînă la Gara de Nord: douăzeci și cinci de minute de cal.

— Ai fi putut să te scoli mai de dimineață, de pildă ca mine. . . Care, deși am lucrat toată noaptea, la r am fost în picioare, la datorie.

Profesorul se lăuda cu suferințele studiului, în realitate, el dormise buștean și mai căsca și în poarta gangului, cu mîna la gură.

Dar profesorul simțea că nici o expunere detalii ată a meritelor lui științifice, neostenite și veșnic la post, nu putea să desființeze imaginea culinară. Dacă trupul lui diamantin se găsea pe picioare, glasul îi era târăgănat și somnuros, ideile întunei cate, și vorbele ieșeau ca dintrto plapumă trasă pe ochi, dedesubtul căreia marele dascăl, ocupat peste măsură cu știința și lipsindu.i și gustul băilor cotidiene, considerat ca o preacurvie, își putuse aprecia, în pîcla totalizatoare, nuanțele

treptate ale urdelor și brînzeturilor personale. De la tălpi pînă în subsuori, eminenta indivii dualitate emana la catedră, în redingotă, o savoare olfactivă de șoarece și arpagic.

— Haide, urcă! zise profesorul, indicînd Strai pontinul din spatele birjarului, monumental pe capră în dulama lui de catifea, cît un măcelar.

Încruntările de frunte și de pleoape ale dascălului nu anunțau nici o bucurie, dar, în nădejdea unei modificări de situație, candidatul primi geai mantanele și cutiile, printre care figurau și ambai lajele de cochetărie ale venerabilei soții, cu o rei semnare surizătoare, afirmînd. în panica rinjetului silit, că șapte geamantane și trei cutii de pălării e foarte puțin pentru rezistența lui și că genunchii și brațele îi pot suporta cel puțin întreit, tn dei votamentul lui, studentul ar fi alergat cu bagajele în spinare după trăsura domnului profesor, primind întrebările și dînd răspunsurile în pas alergător.

Profesorul ocupa singur cele două locuri de pasageri, oferindu'ți locul din stînga ghiozdanului voluminos de manuscrise și care la savanți joacă rolul cățelului de rasă, bosumflat, purtat la brațul curtizanei și pus jos din cînd în cînd. Ghiozdanul profesorului se mirosea pe canapeaua trăsurii cu o cutie conică de joben.

Prima întrebare îi fu candidatului fatală. Ne< putînduși încremeni mai mult arcurile maxilare, el dete drumul unui căscat deio sinceritate care ar fi impresionat blajin și o statuie. De frica întîlnirii cu profesorul lui, candidatul nu închisese ochii două noți și, aglomerînd lecturile și repei tițiile, ajunsese să nu mai înțeleagă nimic, să<și piardă sensibilitățile directe și să se îndoiască în conștiința lui și de realitatea brută că există.

Un al doilea căscat urmă fără interval, si candidatul nu se mai putu stăpîni, căscatul devenind singurul lui mijloc de exprimare.

— Oprește, birjar! răcni învățatul. Dăite, măi garule, jos!

Fără puțința unei scuze și degajându-se cu greu dintre colete, candidatul la licență se scoborî din birje deamdaratele, cu pălăria în mînă, și se pierdu în circulația străzii.

Calitățile de hamal se cumpănesc cu meritele universitare. Examenul e rapid și sintetic.

Un fine de an ține pînă la gară, cu suirea în vagon și ocuparea de mai nainte a unui loc pentru savant. O licență se poate termina pînă la Chitila, iar doctoratul se conferă după șaizeci de hilioi metri, pe la Ploiești, în restaurantul cu plăcînți. Dacă profesorul uită, brînzoaica și șprițul sînt achitate de student. Uneori e și o plăcere de rafina* ment să uiți să plătești și să nu scoți o sută de lei din buzunarul de marochin. Și nu știu ce decență te oprește să pipăi bancnote dinaintea unui public care te știe cu degetul pe documente, și preferi, distrat și interesat de un afiș de propa* gandă în culori, a! căilor ferate elvețiene, să rămii întors cu spatele la cassă, în vreme ce plăcinta scoboară lin pe funicularul a zece metri de intestin.

_____ Mă întorc la doctoratul meu. În starea actu< ală a științei aplicate, mifaș fi putut face probele chiar la telefon, și sărbătoarea din aulă s*ar fi putut petrece mai accelerat la un ghișeu de bilete.

Dinaintea sălii goale am crezut cărnii pot permite cu juriul familiaritățile din epoca manuscriselor, pe care le fabricam pentru gloria onorațiilor lui membri. Am explicat, și cu coada ochiului și cu cotul și apoi și verbal, că nefiind nimeni de față ne<am putea retrage și trece teza la poartă.

Juriul devenise rebel: redingota dă gravitate și sugerează consternarea. Se stabilise distanța, între mine și juriu fusese tras zăvorul academic.

« Nu mai e nimic de făcut, îmi zisei, comedia trebuie jucată în costum și defam picioarele. »

Băiatul meu tocmai izbutea să scoată din trombi peta lui un sunet caricatural ca țipătul alambicat al unei găini.

Revolta prezidentului, apăsînd cu importanță pe soneria din zid, mă sili să mă întorc și să apostrofez copilul.

— O săfți rup urechile! strigai de jos.

Familiaritatea candidatului cu tribunele sun prinse.

— Da, este fiul meu, răspunsei privirii interogative a președintelui, fiind cuvîntul*jiul și* dînduți o importanță de text religios, ca unul ce mă resimteam la rîndul meu de contagiunea solemnității.

— A! făcu el, uimit. . .

— Păi, sînt căsătorit de cinci ani, răspunsei.

Puteam să zic «sînt însurat», dar nevoia de* a utiliza dubleuri mai căutate ale cuvintelor și vocabule cu tocul înalt, făcea parte din ținuta mea ocazională. Nimerisem exact în mustrea ce mi-o făcu dioptria enormă a ochelarilor. Un roman universitar, se rupse. Președintele păstrase pentru mine o nepoată cocoșată și neagră ca un geamantan, natură cultă și delicată, însă cu o călcătură de pelican. În zestre intrau o pâreche de case și o agregatie, urmată de un definitiv.

— îmi explic, în sfîrșit, rezervele domniei tale, accentua președintele, cu bun înțeles.

El făcu aluzie la un întreg trecut nesuferit, cînd, însărcinat cu lucrările profesorului în bibliotecă Iui, eram secondat de gingașiile de cangurii ale nepoatei, persoană savantă, care sufla în vecinătatea mea o duhoare de ozen și care raporta probabil zilnic conduita mea exagerat de exemplară. Fusesem ultima speranță a unchilor profesori și a mătușilor pedagoge, familia întreagă, dimpreună cu toate ramificațiile ei masculine și feminine din toată provincia, fiind exclusiv didactică, la toate gradele de învățămînt, primar, secundar, profesional, comercial, universitar și la inspectorate, progeneruri, descendențe și mulțimi* plicări ale unui singur animal, sămîntos ca un dovleac, trimițător de tigve în toate despartămintele culturii. O dinastie a catedrei și a catalogului, cu șchiopi scurți de un picior, cu obezi, cu palizi și vineți, cu trandafirii, cu peltici, cu pensionari și cu tinerei, activi autori, patronați de unul mai mare peste cinci, de manuale întocmite cu foarfecă și cu guma arabică, pentru cincizeci de cursuri odată: o mie la sută beneficiu net.

Însă în ceea ce privește nepoata, fusesem infonmat de vizitiu.

_____ Manevra cu nepoata se repeta de un șir întreg de sesiuni. Cimpanzeul feminin al familiei îmbătrînise, fără să se găsească un doctor romantic pentru măruntaiele ei de muzeu. O canapea se afla la îndemîină și o liniște de cîteva ore impresura zilnic colțul apartamentului în care lucram. Ade* seorî, cocoșată, întinsă cu o revistă dinaintea ochilor, se făcea cu gîndul ispititoare, legănîndu-și un ciorap schilod în aer, și la intrarea mea în birou pronunțînd un «pardon» tărăgănat.

Speranța unui viol, în odaia de studiu, urmat de răspunderi, se risipi timp de zece ani, și toate generațiile de viitori savanți, atrase de ispita ca* tedrei, rămaseră indiferente la incidentul care o condiționa.

Cazul nu era lipsit de precedente. Cîteva personalități însemnate în viața științifică și socială se putuseră căpătui bine, trecînd, într-o singură zi, de la mizeria neagră la opulență. Esențialul era să închizi un ochi sau la nevoie pe amîndoi și să'ți construiești un timpan destul de gros ca să nurti între zvonul public și batjocura în ureche. Un bărbat prevăzut cu toate bărbățiile culminante își întreține, paralel cu tonul fizic, bun de orice demonstrații, neîmpiedicat nici de vîrste, nici de estetică și totdeauna gata, ca un băț, și o atitudine, în știință, în politică, în principii, în prestigii, căreia se pierde isprava, salvată de o fațadă.

Farmecele babelor pot să poarte un proletar care știe să se sacrifice, pînă la înnaltele dregătorii, și un monstru femeii poate săfi aducă în coșul de zestre unui bărbat scaune, prezidenții, funcții și portofolii. Cine vrea să fie fericit cu orice jertfă, poate. Cu un struș la braș, în costum de ceremonie și încărcat cu bijuterii, fericirea se parcurge în totalitatea ei, între surisuri, ironii și invidii.

Discursul de la șampanie, oricare ar fi sărbă*toarea, se adresează celui care o plătește, oricine ar fi el și cu orice fel de bani.

Ba, chiar Ministrul meu, atît de onest în ceea ce privește fondurile necontabilizate ale departamentului, nu miia răspuns odată, cînd i*am imputat legăturile prea mult remarcate cu un elector deochiat, că are automobil? Și cînd lam întrebat ce.i căuta numele între invitații unui îmbătrînit fost heruvim de babă, care lta îmbogățit; de ce ține discursuri la ospețele lui; de ce a chemat, la cupa de șampanie, sentimentele și principiile din filosofii și doctrine, nu mi.a răspuns el că e un om puternic și cu o avere imensă? Și dacă ham întrebat ce deosebire mai poate fi între munca unui sătean, a unui inginer și activitatea unui patron de casă de toleranță, acest om onest a tăcut. Se cam îndoia. . .

Domnișoara fusese rînd pe rînd jignită de venerația minuțioasă a colaboratorilor univeșii tari. Cartotcca fișelor a încrucișat și amestecat mîinile fără rezultat. Căutarea tîmplă lîngă tîmplă, a unui cuvînt grecesc, descifrat cu unghia în variantele lui, a contribuit numai la sporirea respectului candidaților, înspăimîntați de știința documentară a domnișoarei. Dotată cu o meimorie a formelor lexicale care covîrșește sexul și frînge elanul chiar pentru o femeie frumoasă însă prea savantă și activă ca un polițist al grama*

ticei și al glosarului, ea stîrnea o admirație de raft și de scară mobilă. însemnările se făceau împreună, notațiile erau chibzuite la o depărtare de o palmă a unui genunchi de altul, și domnișoara urmărea cu neplăcere cîtă băgare de seamă respectuoasă punea tînărul succesiv din biurou ca să sporească intervalul, evitînd cu îndărătnicie contactul. Parfumul domnișoarei era fin, dar ei nu putea împrumuta nefericitei slute jivine nimic din sensualitatea și sălbătecia mirodeniilor lui, domesticite pe o gamă compusă.

De cîte ori ieșea din biurou în apartament, ea își accentua boarea de micșunele, strămutată de parfumeurul artist către aromele evocative ale fagului, cu un abur de puiverizator. Mai ales pentru coiful ei de bucle, zadarnic de frumos, întrebuița somnolențele latente ale unei unsori pipărate. Capetele apropiînduise pe un catalog sau în dreptul unui dulap, mirosul ar fi putut sa fie mai repede gustat de nervul zoologiei. Aștep* tare deșartă.

Căci unii din băieți îi plăceau în afară de orice socoteli, inima ei pulsînd cu aceleași impe<tuozități dezinteresate ca inimile fetelor clăidite după sintaxa naturei corectă. Zmalțul între*rupt al pieptănăturii părului viguros și nou părea pus cu o pensulă lată, în lame de lustru, sprincenele dure și genele groase dădeau ochilor o strălucire gravă, și fața palidă, întunecată pe liniile de contur cu un fulg de barbă delicat, răscolea săracilei poște inocente. Ar fi atacat ea întii, ca o fiară blîndă, dar se înfricoșa de spaima unui refuz. Nici unul din candidați nu a putut să fie pornit împotrivit pantei accelerate pe alunecuș.

Unele cuvinte ar fi putut face introducerea unei sărutări; cîteodată ea putea să aibă aproape și senzația unei împreunări de buze prin conjunc

țiile repetate de doua guri odată, și silabele aduceau în salivă un gust. De câteva ori s'au petrecut întrînsa, alături de un student, o uitare de sine generoasă instinctivă, ca în dragostea împărtășită, care duce pe nesimțite la definitivele confuzii. I se părea că trece dintr'un element în altul, și că se transsubstanțiază, în vreme ce tinărul de lingă coapsa ei aștepta o replică documentată. Când se turbura între substantive și verbe, tova răsul de lucru nu o întreba măcar: « Domnișoară, ce aveți? de ce vă ați oprit? »

Stîrnită în sonoritățile! secrete, între doua chestiuni, mîna ei se ducea la pian, scîbițind un tremur pe clape. Era un moment în care putea să fie luată pe subt umeri, ca în două cîrji, și sărutată cu un suris pe gura crăpată cu limba. Ar fi simțit înțîlnirea cu fiecare punct al trupului ei martirizat. » De acest lucru curent și vulgar, pe care îl practică și viermii, tu mai dreptul să te bucuri, îi spunea încet un fel de conștiință. E osînda ta. Tinerețile astea vor fi înăbușite de alte îmbrățișări, vlaga le va fi sleită de buriă. voie de frămîntările furișate în carnea femeii depravate.»

9

Dar candidații nu erau pătrunși de același sentiment și respect pentru servitoarele casei.

Un latinist fusese prins de domnișoară cu sluga de la bucătărie, o gorjancă neagră, cu doi fluturi de aur de urechi rotunzi, printre zuluși, și cu salba spînzurată în jghebul din sîn. Gura ei, ca o pecete groasă de ceară roșie, frîntă la mijloc, rumenea în scîrlionții pletelor ca un fruct între frunze, și ochii, umezi și licăritori ca murele, cu veriga luminilor galbenă-portocalie ca la pisici, se opriera de câteva ori ațintiți în privirea cărturarului, de mistreț. Pleoapele lui bătuseră în atingerea prin distanță, ca de fulgerul iute al unei oglinzi de buzunar, care aruncă din palmă țandăra soarelui într-un ochi. Oglinda era fierbinte și, dedesubtul ei, îl ocolea ca un șarpe moale, cu două șolduri pe două cozi, pofta somtă» roasă a oltencii cu colțul fetei sumes.

Strugurii sînilor se jucau în spintecătura cămeșii de la grumazul puternic și gol, și rîndurile de mărgele mărunte, pe betele înlortochiate împrejurul mijlocului zvelt, păreau surisul pîntecului furișat în brîu. Ei își puseseră unul altuia un gînd, însă nu putuseră vorbi.

Domnișoara era nedezlipită de biroul de lucru. Ond servitoarea întîrzia flanela în scobiturile mobilierului, șterse de praf cu o atenție lenevoasă, « Niai mai isprăvit? » o întreba plictisită.

Și olteanca nu prea isprăvea întinadins.

Spălînd aplecată, cu spatele la ușa, șahul albi albastru al camerei de baie, întno dimineată, durda gorjancă prezintă cu nevinovăție ochiului tînărului savant, care venea să'și continue pro» gramul, de supt poala cămeșii scurte, o despicătură conformată ca o prună vînată, cu relief palid cuprins într<un pînjenis. El se opri brusc pe coridorul învelit cu preș. NestSpînit și uitînd unde se găsește, făcu un pas și închise ușa, ca un hoț, înaintea de a fi putut fata să se ridice de pe brînci, el străpunse orbește, cu un geamăt ca un nechez al oltenLi, rînza tare și aspră.

Scandalizată de o presimțire, domnișoara veni deta fuga și dete de părete ușa uitată fără zăvor, tocmai cînd mărtișoarele țarâncii, înghesuită cu capul de zid și lovind cu creștetul faianța, scoteau sunete de cădelniți. Răbdînd cu o bucurie adîncă și utilizînd oftatul la perfectul simplu întrerupt, gorjancă bilbîia o întrebare: «Ce tăcuși, mamă, domnișorul'. . . »

Domnișoara fu cutremurată și scîrbită, dar și<a rectificat fără să știe, instantaneu, revolta, cu ispita irezistibilă a mînzei care a mirosit armă/saml. Scăpărînd din mădulare, ea puse, tremurînd, cîriigul și încuie și a doua ușa, care despărțea, printnun vestibul îngust, pentru peșchire, corii dorul de baie, O urechelniți de foc o cutreiera din creștet la picioare și din picioare la ceafă. Ar fi voit sa se intercaleze, să sufere maimuța ei chinuită, din două străpungeri una, și să fie izbită crîncen, cu aceeaș vigoare ritmică a spină<rtlor, puse una peste alta, încleștate la umeri și libere la solduri. Lexicală, domnișoarei i sta revelat brusc sensul unei zicale, pîmatunci obscură, și spiritul ei traduse imaginea exact: «*Faire la bete à deux dos* ».

Femeia neagră se încovoia, clătînată pe laturi ca o luntre. Făcînd cîte o jumătate de pas cu șase picioare la fiecare zmucire și avînt și reîntîlnire mai dîrje, mai vioaie și mereu mai adîncă, grupul se deplasa, în spațiul confortabil dintre păreți, ca un compas cu mai multe vîrfurt. O tăietură de pepene spintecat cu briceagul pe dunga lui, îi trecu domnișoarei prin fire și, halucinată, ea își lăsă să*i cadă fusta de satin, lepădă pantalonii băiețești de mătase. Cu mîinile frumoase de cimpanzeu sc apucă de sîinii tot atît de frumoși, de elastici și de mici ca ai fetelor cu spetezele drepte, șiti strînse, dementă, între degete, de vîn furi. Un răcnet îndoit precipita finalul, și brutele, strînse mototol una întnalta, se prăbușiră dîrdîind, ca subt o lovitură de harapnic, despărțite în cădere.

Răsturnați pe rînă, vinovații își deteră seama că fuseseră văzuți de un complice care voia o parti' cipare. Nu mai era de spus nimic. Soarele cu strălucirile tui îi înveștmînta în odăjdii mari argintii. înflăcărarea și apoi adormirea ca în vis a ochilor, abstracta paloare alburie a feței, buzele ude, întredeschise, ca zambilele, picioarele albe, de la jaretieră în sus, ciorapii de o gălbineală de trandafir, pantofii, un suris de mare suferință al bărbiei, făceau dintnun avorton o apariție dragăstoasă, și Irummețea dorinții de înmugurire răzbea dintnînsa ca luminiful în florile unui stufiș. Opreliștile de etică și de cultură erau zadarnice pentru împiedecarea pravilei luminate.

Viezure țepos și musculat, bărbatul trăia întfia oară a tinereții lui de mare zlătar o secundă de junglă. Abia împăcată, sălbatcicia îi fu răscolită din nou, întno urcare vijeliosă de vîrtej. Cu o mînă dedesubtul coapselor domnișoarei, care'i mînca gura, ea o rodie măcelărită, mîna cealaltă desfăcea țoalele ce mai rămîneau aninate de trup. Făptura lui de animal, obișnuit să lupte

pe piatra pleșuvă în picioare, deștepta mitologia. Pornind pe dedesubtul genunchilor lăsați în legat nare deasupra încheieturii coatelor lui și ajungînd cu palmele groase dedesubtul trunchiului elastic, el sîta ridicat prada de pe velință, treptat, pînă la o înălțime care sta potrivit singură, bîjbîind. În puterea omului edificat pe tălpi și călcîie, ființa fragilă primi ruperea lungă și sfărîmarea, strat bătută în întregimea ei, în văzduh. Furtuna fu stîrnită pe rînd și de trei ori carbonizată de trăznet. Și cînd întrto gigantică opintire masculul izbucni, o leșie fierbinte ajunse pînă în falangele degetelor mici. Cărturarul fusese așîțat de toate miroșurile disprețuite în biuro; parfumele de mare cucoană adăogau bucuriei brutale o nuanță. Carnea, chipul delicat, suspinul vorbit, șoapta de intelect și chiar caricatura catifelau violența, și în fapta lor bestială, dezgustătoare, tovarășii încercau beatitudinile exaltate ale lepădării de sine dinaintea unei porunci.

Împărțășirea cu pămîntul viu anulase supei? stiția de slugă și de stăpînă în această posesiune a lui Lucifer pe din două, și după ce a căzut leșinată domnișoara, otrăvită de marea beție, sufot cată și zbătîndutse ca deto agonie, olteanca, pervertită subit și patriciană, sta tîrît, umblînd în genunchi pe covorul de sfoară, ca o ieșită din minți. Gura ei flamîndă ca un sex căuta să se istovească. Stăpîna se întoarse pe brînci. Obrajii, pleoapele, cercelul moale al urechii, bărbia femeii lor, se mîngîiau de bărbatul înspăimîntat, ca întrto baie caldă, și, goale cum erau, tăbărîră amîndouă pe el, sād devore, ca niște furnici deasupra unui greiere cu labelle frînte.

Povestea a trecut din gură în gură, și doctorul, trezit la realitate și muncit de rușine și de remușt

cări, năa mai venit la ultimul examen și a dis< părut.

Lumea universitară ajunsese să cunoască epît sodul domnișoarei, declarîndud totuș imposibil, din pricina fizicului nepoatei. Și de atunci o nouă virginitate, melancolică, se instalase pe încetul la domiciliu, și singurul care nu mai putea să creadă întriînsa era bătrînul Somoșcheș, vizitiul.

!io . . . . .

i_—1 In împrejur an, de care ramine răspunzătoare natura, și bărbatul e în stare de grave nerușinări, îmi aduc aminte o noapte, după cîteva pahare de vin. Un distins coleg, care căpătase o catedră de omiletică, ducîndu.se în încăperile strimte din subsolul localului în care ne găseam, a rămas acolo o jumătate de ceas, emoționat de baba îngrijitoare. Natură vicioasă și pervertită, aprinsă lric de băutură și precipitată în delir de mirosul complex al celulei, — crcolină, mucegai și un putred derivat, — nu a putut'O părăsi fără o realizare profană a misticului instinct. Eruditul era mortificat, neputînd să.și explice puturoasa izbucnire a chefului vinovat, și căuta, ca vechii mucenici, o ușurare în confesiunea făcută la ureche, cînd se legăna scaunul cu el, între camai razi. Bătrîna, care putea să.i fie bunică, întii a refuzat, lovindu.l în obraz cu măturică și cu fragmentele ei, intercalate în pămătuful de paie. Localul, situat întnun cartier de bănci, era frecventat de contabili, arhivari și misiți, clienți de biliard și table, ceea ce îndoise ofensa, si profesorul deveni antisemit. Mustățile lui brune și gura lui strînsă permanent pe un trabuc, ca o buză canină încreștită, fuseseră stropite cu crema suspectă a unui întreg cartier de specialiști ai dividendului și dobînzii.

Gustase el din această măduvă sau numai aroma ei îl excitase, adevărul este că nu a mai putut să iasă biruit. Bătrîna fu răsturnată în luptă între șomoioage. Crezînd la început că e vorba de un joc de bețiv, fără consecințe, cînd se simți palpată de un corp, pe care nud mai frecventase din tinerețe, ea se așeză pe cît se putu mai con*fortabil pe colacul de lemn, participînd la deli'ciile macabre ale învingătorului, cu dezmorțite reminiscențe.

— Vrei săiți fac o cafea? propuse bătrîna, satisfăcută și recunoscătoare.

Abia atunci se dumiri nefericitul și abia atunci dete cu nasul întnadevăr în ceea ce făcuse. Un furnicar de ghimpi reci se puse să mișune întmnt sul, ca niște păduchi ai arterelor, și el o luă la fugă, ca un disperat al vieții, care, voind să se sinucidă într.un heleșteu, își face vînt, repet zindu.se de departe. Și bău injurios, litru după litru, ca să.și sugrume regretul și oroarea, și nu se mai putu scula cîteva ore de pe scaun, neclintit la masa colegilor lui. El fu în searș ceea și aspru și inspirat.

Baba, din cînd în cînd, crăpînd ușa din fund, a departamentului ei, și.l căuta din ochi, printre public.

— Te cheamă, îi spuneau camarazii. Ți-a făcut cafeaua. . .

Deocamdată, îi fuse groază de sine, o groază dramatica, zguduită, înipăimîntată. Vintrele babei îi aduceau aminte coșurile de pește acoperite cu saci; îl impresionase regiunea dintre două organe unificate prin materii și duhori împrut mutate. Dar, în sfîrșit, el se înfruptase din origb nalitate: nici un cărturar tînăr, pînă la el, nu mai *iiusese* o femeie de șaptezeci de ani! Pocăința Ța venit odată cu dispariția amărăciunii scuir patului de la beție, și, ca să-și curețe cugetul,

profesorul se pedepsi cu opt săptămîni de cursuri, de conferințe și de articole moralizatoare pentru tot genul omenesc și pentru cel puțin cinci sute de ani. Omul are această superioritate asupra genului animal, socotind și cămila, porcul și rața, că se pocăiește și uită. El poate să iasă în priveliște, să predice iubirea, castitatea și credința, de fa dreptul din vomitură.

I — Ții ai « ratat o carieră briliantă », zise președintele: regret.

În vocabular precupeț, cuvintele lui alese se traduceau cu termenii « nu te mai întilnești cu așa chilipir ». înțelesei că în locul sprijinului pe care îl puteam aștepta de la un maestru slujit cu foloase apreciate pentru prestigiul iui falșificat, voi avea de luptat cu o adversitate declarată. Mai bine.

Am acceptat cu bravură această alternativă. Bravura face parte din felul meu de a fi idiot. Cînd mii au rămas șase frați în spinare, i am strîns în spinare și i am dus. Fata care mita plăcut mai mult am luat o de nevastă, fără să o întreb măcar cîte părechi de ciorapi avea. încă studentă la o altă facultate, un crai bătrîn de profesor, cu o casă de copii mîgădăi, iia făgăduit o situație strălucită, condiționată de un verb care nu se rostește la nici o vîrstă, dar care e activ numai pînă la una, și mai mult la studenți decît la profesori, bam tras berbantului cîteva palme. Un vlăjgan din fiii lui, cu o leafă mare în economia politică, mita cerut socoteală. Cît mă vezi de pipernicit și slab, bam ars și lui cîteva.

Cînd nevastă.meă trebuia să fie la cel dintîi avort, am luat o pe genunchi și i am spus:

— Nu! mavem pară chioară, dar asta nu o fac: îl păstrăm și l creștem.

Nu eram un brav? Ba eram un brav. Și am fost brav ori de câte ori mi-a rămas nevasta grea. încă unul, nu e nimic: unde mănîncă trei mănîncă și patru, și așa mai departe. IVbam simțit născut săimi iau asupra toate poverile și să spăl toate ofensele omenirii. Miam băgat întotdeauna unde era mai greu, și tot ce lepădau alții miam făcut un punct de onoare să devie datoriile mele morale. Cresc de cînd am fost copil o mătușă cu un picior de lemn — și am adunat acasă unsprezece exemplare nenorocite de miște și cîini, M<aș devota oricărui scop făcut să mă copleșească. Cine are nevoie de un dobitoc btnd și sentimental, să vie la mine: sunt gata să mă sacrific. Nu e boț pe lume, pe care să nu<l fi ajutat, și escroc care să nu«mi fi scos cîteva lacrimi.

Caritatea săracilor se cheamă devotament, și ca sa fie etern asigurată a fost așezată între datorii. Am cheltuitiO mereu, ca un imbecil, și repetarea batjocurii cu care nvam ales stăruitor nu m>a descurajat. N-am suferit să mi se vorbească de rău un camarad și m=am identificat cu nedreptățile prietenilor mei, care, de câte ori am avut nevoie de solidaritatea lor, deveneau teoretici și evazivi, invocau dificultățile vieții și administrau lecții practice naivităților mele. «Altfel nu ajungi niciodată să faci nimic», învățaseră ei să legi' fereze. Frazele lor începeau, toate, cu «dacă» și «poate», primele cuvinte de sugaci ale lașității și care deplasează responsabilitățile și le scoate la periferie. Un argument concesiv și care se împacă lesne cu toate împrejurările, «ziua de azi», degradează principiile și caracterul, cu sensul că toate erau bune și juste numai pe vremea lui Platon, dar că astăzi substanțele s<au schimbat, păstrîndu«se din noțiuni numai cojile, cuvintele și transportînd viața în retorică. «Trebuie să te adaptezi», adică să primești toate valorile

în mărunțiș curent și să numeri cincizeci de ani gologanii unei bucăți de aur, cu care plătești sau vinzi pe loc. Centimele reprezintă realități sufletești.

Prietenul meu Papă a fost numit ministru la 0 vîrsta la care se capătă gradul de lîoă al caporalului. în fiecare dimineață, la orele șapte precis, el sta găsit timp de ani de zile în vestibulul șefului de partid, unde galoșii, încă necurățați de servi* toare, mai păstrau de jurimprejur noroiul din așun și unde umbrelele încă nu fuseseră scurse de ploaie. La 7/-] șeful obișnuia să se întoarcă în pat pe partea cealaltă, și între două somnuri 1 se servea la perină cafeaua cu lapte. Prietenul meu ținea la onoarea să ducă ceașca el, în locul feciorului din casă, și aștepta la ușa dormitorului, atent la mișcările dinăuntru și cu urechea țintă — cu tava de metal. Auzul i se învoia respectuos cu ciuruitul lung, în porțelan, și conștiința lui lăcea abstracție de zigzagul muzical, trecut succesiv prin mai multe tonuri de instrumente și rostit după evacuare. Dacă i se părea, Ia pipăit, că se răcea ibricul de argint cu lapte, ministrul da fuga la bucătărie, unde conținutul era re-încălzit, pe cînd, atmosferizat, el făcea glume cu servitorii, circii ziceau, ca și cum aflaseră ceva mai mult decît frunțașii politici, încă dinainte de a fi numit, «domnule ministru».

Turnînd șvarțul și amestecînd cu lingurița să se topească zahărul din ceașcă, și numai în picioare, el făcea la patul șefului observațiile categoriei servile în care se complăcea, afirmînd că zahărul nu mai e zahărul <t de mai naiute » și că afară de formula parvenirii totul s<a falsificat, — dădea raportul uneltirilor politice petrecute în timpul nopții, informat cum era din cîteva cluburi și cafenele, la telefon. Mușcînd din cornul scu« fundat în cafea, șeful asculta dormind și silindu'se,

fără să izbutească, să puie preț pe trăncănelile
și asiduitatea viitorului colaborator Ia guvern,
recrutat boierește din semivaleți, ca altădată
vătafii dintre robi.

Cînd ieșea de ia șef, după o jumătate de oră,
băiatul adăoga un chihlimbar la șirul lui de mărgele
măgulite, și privirea lui, absentă din pleoape,
era fixată pe ideaiul portofoliului cuvenit.

— Nu țîe rușine, mă băiete? km reproșat
de nenumărate ori. Din prostituție trebuia tu să
trăiești? ăsta e prețul unui portofoliu? De<aia
am citit noi sute de cărți împreună, le<am discutat,
neom emoționat? De>aia ne<am înjurat, de<aia
neiam tras întno zi niște ghionți? ăsta era visul
nostru, să ne facem ce vrei tu să ajungi? Nu.i
mai cinstit să dai lecții de filosofie unui băiat
de cîrnățar, care își intelectualizează vlăstarele,
si să înveți aoristul al doilea pentru bacalaureatul
unei farmacistice? Nu primești să>mi fie greață
de tine?

— Gulică, țifam mai spus, ești un mare naiv,
răspundea cu o siguranță de diagnostic politicianul,
căpătată din autorii lui particulari.

El e ministru de mai multe ori, și eu mi<am
luat abia doctoratul. Metoda!

12

Metoda e aceeași în toate variantele; greu<
tatea este să o inaugurezi.

Nu sînt în stare să mă lipsesc de oamenii metodei
și de satisfacțiile ușor de împlinit. Alegerea mea
nu șovăie niciodată, sînt atras de chinurile mici,
de oamenii care nu au nevoie de slugoi ci de
pîine, de leacuri și de prieteni.

Construiam în gînd aziluri, case pentru copiii
orfani, curți cu cotețe calde pentru lighioanele
abandonate. Aș face o țară șt pentru muște,
numai să se simtă bine. Aș desființa mîncarea
de hoit, aș suprima abatoriile, măcelăriile, fîp>
turile și aș recomanda tuturor poame, pîine,
mămăligă, lapte și brînză. Aș dărîma închisorile,
să nu se mai canonească oamenii. Am ștofă de
reformator. Halal de revoluționar, care își începe
realizarea omului nou de la saladă și lapte covăsit,
și proclamațiile din iaurgeriei

Cînd plouă, mă gîndesc la ciinii fără adăpost
și ia toate lighioanele din păduri și din pămînt,
pe care natura le face și civilizația le extermină
pe generații. Dacă nu mtar mînca lupii și nu
m<ar mușca șerpilor, am temperament să fiu un
Mîntulor al biologiei și să țin fiarelor predici
de pe munte sau din copac. Mi<e milă de fiecare
din ele, o milă profetică și sfișietoare. Și sînt
indignat de organizarea pe care șba dat<o de uni<
vers omul acaparator. El a scris un Vechi și un

Nou Testament ca să guverneze oamenii deghizați, și nu să simțit în stare să întocmească o religie pentru catiri și cărăbuși.

Nefericirea oamenilor vine de la ușurința cu care se lasă păcăliți, complicată cu orgoliul că pot și ei păcăli pe alții. Cu cât e mai absurdă minciuna, cu atât prestigiul ei sporește. O sumedenie de păpuși de cârpă și paie în lumea înlăntuită de câlții și târțile lor. Dacă un cadavru a durat un timp, el se sfințește pentru că a durat, și când scuipi în el te faci vinovat, și soborul te trimite la spânzurătoare pentru un cot și jumătate de mușama înfășurată pe o momite falcoasă. Fiind o vită care și crede și se și îndoiește, omul iese din îndoielile credinței excitat. E o graniță de-a lungul căreia trăiesc manechinele cu gâtul dat la strung, fără căpățină, bont, și fără brațe, pe un singur picior, omul sintetic, — linia dintre ce știi și ce nu se poate ști. Aici se descalță toți demagogii credințelor și ideilor și fac baie de picioare în sufletul tău. Ce potoare!

I — După doctorat imam întâlnit cu nevasta și cu Ticu la grilaj. Ticu sufla din toate puterile în bomboana de porțelan a trompetei, maică, sa era fericita.

— în sfârșit! zise.

— De ce în sfârșit? am întrebat-o. Mi se pare că de-abia începe.

— Lumea îți aparține! zise nevasta ca un Cezar, cu accent declamator. Faci ce vrei. E un sfârșit, nu e un început.

— Crezi tu că a venit momentul să poți face cuvinte istorice?

— Dar cum poți ezita? Mai este permisă îndoiala? Ce, asta e puțin: Magna cum laude?

— Ai grije săl rostești cu e din *at*. Dacă ții atât la ea, uite diploma, pune-o în poșetă.

— Te găsesc mai indiferent decât oricând, îmi atrase atenția, ofensată, nevasta. Așa te-am poșmenit. Stai cu undița pe mal zece ani, și când ai prins peștele îi dai drumul. Parcă mai fi realizat nimic.

Cuvintele nevestiifmi se resimt de o educație fabulistică și universitară. « A face » și « a nimeri » se numesc falacios « a crea » și « a realiza ». Puncte de vedere, rezultate, spirit de observație, erudiție, valoare, lucrări. . .

Poate că era locul să mă umflu sculptural. Dar momentan mă ardea cumplit undeva.

— îmi vine să mă p. . . , îi șoptii nevestii, subț impresia împrejurării. Mă țin de trei ore. Niciodată mam regretat ca azi că nu sînt un cățel. Aș fi ridicat piciorul pe domnul prese dinte.

Un doctor cu conștiință de sine ar n zis poate: «am o delicată necesitate inexorabilă la care nici nu cutez să mă gîndesc». Dar situațiile contradictorii în care mă pune nevasta, mă fac moralmente trivial, ca la teatru, unde ființa masculină își cheami bivolița, o parteneră monu> mentală cu fesele vaste, « chirie », și ca la tribună, unde un sinistru escroc se înfierbîntă pentru un mare « ideal ». Ai vrea să strigi o dată: « pîrț! » și nu cu gura, cu organul competente, răspuns mai puțin pornografic decît pateticul strigăt a(oratorului.

Nevoia ușurării se făcu exasperantă cînd trecu* răm pe lîngă o trăsură. Cu simplitate și nevinovăție, un cal, la marginea trotuarului, își puse în poziție tumba.

— Frumos îți stă, zise nevasta, vorbești ca un căruțaș!

După doctorat, sfincterul trebuie intelectualizat și el, și, trecut în sistemul materiei nobile, cere* bralizat.

— Tu crezi că un doctor nu mai e un om, după examen, i*am răspuns. Așteaptă. Să mi se dea întâi o catedră, să funcționez vreo douăzeci de ani, sâ»mi fac principii, să<mi las țacălie sau barbă. Dar asta n*o să semtimple atît de curînd: avem timp să ne mai păstrăm funcțiunile și cuvintele dcacasă și să ne mai radem.

— Nu temțeleg. . . De toamnă ai să fii numit, zi*e nevasta.

— Cu puțină caznă o să înțelegi, i<am răspuns. Președintele a rămas așa, cînd bam spus că sînt înșurat cu tine (splendoarea mea!). Voia să>mi

dea, odată cu doctoratul, pe nepoată'sa și o catedră. M'am șters pe bot. Sînt compromis. Știe că avem și copii. Va să zică nici divorțul nu mai merge. Un student sărac mare voce să'și aleagă singur nici nevasta, dacă e «băiat bun». Voi mai credeți că e detașuns o diplomă, și vă munciți sa o căpătați. Dacă sticla e goală, eticheta nufi de nici un folos. Eu sînt o sticlă goală: niam avere, n>am relații, nu mtam integrat în nici o firmă. Mai rău, sînt o sticlă goală cu dop. îmi lipsește pînă și romanul de a fi servit matiintâțile voluminoase casnice ale unui dascăl scump, paralel cu senilitățile lui științifice. Un «băiat bun» și care știe să se descurce, nu neglijează sexualitatea familiei onorabile, de care se cramponează. Tot< deauna există măcar o mătușă, măcar o guvernantă, măcar o bucătăreasă, cu care se culcă șeful familiei și care e utilă în sugestiile ei. Un băiat, proprietar al unui apendice practic, face tot ce vrea, dacă nu se sfiește să<! exploateze, indiferent la mască, la zbîrcitură și vnrice; băiatul bun închide ochii și își urmărește visul, tu Universitate e ca ia tipografie: interesează volumul.

— E o scuză pentru teama de a te irmnra cu dificultățile.

— Îți aduci aminte de colegul Tiveanuf' Ce bine și*a aranjat el viața, numai cu cîteva ele» mente. întâi, Sa silit din răspuseri să-și alunge originile. Bietul băiat era ovrei, și, una din două, ori se făcea ovrei antisemit, ori creștin ostentativ, cu o teorie spirituală împrumutată de la un filosof teologic rus. A fost cuminte, riscînd mai puțin și alegînduși alternativa tradiționalistă. S»a sfiit să facă naționalism direct, de teamă să nu se împiedice din întîmplare de vre unul care bar fi cunoscut și Sfar fi jignit de atitudinile lui înflăcărate. A cîrmit puțin și a luatiO ocolind religios, ceea ce nu putea să scandalizeze nici pe creștini

și nici pe ovrei- La urma urmei, tot la sinagogă o să se întoarcă, odată și odată, și iar putea zice Avrum: omul trebuie să trăiască, are și el afacerea lui. Și a schimbat numele, topit în terminologia valahă, și și-a făcut o emblemă. E mare deosebire între « Regina leilor », cu această ortografie, și « Domnul nostru Iisus Hristos »? Tot o fin mă... .

S-a mai gândit cineva, când ha văzut între paracliseri și luminări, că poate fi Tiveanu « jidan »? Ferească Dumnezeu! S-a îmbrăcat curat și cu dungă, a purtat guler alb frumos, și-a luat doctoratul, a publicat eseuri seci și grave, și-a lăcut un mic samsarlîc din aprecierea literaturii și a cugetării, și s-a însurat cu o nepoată de savant din publicitate, îmbogățit din scuipătoarea spița* lelor, și care, mi se pare, s-a nimerit să fie și el tot un coreligionar cu obârșiile întortochiate. Băiatul a luat zestre mare, culeasă cu pinseta din cea mai pură flegmă, sută la sută bacili. Colegul s-a plasat.

Și cernii vorbești de titluri? O să îți spui la ureche numele unui mare potentat care nu știu dacă are cele patru clase primare, cerute unui ucenic vopsitor. El face și desface numai cu ifosul și atitudinea. Are un prețios defect de amănunt: e analfabet. Dacă vrea să scrie « cum veți voi », el scrie « cum îți voi », și acest îți e una din catas* trofele lui gramaticale, fiindcă îl găsește unde se așteaptă mai puțin. El crede cinstit că îți are două silabe, ezită să scrie întreg la coada unui rînd, și, despărțind cînd după i, cînd după l. dă drumul literii cei mai rămîne în condei, în capul rîndului următor, cam cu îndoială. De unde crezi că și-a căpătat acest magnat autori» tatea? Două articole de toaletă i-au procurat: bandajul unei cucoane trecute și șervetul soțului ei. Pe doamnă o servea cu canula personală,

la domiciliul ei, iar domnului îi înlesnea mînbirile galante în garsoniera lui, discret cu sfințenie în asocierea tainică a problemelor amndoua, satisfăcînd pe doamna geloasă de soțul e. prin. trmn coit persistent și asigurîndu.și recunoștința soțului, salvat în păstrarea intactă a rigidităților morale.

I — Detacum, iiam spus nevestibmi, sätmi stabilești un program de activitate optimist, pe care îl voi executa întocmai. Eu mifam făcut toată datoria. Ai să<mi indici pe cine să vizitez, cu cine să vorbesc și ce să cer, și, considerîndui mă în serviciul familiei, mă voi comporta ca un codoș al diplomei mele. în numele meu și al meritelor dacă aş vorbi, mitar veni să rîd, Șifacolo unde vei crede că trebuie să te duci întii tu, nu șovăi, dutte și fă introducerea, cu toate că teiai cam trecut. . .

— Bărbat ești tu? zise nevasta. Niciodată nu tejam văzut mai laș, ca atunci cînd trebuie să iei o botărire. întii și întii, se înțelege de la sine, trebuie să te duci să vezi pe nașul, despre bună* voința căruia mi*ai cîntat zece ani. Să te väd!

Avea dreptate. Nici nu mă gîndisem.

«Nașul», acela care neta cununat, și neta botezat copiii, e, cu denumirea lui conjugală, «Ministrul». E adevărat, capitalizase pentru mine intențiuni. «Adu'mi tu numai doctoratul, mifa spus mereu Ministrul, și mătnsărcinez eu cu restul. Tu știi că vorba mea e vorbă.»

Dacă un ministru exprimă, pentru public, oare. care lucru egal cu nimic, nu tot așa se întîmplă în casa noastră, unde Ministrul e criteriul, autori.

tatea și suma tuturor dimensiunilor. El joacă rolul Moșului și al MumeifPădurii, si prestigiile lui ne sînt utile și în educația copiilor. — «O să te spui lu Ministru» e o sentință care sperie și cumițește. De ea atîrnă nota aproximativ mediocră din catalog, spălatul pe dinți, curățitul unghiilor, scaunul cotidian: toată toaleta. Eără evocarea Ministrului e cu neputință de luat uleiultde.rețină și unturaidetpește, și, în ființa lui timorată, stau, ca niște nori estompați în cer, și așteptările improbabile ale căsnicieii. Copiii bau văzut de cîteva ori pe Ministru, venind între cadouri și silindutse, rece și radical, să glumească fără plăcere. Convingerea lui intimă este că un copil însemnează scutec și diaree, devenind foarte tîrziu vot. Pînă la vot și după vot, individul stă grămadă în științele naturale, de unde îl trezește la interesele superioare ale Statui lui o perioadă electorală. El se face afiș, discurs, întrunire publică, principiu, program, și în această fază colorată trăiește cîte douăzeci de zile la patru ani, la trei, la doi și rareori mai des, — și se face iarăș cenușiu, intrînd în eclipsă și în regnul vegetativ. Singur Ministerul de Einanțe se mai ocupă de el.

Ministrul e oaspetele nostru de două ori pe an: o dată ca invitat ginecologic și nupțial, și o dată spontan. După dorința lui categorică, botezurile s.au petrecut în strictă intimitate, displăcînduti să procure răgazuri oamenilor care beau și cont versează, pentru întrebările indiscrete. în cali> tate de mîna dreaptă a șefului, el își rezervă rolul de a șiil scărpina pretutindeni unded mănîncă, fără să primească să fie întreat ceti ustură mai viu pe posesorul iui anatomic. între foștii noștri colegi, cei mai mulți n<au ajuns miniștri, ca să mai poată păstra relații cu un ministru, pe supă' rătorul fost picior de egalitate, continuat peste

liceu și universități. El, Ministrul, sta intercalat în elementul mistic, e porțiune din miez. Simbure de grăunte, constrins la o atitudine de secrete și de întunecimi sacre, de unde este pus în funcțiune universul local. El nu mai poate fi întrebat și nu mai poate răspunde. Numai dă din cap sau un răspuns în doi peri. Cel mult poate intra în polemică și în război politic, însă cu specii de egali și numai de la o tribună. Noi mavam acasă tribună și stăm cu toții în trei odăi cu scaune mici.

— Viu la tine, dar știi, să nu mă întînesc cu. . .

Îi scapă, cum se zice, numele, deși îl obsedează. Imensele lui preocupări îi știrbesc memoria minoră în folosul Statului și al binelui național. Acel « Cu » sta întîmplat să fie odată la un botez, și bietul Ministru a trebuit să se lase analizat și scrutat cu instrumentele insuportabile ale unei vechi colegialități și actuale antipatii. Ministrul meu se bucură de o opinie detestabilă la toți foștii camarazi și oameni care s-au apropiat de el. Nu ita zis niciodată « Binevoîți, vă rog » și « Primiți, domnule ministru ». O seară întregă ita dat cu « Bine, mă » și cu « Tu ». . . și o dată ita zis « Moaș'ta pe gheață ». Dintre oamenii cu adevărat mari, singurul Dumnezeu mai peri mite pronumele confidențial și stilul simplificat.

Cînd intră la noi, el vrea să dovedească starea de prietenie cu care ne onorează. Ne ia pe genunchi copilul cel mai mic în serie, speriat pentru că el e Ministrul din cosmogonia casnită. Și începe o poveste goală, o anecdotă searbădă, ca să intereseze pe fini. Fiindutle interzis să zică « nasule », ei trebuie să zică « Domnule Ministru », dar domnul ministru, cu ochii halucinați în ochelarii lui de miop, se pomenește că își uită povestirea, gîndindu-se brusc la o chestiune, cum se zice,

vitală. Pune copilul jos și scutură dunga panta* Ionului, profanată de contact.

Vecinii netau scos vorba că Ministrul « se ține » cu nevastămea. Dovadă că ne seamănă cu el copiii ca o picătură de apă. . . Cel mai mare cînd rîde e leit Ministrul, și fetița are un tic al căutăturii revelator. . . De altfel, umbletul e acelaș, statura aceeaș, nu încapă nici o îndoială. Ceia văzut Ministrul la nevastămea, ca să vie tocmai în mahalaua asta după ea, e de neînțeles. . . Dar cine știe ce calități ascunse o fi avînd: o femeie se cunoaște numai în pat, — afirmă chiar femeile, repetînd acasă dialogurile prinse la teatru, berărie și în tramvai, aplicate la căsnicia noastră. . . De urîță e destul de urîță și are un șold și un umăr mai jos. . . Ba mi se pare că și șchioapătă nișel: își ascunde infirmitatea, afectînd eleganța piciorului tîriș. Și i rea ca o năpîrcă. Bate slugile și nu le plătește, reclamiîndu-le la poliție că au furat, și nenorocitele mai mîncă bătaie și la comisariat. . . Așa e cînd ai rude la Ierusalim. . . De peste tot locul am plecat cu chiria neplătită și ne place luxul. . . Și nici nu se pare că sîntem români. . . Eu trebuie să fiu armean sau grec, și nevastămea nu se poate să nu fie nemțoaică perversă, sau poloneză. . . Nu mai putem trăi de străini, vorba lui Eminescu: « Vai de el român săracul, îndărăt tot dă ca racul ». . . Auzi unde să ajungă! Ne ia și miniștrii. . . Te poți aștepta la orice de la niște venetici. . .

Întno zi, am găsit pe poartă, mîzgălite cu tibii șirul, de către un « bărbat politic » de prin cartier, o serie de principii interpretate.

Eu îmi cunosc cu camăruntul coamele, dar mă simt bine cu ele. . . Star putea să nu știi? . . Se poate păcăli omul o dată, dar mereu, e inadmisibil. . . în fiecare an se naște cîte un plod. . . Ce rușine! Mai bine să fii săracă și cinstită, zic

femeile care ne pizmuiesc, geloase de fericirea care ne«a găsit.

Toate aceste șoapte, zvonuri și analize, mi.au creat în cartier o situație de om foarte salutat. Sergentul din post îmi consacră toate pozițiile de respect profesional reglementat, ca unui domn a căruia soție îngrijește de genitalele unui ministru. Comisarii mă flatează cu trtlul « domnule doctor, să trăiți », perceptorii mă ocolesc, electricitatea și npa nu mi se închid, procedura proceselor mele rămîne totdeauna neîmplinită.

De la cartier, autoritatea mea s»a întins la centru, în cafenele și bănci. Nimeni, evident, nu poate influența pe Ministru, un bărbat de o cinste guvernamentală exemplară, Totuș, există un om al lui, care face din el ce vrea. El lucrează direct sau prin nevastă.

Domni foarte eleganți șiiau scos întii pînă la pămînt pălăria, altă dată au adăogat un suris, a treia oara stau oprit în dreptul meu cu capul gol și m.au întrebat; « Ce mai faceți, domnule doctor' ». Dacă am întrebat: « Dar dumneata cine ești? », individul mita răspuns: « Un admirator ». Admiratorul era un « om de afaceri ». Unul sta ținut după mine ca după o femeie, nemaștiind ce să mai întrebe, cînd și.a terminat cuvintele alese, voind să atace un subiect și neîm drăznind, căutînd să înceapă și șovăind. Mita vorbit de cursele de motociclete, de invenția radiofoniei, de nevoile urgente ale orașului, la fiecare vitrină, în dreptul căreia mă opream ca o domnișoară, ca să.l descurajez și să mă lase în pace. în pauzele lungi ale unei elocințe stupide, el dansa în dreapta și în stînga mea, făcîndutmi loc unde era destul, scoborînduise de pe trotuar fără trebuință, lăsmdu.mă să trec jnnainte, oferindu.mi trotuarul de peste drum. Omul voia să.mi propuie o treabă. A salutat fără să mai insiste

și a plecat. își făcuse afacerea. La o distanță logică, un al doilea individ îl urmărea pe el. Am surprins un crîmpei de confidență.

— Ai tranșat? . .

— Se face. Diseari irita chemat la el acasă. Dar nu vrea acreditiv la bancă, vrea peșin și plățiți înnainte. Pînă diseară ai timp să te gîn. dești. . .

Un rînd întreg de samsari aristocratici au trecut pe la mine, cu barbă, fără barbă, rași peste tot sau numai pe fălci, dar unul și unul în ceea ce privește distincțiunea verbului, a gestului și a politeței, avînd proiecte cu englezi, cu suedezi, cu slovaci și italieni, puțînd aduce arme, bani, căi ferate, armăsari, mărfuri, submarine, de tot ce ar avea Statul nevoie.

Am fost solicitat să intervin pentru permise de export și de import, pentru valută, pentru cumpărări de imobile, foarte potrivite cu O administrație publică, pentru influențarea licita' țiiilor, pentru punerea în libertate a tîlhariilor, pentru diplome și certificate, tarife vamale, pentru furnituri, pașapoarte, expulzări. . . Eu eram obiectul de atenție al bărbaților, și nevastă'mea al femeilor, cîteodată al cucoanelor cu ce se cheamă o bună situație socială. Am fost numiți la locurile de onoare ale societăților care aveau nevoie de personagii cu lanț și cu totda canal, — și în toate astea iluziile solicitorilor speculau proprietățile politice ale unui bideu. Ei voiau să trăiască variat și voluminos din spermul pe care presupuneau căd iasă Ministrul la mine acasă. Unele afaceri luau forma proiectelor de lege, avînd asigurate adeziunile unui grup parla< mentar și al unui al doilea ministru, anticipat de acord. A venit la nevastă'mea soacra acelu ministru în persoană, un ministru posedat de un înnalt idealism social, și, față de reticențele și

rezervele ei, ba afirmat cîte zeci de milioane a cîftigat ginerele, lucrînd un tarif vamal cu uşie încuiate, şi cît era său producă o conductă de bem zină dacă nu pleznea pe drum, odată cu porto» foliul lui. Mi s'au oferit sume mari pentru stîlpi de telegraf, pentru traverse, pentru căruţe de pietriş, pentru o sumedenie de materiale care îmi închipuiam că nu pot să dea naştere unei strategii politice. Am aflat că furnizorul de piatră al unui judeţ era popă. . . El cumpăra căruţa, de la un minister, cu cinci lei, şi voia s'o vîndă altui minister, la o distanţă de doi kilometri, cu trei sute de lei, protectorii lui politici aprobînd să i se plătească numai o sută douăzeci de lei căruţa.

I 1 Ziua cînd s'a ştiut aproximativ că Ministrul mă vizitează numai de două ori pe an acasă şi că nevastăimea îşi împarte muzeul secret numai cu mine, a fost o deziluzie. 'Telegramele, vizi' tele au încetat brusc. Niam mai primit nici o propunere, invitaţiile şi felicitările nu s'au mai îngrămădit în cutia mea de scrisori, — şi nu mai nva salutat nici una din sutele de pălării respectuoase, lăsate pînă la genunchi la trecerea mea. Lumea mă pedepsea că se păcălise şi mă dispreţuia ca pe un incapabil. Miiam auzit agreabila calificare de dobitoc. Să fii prieten cu un ministru care vine la tine, să ai o nevestă drăguţă şi să nu se culce cu el, era aproape o murdărie. Cine o să ne înlesnească afacerile, atunci? Un soţ inteligent şi om de iniţiativă, destinat să facă avere şi să trăiască larg, «are niciodată destul sex feminin în familie, ca să alimenteze un ministru, şi el ştie să i se facă şperţul primit şi căutat, devine omul măcar ai unui ministru, aproape fiecare ministru avînd un om în ochii căruia el nu i nici atît de mare nici atît de pur pe cît îi cred adversarii şi partizanii.

Un model de excelent om de afaceri e domnul, al căruia nume se şopteşte la ureche, dar el s'a retras din circulaţia şperţului, pregătit sufleteşte să dea poporului, ca un mare misie ai lui Dumnezeu, nişte table noi ale legii şi o lecţie de mare onorabilii

tate chiar foștilor tovarăși de trafic. Zece ani el a fost agentul de introducere ai tuturor afacerilor compromise, părintele fraudelor și al escrocheriilor gigantice, mijlocitorul oricărei ticăloșii care putea săți procure un beneficiu de la douăzeci de mii de lei în sus. Ghiozdanul lui de pieie fină, cu catarâmi ostentative, transporta de ia o autorii tate la alta puroiul din care se hrănește o clasă de pești, de pezevenchi, de asasini virtuali, expuși uimirii publicului naiv în vitrina cu cristale vaste ale unei inexplicabile opulențe. Și puroiului din ghiozdan î se adăoga putregaiul și gunoiul purtă, torului, totul așezat grămadă și frământat, ca un aluat de spurcăciuni variate, într.un automobil de mare lux, cu secretar tînăr, careii desfăta ceea ceii mai rămînea incomplect hîrțuit seara din nevastă. între soț și soție, o femeie întrnadevăr frumoasă și inteligentă, intervenise, la experiență, un contract de cincizeci la sută. înțelegînd ce a urmărit bărbatul, care a distins.o cu oferta lui matrimonială, în ziua cînd, fără forme și fără condiții, blana lui de satnur, luată pe datorie, a intrat ceremonioasă în locuința ei umilă, deretă cată de o mamă chioară și adaptată, după cîteva săptămîni, cu împrejurarea, ea su hotărît să servească scopurile soțului pînă la capăt, ser. vinduise pe sine paralel, însă fără săii rezerve lui, din albumul ei secret, nimic; ceea ce vexa pe soț foarte rar, atunci cînd, prințr.o subită pervertire a demnității lui normale și influențat de un film sau subt imperiul unei dezamăgiri de varieteu, visa să fie primitiv și fericit și se întorcea la nevastă. . . Ea a suportat, cu bravură și **Cu** cinism și jucînduși rolul cu un tempera, ment înscenat deosebit pentru fiecare, bărbații ceii mai detestabili și flacoanele vărsate în piesa ei mecanică esențială, ca un ulei cu viscozități variate, cele mai diverse. A făcut să.i tremure în

brațe ființele scheletice, cuprinse de voluptăți de morgă și de mormînt, fără scîrbă evidentă, ofei rindu.se pasiunilor cadaverice și babalîcilor refuzi zați de toate femeile, cu un entuziasm calculat. Șiia dat tinerețea fierbinte moșnegilor, răscoliți de un medicament și îmbătați de potente fictive: a participat Ia abjectele lor cotrobăiri, i.a asistat căzînd din pat, cuprinși de un sughiț de agonie și horcăînd Ungă oala de noapte, cu limba băloasă, pe un covor. Le.a scos din înghițitoare gingiile de cauciuc cu dinți și măsele false, cu care se innecau în momentul spasmului artificial ce ie scutura mădularele, **ba** simțit urînd, în loc de alt rezultat, ia finalurile care confundau o funcții une cu alta, substituite. Tinerele-i înmuguriri au fost rumegate șt morfolite de buzele bătrîne și de fălcile dezarticulate. Au pipăitio toate stricai ciunile, si ea le-a acceptat pe toate, supusă capriciu, lui dement și febrei extravagante, plătită în autori, zații și exclusivități.

Pentru că autoritățile erau de obicei bătrîne și singurele cu adevărat eficace în proiectele și furniturile urmărite, specialitătde fermecătoarei persoane se limitaseră la septuagenari și la oamenii urîți, schilodiți congenital sau prin accident, de o infirmitate a portretului hidoasă. Se întîmpla ca bărbatul cel mai hidos din epocă să fie și deținătorul celor mai depline puteri pentru eston carea milioanele bugetare. Rareori s/a putut ivi, în patologie, o figură atît de înspăimîntător deriva, tă de la modelul ei uman, un hibrid monstruos și imposibil, o corcitură mai fenomenală, ca dintre un cimpanzeu retras în scorbura lui cu o broască îndelungat fornicată, și cu burta.n sus și **Culcată** pe burtă. Acestui amant cu pielea jupuită de o maladie bizară, permanentă, interpusă între riie, sifilis și lepră, i se descărnau pometele roșii și bărbia violetă, de straturi suprapuse de pelicule

dermice transparente. Obrazul lui în*folio se răsfoia succesiv, ca o testea de foițe de țigare. Personajul părea confecționat din pojgbi de parafină cojite la infinit. Toate materialele interne și externe din care era construit și improvizat, se împărechiau după o formulă satanic fantezistă, și omul părea că se născuse fără sînge, ca mușamaua, din doi surogați, mascul și femeie, ai unei fabricații de pegamoid. Buzele uscate erau presărate cu un praf ca de cîrpă scrobită, și o suvenir de păr tocat îi îmbrăca un craniu jumulit ca o perie veche. El nu avusese niciodată sprincene, gene și mustăți, urechile păreau răscoapte ca mucavaua, și în pleoapele de hîrtie sugătoare ochii erau găuriți ca din două împunsături cu creionul roșu.

Aparținînd unei familii bogate, mumia lui ar fi putut să se alipească de o fată de naștere bună. Toate fetele, toate văduvele, mătușile, bunicile, au fugit de el. L.au alungat servitoarele și bau batjocorit prostituatele, lăsînduți o foame de femeie careți munca măruntaiele aprig. Acestui vampir bugetivor, care se cojește permanent, ca o bubă uscată, frumoasa cucoană a unui bărbat care nu a putut, ațîțat de venericele acumulări ale soției, nici să o îmbrățișeze, ita dat cu mare belșug tot ce bau refuzat și femeile slute, și el sta înlănțuit sexului ei cu o sinceră și extravagantă devoțiune. Pantofii ei au fost umpluți cu mîrgă*ritare, între sîni ei statuari au curs grișuri de aur, baia ei sexuală a fost făcută cu șampanie, și fericitul soț și<a însușit comenzi de sute de milioane, trecute pentru executare mai departe.

O activitate lascivă imensă a strîns ca la o crai pătură cu secreție de miere, a unui ștubei scon buros, în jurul sexului, toate muștele și lipitorile mari ale politicii. Trecînd dintnun alcov întrtaitul și rostogolindute în noroiul finanței cu cîte zece potentați odată, prinși de pulpele masive și roze,

doamna a dominat o epocă politică și socială. Recomandația ei făcea profesori, directori, subsecretari, șefi de cabinet, deputați, licențiați. Des<pre ea spunea un ministru bătrîn că e singura femeie cared mai poate ațîța prin miros, și că mirosul ei caracteristic era atît de pronunțat încît începuse săd miroasă și bărbatul și săd excite pe ministru și el.

— E singurul om care mă dezgustă total, spunea ministrul, dar singurul căruia nud pot refuza numic, din pricina mirosului nevestei.

Ședințele amoroase ale acestui ministru, care nu se mai simțea potent decît în vecinătatea ei, durau, ca la pisici, cîte o jumătate de zi și de noapte. Cînd nu mai putea să fie găsit nicăieri pentru o urgentă și încurcată chestiune de Stat, pe care nu o putea dezlega decît competența lui recunoscută, el era pe sofaua doamnei, la domiciliul ei, o casă clădită așa, ca automobilul lui să intre și să staționeze fără să poată fi văzut, în corpul scării de la ușa principală. Soțul se absentă de acasă oportun, și cînd rămînea, în sfirșit, singură, soția, din odaia de baie, unde își înfrăgezea tonul pentru un alt amant distins, primit peste două ore, telefona soțului, care venea să primească indicații asupra stadiului afacerilor în curs, pe cînd doamna își lustruia cu lac de sînge unghia mare de la un picior, în gaura căreia strecura un cercel cu perlă.

—Tonul făgăduielilor nașului, care, nu poate fi nici exprimat în muzică nici cuprins în califii cative, se asorta totuș cu intențiile, dar îmi da o neliniște vagă, ca și cum nuaș fi uitat de pe din afară la un lucru frumos, pe o fereastră lipită cu hîrtie. Oamenii politici au felul de a gîndi al prietenului meu, jumătate clar și jumătate obscur, și care nu se învață la nici o universitate și în nici o carte, și în care totuș excelează toți, indiferent de program și de partid. Unde îi învață și cum, cu atîta perfecțiune încît pot să fie, prezintînd o stăpînire de sine permanentă și o seninătate imperturbabilă, reproducerea exacte ale unui singur model de caracter? Prietenul meu nu poate nici să afirme nici să tăgăduiască, el nu știe să zică «da» întreg și «nu» întreg, negația avînd tendința afirmativă și afirmația tincturînduse negativ. O cultură interioară a sensurilor le nivelează la omul politic pînă la împrumut și substituire; el calcă jurămîntul în secunda chiar cînd ba prestat cu solemnitate. Ministrul meu, facil în făgăduieli exagerate, le minte din calcul și le uită din temperament, înfricoșat de scadența și totuș tărăgănit fața de clienții lui, împiedicați încă de la disperarea finală de mîzgălitura unei nădejdi spalăcite.

Anticamera lui ministerială, de cincizeci de ori mai încăpătoare decît biuroul, e aglomerată de

sute de persoane, care se succed la ceas. Deta lungul și latul păreșilor, băncile de catifea sint ocupate, între console și oglinzi, ca o sală de spectacol, improvizată sub un cort de bilei și în mijlocul căreia trebuie să se producă un cal cu clovn. Fumatul e pretutindeni K strict oprit», și se fumează intens sub cartoanele caied inter, zic. Mmistrul nu poate să fie deranjat - lucrează. Diplomatul unei țări amic ifa adus o cutie de țigări de contrabandă și'i povestește anecdote de ambasadă din cariera lui în zigzag: optzeci și cinci la sută materialul intelectual; femeia și beșiile. Pentru psihologie, șefii>de>cabinet au îm scris, cu creionul roșu într'un bloc, pe fiecare solicitator, și foile, mereu remaniate, reproduc, în ordine variată, numele trecute pentru a zecea oară pe curat. Munca mintală a tinerilor valeți, recrutați din tineretul cu titluri al familiilor politice, este evidentă: ei sînt datori să prezinte înăuntru o listă gîndită, cu sublinieri și semne. Ministrul a mai aruncat douăzeci necittte la coș. Dar dacă a fost înscris, vizitatorul, mai ales din provincie, și care așteaptă de o s.iptămină ziua de audiență în redingotă, se socotește asigurat și autorizat de un drept să nu se lase emoționat de monotona trecere a orelor goale, și își recom* pune, în colțul lui, discursul învățat pe de rost. Cînd, cu o voce scandată, directorul șehlorsde* cabinet anunță că domnul ministru a plecat pe o scară din dos, chemat de urgență la Prezidenție, o sută de oameni se scoală în picioare, fiecare cu o atitudine și o frază.

Vine de trei saptămîni în fiecare zi, și domnul ministru nu sc gîndește că stă pe cheltuială! E extraordinar! . . Iar a plecat la Prezidenție? . . N-a primit răspuns la nici una din petiții, și cînd se prezintă în persoană, poftim! . .

— Săii spuneți domnului ministru că a venit domnul Costescu de la Buzeu: atît, — și o să înțeleagă.

Dacă Ministrul nu pleacă nici la Preziidenție nici la Palat, și dacă nimeni nu ha chemat la telefon de urgență, **ca** pe un medic caraghios, el apare în **ușa** biurolui, înnaitează spre mijlocul anticamerei vaste, extrem de cordial dar expeditiv. Un solicitator șchiop, ajutat de un baston, alunecă pe parchetul lustruit și ajunge la picioarele ministrului **ca** în tobogan. Ghiozdanul, pălăria, **bastonul** (nu), **au** sărit în trei direcții, și. înainte de **a** se putea scula de jos, el șba început și discursul. Democrat și fotogenic pentru demagogie, Ministrul aleargă după bastonul și pălăria vizitatorului și i le dă, dîndu-i și mîna ca să îl ridice. Dar invalidul care dă naștere unei demonstrații grațioase **a** democratismului Ministrului, **nu** e un erou de război. E un plasator de bilete pentru o reprezentare, care nu se ține niciodată, — și vrea să vîndă ministrului (și) carnet de asemenea bilete. Cu acest om, accidentat printre cădere **din** tren, după ce ba ajutat să se scuture de praful pantalonilor, Ministrul poate să **he** **mă** **dical**:

— Vino peste două săptămîni.

— **în** ce zi, vă rog? Că are loc reprezentarea.

- V e z i și dumneata, îi răspunde Ministrul, trecînd la **un** vecin.

— A! ce mai faci, domnule Grigore, ce mîi face doamna Grigore, **ce** vă fac copiii? Ce bine îmi pare că te văd!

Vizitatorul **nu** este domnul Grigore, **dar nu** cetează săii schimbe Ministrului bunele dispoziții.

— Cu ce te pot servi, domnule Grigore?

Vizitatorul ar voi să fie domnul Grigore, și tace ca să nu se trădeze. Cît poate să fie Grigore, el tace, dorind să-l exploateze pe Grigore în

folosul lui, și nu cunoaște nuanța de **Tranziție** de la domnul Grigore la el,

— Cred că mai venit numai ca să te uiți la mine, apasă Ministrul, crud cînd poate să fie crud.

Un rînjit mai descoperit al solicitatorului îi dă bănuiala că **sia** înșelat, că solicitatorul nu este domnul Grigore, și îl supără îdeea că sa putut înșela, supărat mai mult cînd își aduce aminte observația medicului curent, **ca** îi crescut presbunea arterială, ti scapără pe dinainte cuvîntului «senilitate» și se supără și mai tare, încruntat.

— Mă numesc Gumilacev, zice străinul, cu accent: sînt din Cadrilater. Am venit să vă rog. . .

— De ce nu mîi spus numaidecît că nu ești Grigore? întrebă Ministrul. Nu mîi plac figurile care dau naștere la confuzii.

Domnul Gumilacev, notabil din Dobrogea de sud, venea cu o însărcinire culturală din partea coloniei, adunată într-un ateneu, și primise împunterniciri după un an de discuții și prin procesi verbal. El vedea dărîmată o muncă întreagă din pricină **că** semăna cu domnul Grigore.

— Nici nu puteai să hi Grigore, cu accentul cu care vorbești. Trebuia să deschizi gura numai; decît. Tăcerea dumitale e mai mult decît o îndelicatete.

Ministrul citise într'**un** autor de specialitate că depozitele de materie străine transformă arterele în « tuyaux de pipe » și se simți deodată canalizat ca gazul aerian și ca apa la domiciliu, cu țevi de fier și plumb, și JVU sc-nsația că un segment al creierului i s'a osificat. Trecu la următorul.

— Ce vrei dumne.iti.i? Spune repede că sînt grăbit,

— Ai aerul, colega, **că** nu mai vrei să mă **recui** noști. Vasile Cîndea!

— Ei, dar tare tcai mai schimbat, Vasile!

— întrio lună de zile?

— Cum întno lună de zile? zice Ministrul, speriat.

— Păi, niam venit la dumneata la cincisprezece luna trecută și mii ai spus să viu după rezultat la cincisprezece ale lunii curente?

— După rezultat! Ministrul nu și mai aduce aminte. II străbate un fior din medicina artero* sclerozii.

— Țifai lăsat barbă, zice Ministrul, care caută un punct de certitudine.

— Da, de acum douăzeci de ani. De rîndul trecut, am venit tot cu barba asta.

— Condu' pe domnul în biurul meu, oftează Ministrul, descurajat și enervat. Așteaptă-mă pînă isprăvesc cu « ățtia ». Vorbim pe urmă Ministrul voia sad păstreze pentru analizele lui, ca pe o radiografie în care avea să și identifice bănuielele.

Ceasul din părete, care reproducea glasul turmu lui Sfîntului Marcu, bătut, rar și egal, de douăspre* zece ori, și Ministrul, distrat de o stare de reverie, propagată în sala de audiente, uită să treacă la alt vizitator și rămase un moment sînditor, cu Iruntea plecată, ca țăranul lui Roty în cîmpie. Iii toacă, și rugîndu' Se în dreptul chivării medicii vale a unei biserici de tară.

I 17 — . . . . .

I _____. Cutiile cu bomboane suit niște diminutive binecuvîntate ale principiilor, îndatoririlor și sentimentelor, fără să prezinte inconvenientul buchetelor de flori, care indică un început, față de cutia de bomboane, purtătoare de finaluri. De cite ori Ministrul îmi trimite o cutie cu bomboane, am un presentiment și mi vine să o arunc pe fereastră. Cutia cu bomboane sosește de ziua mea, de ziua nevestei, de ziua copiilor: un kilogram de ciocolată. Ieftin: două sute de lei. Ele s'au înmulțit de cînd sînt doctor în litere și de cînd nuil mai pot vedea ca mai înainte pe Ministru. Fugind de mine și de precizii, el îmi trimite ciocoi Iată. Un împărat, un papă. un prinț îți trimitea o moșie înscrisă întnun document — sau o bijuiterie grea. Cutia cu bomboane e pe măsura veacului lui. Protectorul tău trece banii dintrmn buzunar intrialtul și (ți cumpără un kilogram de zgură dulce, care concentrează admirația, meritul recunoi scut și drepturile la existență să nu te întinzi mai departe. Conștiința lui e satisfăcută: sia debarasat de cele mai frumoase avînturi și de ioată religia recunoașterii cu o cutie de canon ilustrată cu o dulceață picturală litografiată după Watteau Nu țî*a trimis o cutie cu bomboane? Ce mai vrei și ce mai poți să dorești?

Cutia cu bomboane de azi, Ministrul mii trimisO cu vardistul de la ușa lui. Ea capătă și

caracter oficial: chipiu, cauciuc și număr de serie. Atenție îndoită și debarasare îndoită. Și în cele din urmă cutia cu bomboane te mai costă și doi poli, pe care și scoate din bucătărie rostirea de comunicat punctat a ordonanței: «Ro^ binevoii a nota de primire». . .

Pentru toate boarfele mici ale căsniciei am utilizat cutiile de bomboane, care siau înmulțit peste măsură. Pe toate dulapurile și mesele, în sertare și în cufere, cutiile de bomboane ale Ministrului stau ca niște sicrie ale operilor mele anonime și ale speranțelor mele. Unele exprimă me<morit, studii, rapoarte, altele discursuri aplaudate și conferințe: Ministrul a consumat conținutul și ba înlocuit cu fondante. Cele de după doctorat, tot mai numeroase, sînt destinate să poarte cădă<vrole mici ale iluziilor mari. Și ceea ce le face să semene și mai mult cu mormintele, sînt și florile, care ne sosesc de la prieteni în multele sărbători ale familiei: cu copiii și neamurile noastre am ajuns să ocupăm o porțiune din calendar. Poate să fie friptura mică pentru pofta noastră de mîn<care: buchetele de flori sînt mari, ca la morții: nu se face înmormîntarea cu miozotis: numai ochiuboului, crizantemele, daliile și bujorii. Bunele noastre speranțe ne dau sîrșeală. Ele au ajuns articole de cofetărie și florar. Băiatul meu cel mai mare a început să citească nemțește și mi*a tradus din cărțile lui, la masă, povestea arabului înfometat în pustietate. Nădăjduind că a găsit zmochine, a mai avut puterea să se tîrască în agorie pînă la ele. Punga era plină cu mîrgăritare. . . N*avea ce face cu mîrgăritare.

— E tocmai povestea noastră, băiatul tatei. Ne trebuie o strachină cu fasole, și oamenii bînetvoitori ne trimit praline, orhidee și elogii.

— Cei de făcut? mă întrebă nevasta. Ne trebuie o ieșire din fortăreața asta încremenită.

Ne punem pe fugă, ori trecem cu bîtele printre rînduri?

— Niai tu, nu știu cum să zic, întreb la rîndul meu nevasta, ceva, așa, ca un gust, ca un miros, ca o adiere de putoare?

— Te gîndești cumva la Ministru? întrebă nevasta, cu un sentiment, în sîrșit, de bucurie.

— Știu eu? . . . parcă nvaș gîndi și la el.

Totuș, ca să nud acord pe față dreptatea pe care știu de mult cu părere de rău că o are, •— teaurizam și eu o intransigență, un fel de idol espectativ, păstrat pentru noțiunile de „bine, — mi<am ascuns gîndul adevărat. Dacă i*aș fi spus ce gîndeam, că mă c. . . în toate cutiile de bomboane și că i le voi trimite Ministrului înapoi într<un camion, de ziua lui, ca să'i demonstrez ce se poate alege dintrto ciocolată, nevastămea, atît de ltlială și candidă, ar fi aplaudat ca la o acțiune de care mă socotea incapabil.

— Țiiam spus detatîtea ori, izbucni nevastă' mea, că e o secătură și mai voit să mă crezi. Mă țin de ani întregi în hipnoza acestui individ abtject, pe care nu ham mai putut mistui după ce bam văzut. Ai vrut să ne cunune: nea cununat. Ai vrut să ne boteze: nea botezat. Dacă ai să faci o sută de copii, mid faci cumătru și naș de o sută de ori, idiotule! idiotule! idiotule! declamă nevastămea cu o mișcare de operetă a brațului drept către haos. Ai lucrat zi și noapte pentru gloria acestui parazit infect; nu teai uitat niciot dată la ochii lui, cum bat, cum se pitesc, cum fug? Ntai văzut că>și pierde vorba pe drum, că se bilbie cînd îi ceri un răspuns și O părere? Ntai simțit că te minte, escrocul? n>ai mirosit că te

Eacălește, banditul? ntai simțit că te exploatează, Eruta? Gulică în sus, Gulică în jos, — ești destul de prost și tu, **ca** să te lași uns cu miere întrnun loc, unde nu poți ajunge cu limba.

Nevastămea căpăta dintnodată sensul polemic.
— Te rog, te rog! isam spus. Fără trivialități. Știi că nu<mi plac porcăriile spuse de altcineva decât de mine. Și nici nu e tocmai așa cum zici. S'ar părea citeodată, zic și eu, dar nu în proporțiile astea. Nu uita că c singurul prieten pe carcl avem între oamenii mari. . .

— Oameni mari? se răsti nevastămea. — Lim< bajul ei, de obicei raționai și seiect, se schimbă deodată, — Șterge.te la c . . cu oamenii tăi mari, cu frizura lor, cu mustățile, cu barba, cu obrazul și cu buzele lor. Totul în ei e hirtie de șters. Trei ani mitai bătut capul cu celălalt soi de gigant. Ai cunoscut babă ntai nebună, codoașe mai cinică, porc mai vulgar, pomanagiu mai dialectic și mai nerușinat, maimușoi mai piîngăreț la strimtoare, patriot mai de tinichea' Bagă în mașul lui național tot ce vine, bea toate lăturile grase, soarbe hazna' leu. Treizeci de ani din viața poporului tău au iost mînjiți exclusiv de intestinul gros, activ ca o pompă, al acestui zănatec și mîrșav. De la el pornește și durează revărsarea de mare liche< lism care ajunge la prietenul tău Ministrul și ne sufocă. Apostolul schimbării la față, al pipotei mari, evanghelistul înghițitorii și al rînzei nesă> tule, cu toate borhoturile ce i stau aruncat în privățile gurii cu lopata, cu butoiul și cu căruța. știe să fie și sentimental sfișietor cînd îl lovești peste bot. Fleo.inca lui cu floacă și creierul lui degenerat au borșit cuvintele, au părțivite ideile, au scrîntit simțimintele. Sîntcți toți niște lamentat bili cretini. Vă trebuie, la fiecare zece ani, cite un animal senzațional. Ați avut zece ani pe Ion Kalinderu, ați avut pe Smara, pe Badea Cîrțan, pe Nicu Metz: cui îi vine rîndul? Poate Minit strului tău.

— Te.ai repezit ia toată lumea fără să cruți măcar venerabilele femei. Vorbeam de altceva.

A dat din el fiecare cît și ce a putut; nu bam făcut eu, ba făcut masa. Să venim mai bine la Ministrul nostru, asta interesează. Sînt botărit sad apuc de scurt.

— Să te văd! zise nevasta.

*

f

î

j

i

ii

;-•

,

S

'

,

—Frezintîndu-mă Ministrului, le-am găsit în*
tr-un moment abstract. Ei are puțința facilă să
fie succesiv și numeros, după necesitate. De la o
temperatură la alta, trecerea lui se face ca într-un
termometru dement, dacă n-ar fi calculată. Ei
se poate compune subit, fierbinte și rece, intere,
sant și indiferent. Nivelul nostru moral nu se
poate echilibra just niciodată, el sau suinduse
mai sus sau coborînduse mai jos. Sfoara lui de
catarg primește cu seninătate și arborează toate
culorile. Îți definitiv, ei e un obiect uzual, ca
portofelul și ca geamantanul, o perie de baie, pe
care pui orice săpun și cu care te freci oriunde
vrei. Oamenii politici stau standardizat ca oalele
de bucătărie, fabricate din metale, la presa rai
pidă.

—Sînt foarte ocupat, mi-a spus Ministrul, dus
cu gîndul. Nu mai știu unde mi-e capul. Ce
dorești? . . .

—Ce doresc? Cum ce doresc* i-am răspuns.
E o întrebare care nu se potrivește. Știi de cîtiva
ani, nu ce doresc, dar ce mi se cuvine. . .

El a tăcut, impermeabil și depărtat. Se făcu
o tăcere. Ca să varieze, pentru că dura, Ministrul,
răsfoind hîrțiile, începu să mormăie textul unei
scrisori: «Domnule ministru, subsemnatul absob
vent al Universității din Harburg, vă rog să
binevoiți. . . »

—Dracu te-a trimis la Harburg. Și>acum ceri
post, zise Ministrul aparte.

—Asta e pentru mine? . . . întrebai.

—Mă, Gulică, zise deodată cordial Ministrul,
judndu-și intențiile ca păpușile pe ațe. De.ai
ști cîte cereri se primesc în fiecare lună. ai 6
mai înțeleghător. Nu ești numai tu: sînt ca tine
mii, . . .

Încadrat într-o colecivitate, Ministrul îtni <>
recta drepturile și veleitățile. Făcut anonim și
multiplicat, nu mai atîrnam de el. Nici nu mai
avea nevoie de un redactor universal. Mă înneca
într*o împrejurare careți permitea să se cotoro*
sească de mine dulce.

—Ți-aduci aminte de doctorul Bîrzea? bam
întrebat.

—Doctorul Bîrzea? zise Ministrul. El eoni
simțea să<i dau concursul să fugă de problemă.
Parcă miil aduc aminte, ăla uscățivul. Ce mai face!

—Ai început să confunzi pe toată lumea. Era
gras, nu era uscățiv, — și nu mai face nimic,
pentru bunul motiv că a murit. Ba ceva mai mult,
tu nici nu bai cunoscut.

—Totuș, îmi aduc aminte de un doctor
Bîrzea. . .

—Nu, domnule Ministru. . . Poate.ți amin.
țești de doctorul Erinză.

Ministru! mă opri, fals afectat:

—Ți.am mai spus. dragă Gulică, să imuni
zici așa. între noi doi, șlii, nu e nimeni ministru.

—E singurul lucru care nu te costă nimic fi
mi.I acorzi din belșug. Dă.mî voie să.ți spui, —
accentuat, — că e prea puțin. . .

—Gulică! zise Ministrul.

—Doctorul Bîrzea, continuai, nu era din
prietenii tăi și nici nu te putea interesa. Te faci
ca bai cunoscut, ca să vorbim de altceva decît
de lucrul ce mă aduce la tine.

—Nu te mai recunosc, Gulică! zise Ministrul.

—Eu cred că nici nu mă cunoști, domnule Ministrul! zisei.

El tresări, lovit **ca** de un bobîrnac în lumina ochiului.

—Vreau să ști spui că doctorul Birzea **a** fost peștele unei nefericite croitorese timp de șapte ani, cât au durat studiile lui, purtate cu acul de cusut. În ziua când **sa** despărțit de femeia asta și **sia** însurat cu fata unui cârciumar bogat, ea **sia** sinucis: asta **n**are importanță. Vreau să ști spui că el ba vorbit cu aceeaș voce dulce și insignis fiantă **cu caret** mi vorbeși dumneata.

Lașitatea Ministrului **sta** ciulit. Există momentul ăsta în viața lui sufletească. Atunci ei **e** sincer și întors la sine. Dar momentul durează **un moi** ment: căci lașitatea se revarsă numaidecît după alte principii. Veni la mine și mă prinse în brațe.

—Știi cât te iubesc, Gulică! zise Ministrul.

—A, da! Tu ai iubit și pe ValdektRousseau și pe Homer,

—Nu fi rău. Vrei să~~ți~~ dau o scrisoare pentru ministrul **tău**? bam vorbit despre tine la Camera și mîia spus că vrea să te cunoască. . . Mitai face plăcere dacă tetai anunța la el.

—Ți.ai schimbat părerile? Cazuseram de acord că era un lîmpit.

—Tîmpit cât poftești, însă tare. Avere: un miliard. Astaii permite să fie și reformator.

—Băi, petrol, iar băi și iar petrol. Le***a** moși tenit de la o nevestă schiloadă, cu care **n.a** vrut să se culce, pe cînd **era** fecioară, nici rîndașul de la grajd, E doctor și el. Nu știu ce au doctorii ăștia. . . Las', că mă duc fără scrisoare. Știu eu ce fel de scrisori dai tu. Ca lui Vasile **lo** nescu. . .

—Vasile Ionescu? se miră Ministrul.

I

—Exact. Băiatul! ăla care venea de la Paris tobă de carte și pe care bai recomandat: . . . «Iubite domnule coleg, scapă.mă te rog de pisălogui care îți aduce prezenta scrisoare. Are pretenții de profesor universitar». . . Acum moare de foame cu nevestăfșa și cu doi copii, întno mansardă.

—N.am dat niciodată asemenea scrisoare și nu cunosc pe acest al o mic unulea Ionescu, răspunse Ministrul.

—Spiritul **sta** mai făcut și nu salvează situația. Cunoști niște Ionești, de care îți aduci aminte mai bine. Avere lor te onorează și nu vrei să știi de unde vine. Ești amic politic și intelectual cu acești foști lamentabili dascăli de moralitate și ținută. Și mănînci din puroiul lor negru la masa lor.

—Vrei să faci aluzie la. . .

—Evidență, nu aluzie. Lui Ionescu Vasile, un element excelent, cum ziceți voi cînd e vorba de un agent electoral, ~~iba~~ai dat o scrisoare, pe care iiam desfăcutiO și am citit<o.

—Nutmi vine să cred! Știi tu ce însemnează să deschizi scrisorile altuia?

—Știu. însemnează săii văd cât îi plătește pielea, și bam văzut. . .

Tăcerea Ministrului masca un chin. El trebuia să cheme ușierul și săii spuie, ca un personaj de comedie: «Comunică domnului acestuia că a sosit momentul să plece»,

—Ei bine, nici acum nu te superi? bam întrebat. înghiți orice cu plăcere. Aștept să te porți cu mine ca un ministru în exercițiul func. țiuinii. Mă solidarizez cu Vasile Ionescu și cu toți Ioneștii din universități și din mansarde, cu toți pe careți mințiți de cîteva sute de ori pe zi, tu și colegii tăi. Nici asta nu te impresionează? Vreau să mă dai afară, ca săiți trîntesc călimara în cap.

Ministrul nici nu clipi. El juca sarcasmul blajin.

— Duite dracului! mă Gulică, glumi Ministrul sculîndu-se de pe scaun. Nu*ți stă bine să fii grav și sentențios. Găsesc în tine o schimbare care mă uimește. Ce ți se întâmplă, dragă? Hai, nu mai fi copil și mai da pe la mine: mai lasă-mă să mă gîndesc.

— Cît o să te mai gîndești, măi băiete? i*am spus. Dacă Diderot se gîndea cît tine, ar fi făcut lumea din nou. De trei ori trebuia să fiu profesor și de trei ori nuai dat înapoi cu «Te rog, dragă Gulică, așteaptă o nouă vacanță». Nu mai e nici o vacanță. Toate cocoșatele, răsăcările și buzatele, fete și nepoate universitare, s-au plasat. Ginerii au umplut facultățile și ministerele.

— Păi, tu nu vrei să fii profesor secundar. . .

— Cine ții spus?

•— Dacă îmi vorbeai așa, erai să fii numit de mult, zise Ministrul!, cu o sfruntată ipocrizie. Bine, dragă, uite, notez.

La ieșire, ca niciodată, Ministrul m*a întovăi rășit ținîndu-mă de spate, pînă aproape de ușe. și niciodată atențiile lui nu au fost mai afirmative.

Pe treptele din afară ale ministerului, mă salută cu plecăciune portarul Marin, un bătrîn cu favoriți, bam trecut la bacalaureat un băiaf, care peste douăzeci de ani o să se facă și el un bun ministru, într-un partid oarecare.

— Parcă vrei să-mi spui ceva, Marine?

Marin se apropie de mine cu șapca în mînă și cu ochii în patru. Luase un aer confidențial.

— Să mă iertați, sînt foarte mirat, domnule profesor, zise Marin.

Marin adoptase, din serviciu, vorbirea guvenamentală, guvernînd cu diverși miniștri timp de treizeci de ani.

— Te miri și dumneata, Marine? bam întrebam.

— Și mi vine greu să înțeleg. . . daose, în stil, Marin.

— Ai o problemă și dumneata, dragă Marine? . .

— Ați văzut cum vă îndrăgea domnul Miniștru? . .

— Asta te surprinde, Marine? Nu sîntem prieteni din copilărie? Tot atît de drag îmi este și domnul Miniștru mie, răspunsei cu o boierască risipă.

— Aș vrea să nu vă înșelați, zise Marin, din toată inima lui de om detreabă.

— Ce vrei să spui, Marine? . .

— Acum cîtva timp, domnul Miniștru mba dat ordin să nu vă mai primesc. . .

— Daaa? zisei stupefiat. Și de ce m'au primit?

— De cîteva ori v'am spus că domnul Miniștru este la domnul primiministru. De data asta miia fost rușine. . . Mulțumită dumneavoastră băiatul meu își va putea face o carieră, zise portarul, emoționat.

— Dar de cîteva ori mitai adus bomboane de la Miniștru.

— Așa e domnul Miniștru, pe de altă parte trimite bomboane. . .

— Mai trimite și la alții? . .

— Cum nu, domnule profesor! . . La toți prietenii domnului Miniștru, pe care nu vrea să-i primească. Domnul Miniștru are prieteni mulți. . .

— Bine, Marine, îți mulțumesc. . .

— Dar dacă mă dă afară. . . pentru că v'am primit?

— Lasă, Marine, că nu te dă afară.

— Nici maveți idee, domnule profesor. . .

Și plecai la începutul frazei. Confidențe de slugi. . .

La Cameră, unde bara găsit, ministrul, la care *m*a* trimis Ministrul, era în plină desfășurare verbală. Marele maestru al intelectului vorbește cu mai puțină gramatică decît odăiașul lui. Comparativ, omul de la ușă e un literat și un orator, și conștient de sine din pricina somităților cu care are de furcă. Un savant, de pildă, fost ministru, setos de reforme fundaș mentale, și de o nouă orientare morală a spirii. tului public, se pregătise patruzeci de ani pentru această revoluție, și primul lui act de guven nămint ba săvîrșit în colaborare cu odăiașul. Dacă sta la putere, avea de gînd să! facă și pe el ministru, orgolios și fanatic împotrivit celor susceptibili, după temerile lui, să.l umbrească, dar camarad cu skigile, pe cît de slugarnic cu Stăpîinii. Pe unul din acești decapitați benevoli, prezentatori ai spinării deasupra capului ascuns sub încovoiere, ca la melci, fostul ministru ba și făcut ministru, aghiotant al ghiozdanului cu acte, cu singurul scop de a suporta cineva cu seninătate injuriile în locurile unde slugile pot intra sub aspectul de consilieri.

Odăiașul de savant primi îndată după insta<larea savantului o însărcinare, pe care nu și>a putut.o lua sjngură castitatea domnului ministru. Ei era dator să caute felurile de fustă, de ciorapi și pantaloni ai funcționarilor, rufăria de mătase

implicînd concedierea și expulzarea. Pentru sine, domnul ministru și.a rezervat inspecția colțurilor, unde moralitatea lui exemplară presu<punea că funcționarii se întilneau cu funcțioi narele ca săși spuie secrete de serviciu la ureche. Voia să descopere de.a dreptul și să vadă cu ochii iui, ca un adevărat om de Stat, justificat să aibă îndoieli asupra sincerității rapoartelor de subalterni. Pentru desăvîrșitul control al apară, telor moralității, ei își luase în cabinet și un matematician, al căruia portret cu ochelari repro* ducea în minister fasonul șoareceluiide>cîmp, sculat, în contemplarea șesului, pe șezut. Socotinduse mai puțin frumos în redingotă, acest șobolan evoluat obișnuia să se costumeze nud în tricou de baie, și sub o pălărie mexicană să se prezinte pe litoral fotografiilor de plajă, vara, pe bicicletă.

Ministrul care «dorea să mă cunoască» discuta din bancă o problemă de specialitate, și nu înțe. legea nimic, în luptă tot atît de mult cu opoziția cît și cu sine. Doi directori dîrji ai departamen. tului, despărțit în două competențe distincte, îl însoțeau în calitate de secretari, așezați în sală față de ministru ca punctele de bază ale unui triumphi. Ministrul știa că este situat între două cardinale și că avea la dreapta un primcriteriu, iar la stînga un al doilea primcriteriu; așa încît, întorcîndmse după chestiune și după propunc» rile făcute de către deputați, el vedea din profil ce trebuie să gîndească, după jocul figurii unuia sau a celuilalt din consilieri, reprezentînd fiecare una din cele două specialități. Limbajul mimic era ca la tribunale. Dacă opinia îi era neprecizată, directorul în cauză sta îngenunchiat în coate, pe ghiozdanul cu dosare, și se scula numai decît în capul oaselor, ca un copoi adormit, cînd minis*

trul, care »a uitat ia el, trebuia să răspundă categoric: nu.

Ministrul ar fi trebuit să lase totul baltă, dacă nu iubea mai presus de orice, după o imensă avuție sterilă, portofoliul și autoritatea. Se năs> cuse pentru a governa și nu putea să renunțe la această unică plăcere a vieții lui întregi, mai ales că cei doi sfetnici proprii, cu puterile limitate numai reciproc și accidental, făceau tot ce le sta în putință ca să<i creeze, cu tărășie și vopselele lor, o figură. Odată, un prezident de consiliu, plic tisisit de prezența lui în toate guvernele, îl lăsase afară din lista unei formații noi, motivînd că s<ar fi tîmpit « complectamente ». Atunci ministrul a plîns. Nu de un epitet care i se mai atribuise, dar de împrejurarea că pentru întia oară, de douăzeci de ani de portofoliu, el ar fi rămas exclus din numărul celor doisprezece oameni mari ai țării, și s.ar fi sinucis dacă, în ultimul moment, cînd noii miniștri își pregăteau jobele și decorațiile pentru jurămînt, o doamnă din familia primului ministru n*ar fi intervenit.

— O să ai un dobitoc mai mult în cabinet, îi zise doamna. Nu piere lumea.

— Spuneți dobitocului să se îmbrace, răspunse primul « ministru.

Era gata îmbrăcat.

* 20

V. —_ Directorul Numărul 1 sta ridicat brusc de pe banca lui, a întins brațele, și leta lăsat să cadă, de*a lungul corpului, descurajat. Înțelegînd greșit o strîmbătură documentară, ministrul călca din strachină în strachină, cu entuziasm.

«Nu țitam spus, idiotule, de treizeci de mii de ori, că nu trebuie să primești amendamentul?» zise, murmurînd în sine. Criteriul din dreapta.

Dar ministrul era angajat serios în argumen> tarea favorabilă adversarului din minoritate și înțelegea să o ducă pînă la ultimele consecințe. Colegii de bancă dispăreau cîte unul, iar opo< ziția surizătoare aplauda puternic. Ministrul, care schița în cabinet spiritul de disidență cu origini în ambițiile miliardului, credea cu sinceritate că șba asigurat, pentru eventualități, și concursul adversarilor.

La spargerea ședinței, ministrul, cu o fericire pripită și nervoasă, își împărțea mîinile între deputați, îndreptînduse către ușă, unde îl așteptau cei doi secretari, care nu vorbesc unul cu altul de patru ani, găsînduse întnun război mut și molecular și cu atît mai crîncen, cu cît durează amîndoi la pulpana ministrului.

— Ei, cum tîrn fost? întrebă ministrul satisfăcut.

— Admirabil! răspund secretarii, de astă dată de acord. A fost splendidă, mai cu seamă **corni** parația cu găina peștriță, afirmă Criteriul din

dreapta, mai literar, ca să se deccsibească încă o dată de Criteriul din stînga, taciturn și colorat de o înflorire a obrazilor natural stacojie, cu tendință de cuperoză. Dezavantajat de prezența comparativă a concurentului, dascăl în toată expresia lui, — buză strînsă, cută de asprime desinată din aripa nărilor, cu o atitudine a figurii palide că sugă și mușcă în acelaș timp, — el se înfățișează ca un Bacchus cîrn, cu nasul moale ardeiat și încadrat întrmn contur colorat în carmin pubav. Ca sa pară un tejghetar de tîrg provincial, îi lipsește fota verde, dedesubtul căreia picioarele lui mici sa se agite, între grătar și client, cu nasturii pantalonilor descheiați.

Acest prichindel e mai clar la minte decît tot ministerul, și ajutat de o memorie a răului și a indiferentului monstruoasă: **ceea** ce uită, însă cu acelaș stil spumant cu care făgăduiește, este serviciul fără folos personal. Asupra adver< sarului din departament, el are, cu o perfidie mai redusă, însușirea unei comunicativități supen ficiale, simpatizate, un crîmpei de omenie falsă și facultatea blindețet cu buza crăpată pe **struni** găreață.

Celălalt e dușmanul în principiu și în detaliu al fiecăruia și se răzbună de materialul sec, sein. duros, din care este construit, pe ideile generale și pe sentimentele care fac atmosferă. El urăște omul, dar iubește ditirambic marca țării, a jude< țului și a comunei. Ființa lui parcă tăvălită în țarină și scrum nu se înviorează și nu tresare, incapabil de o generozitate. Autoegoismul nici unuia nu cedează decît ca să se deghizeze mai eficace împotriva celuilalt. Unul urmărește sării tura tigrlui din spate, celălalt drumul întortoi chiat al nevăstuicii. De două ori uscatul și lemnosul a izbutit sad răstoarne pe grăsun, însă nu mai mult decît pe un genunchi, mulțumit **cu** succesele

fragmentare. Adversarul s'a sculat de jos, puțin umflat la rotulă, prefăcînduise că nu cunoaște de unde vine coaja de portocală pe care a lunecat; ceea ce face parte din sistemul lui de atac. Stră> tegia continuă și inlasabilă, de fiecă secundă, are scopul dărîmării odată și odată a uscatului. Așa încît ministerul e un cîmp de luptă și funcțio' narii poantează zi cu zi evenimentul: care pe care, superbul concentrînd asupra d toată antia patia mocnită a direcțiilor și biurourilor.

Ca să*și poată păstra linia exterioară, potrivită cu capacitatea lui de ipocrizie, moralist și vicios totodată, Criteriul Uscat utilizează de preferință biuroul. Un post se obține cu merite, desigur, dar adaosul unui condiment face meritele evb dente. Interzicerea ușii, încuiată pentru ca să poată Criteriul lucra, e revelatoare. Ochiul fund ționarului clipește cu înțeles, aprobat de pleoapa omului de serviciu. Criteriul Durduliu nu dă amănunte și nu știe nimic precis, însă rîde. În ceea ced privește, el evitînd viguros complici) tatea departamentului în combinațiile romantice.

. Prezintându-mă ministrului între paltoanele de la garderobă, Criteriile s-au interpus afirmând că ministrul se grăbește, invitat la o masă oficială.

—Asta mă poate spune domnule ministru, am răspuns.

—Nu e locul aci de prezentare, ziseră Criteriile. Treceți la minister.

—Adică pe unde am mai trecut, domnule Criteriu, Zisei adresându-mă Criteriului Uscat. Domnule ministru, adăogai, ajungând la ministru, sînt Gulică, și m-a trimis amicul meu, domnule Ministru, la Cameră, să vă vorbesc.

—Cum, încă mai fost numit? sta mirat ministrul. . . Mă surprinde. . . Uite, să te prezint domnilor di. . .

—Nu e nevoie, domnule ministru, ne prea cunoaștem, zisei cu vocea mea cea mai iute.

Neprotocolar aplicat, tonul a sunat ca un baston în țandăra capului, dar n-aș putea să afirm că ministrului, terorizat cu bunătate, ba displăcut. Timiditatea lui constrînsă la perifrază și la nemulțumiri care își pierd accentul în cuvinte de cîte douăzeci de cuvinte dinaintea creatorilor figurii lui universale, avea o satisfacție indirectă. Ministrul îmi strînsese nițelulș mîna, pe care o ținea în palmă.

—Dacă mă lăsați în seama personajelor, zisei, nu voi fi numit nici într-o sută de ani.

Criteriile, renunțînd să-mi mai flancheze, își luară respectuos rămas bun de la ministru și, ca să mă pedepsească, făcînd abstracție de realitatea mea.

—Vino să mîncînci cu mine, zise ministrul, ca să nu fie auzit de secretarii care se depărtau în direcții opuse. Am o masă cu organizația din județ. Considerație invitat de presă și, fiindcă tot viu, mă gîndesc că ai să faci și o dare de seamă obiectivă. . .

Încercînd să-i explic că n-am nici o legătură cu publicitatea, el îmi răspunse că asta nud un impediment; să-i dau numai un articol *bine aranjat», că-i publică el. Însă ține să-l iscălesc. O să aibă declarații politice importante și va vorbi la supă, la iacnie, la friptură, la saladă și la cafea, un mare număr de deputați de «nuanța» lui. Ministrul e/a încredințat că reprezintă și că a născocit, după moartea șefului temut, o nuanță, ca un ucenic de frizer, ieșit de la stăpîn, o pomadă văzută la patron, cu grăsimi, culoare și vanilină. Nuanța lui adevărata consta în indispoziții subite în momentele cînd era nevoie să nu lipsească și în dorința unei prezidenții de consiliu, pe care au propus-o zierele dezintereșate. dar care nu i sta oferit niciodată.

Oamenii se cred mai nemuritori dacă mor cu un grad mai mare și cu o decorație mai mult și se mîngîie cum pot de aluzia supărătoare, uzuală în moliță, la toate îngropăciunile, parași tasele și slujbele oficiale, că ființa lor jubiliară nu e mai mult decît un hoit și niște ciolane poticnite. Cuvintele creștinismului din epoca sincerității agresive tîhnesc puțin: slavă zadanică, trufie, osîndă, țarină, lumea aceasta, cămila și urechile acului, bogatul în împărăția lui Duminezeu, și atîtea altele, din glosarul răzbunător al răstigniților, chinuți de regulile neclintite ale

proștilor și de datorii servile. Bieții oameni au pus o picătură de otravă în toate bucuriile rezerve proprietarilor de fericiri, și otrava lor își păstrează și azi aromele intacte.

Făcîndu-mi socoteală că nu plătește ministrul, a căruia zgîrcenie economisește și apa florilor primite cadou, am renunțat la unicul fel de mâncare al căsniciei și m-am hotărît să rezist exploziei oratorice a partizanilor nuanței, urdinării verbale, găinașului intelectual și exalării vehemente a principiilor, balansate cu o masă bună. Cînd vizitează ministrul și deputații, grădina « Omătului cu Piele » își scoate conștiința politică pe grătar și pune toată aparatul animată și inanimată în serviciul unei pofte bune imense. Doamna patroană vine în persoană, gătită în *phi* și cu cîrligele de aur ale briliantelor agățate ca niște luceferi, de ureebi. Mînuțeieii groase de cîrțiță, îngreuiate de podoabe la toate degetele, regretînd că mare în total decît zece, umblă încălțate în unghii luxoase, lustruite cu roșu, prin carne vie și glande sanghinolente, din măruntăie vitei, ca un pipăit abortiv de moașe. Pentru sărbătoriți, miniștri sau decani, ea frige cu propriul ei pipăit femeii organul mîngîiat cu un diminutiv, șoptit între țuică, simțit de venerabili șefi și maifinari numai cu timpanul, și servit pentru definirea unei intenții odată cu un cîrnat cu piele, încovoiat ca șarpele din emblemă, care și roade coada.

1 I Prezența cîtorva bețivani din nuanță la masă, mă asigură că băutura nu e dată afară din cheltuiiala banchetului, ca la sărbătorirea unui an de la vindecarea lui de scarlatină a deputatului Pilaf din majoritate. Acest de șapte ori nepot al partii dului și milionar jerpelit e un visător inefabil, dar cu mintea rece ca o farfurie de porțelan. Cînd a oferit, odată, prietenilor lui o masă, și oprit la mijlocul ospățului, a plătit și, părăsind localul pe din dos, a lăsat colegilor vorbă la chelner că vinul îi privește. Interesantă caricatură și unic exemplar, acest deputat Pilaf, destinat să rămîie senator Pilaf și să devie academician Pilaf. Douăzeci de ani el a stat în casa părintească în calitate de minor și alți douăzeci de ani în calitate de adult, și dacă s-a însurat, în calitate de « fire de artist », și împărechiat corespunzător și a rămas pe loc. Cu șapte unchi și șapte măluși, a mîncat, douăzeci de ani, cîte o zi pe săptămînă la unul din ei, în calitate de invitat, punînd la o parte, într-un teanc anual neștirbit, veniturile lui generale, în bancnote de cîte o mie, perfect perpendiculare la colț. O plăcere de solfegiu îl reține în camera lui încuiată, dinaintea altarului casei de fier. Acolo, cu buricul degetului mare el cîntă pe muichia pachetului de bancnote, construit geometric de sus în jos și de jos în sus, ca un cretin naiv care

face muzică pe zăbrelele coliviei cu scobitoarea de dinți.

Deputatul Pilaf își propusese cu precocitate realizarea idealului gratuității și a izbutit să elimineze din lista lui civilă toate cheltuielile, păstrând încasările neatînse. Virtuțile, moștenite la maximum din familie, îl împiedicau să fumeze țigări cunu pârâte și să guste vin plătit. Era un adversar al nicotinei și alcoolului, introduse în organism contra legii, și țigara pe care o accepta toată ziua cu opunerii catifelate, era totdeauna cea dintâi din zi și el o puneă — mersi — în buzunar, ca să o fumeze după masă. Buzunarul lui se umplea pîna seara de țigări, pe care el așeza acasă întno cutie. Elar fi vîndut cu un rabat, dacă ar fi fost de o singură calitate și dacă nu'și pierdeau frăgezimea în buzunare. Văzîndu-se silit să le consume, el puneă pe masă cîte două întno bombonieră, la sărbători, și aprinzînd și el una din ele. Dacă un vizitator, rar și greu de băgat în casa lui meschină, îi era simpatic, vrea să zică dacă deputatul Pilaf urmărea în legăturile lui falsificate un interes, la o mare nevoie căuta, că poate mai găsește printno cutie două țigări.

— Știi, eu nu fumez: îmi face rău. . .

Dar, mă rog, în onoarea invitatului, invitat exclusiv la ceai (un praf în două degete, două bucăți de zahăr, un sfert de felie de lămtie fină ca pergamentul, — romul e nesănătos, — și cîteva fursecuri luate de la tanti Izabela, în hîrtie), în onoarea lui, mai fuma și el încă o țigară, afirmînd că dacă bo veni rău, păcatul să fie al invitatului.

^1_____Mi.aduc aminte șoșonii deputatului Pilaf, purtați cile șase ierni. Șoșonii deputatului Pilaf erau de damă și se încheiau, dupo o modă veche, cu panglici și fundă, întrecuți în originalitate numai de palton, un pardesiu de primăvară cu o căptușeală volantă de blană. Ajustarea pe pardesiu cerea o cheltuială care făcea o gaură în buget, și cojocul era purtat deosebit de fața lui. Pilaf se dezbrăca întii de pardesiu și se dezblănea după aceea de o scurteică fără fața și mineci, înfășurată pe el și menținută pe trupul lui cu sînge ales, de strînsoarea pardesiului. Și de îmbrăcat, el se îmbrăca tot din bucăți suprapuse.

— Nu-mi vine să mă despart de blana asta, pe care o am de la *grand' mere*. Nu-ți închipui ce femeie cultă și inteligentă. . .

Dar nu-i venea nici să o dea la cusut.

Șoșonii puteau să mai dureze douăzeci de ani gratuit, ca și încălțămîntea interioară, grație unui sistem de transport personal, care, permițînduți săiți economisească și forțele, îl ducea repede unde era nevoie, și tot gratuit, sau pentru eleganța de limbaj: în mod cu totul gratuit. Locuind în apropiere de o stradă principală, el se posta la colțul străzii principale, ca un fotograf, și surîdea mașinilor ce treceau cu viteză, prin ceață sau ploaie, în necunoscut. De cîte ori partidul era la guvern, un automobil se oprea

numaidecît, douăzeci de automobile, și cineva din cupeu deschidea portiera și poftea pe nepotul celor șapte unchi și mătuși, Ungă el. Deputatul se urca, și dacă omul din mașină era un cunoscut și dacă era un indiferent, arborînd pe buzele lui de țîrîilor rînjetul atrăgător al unui zîmbet de mulțumire și de protecție în acelaș timp. El numea această scutire cotidiană de o cheltuiială indispensabilă «*unc ctance*», și sunetul literii din alfabet era, în gîtlejul lui de privii ghetoare, nazalizat.

Cînd partidul era în opoziție, mașina trecea înnainte.

— Liai văzut pe Pilaf? întreba cineva din limuzină. își așteaptă Lincolnul. . .

— Dăd în. . . se răspundea.

Instalat în mașină, Pilaf avea un al doilea sistem, cu care șba făcut relații un limp.

— Bine ca te întîlnesc, frate. Tocmai ieri vorbeam de dumneata. Eram la el (a masă și venise vorba de oamenii reprezentativi. . . FJC O indist creție: te apreciază. . .

Pentru că oamenii sînt fermecați de farsele inexplicabile, sistemul a prins de cîteva sute de ori, și un număr de creduli au așteptat invii tația unuia din unchi, care dorea să*i cunoască de aproape.

Sislemul avea doi factori; doi unchi. Evident, unul din ei era mai greoi ta contactul direct și punea mai multe forme de întîrziere dorinței lui vii de a te cunoaște personal. Prin temperai meni și prin situație, el amina, imobilizat relativ și de problemele mondiale, pentru pătrunderea căroră avea nevpe de singurătate, accceptînd alături de el, în aceste ceasuri grele, do prefes rînță pe nepotul Pilaf. «însă în intimitate, să crezi, e im om încîntător; nici nu cunoști că te g.leşti în prezența unui bărbat de Stat atît

de mare: te și miri și rămîi consternat de bonomia lui. Te cunoaște de parcă teia făcut; știe tot ce gîndești, e în curent cu toate lucrările dumitale, te știe pe de rost, — și te admiră. Ce zic? te iubește. Vrea să te aibă întno zi la masă, dar nu așa: să vii, si mănînci și să pleci. Vrea să petreacă o zi întregă cu dumneata, cu inteligența dumitale, să se bucure de înnaltele dumitale calități. Proi babil ci întîlnirea o si aibă loc, nu la București, ci U moșie. O sâți trimitem un automobil, nu te îngriji de asta. . .» Și cînd își vorbea așa deputatul Pilaf, te suceai pe scaun, își aluneca un picior, și se ridica umerii a un fel de nebunie, suflai apăsât ca un bivoli, așteptai să se isprăvească, gataigata să taberi cu palmele, cu pumnii și cu tocurile de la bocanci pe gura infamului limbric.

«Dar fratele lui? Crezi că e omul închis de care se vorbește, un strîmt, un mohorît, un taciturn? E un sentimental, un blajin, un delicat, un rafinat, o floare: numai inimă și vibrație, o coardă de țiteră, o harpă. tnt>ah.1 lume, mai subtili decic a noastră, el n.ar fi fost un financiar, un economist, un autor de bugete, ci un înger, un înger fără picioare, numai aripi de jurîmprejur. N.ai idee cît vorbește de dumneata. Nu te uita că gazeta lui te înjură, că te spurcă și că te face bandit, ticălos: fleacuri! Așa e la gazetă și așa e politica. în sufletul lui nobil are pentru dumneata o stimă, o prețuire cu atît mai profundă cu cît nici nu te cunoaște personal. Aparențe, aspecte, foime Cînd o să aibă bucuria să te invite și el la masă, o sād știi pe fața lui adevărată Nu e un om politic, e o mamă. . .»

în aventurile lui de mare ștregar, Pilaf se găsește silit la cheltuieli, și, ca să primească situația, el și-a făcut poziția morală că dă cu împrumut, regula lui sufletească neputînd să aprobe o pierdere la nici o rubrică a existenței, și disperat la ideea că s-ar putea să se ivească o pierdere reală, măcar la recuperarea ei, printre plăcere cum este împrejurarea unei erecțiuni împăcate, — în buzunarul din partea stîngă i se deschide cu multă suferință o gaură din cînd în cînd, prin care îi dispăre inevitabil cîte nițel mărunțiș. N-are mai multă stricăciune pavăza virtuților lui: e libidinos. Singur cuvîntul femeie, măcar dintr-o inscripție socială cu scopuri religioase, îi dă o tresărire a vinelor, ca la conducta de apă. Limba lui apare la lumină și trece de-a lungul buzelor sugînduce dulce cu o Unsoare de scuipat. El trebuie să scoată din sine ceva la evocare, și rîde numaidecît. Avar ca o găină, el e erotic ca iepurile de casă și ca broasca, și ar fugi prin lume împărechiat, ca muștele care zboară lipite cîte două pe la nasul lui ascuțit de șobolan delicat. Mîntea lui poluează femeile cu un ochi lipitor, bolnav de obsesia punctului dinlăuntru, dar lichelismul sufletească împiedicînd să poată da mai mult unei femei decît formula hotelului, cuceririle lui sînt limitate la femeia de condiție servilă, pornind de la slujnică pînă la dactilo*

grafa provenită dintre fetele de bombonerie. Demagogia lui sexuală se satisface relativ ieftin, pe cale de combinații, în care intră două curse de tramvai o prăjitură și o baie de clasa I la un local, unde se fac două lucruri odată, pe un singur preț, fîgăduiala evoluției către fix lunar rămînînd în cont deschis. în speranța unui supliment de leafă, sau a unei schimbări de situație, Pilaf se bucură de grațiile Evei, în serie, și dă tot ce are în testicul, ca un cotoi pasional. Seara niînîncă la una din mătuși, cu poftă, și mai cere o dată din fiece fel de bucate, — și bea și vin, un articol obișnuit în familie numai cu eticheta « de vînzare », în sticle.

Desigur că aventura e ajutată decisiv de subiectivitate și, lăsîndu'se, fără gust, în brațele și sub gura cleioasă a deputatului Pilaf, funcționara se dă în imagine unchilor politici, cei mai bineveniți dintre puternicii țării, ca să sporească un salariu și să facă dintr-o fată în casă ceva ca un șef de biuro. Linele din romanele lui cu văduve dispunînd de un capital de trezeci-patruzeci de mii lei, se modelează pe speranța unui debit de tutun și ele sînt bineînțeles preferate, pentru că anulează cadourile și cheltuielile de hotel. Peste riscul monotoniei unui interior de mahala, zugrăvit cu zgripțori și pavoazat, lîngă icoana de deasupra candeliei, cu portretul defunctului în cîteva mărimi, romantismul adulterin trece cu o foarte ușoară șovăială, stingîndu-se lampa.

Asupra esteticeii în ceea ce privește femeile. Pilaf are o teorie documentară, alegînd din două femei, una frumoasă și una urîtă, pe a doua. Judecata lui, interesantă, e fără îndoială avantajoasă. Femeia e poetizată și comparată, ca omul psalmistului, cu un pom.

Femeia frumoasă Mă într-o grădină cu poteci multe și cu boschete de trandafiri, ca un zmochin

căutat, pentru fructele lui cele gustoase și mustite, ide toți trecătorii, îndesiți când soarele îndub ceste mîzga. Nu se poate să nu o fi gustat de multe ori preumblătorii și să nu fi mîncat și ea prin rodul ei gura care o îmbucă și foamea care o strivește. Cu asemenea femeie, care a încercat delirul întreg și ba rafinat, — sceptică față de expresia anodină a unui simulacru de bărbat, corcit în ciocirea formelor și a substanței, împuținat în fizicul lui hibrid și păstrînd numai indicațiile mușchiului degenerat, rămase mai mult pentru sexul costumului decît al făpturii,—înfrîngerea nupțială e dezastruoasă. Ea participă la actul slut al cetățeanului slăbănog și intelectualizat în gol, fără obîrșia evidentă a puterilor Lui de pămînt, cu nepăsarea unui pahar de cristal care îți satură setea cu un conținut străin. Dragostea neîmpărtășită e ca o tăiere de fierăstrău în buștean uscat și se încheie cu ură și răzbunare. Intre barea satirică «Ce? ai și isprăvit?» e catastrofa fală pentru genul cerebral și macerat prin decantația genealogiei. Femeia frumoasă cere armăsar integral, și dumneata îi dai catîr. Dacă te întîlnește pe strada după tragica demonstrație, ea știe să surîdă semnificativ și să-ți trimită bațo> cura ochiului negru pe care n. ai fost în stare să. l faci să se închidă, să viseze și să plîngă, ca o sentință.

Cei ce urăsc femeia, întîi amantă și apoi mamă, legată de viață prin pîntecul alb, în perina căruia doarme un fluture cu aripile lipite, se mărturisesc bărbați derizorii și actori îmbrăcați în podoabe false, ori niște înfricoșați ai masturbării... Și pentru că sămînța îi se pierde în cămașe la atingerea numai cu vîzul a unui idol feminin cu pleoapele trîndave și cu buzele sucite la colțuri ca un ghioc, ei își amăgesc echilibrul cu ifose grave și cu studii de oameni serioși,

deznădăjduși la analiză. Omul trebuie examinat la suflet în pielea goală.

Pe cînd femeia urîta e O făptură nesatisfăcută, cugetă Pilaf. Ea ține în rezervă pentru bărbatul care voiește s.o cerceteze, pe lîngă un trup cîtei odată surprinzător, o comoară de păcate începute și duse pînă la mijloc numai cu gîndul. În pat și în întuneric frumosul este suprimat, și dacă vorbesc numai simțurile, fără imagini, impresiile se pierd în folosul imperativ al senzației. Urîta nu caută dimensiunea și agerimea numaidecît, mulțumită din bucuria expansivă numai cu agrementul, și din tunet și cu fulgerul mic pîlpîit. Dar ea se dăruiește întreagă, mai deplin decît femeia frumoasă, pentru că sufletul nu-i lipsește din act niciodată, — sufletul ei micșorat de comparative și rănit de superbia devastatoare a rivalei. Mai ales defectul fizic concret, adaos nefrumos seții figurii și a liniei chiar, dă un spor de mijloace, un belșug cantităților normale fanatic. Neuitatele apogeuri ale sensualității le-a primit Pilaf de la o femeie cu un picior douăzeci și cinci la sută mai scurt decît părechea lui și care se legăna pe o talpă de doisprezece centimetri, manevrată ca un tampon de hîrtie sugătoare. Cînd s-a descălțat în camera ei, ca de o ciubotă, și și-a scos și mașina nichelată, care da pasului ei o solemnitate de locomotivă și un scîrțîit de tărăi boantă. Pilaf a rămas deocamdată încremenit de atîta armură, mascată de o fustă de catifea. Dar din aparatele demontate a ieșit, ca dintr-un forceps adult, un picior de toată candoarea, cu* prins într-un ciorap de mătase, culoarea magahon, și conturat, sub genunchiul ispititor, de un elastic brodat cu trandafiri. El s-a mîngîiat cu acest singur pictor mai scurt și cu o jumătate fesă, și bar fi luat cu el la subsuoară și bar fi dus acasă, ca dintno vitrină de magazin de ciorapi, numai

%
i

?
i
i
!
'

i
jj

de ar fi putut răinîne lipită de ele și o fracțiune de sex, ce i-ar fi ajuns toată viața, păstrat pentru singurătățile lui în casa de fier cu bancnote, ca unui cățelandru piciorul stăpînei, pe care își exercită precocitățile naive un instinct ridicul și batjocoritor. Și plină de mistere dulci este și femeia cu albeață în singurul ochi, peste care își trage, seara, cu cochetărie, marginea pălăriei și își apleacă virginal și cu o practică pudoare capul.

— Și să*ți mai spui ceva, zice Pilaf, sordid, mediocru și zgîrcit pînă dincolo de pasiune. Cu femeia urîtă nu ai riscul să te «îmbolnăvești». Femeia urîtă este femeia sănătoasă.

Zăresc pe stradă uneori pe un fost coleg cu care nu mă mai cunosc, Rudi. Am fost, cu obrazii lui, rumeni ca și acum, cînd a început săii albească tîmplă, în primul an de școală primară. El venea cu guvernanta, o englezoaică, gătit impertinent, și băieților le era necaz pe costumele lui noi, pe limba pe care o vorbea cu guvernanta de la ușe și pe întreg pițigoismul micului personaj cu guler de biber și cu mînuși de piele. Ei îl încolțeau pe stradă, îl înjurau, îi zmulgeau cîte un nasture poleit de la haină și i*1 aruncau în rume* neala înflăcărată a obrazului, îi trînteau cîte un ghiozdan în cap, și în clasă îi înțepau cu perfidie buclele din pataloni, de vițel răsfațat. învățase și el o jumătate de înjurătură și bam auzit odată apostrofiînd, — palid și tremurînd, — pe un coleg în ilaritatea școlii:

— . . . tuiți burta ta.

Ciocioașii au sentințe de acest fel, ca Pilaf în igiena socială.

25

Era și deputatul Pilaf la banchetul minis» trului, invitat special și observator din partea partidului, pentru a raporta cît se depărtează nuanța de culoare.

Ovațiile cu care a fost primit ministrul într-o sală vastă, unde se putea trece un doctorat mai comod decît în aula noastră, au răsunit cîteva minute. Toate stomacurile organizației erau preizente cu un tonaj al abdomenelor de flotă de comerț. Mărfurile în boloboace și ambalaje scurte circulau pe cîte două picioare aparente jos de tot, de sub genunchi. Patronul localului, membru, își aștepta ministrul cu rozeta la butonieră printre notabilități, discutînd în capul scării prețul vinurilor în podgorii.

La ivirea sărbătoritului, i s'a desfăcut patroi nului obrazul subț mustăți, spintecat în două de un suris de fericire diagonal, ca un portofel. Dinții mai voluminoși decît încăperea lor nu mai putură să fie constrînși la situația de mai înainte. El nu plătise primăriei curentul electric pe doi ani, și nădăjduia, ca un beneficiu suplimentar la banchet, să fie scutit. Ținea să servească personal scaunul din mijlocul dubiului semicerc, începînduși serviciul cu o acțiune de cuier. Umbrela și pardesiul ministrului trecură în posesiunea lui și, ca să glumească o dată și el, de ziua lui politică, îndeobște fiind un bărbat serios, titularul adunării

îi puse birtaşului pălăria în cap, considerat ca un cârlig. Succesul nuanței se rosti numaidecât prin hazul universal al populației politice, printre care se găseau și spiritele critice ale organizației, intelectualitatea ei, compusă din profesori pensio'nari, deprinși cu clasicismul, și din avocați, abili oratori, un magistrat epigramist și un dascăl de latină înzestrat pentru caricatură. El făcea un **om**, cu asemănare cu tot, din două linii și un punct, ceea ce simplifica toată arta desenului și permitea și o teorie.

— Dacă mtaș fi consacrat artelor plastice, repeta dascălul acuzativului cu infinitiv, aș fi revolut ționat pictura: pictorii de profesiune nu știu să vadă de sus. . .

Cu o atenție acordată în toate profesiunile colegilor remarcăți prințr.o dexteritate neprofesională, care înlătură concurența în bloc, magis*trații, putînd săd califice de neserios în funcțiunile lui și sătl deoachte în opiniunea ierarhică, dovedeau o admirație remarcabilă pentru bătrînul lor camarad versificator, rămas în urma carierei cu câteva gradații, dar vizibil satisfăcut că pe tărîmul dublului distih <e> lua procurorilor înaintea.

Epigramele lui se făceau ca de la sine, închein? dutse ca patru nasturi de la o tunică, în găurile croite mai dinainte. Plastronul lua forma **convei** nabilă instantaneu, și « poanta», care>L **ceva** ca o ultimă mișcare de șef de orchestră a croitorului, după ce haina îmbrăcată în fața oglinzii este apucată de marginea din spate și zmucită brusc pentru un efect de retuș, era relevantă cu zgomot. Este adevărat că geniul insuficient al magistratului epigramist, care nu putea să concentreze întnun catren toată împrejurarea, avea nevoie și de o legendă, de o introducere în proză, cu textul de o lungime cel puțin egală **Cu a versui**

rilor rimate. Tot așa și latinistul caricaturist, la două linii și un punct, din care își construia perse nagile, trebuia să adauge numele modelelor pe creioanele și acuarelele lui, ca să nu dea naștere la confuzii, din partea unor admiratori puțin experți în limbajul schematic și șovăitori în priceperea sintezei. Lumea profesiștilor pune această inapținudine a publicului în compartimentul dobb toc ici.

— Are talent! hotărî ministrul, arătîndu'i'se pe cartonul listei de mîncare liniile lui două și punctul.

— Are talent! zise el, cu autoritate, citind pe cartonul al doilea epigrama improvizată cu cîteva zile mai înainte. Epigramistul din magistratură își dichisește săgețile din vreme, lucrînd ca un farmacist pentru cazurile generale, buline, prafuri, picături și hapuri cu eficacitatea treptată, condționată de numărul unităților utilizate.

Nuanța voise său ofere Șefului, sătul de icre și stridii, un banchet «ca la noi», fără bucate împrumutate din istoria franceza și purtînd nume de rase de trandafiri și clini.

^S<a servit la început un borș trecut în menu cu calificarea «să te lingi pe buze», însă un tragic borș, cu peripeții. Probabil ca ministrul nu mai mîncase de multă vreme feluri de bucate mîncate cu lingura. Ministrul fu victima unui accident. Aparatul de respirație și înghițire se comporta ca un sifon. Fie că gîndise prea mult și că, printnun fenomen pneumatic, facultățile stomacului se cerebralizau uitîndu'ȘÎ funcțiunile mecanice, fie că **SJI** ivit vulgarul nod în gît, de care vorbește limbajul popular, ca de un trac al emoției, ministrul a încremenit cu lingura în mînă la înălțimea cravatei, și fizionomia lui sa contractat neobiș<nuit. Crescîndu.i ochii de două ori peste normal, buzele **unu** rămas ascuțite și ștrînse, ca și cum ar fi

dorit să fluiera un dans. Un moment, el a stat așa, mutat din expresia lui întno mimică neașteptată, și statuhmajor al nuanței, ocupînd locurile din jurul sărbătoritului, și ridicat pe jumătate de pe scaune, mestecînd. Și văzut atunci că ministrul se afla în situația de a nu ști ce să facă mai repede cu o gură de ciorbă care nu mai putea să fie canalizată. Adunarea aștepta o soluție: ori trece ori nu trece ciorba, iar dacă nu va trece mai iute, ce se mai poate întîmpla. Soluția nu a întîrziat. Respirația oprită a ministrului fu complicată cu o vizibilă nevoie de strănutare, și mecanismul general al ministrului silit să frîneze dublu, ca la automobil, stăpînind în același timp eșapamentul beregatei și supapele nasului. Se vedea cum se petrec mișcările în interior, ca într'un motor pentru demonstrații, de sticlă, și explozia devenea inevitabilă. între materialele lichide, ministrul ținea în gură, intactă ca o bilă, o perișoară.

Ministrul izbuti să își domine însă dezlănțuirea întno singură aruncătură, care ar fi veștejit prestigiul steagului și nuanța lui, divizînduși totuși ciorba din gură în țîșniri și sărituri fragmentate. El sa uitat o dată fix la unul din șefii din fața lui, ca și cum bar fi luat la ochi, și ita trimis în figură conținutul unei lingurițe. Nu putu să se scuze, căci se uita tot atît de fix la al doilea șef, scaldîndu și lui ochelarii cu o linguriță. Graiul era exclus și numai intențiunile se citeau pe fața asudată a excelenței sale, strînsă de gît. Primară astfel toți conducătorii nuanței cite o stropitură, între ochi, pe buze, pe cîte o ureche, unii gustînd fără să voiască o savoare nouă a fierții, după ce circulase printre fosele de sus ale ministrului. Cîțiva stau clătînat în fizicul și în conștiința lor, clipind din ochi și apucați de o amețală. în sfîrșit, ultima rămășiță a lingurii

înghițită strîns, îi ieși ministrului pe nas, detașat în farfuria lui, cu un zgomot borboros, și ochii lui erau plini de lacrimile unui efort, pe lângă care trecuse moartea.

•— Mămă înecat! zise ministrul, tușind în farfurie, ca la dentist, un fel de zădărnici deasă a sucului gastric. Nu mi sta mai întîmplat nicit odată asta. — Și, cu filosofie, zise, imitînd fără să vrea pe Guido Reni: Ce e omul! — Și gîndinduse că omul cu portofoliu e nemuritor.

Dar catastrofa se reproduse ceva mai departe în lungul mesii, unde, ridicat în picioare, un partizan devotat pînă la ultima suflare, bolnav de epilepsie, avu un acces și căzu pe spate, vîrsînd cu o dărnicie de fîntină. Prietenii politici din dreptul lui fură inundați de o acreală amară, — și o parte din banchet se duse la el, întno mișcare unanimă de punere la vot. Nefericitul suferea efectul accidentului ministerial.

— Strîngeți de un deget, zise din medicina empirică ministrul, care se ștergea, cu obrazul băgat întnun șervet, de glicerina lui stomat cală.

— Varsă sînge, ziseră cîțiva deputați, aplecați, în tumultul sărbătoririi, ca săl ridice de jos. O ambulanță! Dați un telefon!

— Nu înțeleg de ce nu stă acasă, dacă se știe cu betesug, zise restauratorul, care își văzu banchetul sfîrșit înainte de a fi fost bine început și visul spulberat, al electricității. Vă simțiți mai bine, excelență? întrebă pe ministru. Mi sta întîmplat și mie o dată, tocmai în ziua logodnei. . . Și birtașul intră în măruntaiele unei povestiri de familie, pe care ministrul nu putea să asculte.

La ieșire, iam tăiat drumul sărbătoritului, numai ca săd salut, știind că nu mai poate să fie vorba

deocamdată de nimic altceva decât de o pen-
șoară ce i s-a pus de-a curmezișul în înghițit
toare și i s-a stricat, odată cu sărbătoarea, și
nuanța,

— De ce să se simtă mai bine domnul
ministru? zise protector, în auzul ministrului,
un profesor, admonestînd pe restaurator. Domi-
nului ministru nu ba fost rău niciodată.

— M'am hotărît și am intrat la Ministrul meu.

— Nu mai pot să aștept, ifam spus. Mă ții
cu vorba de cîțiva ani, ai să cazi de la putere
și nu mitai făcut nimic. E rușinos pentru colet
gialitatea noastră. M'ai silit să pierd de trei ori
o catedră la Universitate, sub cuvînt că ai de
îndatorat partizanii politici, impuși de șef. « Mai
ai răbdare, dragă Gulică, încă nițică răbdare,
că ți vine rîndul negreșit... Să ți fie rușine!
Misiune în străinătate nu mitai dat, subsecretar
de Stat nu m'ai numit. . . toți pigmeii mitau
luatfo înainte. . . Ce fel de prieten ești tu?
și pentru ce am muncit? Am fost neclătinat
întîiul, de la Abecedar pînă la Doctorat, și asta
nu însemnează pentru dumneata nimic. — ham
zis «dumneata», ca să contrastez cu o atitudine
un trecut de răbdare. — Asta, pentru că nu vă
înjur. O să scot un pamflet și o să vă fac cu ou
și oțet. . . Mă ții în biurou Ia tine săiți redactez
discursurile, sugestiile, pînă și întreruperile, și mi
dai drumul cu o cafea turcească în stomac. Nu
mă întreb ce mănînc, cum îmi hrănesc copiii, cu
ceti îmbrac, de unde plătesc chiria. « Mai ai
răbdare, dragă Gulică. » Pînă cînd să tot aibă
Gulică răbdare? . .

Pînă aici, Ministrul, prietenul meu din fragedă
copilărie, mă ascultase zîmbînd. îl obișnuisem
cu filipicile mele de viitor funcționar de Stat

deziluzionat, și iuțelile mele verbale păreau sad intereseze cu monotonia rece a unei oglinzi care primește în cristalul ei și dansul și asasinatul, fără să reție nimic. Când îi spusei că nevasta îmi stă gata să nască pentru a șasea oară. Ministrul sări de pe scaun.

— Ce, ai înnebunit? răcni la mine. Nu te mai oprești? Trebuie să fii bolnav de priapism.

Parcă itaș fi aplicat un fier de tinichigiu fier. binte întrun punct pe care ședea.

— Ești dezgustător! zise Ministrul.

— De ce, mă rog, dezgustător? pentru cărnii iubesc soția? Apăsai pe cuvântul soție.

— Pardon! ești un idiot! răspuse Ministrul.

Am cu el indisolubila legătură creștină: e nașul o dată al meu și al nevastăii, și de cinci ori al copiilor mei, ceea ce permite și bruscare.

— Stai jos, și nu face pe enervatul, zise Ministrul. Mi se pare că am o idee pentru tine. Să mă informez.

Ministrul sună pe directorul personalului. Il întrebă la ureche ceva. Directorul răspuse:

— Da, este liber.

— Mulțumesc, zise Ministrul, Când o să mai am treabă cu dumneata o să te chem. Vezi de referatele de mâine.

Directorul ieși detamdaratele, cu o preciziune de care eram invidios: el avea onoarea să fie funcționar în funcțiune și se bucurase de ferit cirea că Ministrul, de obicei poruncitor, ba vorbit la ureche.

— Nu rămîne decît sățți iei postul în primire... zise Ministrul. Auziși? e liber. Ia o coală de hîrtie și scrie.

Toată supărarea mea pieri la secundă. îmi păru rău că jignisem un prieten vechi. Avui numai decît și o sensibilitate de director numit. Ierarhia îmi trecu prin șira spinării ca un instinct și Stăteam râu pe scaun în fața binefăcătorului meu.

— Ntam să uit niciodată și te asigur că... începuîl bîlbîind.

— Bine, bine, scrie, zise Ministrul deschb zînduși mapa cu hîrtii, ca să varieze.

Șovăiam. Nu știam să încep.

— N'am făcut niciodată o petiție, zisei, cu condeiul nemișcat în albul hîrtiei. Nu vrei să mă ajuți?

— Ți.am spus că ești un imbecil. Tonul Ministrului se schimbbase. Scrie! zise Ministrul: Domnule ministru, subsemnatul, domiciliat în strada...

— Subsemnatul, doctor în... Nu?,... zisei.

— Nu, zise Ministrul. Ntare nici o importanță.

— Cum mare nici o importanță?

— Parcă tetam pus să dai doctoratul eu?... Continuă... De ani trezeci și cinci... Ai scris?

— Da, răspusei...

— Vă rog să binevoiiți atmi acorda postul...

Cuvîntul «postul» îmi făcu o plăcere plină, ca un miros de piine caldă.

— Postul de intendent al...

— Intendent? strigai. Mă numești servitor?

— Intendent nu e servitor, preciza Ministrul, științific. Știi, deocamdată, pînă trece criza. Stai jos și scrie... Ai scris?

— Am scris, răspusei printre măsele.

— Al cimitirului Buna.Vestire...

Cred că am leșinat și că am căzut de pe scaun. Nuimi venea să cred în atît realism. Mtam deșteptat pe o canapea, fricționat de intendentul Ministrului, chemat în grabă. Mă lăsam în mîna lui de confrate, ca un pisoi lins de alt pisoi.

— Ești un sentimental: defect esențial, zise Ministrul. Și un isteric. Adăogînd însă cu cruzime; Dar ai vocație. O să faci carieră. Ai iscălit hirtia? Iscălește!

Iscălii ca în vis.
înmuiat din toate droturile mele, mă îndreptam să ies inanimat. Devenit blajin și părintesc, Ministrul mă urmă pînă la ușe. Dar între noi se și înființase o distanță. Auzii prin amărăciunea mea:

— Știi că o să ne mai vedem, n-ai să te simți singur. La toate înmormîntările naționale dau și pe la tine.

Spiritul de indiferență al Ministrului avea cinis*mul unui vizitiu de dric, care și trage mortul dinaintea circiumei și se oprește ca să bea un șpriț.

Am trecut, ca să mă scrutez și să mă înseninez, prin Cișmigiu, refugiul meu suflesc de douăzeci de ani. Acolo mi-am repetat materiile pentru examene, într-un boschet. Acolo mi-am recitat cursurile în auzul măgulit al studentei, care a fost să mi fie tovarășe de iluzii și de viață. Ne plăcea pagina Albatrosului, care nu putea să zboare din pricina prea lungilor aripi și am tradus o amîndoi în proză, pe o bancă. Intre pomii ciuruiți de alicele toamnei, găsii treptatele mele suflete anuale, ca niște fantome delicate prinse în ceara transparentă a văzduhului gălbui. Albatrosul zace în mine împușcat.

27 Trebuia să improvizez un punct de vedere, și pentru biata mea nevastă o atmosferă. Era mai tragic decît bas fi spus că am găsit copiii înnecați în lac și cadavrele lor trase din apă pe mal și puse la rînd sub o salcie. Trecerea era totală și bruscă dintr-un orizont în punctul opus. Nu cunoștea gradație și nu puteam să prepar. Dacă era vorba de o catedră, știam să mă afirm pentru speranțele ei asistent, conferem țiar, agregat, fără să sufere linia îndreptată către catedra definitivă. Dar de la toate așteptările noastre pînă la intenția unui cimitir, cum se acoperă intervalul? Eram intendent pur și simplu, oricum aș fi rostit cuvîntul, mai nazal sau mai fonetic, «itindent» sau «intendant», și nici nu eram un intendent de ceva, oarecum, eram pur și simplu intendent de cimitir, un singur cuvînt cu trei cuvinte. Cum o să-i spui nevestii mi asta?

Să intru cu o figură mohorîță, să afectez o veselie la nelocul ei, să rămii în oraș pînă la înserat? Aveam nevoie de o introducere imposibilă. Ajunsei să mi fac un proiect. O să mă doară capul și o să mă întind pe un scaun, ca să mi treacă, și nevasta, speriată, o să primească pe sărite **confii** dența mea. Strategie vulgară: faci gălăgie în locul unde nu ești, ca să apari de acolo de unde te afli. Nu se putea totuși eveniment atît de straniu, fără un eveniment intercalat. Mi aș fi tras un

glonț în marginile urechii, ca să dau o derivație, și în timpul pansamentelor aș fi demonstrat, abordându-mi subiectul în spirale, că morții i se poate prefera cimitirul. . . Dar ntaș fi uzat de revolver, dacă baș fi avut, de frică să nu mi nimeresc în locul urechii capul. Sînt sigur că e ceva în capul meu! Totuș, am căzut la îndoială.

«Haide! curaj! miiam zis, mai rău nu poate să fie.»

Cînd ham comunicat Matildei că al șaselea copil al nostru are toate probabilitățile să se nască întnun cimitir, femeia a leșinat și ea, procei dînd și eu ca un intendent, prin fricțiuni. Prestigiul idealurilor ei a pleznit odată, ca un geamantan.

— Ai acceptat? zise nevasta.

— Vream întii să stăm de vorbă împreună, zisei.

Vorba «împreună» are solemnitate.

— Mai încape stat de vorbă? Cum? No i refut zat? Te lauzi cu Ministrul tău de zece ani, și el te numește cioclu. . .

Dezolantul adevăr al nevestit mă doare cu atît mat mult cu cît asupra lui nu încape nici o îndoială. Totuș, nu putui confirma stupefianta decepție a unei așteptări de atîți amari de ani, fără să mă văd și mai micșorat decît eram.

— Poate că e suportabil, zisei. Cine știe? Deocamdată nici mie nu mi plăcut, pot să zic, dar de la minister pînă acasă mai mtam gîndit. . . Avem gratis casă, lumină, încălzit. Pusei pe «gratis» înnainte, pentru efect.

— Foarte mulțumesc, zise nevasta.

Aș fi preferat să mă sinucid și sâmi inaugurez funcțiunea cu propriul meu cadavru.

— Sper că nu tetai angajat. . .

— Desigur, desigur. . . răspunsei. Am iscălit numai o hîrtie, dar știi, fără importanță, o petiție. . .

— Ai mai făcut și petiție? întrebă Matilda, cu un accent pe care nu i<! mai auzisem. Tetai rugat să te numească intendent la cimitir?

— E o simplă formalitate, răspunsei contrariat. Așa se face totdeauna. Totdeauna cînd un ministru vrea cu tot dinadinsul să te servească îți cere o hîrtie. . .

Țineam la cuvîntul «hîrtie» ca să dau tristele mele situații un înțeles mai general, apropiat de document sau măcar de arta tipografică. Mi se părea că puteam salva cu termeni ceva din dezastrul speranței.

— Cînd un ministru vrea să te servească, zise cu amară dreptate Matilda, îți dă trei sute de mit lei pe an și te lasă la lucrările tale. Dar nu e ministrul de vină. El dă cui ce se potrivește. . . Ai lins zece ani, numai de cînd știu eu, ca să ajungi aici.

Aprecierea «lins» mă stingherea.

Întnadevăr, mumi venea să cred și mă biruia realitatea. Mă revolta gîndul că am iscălit și nu-mî dam seama ce Sta petrecut în mine cînd am acceptat. Am scris: «Vă rog să binevoiți». E un act înregistrat și care rămîne. îmi treceau dinaintea minții toți camarazii mei de odinioară, parveniți la dregătorii însemnate, și nutmî explicam cum au izbutit ei să fie altceva decît intenđenți de cimitire. Pus cu nasul drept în chestiune, vedeam mai clar, și turpitudinea mea îmi da despre mine opinii de clapon sufletesc. Ar fi trebuit **sân** ctrpesc Ministrului niște palme. . .

Dar iarăș mă gîndeam că încetează măcar mizeria, dacă funcția e dezgustătoare, și căutam justificări. îmt ziceam că cimitirele sînt puține. Profesorii și deputații, nu mai încape lumea de et; intenđenți de cimitir sînt numai cîțiva. îmi defilau cimitirele prin argumentația mea optii mistă. Cimitirul catolic, administrat probabil de

un bărbat cult, ca și cimitirul protestant, cultura făcând parte din rit. Să tot fie opt, nouă, zece. Totuș, aș fi preferat să nu se repete atât de mult în argumentația mea cuvântul cimitir și să se păstreze numai intendentul. îmi fură dezagreabile, în acest concert măsurat de cimitire, și denumirile vulgare ale cîtorva, ca Pătrunjelul și Trei Cot cenii. . . în definitiv, cimitirele se mărginesc cu religia, cu filosofia, mai ales cu medicina și, vezi bine, cu viața, neputînd să existe viață fără moarte și moarte fără cimitir. . . Cugetam aproape ca Shakespeare.

Dar de ce să fii tocmai eu intendentul?

•— Te faci hingher de morți, zise nevasta.

I Matilda avu o mare criză de lacrimi. Asta e
• femeia: te insultă și plînge, ca să nu»i poți opune
f un sentiment întreg, — mai ales că în starea înaint
tată a Matildei trebuia să fii atent la maternitate
și complicații și să o mingii batjocorit. îi frecai
tîmplele cu oțet, insistînd ca o moașă:

— Nu te agita, fii cuminte. Știința spune că emoțiile trebuiesc evitate.

1 28

I _____ M*am mutat cu o strngere a inima pe care sînt incapabil să o reproduc. Zi plumburie, ceață, umezeală, mocirlă pe asfaltul intrării la cimitir, frămîntată de tălpi. Sosim odată cu trei convoaie, și bagajele noastre amestecate cu drii curile, par destinate confortului subteran al noilor, veniți. Avem șapte saltele. Am așteptat între trăsuri, între carele funebre, între zăbrance, escortați de țipătul gîtit al unui cor, cu luminări agățate de nasturele uniformei. În lacrimi, nevastă' mea, chinuită să își degajeze monumentalitatea obstetrică dintr.o birjă, se dete jos odată cu unul din morți din carul lui, găsindu.se față în față cu el și cu pleoapele lui încremenite. Puțin a lipsit ca biata Matilda să nu intre din trăsură în coșciugul lui. Defunctul purtase un ochi de sticlă și murise cu el deschis. Coșciugul era scoborit cu ghetele în sus, ca un leagăn cu un copii înfășat, dintr.un vagon de tren.

Aș fi dorit să alegem o zi fără transporturi de cadavre, dacă prezența la post nu era tot atît de urgentă, pe cît de așteptată. Predecesorul meu fusese dat afară violent: intendența nu putea să rămîie vacantă. Dar de aici înnainte vom avea de.a face numai cu morții.

Mesele și scaunele se prezîntau cu picioarele în aer, mobilierul unui apartament întreg se opri în poarta cimitirului, pe trei camioane mari,

trase de cai înalți, **ca și** dricurile, ale cărora gloabe costumate căpătau autoritatea unui anonimat medieval, de **la** odăjdiile negre. De unde au putut ieși atâtea boarfe? mă întrebam cu mirarea unui tuberculos, urmărit de imaginea cantității singelui scuipat. Și căutam o diversiune. De unele bagaje uitasem **și** credeam că nu mai sînt, altele **mi** se păreau transformate, din pricină că le văzusem întno singură poziție; fotoliul pe care te întinzi, sutrageria în care mănînci, patul **în** care dormi. Răscolite, întoarse și asociate, peizajul lor aduce aminte fotografiile cutremurelor de pămînt.

întocmisem bagajele după însemnătăți, lăsînd podul, spălătoria și cuhnia în seama unui camion **Special**, care **se** găsea tras acum lîngă un car piramidal de coroane, un părete de trandafiri cu panglici învecinîndutse **de** aproape cu albia mea de rufe, pardosită, la crăpături, cu tablă de zinc. Inestetic afară din cale era cuptorul în trei labe al cazanului de leșie. Adunate în două sfori, burlanele presărau funingine și cenușe. Oprită în admirație, Mărgărita, servitoarea noast tră, ținea o căldare cu mături și cîrpe și o colivie cu doi canari. Frumusețea carelor și a coroarelor, doamnele în zăbrănice negre pînă la pămînt, domnii cu jobene lustruite, ofițerii, arhierii și mai cu seamă superba înfățișare a cioclilor cu pene academice la pălării îi revela o lume de început de Paradis. Cu mîna la gură **și** nas, ea răspunde, cînd este chemată «Margărito! », întorcînd capul **și** strigînd «Hî?». E o proastă, de patru **ani** în **serviciul** nostru, **cu** o mare pasiune **pentru bumbi și** tunici. Ochii îi rămăsese **și** gura căscată **ta** fulgii forfoțiți de ceață din chivără împărătească **a** unui purtător de făclie, cu guler de celuloid.

A **trebuie** să așteptăm mult pînă **la** intrarea **publicului pe** poarta, boltită ca o înghițitoare

iconografică, a lăcașului de veci. Cîteștrele cadai vrelle aparținînd claselor intelectuale cu drepturi în Stat, aglomerația ceremonioasă era enormă, și domnii în haine negre participau la trei pobreganii odată. Înplîrțînduși durerea egal. Automot bilele urmau automobilelor, și răspîntia largă din fața cimitirului se înfățișa ea **o** ieșire de teatru, la o reprezint.ție de gală, de unde nimeni nu e absent. E o convenție ca toată lumea să fie de față la o înmormîntare și să citească un discurs. Pe o distanță de doi kilometri, tramvaiele fuse' seră oprite, sat neîntreput de vagoane: la jalea înmoi'mîntării, vehiculele electrice trebuia să ia parte în forma lor, printno lipsă de încasări de două ore. Văduvele, familiile, prietenii în«tristați, se înghesuiau în poarta, și mai departe se interpelau șofeurii și birjaru, vociferau poliștii. În mormântările fiind cu arhierii, din două limuzine ssau scoborît două fete bisericesti cu abdomen, încă fericite de bucuriile pămîntului și pășînd cu o solemnitate latăreață.

Căutai din ochi pe Ministrul meu, strecurat în mulțimea de personagii, și nu ham văzut pînă la întunecare, cînd, îndemnate de bice și de uralele vehemente ale vizitiilor, bagajele mele, urnite cu greu, se opriră dinaintea depozitului de coroane.

Un înger de piatră, din grilajul mormîntului celui mai apropiat de dormitoare, făcea o figură gimnastică alegorică, prin întuneric.

X 29

Nu credeam că o să mă culc vreodată de viu intriun cimitir și am așteptat înfrigorat sen' sațiile acestei situații. Nu am avut nici o **seni** sație. . . Am dormit buștean. Porțile au iost închise. In cetatea mormintelor n.a mai intrat pînă la ziuă nimic, cred că nici în zbor, peste ziduri. Orologiul a bătut ceasurile regulat în turla lui, cu un zgomot de bocanci trîntiți odată cu bătaia, venit din mecanica lemnăriei. Aș fi putut crede că suie scara toată și o coboară, prin întuneric, timpul cu ciubote.

Matilda tace plîngînd. Copiii cred că au murit și că sîntem cu toții înmormîntați. Dacă asta e moartea, tot nu e atît de rău. Stai închis întno localitate cu porțile încuiate. O vagă satisfacție, ca de insular, ca de colonist fermier, pare că o să înceapă să mă consoleze.

— Nuii așa, tată, că noi am murit? întrebă din salteaua lui de pe scînduri băiatul cel mic, ca un poet.

Sia crăpat de ziuă. In tăcerea analitică pe care șio impusese, Matilda izbucni în răcnete innăi bușite, gîndinduise probabil la moartea ei per* -sonală. Desigur că niciodată nu a regretat mai precis căsătoria din dragoste cu un puber entuziast si idealist, dificil, năzuros, acerb în critică și contestînd tot ce fusese făcut și încercat pînă la el.

tis

Ca să produc o derivație, dădui drumul robii netului din părete, fără nici o speranță. Un șuvoi de apă drept își făcu drum în jgheabul de fontă zmâlțuită,

— Funcționează! zisei fără vioiciune. Nu mă așteptam. . .

Nici un răspuns, deși nevastăimea dorea încă de ia căsătorie să ne mutăm întrio casă unde apa să vie din părete și să plece prin părete.

Controlai electricitatea, întorcînd cu un troznet exagerat butonii în toate cinci odăile goale, așc zate la rînd în apartamentul intendenței Făcui lumină rînd pe rînd în fiecare. Precedenta! mavu' sese timp să ia și becurile cu el.

— Electricitatea merge perfect, adăogai. E de mirare, întno instituție publică să nu fie instalațiile defecte... Apăsai pe cuvîntul «instituție» mai ales, ca să pui cimitirele între Academii și Facultăți.

Nici un răspuns. Dar înaintam pe teren. Un răspuns neformat la timp e o tăcere cîștigată. Ca să termin cu instalațiile capitolul concret al gospodăriei, afirmăi surprinderea plăcută că depem dintele mau mirosul obișnuit al autorităților, și mai strecura! și cuvîntul «autorități». . .

în ichimb, miroase cimitirul.

Mă descurajau bagajele, grămădite, dinaintea căroră mă găseam ca un explorator, neștiind de unde să încep.

Niciodată nu nuam putut descurca singur în haosul concentrat al unei căruțe cu boarfe și al unei liste de cumpărături. îmi vine să nu pui nimic în căruță și*mi vine să cumpăr toată prăi vălia. Fără busola nevastăimi rătăceam dezoriem taț, dar nevastăimea sta ca o buturugă, gravidă la moral ca și la fizic. . . Lumea ei se siirșea în ceasu! cînd soțul începea o carieră.

Bagajele fuseseră cum fuseseră făcute, desfă' cutul era incomparabil mai dificil. Izbutisem din

sute de obiecte disparate să realizez totaluri nuci și totaluri generale, pălării, sticle goale, perini, cărți, dosare, tingiri. Nu știu de ce păstram o sticlă cu ulebdiericin rînced, pe fund. Mascate cu cîteva covoare și draperii, transporturile au putut ajunge, încinse cu frîngluile cărăușilor, pîiiiaci. Mfam simțit obosind de cîteva Ori și aș H preferat să fug, să mă duc la cafenea și să nu mai mă întorc două zile. Dar de ce nu miam descurajat la întocmirea celuiilalt bagaj, personal ai nevestii? . . . De ce ntam fugit înnainte de a desface transporturile ei succesive de cinci ori? De ce am pregătit al șaselea al ei ambalaj? Un bărbat nu poate să se lege de datoria responsabilității. «Ia,ji, domnule, inima.n dinți, mbam comandat, și apucăfte de așezat.»

Fiecare cameră are douăzeci de începuturi, ca o carte. De Ia care să pornesc? De Ia dormitor, de ia bucătărie, de la bibliotecă, de la dulapuri, din pivniță, din salon, din pod?

Meticulos din fire, am debutat cu o concepție, pretinzînd mobilierului meu, mare și mic, o înfățișare de ansamblu, și improvizai schițe de camere, distribuind lucrurile pe grupuri de înterrior, și risipii bagajele împrejurul intendenței. Cu un fotoliu atinsesem zona cavoului tîbăcarui lui Iov, care se află aci dimpreună cu toată onorata lui familie, aci lingă mine, și ca să.mi dau seama de așezarea tablourilor m.am servit de cîteva grilaje. . . După moda artistică a epocii casă* tării, colecția menajului era dominată de o fotografie mare cît o ușe de dulap și încadrată în spirale decorative de pluș vișiniu, în care soția mea, încă studentă la litere, se înfățișa ținută de mîna de fostul doctorand. Ca să judec de perspectivă și să.mi împrospătez suvenirea, am depărtat portretul nostru, răzimat de un brad în ghiveci. Era delicios. Nu mai am nici eu

pletele de atunci și nici nevestii nud mai apare, pe buzele îngroșate de sarcină pînă la nas, zîm< betul sclivisit de la fotograf.

Descoperii, credeam, momentul psihologic pentru o împăcare, pe care trebuia să o stabilim pe spinarea trecutului, de urgență, și m>am îndreptat, ca odinioară, spre Matdda, posomorită pe un scaun din mijlocul unei camere goale.

—Vrei să.ți arunci pușin ochii tăi frumoși, către cel mai fericit moment al vieții noastre? ham spus. Ia uită.te pe fereastră: cel de colo e Bibi. . . și lingă Bibi stă scumpa lui Dodo. . . Pe atunci Tiștia se găseau în noi, adăogai cu o Glosografie grosolană. <Ăștia» erau copiii noștri.

Ei se jucau acum cu gramofonul, într.altă cameră goală, sfîdindu.se ce trebuia pus întii. **Adie** cîntat de Caruso. sau **Piippchen, du bist tncin Augenstern. . .**

Ridicîndu.și mașinal capul, Matilda dete cu ochii de fotografia noastră, pusă pe un mormînt. și țipă.

Făcusem o ispravă,

—Fără să vreau, dragă Matildo, te rog să mă crezi, . . . Ce idiot! strigai, lovindu.mă cu pumnul în cap.

Gramofonul copiilor cînta **Imnul lui Garibaldi**, care pare la ureche marșul de dana al unei armate de ceramică. Și uitîndutmă la mobilierul gol, rîspîndit, aș putea să zic, în curte, văzui, pentru întiiă oară, cită asemănare, fără să fi știut, avea clavirul nostru, tras deoparte pe un trotuar, cu un coșciug.

De altfel, acum îmi dau seania că mai toate obiectele cu care am trăit, construite în lung, ca paturile și canapelele, sau vertical, ca dulapurile și biblioteca, și ornate cu capete de lei, cu labe, îngeri, sînt inspirate de la aceleași motive ca mormintele, care se urmează pînă în fundul

nedeslușit al cimitirului, deschis pe alee lungi, ca un muzeu și ca o pinacotecă. Parcă omul era destinat neapărat să ajungă la cimitir, ca mine, intendent. Flori proaspete, flori veștede, flori uscate artificiale, buchetul întâi al iubitei e o promisiune, și scrisoarea dragostei sfârșește funebru, cu suspectul < pentru totdeauna », sau cu < i pînă la moarte ».

30 Sînt ca un doctor parvenit ministru și care își transformă individualitatea facilă în inoponantă penoșă, în dificultate, uitînd totul, și sarea amară. Aș putea să vorbesc ca un camembert și să afirm că « mă fac ». Am luat posesiune. Am patruzeci și șapte mii de morți înregistrați, supușii mei. Sînt cel mai mare întreprindător republican închis și trec zilnic printre mormintele melc, urmat de opt gropari și cinci grădinari, ca primarul. Greve, revoluții, opinii, polemici, propagandă electorală: nimic. Frontul morților e obedient și tăcut. Și pot să le zic pe nume tuturor oamenilor însemnați și să-i și înjur. Timiditatea mea dispare îndată ce intru între ei. Moartea e o situație penibilă pentru un orator, dar agreabilă pentru noi și inspiratoare și de principii politice. Populația vulgară și amenințătoare se poate rări și la rigoare lichida, în poziție culcată, între zintii și JO ale fiecărei iuni, pe serii: ideală întemeiere de guvern.

Patruzeci și șapte de mii de morți: auditor magnific, imposibil de recrutat la Universitate, și patruzeci și șapte de mii de familii atente la păstrarea relațiilor cu personajul care trăiește zi și noapte cu morții lor. Sînt ai familiei, ca guvernorul unui cretin adult, cu care se plimbă în trăsura, pe care îl șterge la nas și căruia îi dă jos pantalonii și îi spune: gata, poți să faci.

Sîmbăta e zi de « vorbitor », ca joile (a închi) soare. Vizitele țin toată dimineața, pînă la prînz. O văduvă, o mamă, au mai rămas din tot trecutul lor cu această cenușe a bucuriei. Ci să o guste se pregătesc o săptămînă. Cimitirul e ca o țară, la care cei rămași singuri se întorc neîntrerupt ca să mai vadă o dată linia de-a lungul căreia cei plecați sau depărtat. Drumul e nesfîrșit și se scufundă în zarea vînată dintre copaci: încotro stau dus? Drept înnainte, pînă ce nu s-au mai văzut. O însuflețire ciudată agită pe vizitatoarea credincioasă mormîntului, sosită cu brațele pline de un znop de flori, singurele lucruri care mai pot plăcea celor absenți. Doamna Zinescu stă înghenunchiată cîte două ore, cu șoaptele ei aproape piață de pămînt, povestind auzului ascuns și înțelesului invizibil, tot ce sa întîmplat de cînd n.a mai putut să vie.

Am ascultat una din convorbirile ei cu soțul.

— Nfam mai dat de zece zile pe la tine, să mă ierți, Toto. . . Am închiriat apartamentele de sus și a trebuit să fac contracte, sa mă duc la notariat, să plătesc taxe. . . Ieri am fost la percepție. . . Sînt întno mare încurcătură cu Miml. A cerubo un magistrat și.i place și fetii. . . Am luat infon mații: bun băiat, serios, țiar plăcea și ție. . . Nu știi ce să fac. . . bam spus: « Mamă dragă, dacă pleci și tu, o să rămîie maica singură de tot. Mai așteaptă. » Nu vrea să aștepte, înțeleg. Nu neiam grăbit și noi tot așa, atunci cînd neam luat? Știi că era să fug de acasă pentru tine. . . Dar tata trăia, mama trăia, despărțirea a fost mai ușoară. . . N.o să mai am nici un rost. . . O să umblu cu umbrela în mîină pe străzi, o săimi fie urît acasă. . . Și dacă viu la tine m.apucă noaptea și nu mai am unde să mă duc. Nu mai avem voie să stăm împreună. . . Neom despănit. . . Și ce mă fac noaptea, singură în toată

casa noastră? Știu, o să.mi spui să mă duc la cinematograful. . . Am fost. . . am încercat, nu mai mă interesează. . . Nu pot nici să rid nici să plîng, . . îmi plătesc biletul, intru, stau pușin și mi se urăște numai decît și acolo, și plec și iar nu știu unde mă duc. . . Dacă ești bun, învață, mă, te rog, ce să fac, sio dau, să mo dau pe Miml? . . .

M'am strîns cu ea în două odăi și am închiriat tot. . . De cînd nu mai vii tu la prînz acasă, prînzul nostru nu mai e prînz și, de cînd nu te mai întorci seara, seara nu mai e seară, noaptea nu mai e noapte, ziua nu mai este zi, nimic nu mai e nimic. . . Și mă gîndesc că n-o să te mai întorci niciodată. . .

Doamna era întinsă pe mormînt ca pe o cană* pea și se uita în mormînt, ca întno cutie, gesti. cula ca dinaintea unui viu, care pricepe, o urmă* rește și e de acord. Părea că vorbește la telefon. De unde știi că nu sta întnadevăr de vorbă, mortul cu ea, cuprinsă în vapoarea sufletului împînzit cu mormîntul? . . .

— Am avut nițică treabă cu bărbatutmeu, spuse doamna Zinescu, trecînd pe Ungă mine la ieșire, cu sentimentul că a întîrziat prea mult.

_____ O femeie bătrîna aduce băiatului ei, în toată săptămîna, două ghivece cu flori, pe care le înlocuiește peste șapte zile. Ea crește acasă florile copilului. E îndeletnicirea ei absorbantă. Pentru că trebuie să stea în legătură cu el, ea vorbește cu garoafele, cu altoaiele, cu semințele, cerne pămîntul și întocmește în ghivece, și pentru toate operațiile ei are descîntecul, rugăciunea și vorbele trimise copilului prin cel mai delicat purtător de vorbe, de la vii la morți. . .

Bătrîna nu scapă niciodată din vedere să treacă pe la biuroul meu. Ea deschide cu băgare de seamă ușa, îmi dă bună ziua, surîde și mi spune: «Mă duc la Iancu». Și se duce grăbită, ca să nu piardă nici un minut. Vorbele ei îl cheamă de departe, ca pe un mînz.

— A venit mama să te vadă, puiule. . . Și ți-a adus mama astăzi dalii, că așa îi stă bine puiului ei. Și o să-ți ia mama micșunelele îndărăt, că stau trecut. Ia spune, Ianculemama, ce-ai mai făcut? . . . Ai fost cuminte, mai supărat pe Maica Domnului? . . . Cum să supere el pe Sfînta?

Bătrîna face toaleta mormîntului, cum învîrtea pe timpuri bucele băiatului, adună frunzele căzute din copaci, îndreaptă candela, ciupește cîteva fire de iarbă, mai stă pușin și pleacă, pe brațe cu două ghivece. Nict o lacrimă, nici o jale: bătrîna știe bine ce știe, identificată cu

organizația vieții de dincolo și de aci, una și aceeași, în două aspecte. Aproape veselă, bătrîna mai bate o dată în ușa mea și mi spune: «Am plecat. Poftă bună», fără să uite nimic, nici dreptul la masa de la prînz. Și dacă găsește răzimate de prăjinile negre obișnuitele scuturi, cu blazonul de metal argintiu fix, pe care numai inițialele negre variază, ea nu spune: «Cine a mai murit?», ci întreabă: «Cine mai vine?», înmormîntările petrecînduse, în pravilele ei, ca niște drumuri și găzduiri de musafiri, și așteptînduși deplasarea ei personală cu o liniște armonică, pură, măsurată, echilibrată. Sentimentul că a mai trimis înainte pe soțul ei, care, în douăzeci de ani de ședere fa locul lui, sîta stabilit, cerește, o situație, ca o rudă din Argentina, și acum, nu prea de mult, pe fiul ei, nu e strein de certitudinile ei: are cine **SJO** aștepte acolo unde trebuie și să-ți arate Raiul, ca un mare magazin de mărfuri în multe culori.

Ciudat mi se pare un avocat, care, din zece ani, cîți a trăit cu soția lui, **nta** pierdut o singură zi ca să nu o bată, dar care în momentul decet suinî ei **Sfa** simțit atît de nenorocit încît cu multă greutate a fost împiedicat să se omoare. Cîteva luni el a rămas scufundat într-o anulare de sine adîncă, nesimțitor, indiferent, neutru. Pierduse ceva ced fusese mai scump decît își închipuise. Poate să fie ceva mai scump decît omul pe care bai chit nuit? Mi ba arătat unul din groparii care doborîseră pămîntul pe coșciug, cu o mîna sucită în dreptul capului, că domnul e nițel cam așa. . . Cînd a venit la administrație, domnul Doda, cum îl cheamă, **mia** întrebat dacă novem în seră flori «mai potrivite» pentru mormîntul soției lui. Ar fi dorit niște crizanteme vaste, și noi avem numai tufănică ruginie și albă.

— Nu mă uit la preț, zise el. Vreau ca soția mea să aibă ced trebuie.

Vorbea ca un părinte care *sita* dat copilul în pensiune.

— Să nuti lipsească nimic, spune domnul Doda. Vreau flori de sezon și flori «prima».

Aducînd vorba de candelă și de undelemn, care tocmai se isprăvea, puse pe biuroul meu un bidon.

— Vreau numai franțuzesc, adevărat de măsură. Vă rog să nu se întrebuițeze altul. Țităm adus.

— Aveți încredere, i-am răspuns ca un chelner dinaintea unui client care cere o saladă condiționată.

Domnul Doda avea în automobil două bidoane.

— Și luminările, vreau să fie de ceară curată, fără parafină, zise avocatul cu pedanterie. Plătesc. . . Sîmbătă, trebuie să înfipte în mormîntul soției douăsprezece luminări de ceară albă.

— Ce mai vream să spun? zise domnul Doda, și se gîndt. Da, mi-am adus aminte. Colivele le aduc eu, pentru că ți-u să fie făcute din grîu arnăut, cu nuci și cofeturi multe, fără pesmet, — și să fie dulci. La revedere! Ești noul intendent, mi se pare. Doda! zise avocatul și îmi întinse mîna.

Luindu-mă vorba pe dinainte:

— Întrtadevăr, răspunsei, și sînt vesel: Unanian,]

— Intendentul trecut s-a purtat ca un porc! săimi dai voie să-ți spui, zise domnul Doda. Mînce undelemnul și pune în candelă ce vrea el. Am auzit că dumneata ești un intelectual. Nu e rău. . . De cînd au intrat bacalaureații sergenți de stradă, sa mai civilizată și orașul. La revedere, încă o dată, și mi-a părut bine.

Dar făcînd cîțiva pași se întoarse •

— Țităm spus ori nu țbam spus că sînt un măgar *I* IVbam purtat cu nevastămea ca un adevărat măgar. . . Mi se pare că nu țităm spus.

— Vai! . . . am răspuns.

— Nu, nu țităm spus, Țităm spus altceva, că celălalt a fost un porc, . . . Dar să nu uit și altceva: un bidon e al dumatăle, ca să nu mănînci bidonul nevestii.

Lăsa pe marginea biuroulții bidoanele cu un delemn.

— Dacă ești om detreabă, o să-ți aduc întotdeauna două. Ai copii? . . . Las!, co să le iau și lor cîte ceva.

—1 Mărgărita sita găsit genul convenabil, aştep< tînd cu mîinile în copaia cu lături, la fereastra, trecerea chivărelor cu pene ale cioclilor. Este, în ţicnit, pasiunea servitoarelor pentru oştire, tramvaie, cale ferată, poştă. Nimic nu i se pare Mărgăritei mai frumos ca un costum negru, de marchiz pe jos, bosumflat, utilizat la serviciile mortului. Prezenţa mînuşilor albe, date cu tibîşir, ale purtătorilor recuzitei obişnuite la pompele funebre, o mîngîie. lese în uşe, hipnotizată uneori pînă săişi uite îndatoririle, şi se ia, grotesc, după convoi, cu o tîgaie de coadă. S.ar plimba duminica în Cişmigiu cu unul de asta, ţinîndu-i mantaua de braţ, şi ar dori să fie strînsă la pieptul negru cu încheietori de tinichea fină.

Azi a venit pînă în biuroul meu, cu un spălător de vase în mînă, rinedă şi puturoasă, dar stupe, fiată. Mi'arăta scena de după înmormîntare, a dezbrăcării generale. Pe cînd la poartă se practicau atacul şi dărîmarea podoabelor isprăvite, şi se cotoroseau caii de odăjdii, pe drumul de ieşire, diaconii, preoţii şi arhiereul îşi scoteau, ca nişte măşti actorii innăbuşiţi în mucava şi flanelă, stiharele, svitele, rucaviţele. Dichetul şi tricherul, pe care prelatul le încrucîşează simbolic, făcînd o constelaţie de cinci lumini din luminările întîlnite, erau zmulse şi repede închise în cutii, mitra intra într*un cozonac de piele cu copci,

şi cîrja demontabilă cu şuruburi era aşezată, ca un aparat de ras, în lăcaşurile ei de catifea. Slujii torii toţi se lepădau cu agerime de chipul cere' monial, zoriţi să nu.i apuce noaptea. Morţii cu morţii, viii cu viii. . .

Pe Mărgărita o sperias dezbrăcarea cioclilor. Grupaţi dinaintea biuroului administraţiei, ei iei şeau teatral din lărgimea costumelor antreprenoi rului de înmormîntări, în costumul lor personal. Cioarecii, nădragii, izmenele cu cămaşa pe din afară, se scoteau din hainele dricarului cu o mişcare de săritură peste frînghie. împrumutaţi din piaţă şi puşi imediat în regula funcţiunii, aceşti figuranţi îşi primeau tainul din mina unui regizor obez, care la plată mai ciupea din toc meală ceva pentru el.

— Ce mi<ai făcut? Te.ai plimbat gătit şi mai ici pentru asta şi parale.

Cioclul amator se uita în palma lui de salahor şi ar fi voit să simtă un metal mai greu în locul undei l asudase mînuşa.

— Drept mulţumire că ai fost şi tu o dată în lume, cum nici n*ai visat, mai ai şi pretenţii. Nu mă face, că nuiţi mai dau nimic şi ai să alergi după dric, — şi poate că ai să mîninci şi bătaie.

Intriadevăr, în dricul gol, cu vitrinele imense, dispăreau, ca într.o grotă cu roate şi geamuri, postavuri, covoare, sfeşnice, ghivece cu buxus şi brădiş turtit vertical, şi oamenii cu leafă ai dricului luau loc pe burtă şi spate, în aroma cadavrului rămasă pe ţoale. Cu ţigarea aprinsă, ei aşteptau şi costumele cioclilor, marinari ai cimitîrului şi amirali de îngropăciune, fraţi minori cu diplomaţiei, care au un atribut suplimentar la cingătoare: teaca.

Mărgărita zise de cîteva ori « Hi ! » arătînd uimită, cu mîna toată, epilogul. Ea crezuse că deghizamentul cioclilor nu se leapădă niciodată

ți că frumoșii dorm în straiile profesionale. O amară decepție îi căscase anapoda gura și Ui făcea brațele disproporționate săți atirne pînă mai jos de genunchi, două organe de manifestare, ca la cîine coada, crescută ca din suflet, cu adevărata ei rădăcină interioară. Brațele sînt tot ce are mai bun Mărgărita, lungi ca la urangutani și servinduii, dacă le ridică, să șteargă de praf ceasornicul din părete la o înălțime de girafă. Trupuri pitic, cu umerii tați și scilcii, pare născut, ca un cîine împovărat de un cap mare și gros pe picioare debile, din colaborarea cîtorva tipuri, adunate prin generații, și facultățile ei nu se pot obișnui să adune patru lei cu doi lei, refuzînd **SO** ajute. Ea nu poate să cumpere mai mult de trei lucruri odată, de la prăvălia din vecinătate, cu condiția ca prețul de șaptesprezece lei al cîtorva mărfuri să fie împărțit în trei grupe, puse două în fiecare mină și al treilea în gură.

— Nu uita, Mărgănto, că ai în mina dreaptă sarea, în stingă lăina și în gură săpunul de rufe.

— HI? răspunde Mărgărita.

Pleacă repetînd și se întoarce din drum de două ori să întrebe dacă ține minte bine.

— N<am uitat nimic? Hî?

Și, zicînd «Hî?», îi cade pachetul din gură, II încurcă în mîna dreaptă, și pachetele cu parale trebuiesc distribuite din nou.

Gîndindu-se cîteodată că trebuie să mai cum/ pere și altceva, și țînînd minte ceti stă în stînga și dreapta, uită marfa din gură.

— Săpun de rufe, nătăfleală!

Mărgărita nu mai poate de ris, dar tot cunoaște funcțiunile capului, căci începe să se bată în frunte cu amîndouă prețurile strînse în pumni.

— Nu mai rîde, că ai să înghiți săpunul, îi spune Matilda, și ideea că ar putea înghiți banii de săpun i se pare atît de humoristică încît moare

de ris și își pierde toți banii. Și după ce s'a gîndit bine ce trebuie să aducă, pleacă asigurată, serioasă și preocupată, străbatînd șoseaua drept, fără să se uite nici înnainte.

— O să te calce, fă, vrc un dric! îi atrage atenția nevasta, care face progrese. A început să se familiarizeze cu terminologia.

51 _____ Tăcem în privința marelui eveniment, care se apropie, dar ne gândim fiecare la el. În câteva zile sarcina Matildei **sia** rostit monumentală în bizantin, și profilul liniei din față **s***a curbat cu o exagerare țuguiață. Acolo trebuie să fie capul băiatului: nuam sugestionat că o să mai am un băiat. Medicul care îngrijește de capela generalului Mihalcea, **i.a** recomandat să se plimbe mult, și ceea ce n.ăș **6** cutezat să propui **s.a** întâmplat din motive de igienă. Matilda și **a** făcut apariția printre morminte, deplasându-se, săraca de ea, ca o lebădă prin praf. Mă uit și **=**mi vine să pufnesc. Oul ei uriaș aduce aminte gândacul de bucătărie femeii, purtător al unui obuz. Dacă aș fi sigur că nu se supără, aș mîngîia-o cu epitetul răzbunător de «lighioană», în douăzeci de zile de bosurni flări și căutături ofensatoare, am adunat material. Laș **£** spus: « Bine, muiere borțoasă! nuai torturat o lună de zile și, cum vezi, nu***i așa do rău, te deprinzi. Nsai merita să mă iau după tine, pînă la Cantacuzino, cu un baston?»

Ochii mei trebuie să fi scăpărat a ferocitate, că ea **sca** uitat în ei semnificativ. Dar tot bam aplicat o senzație.

— Bagă de seamă să nu care cumva sămii lovești băiatul în cap de vreo cruce de angro, sist, ham strigat. Văd că cimitirul începe săiți placă.

Intr*adevăr, după ce a pornit posomorită pe alea principală, prin mijloc, Matilda **sca** simțit atrasă de frumusețile sculpturale și, mișcată de literatura pietrelor, **sca** strecurat pe potecile dintre cavouri vizibil interesată.

« Trecătorule, oprește-te puțin, spune inscripția curentă: aci zace Dorotheea Petrescu. Roagă-te pentru ea. »

Să te rogi pentru doamna Petrescu. . .

Ea se oprește peste tot, intră în merișor, ia pe picioare vinele de iederă, se desface învîrtindu-se prin sforile înfrunzite și pornește mai departe.

—_l Cimitirul e ca un preluu de Rai, Dacă aburul din pomii toamnei mar fi fost atît de cenuşiu şi dacă mutarea noastră în dreptul plopi* lor ridicăţi către cer cu intenţia sâd ajungă şi să se desfacă de pămînt, s*ar fi făcut în anotimpul florilor şi al umbrei luminoase sau într»o zi ca azi, dificultăţile sufleteşti ar fi fost mai repede îndulcite. O perdea de ceaţă se ridică încet din fundurile parcului de morţi. Iluzia e favorizată. Din marginile zării apropiate merge înnainte, pînă în Slavă, poteca şerpuitoare a sufletelor călăuzite de un instinct precis.

Lumina e astăzi atît de frumoasă, încît vasta*i sonoritate torenţială tîrăşte şi cimitirul întrun peizaj nou, care nu mai seamănă cu realitatea. Ţara morţilor capătă consistenţa abstractă a unei privelişti prin telescop. Crucile, statuile, templele mici, închinatc unei făpturi care mai există mai mult în nedumirire decît în aducerea-aminte, se zăresc prin vaporozitatea dulce a toamnei ca printno apă lină, dezvelite de nămolul de azur al unei mări, pitită întriuu golf. Frunzele galbene alunecă rare din arbori, ca nişte peşti de aur şovăitori în plutire. Le prinzi cu mina întinsă în scoborirea lor înceată, ca un dar trimis de aceeaş lumină, care le*a crescut din muguri pînă la cădere, şi moartea frunzelor se întîlneşte cu moartea oamenilor ascunşi dedesubtul plăcilor de

piatră, risipite pe cîteva sute de hectare; cărţi cu cheatori încă nedesfăcute şi răsfoite numai cu degetul, tot de piatră, al singurului lor cititor, Diavolul Sfinxul.

Ca o pasăre adormită-ntr.un picior, crizantema străjuieşte fiecare mormînt, şi floarea ei de pene şi fulgi se repetă în culorile palide ale mătăsii. Toate florile tîrzii ale anului sînt de faţă, ameste* cate cu plantele care şi.au pierdut pastelul şi mireasma de mult.

Oamenii **siau** ostenit să acopere pămîntul **înv-**prejmuit cu o expoziţie statuari contradictorie si să dea cimitirului o tihnă dezordonată, de arhivă cu orgă. La estetica generală concurează dălţile artiştilor specialişti, cu atelierc îuşirate în preajma cimitirelor, între berării **cu** lăutari. Mormîntul gata făcut e transportat de la pietrar alături, şi cimitirul începe cu mult înnainte de porţile Iui, printre spitale şi şcoli. Saloanele în plin aer, de îngeri şi **cruci**, documentează bol* navii şi copiii asupra speranţei, şi colindul con* voaielor, în dreapta ferestrelor deschise, ureînd cinematografic coasta, lasă umbra mişcată a **ure*** chilor cailor, îmbrăcate în postav, peste gînduri.

Pentru întiia oară am străbătut în întregime grădina osemintelor ce mi s*a încredinţat. Emoţia şi a doua emoţie, a comicului nostru trist, au alternat şi sau împărechiat, şi tui am putut rămîne dezgustat de bazarul plagiatului industria! cuprins în atîtea încăperi de ogradă a vieţii viitoare, cînd exaltată cînd ridiculizată. Fovârâşia spaţiului şi a eternităţii, mărturia molifţilor şi tăcerea lungă, mai adîncă decît oriunde şi oricînd, **miau** mişcat.

Douăsprezece ore ale nopţii bat în golul turlei acum, şi întunericul nu izbuteşte să şteargă de pe morminte reverberarea unei suvenirii de lumină.

—1 ba icțiț Mărgăriții în «as o bubă, care i
I«a umflat. Remediile i se par puerile. **Acidul**
boric o face să ridă: îi amuiează urechea; îi
zice «apăidesnimitica». Aspectul vaselinei îi
provoacă greață. Rîde și de tubul de vaselină,
că i se pare plin cu «muci». Are lecurile ei
pentru bubă, pe care vrea să o «spurce» și
să puie peste spurcătura ala de păianjen din
clopotniță.

—Ai să te întorci, spune Matilda, încă
pabilă să se emancipeze de neologism.

Mărgărita ride și de cuvîntul pe care nu ba
mai auzit.

—Și o să îți taie pe urmă. nasul.

Chivuța noastră, care roade subțal salcîm, cu
o gură de miel, un covrig, șba pierdut nasul tot
dintno bubă. Buba i P) rumezat încet, pînă la
cotor, lăsîndu'i o mască de schelet cu buze, prinse
de covrig, ca un cîșp de leu decorativ uzat, din
arhitectura veche, ale căruia măsele de piatră
tocite s'au încleștat pe o verigă de fier.

—Ai stajungi ca ea, dacă n.ascuți, zice Matilda.

Medicina Mărgăriții e compusă din droguri
absurde, după o farmacopee de dihor și scroafă.
E bineînțeles că păinjecișul, cule» din colțurile
pivniții și magaziei, e bun de orișice rană; îl
întinzi și apeși cu mîna: pansamentul în care nu
între ni un artificiu, țesut de la dreptul în atel<

erul naturii. Dar tot ce dă animalul caricatural
al Mărgăriții afară, ca netrebnic, e bun de cite
ceva. Și amestecurile miraculoase, funingine, un'
tură, gaz, răzătură de pîrete, iarba/cîinelui, balega,
usturoiul, sînt neîntrecute pentru beteșuguri felui
rite, al cărora codex trăiește amplificat în creierul
ei. Slănina e bună de oftică, înghițită pe nemestet
cate, în cuburi de mărimea zarurilor de table.
Un domn profesor, care încercase de toate și a
cheltuit cu medicina o avere, s'au făcut sănătos,
de boala lui de piept, cu osînză tăiată mărunchel
și purtată în buzunarul de la vestă, întrio tabachere
de argint, bo fi ajutat și argintul, și poate că și
nasturii de la jiletică, dar grăsimea crudă de rîmă'
tor, înghițită în ora de geografie, în cancelarie
și pe stradă, ba uns plămîinii și Ka îngrășat. Ca în
toate vindecările demonstrative, au trecut opt
ani, și de atunci profesorul nici ma mai tușit.
Dacă nu murea acum cinci ani de altceva, el ar
trăi și azi.

Fumul de cîrpă arsă e bun de gingii, cerneala
violetă vindecă de crampe, măslînele, pisate cu
sîmburi cu tot, dezumflă. Cine vrea să se împl
nească, să bea undelemn, și oricine slăbește dacă
ia oțet. Mărgărita are geniul medical și intuiția
răului ascuns. De cite ori te doare ceva, ea dă
un sfat, documentat cu un popă care suferea de
picioare, cu o verișoară care trăgea să moară,
cu un nepot care uitase să vorbească din pricina
uimelor. ajunse, din umflătură în umflătură, de
la beregată pînă la gură. Dacă mijloacele ei
științifice nu prind, însemnează că bolnavul e
vătămat mai adînc decît priceperile omenești, și
atunci rămîne numai maslut la biserică; ori
scapi îndată, ori, Doamne ferește, te ia Dumnezeu.
Cel care moare nu mai are zile. Știe o femeie de
la Obor, care descîntă de brîncă și scrîntitură,
și la Cușitubde'Argint e o armeanca: asta vindecă

de surprare și de sfrinție cu același medicament: noroi de pe tocila, frământat în rachiul de drojdie sau ridichi plămădite cu buruieni,

Simptomele Mărgăriții sînt: bubele<dulci, lipsa de poftă de mîncare, încuiarea, zăpreala, ametelile detam picioare, lipsa de chief, apucarea cu căscatul și somnul, moțaiala, țiuitul urechilor și veninul, care trebuie dat afară. Dacă poștește să mănînce tencuială, femeia în patru luni face băiat. Și nici bolile, afară de cele boierești, nu sînt prea numeroase: aplecăciunea, apa la picioare, la plămîni și la cap, și apa neagră, precum și buba de aceeași culoare, o bubă foarte rea, Aprin* derea e după mădular, deochiul poate să ducă pînă la deces, abuba, ulciorul, sperietura și negul. Poate că a mai uitat ceva, însă fără multa însemnătate. Puroiului îi zice materie, ca mătăsii, și, din știința acceptată de ea, Mărgărita ma putut să adopte decît sarea amară, foarte bună de trînji, și un dezinfectant puturos, căruia îi zice așin< felnic: mai bine lipsă. Copiii se vindecă de orice cu un cărbune stîns într-un pahar cu apă. Mare loc ține în sănătate scuipatul, dacă te=ai putea linge ca un cîine. Dar nu poți ajunge peste tot, ca el.

Cel mai puțin calificat să caute de bolnav e doftorul: să nu te d.ii pe mina lui. Doctorul nu știe nimic și se preface că știe toate. Dăd în. . . Acu era să mai zic ceva!

K un spițer pe Calea Moșilor, mai bun decît o sută de doctori, și care știe să te puie pe picioare cu alifii, cu picături și prafuri. De hapuri și buline să te ferești. Spițerul din Calea Moșilor, dacă te duci la el, cereși săfși dea doctorii în hîrtie albastră: numai alea sunt bune.

Către seară, mia obsedat un miros detestabil, care însoțea mișcărilor Mărgăriții, ca o sudoare de hoit.

— Pute! bam spus Mărgăriții. Ce pute așa? Mărgărita, care păstra un secret și un zîmbet satisfăcut,

— Ce săii fac dacă pute? a răspuns.

— Și ba spurcat! răspunse nevasta, cu un aer de confidență, — și, pentru întia oară de o lună de zile, cu un accent de voce, sentimental.

N>am înțeles.

— Și<a spurcat buboiul din nas.

Tonul de mister în care îmi vorbi nevasta, mă puse pe urmele operațiunii.

— • Cu ce țî bai spurcat, fă?

— Știi dumneata cu cel răspunse Mărgărita, ca și cum fuseserăm învoiți și ca țî cum aș fi participat.

— Ai început să mă enervezi! . . strigai la Mărgărita.

Observam o culoare ca de cafea, pătrunsă prin vata cu care își tamponase o nară.

— Cu ce țî bai spurcat!

— Cu ce mănîncă clinii, parafrazează Mărgărita.

Și văzînd că refuz să pricep, ofensat cînd erau implicați și cîinii, și alegînduși cu pudoare de lexic cîteva cuvinte neizbutite, din prima silabă Mărgărita dete drumul cuvîntului total, zicînd:

— Să trăiți, cu c, cat.

— Ieși afară! am țipat. Ieși, să nu te vîd!

— Dăd repede socoteala, îi zisei nevastă, să plece. Mi se părea că am adus în casă ceva pe pingele, și, cînd colo, poftim!

— Nu te mai necăji așa, zise Matilda.

— Dar nu pot admite, dragă, răspunsei, meto< dele ei de vindecare. închipuiește (țî ca strînută în bucătărie, O să mîncăm din nasul și din intesi tinul ei. Poate că am și gustat ceva în cafeaua cu lapte. Nu vezi că e dementă?

Mărgărita, voind să amelioreze impresiile, zise. cu gingășie:

— N<a fost de la mine. . . E de la cucoana. . .
— Lasâ*mă, zise Matilda, gata să verse, . .

Ieri, Mărgărita se<a întors de două ori din drum, refuzînd să cumpere, O data foi de dafin și a doua pară piper, subț cuvînt că ba ieșit înnainte cîte o găleată goală și<i merge rău.

Matilda nu mai rîsese de mult. Ah! dacă nu.și spurca Mărgărita nasul, poate că aș fi așteptat încă multă vreme această casnică bucurie.

— In situația în care mă aflui, zise nevasta, cu o aluzie directă la vagin, nu ne putem lipsi de o ajutoare.

— Bine zici. . . Ce.ai mai simțit? întrebai pe Matilda. Nu mbai mai vorbit de mult.

— Mișcă! răspunse emoționată. Uited! pune mîna. Observi?. . . Se zbate toată ziua și toată noaptea, ca un zvăpăiat. Ceilalți au fost mai blajini, nu știu ce drac o să fie ăsta, zise Matilda binevoitoare și nădăjduind acum, cînd nu mai avea de la mine de așteptat nimic deosebit, fenomenul răzbunător al unui copil încă nenăscut. Nu o să fie un copil ca toți copiii, ținu să precizeze. . .

— M>ai iertat? am întrebat șoptind la umărul Matildei. Teiai gîndit că am făcut pentru voi, și nu pentru mine, ceea ce am făcut?

în chip firesc trebuia să corespundă o mișcare a brațelor la mișcarea mea sufletească, dar biata ființă scumpă era de cinci ori mai groasă decît în iulie trecut, și avui o șovăială cumplită, care mă scutea de efuziuni sentimentale și pe care în acelaș timp mi>o imputam.

— Te<am înțeles, răspunse oftînd din pîntec Matilda, cu ochii umflați de sarcină, lăsați în jos, și cu buzele grele, ca niște lipitori încăle* cate. N>ai nici o vină. Așa a fost să fie.

— Mulțumesc, răspunsei femeii din fața mea.

Maternitatea ei, cu toate sforțările de senină tate morală pe care le repetam, nmmi putea, în ruptul capului, evoca portretul Madonei. Și<i sărutai mîna, ca unui duhovnic murdar, fără să>mi împiedic instinctiva ștergere a buzelor cu mîneca hainei. Iubita mea tovarășe de viață, amesteca, săraca, în văzduhul trupului ei optimist și suferind, mirosul aproape rînced cu al icrelor de nămol.

_____Lăptarul nostru ne-a rămas credincios: mi-voit să renunțe la niște clienți vechi, șt pitorescul alfabet lăptărese a reapărut pe marginea ușii: linia orizontală reprezintă litrul, verticala ju> mătatea, și covrigul vadra. Din troaca lui plescăiesc purceii mei de cinci ani de zile.

Faetonul **se** oprește în fiecare dimineață la poarta cimitirului, și lăptarul, sărind pe roată, intră cu ciutura lui de tinichea legănată din două urechi. Siar putea zice, pe dinafară, că relațiile mau încetat, că morții își mai primesc și corespondența, și că pruncii rămași întrun mormînt continuă să se servească singuri de biberon. Scrisorile mele poartă, cu adaos de creion, noua noastră adresă, și împăcarea Matildei parcă, totuș, nu mbe de ajuns. îmi lipsește ceva. Un plic mare oficial ma întristat azi cu deosebire: era răspunsul de mulțumire al **unei** reviste de filologie engleză pentru studiul meu asupra naturii nașterii prepozițiilor în limbaj. Plicul poartă șapte adrese succesive de cimitire: catolic, evanghelic, musulman, israelit, spaniol, armean și ortodox. Lom ascuns, ca să nud mai vadă Matilda și săci turbure legitimele veleități.

O mai mîngîie, mi se pare, situația nouă ce ni se face. Funcționarii noștri și-au dat mai bine seama de realități decît Ministrul, și, în loc să mi se adreseze cu titlul obișnuit de «domnule

intendent», ei îmi zic «domnule profesor»... Am crezut că e o eroare, dar titlul «generalizat: mi'l atribuie și dricarii. E, orisicum, o restabilire de drepturi, și ceea ce era mai funest în funcțiunea mea, treapta, sa șters de la sine.

Dacă groparii și grădinarii nu»mi restituiau calitatea, trebuia să mă obișnuiesc cu îndoiala că după douăzeci și cinci de ani de școală și trudă aș mai putea să fiu în stare să conduc o catedră. Le sînt recunoscător acestor beșivi și desperați că au făcut pentru mine ceea ce au refuzat rectorii, deputații și foștii mei colegi; și înțeleg pentru ce lisus a preferat fariseilor și cărturarilor muncitorii cu palmele și pescarii.

—J Doamna Marin, care vizitează mormîntul nr. 131, e o movilă. Grumazul ei frumos și înalt și corpul masiv și admirabil înclină către liniile în care vacile se supun să K se fure laptele dulce. Stînd culcată pe birou și răsîmată în tîmpan, cot, ghicești că, purtîndu-ți mîna pe dedesubt, un uger cu patru țîțe ai găsi cu ochii închiși. Femeie foarte bună, ea își exprimă și timiditatea ca o Simmenthal. E, regretabil, cea mai murdară din dinastia ei. Dezbrăcată, trebuie să fie o rară bucată de sculptură, cu genunchii de opal și gleznele rafinate. Mă îndoiesc că bărbatul ei, cu o muscă păroasă pe falcă, să fie preocupat mai mult decît de un singur punct în acest spațiu de perspective ondulate și pe care, ca sad găsească, disprețuiește estetica lungă a nudului și procei dează probabil iute, deprins să apuce căldarea de toartă, calul de căpăstru și automobilul de manivelă. Este de profesiune fabricant de mezeluri.

Nefericita și frumoasa femeie avea gingiile defectuoase. Dinții i se iveau strîmbi în buze și ruginiți, ca niște cuie de potcoave vechi. Tristă și dărîmată i se prezintă gura, bolnăvicios umflata, pînă ce a primit povața să șbo înlocuiască. Familia a considerat sfatul ca una din acele idei care vin în viața omului o singură dată, ca însu* rătora. Astăzi, gura tinerei vizitatoare dă un zîmbet de mort galvanizat. S*a împrietenit cu

noi. Șba scos douăzeci și unu de oase, numărate după tarif, și a ridicat pe temelie putredă o uliță arhitecturală albă. Fața ei se înobilează de un luciu de porțelan, prins în fructul crăpat al unei carnații bucale de bomboană preparată sensual. O păreche de gingii întregi e redeșteptarea unei figuri.

înlocuirea dinților cu o impecabilă proteză, căreia îi va rămîne credincioasă pînă ce se va muta la noi, ba schimbat și psihologia. Pecetluită în convingerea că nu mai poate vorbi, sintaxa ei monotonă e nesigură ca un pendul cu două lanțuri. Cuvintele nud mai sînt românești. De la ce american să poată veni dinții ei scrișiți, de la ce elefant obișnuit să mormăie și să tacă? în gura abonatei noastre se petrece sforțarea evolutivă de trecere a ordinului cvadrupe la gramatică, declinări și conjuncții. Ea tace acum Ca un mister, și gura, nevoită să zîmbească, pare îndopată cu cirpe tăvălite în ipsos. E o eroină torturată de jezuiții de ceară, în inchiziții meca nice de panopticum. Ca *si/și* dezlipescă buzele și să grăiască, un cal ar întrebuița aceleași întor saturi de maxilare, scăpărări de ochi și ridicări de umeri. Și o senzație curioasă a doamnei Marin! 1 se pare că e mereu duminică. Ceva nou, ca o liturghie pascală, ca gulerele scrobite ale domnului Marin la sărbători, ca lucrurile spălate sîmbăta, ca un sunet de clopot în gură — se suprapun peste mințile ei. I se pare că ar avea ghetete noi care o strîng și umflă picioarele. Corpul, desinat, merge parcă tîrîș, i se pare că dinții au fost puși în pantofi. De altmîntreli, se uită numai la picioare, ca un tîmplar care șba cumpărat ghetete de lac cu postav de culoare halva.

Doi gropari tineri admiră averea din gura abonatei. Cîți ani să aibă, treizeci și cincipatru zeci? E timp de epidemie. Or s'O aibă în vedere. . .

38i i - i - -

Iți place uneori să te oprești cu inocența. Unele corpuri emoționează. Fetele de pe la treisprezece ani, cu rochia scurtă deasupra genurilor, calcă din picioare caștile, ca pasărea lacustre. Conturul neisprăvit al copilelor are naivitatea de livadă nouă. Fluiditatea șovăie între efeb și femeie, ca un răsărit la începutul lui. între noapte și dimineață.

Defectul caracteristic al fetei de peste șaptesprezece ani este că are o apă în spate. Oricâte (înii de plastică) suavă ar mărgini un corp de fecioară al căreia sîn capătă profil, oricât de palidă, de blondă, de vapoasă, — ea desface de jurîmprejur o esență, un păinjenis. Se umple mirosul, și se lipește de gene. Corpurile emit o undă de dogoare care atrage și amețește și soarbe către viitoare. Femeia, de la o vîrstă, merge la baie, ca în tablouri, nudă și fierbinte sub mătase și dantelă.

Copilele singure pot să dea senzația delicată de pictură fină și de idee negîndită. Simți că o mînă curată atinge sufletul cu mir. Fetele încă nedescifrate, în transparența straturilor care le mistifică originea și viitorul, dau senzația pură că gîndesc frumos. Eleganța literii la începutul unui text. Flori singuratece pe un lujer elastic. O sărutare nevinovată pe această ceramică. Tine. reșea n<are nevoie să fie frumoasă ca să fie divină. Nimic nu dezgustă, jumătate taină și jumătate

boare a nopții, prin care le uiți în constelații. Și mai voi defel să se Strice nimic, ai voi să oprești evoluția și timpul și să interzici naturii să izbească fierbinte. Te ai mulțumi să crești acest corp într-un clopot de sticlă, departe de dorință, de mat>rit.ite și de moarte

O directoare și cîteva domnișoare din pedagogie, cu ochelari de cai de dric și noduroase în făptura lor, savant predestinată învățămîntului, au însoțit o școală întreagă de fele la o ciudată vizită sepuU crală, făcuți» azi, pentru dezvoltarea, probabil, a simțului filosofiei.

Mărgăritei nu'i este fiică de morți, dar îi vine rău la telefon. Soneria lui O îngrozește ca o chemare gravă de peste morminte, și pentru că nia cunoscut pînă_jici cutia neagra cu patru coarne și neînțeleasă, i se pare că telefonul e un obiect de înmormîntare. în corespondență Cu ceea lume.

— Sună iar! țipă Mărgărita, — Doamne iartă! mă... O mai fi vrînd ceva. . .

Cel care vrea ceva este Dracul. întunericul în parte cu telefonul, acel mare întuneric din moarte și dui viața de apoi. Ea_i zice și telefc nuUii țî cehii care cere ca să vorbească * jla.* Necuratul, și de cînd ne^am instalat, și prestigiul meu și groaza ei de mine au sporit. Fără îndoială că la sosirea ficcSru_i cadavru mi se cere un raport și mi se trimite din Infern o poruncă rapidă, cum trebuie să procedez ca să dau, pînă nu bagă de seamă Dumnezeu, cît nia_i murit suflete Satanei

— Că bine zici! răspunde Mărgărita, de cite; ori nevastăimea, convertită, după știință amară și așteptare sterilă, la primitivism, se rostește împotriva oportunităților moderne.

— Moș-strămoșii noștri n^au mai avut nici telefon, nici radio, și nu s^au simțit mai rău, zice nevasta brutal retrogradă

— Și lumea era mai cinstită, adaogă Mărgărita, cu certitudine, ștergîndu_și respectuos, cu o

singură mișcare de labă, gura și nasul, puse de Dumnezeu ca să curgă alături.

Toate muncile, și cele mai aspre, îi par Mărgăritei normale, singur biurul intendenței e greu de curățat. Ea duce mătura de coadă prin odaie și cîrpa, cu ochii țintă la telefon, și lasă ușa detafară deschisă, ca să poată fugi mai iute dacă siar mișca din locul lui. O terorizează gîndul că într'O zi o să se ridice receptorul și o să<i sărăm cap.

— Ce mă fac eu atunci' zice Mărgărita. Că atunci nu mai scap.

Miam încercat să<i explic, în lipsă de alt auditoriu, ce este telefonul și bani asemuit cu lumina electrică din tavan, cu o sfoară lungă, cu o frînghie de rufe, cu firele de telegraf, pe care sa învățat să le vadă trecînd pe deasupra capului și în satul ei. Ea refuză să mă și urmărească. Strînge buzele din toate puterile, înțepeneste și asurzește, neto* lerînd simțurilor să participe la înțelesul sistematic, scos cu claritate didactică la lumină. La fiecare comparație, Mărgărita răspunde:

— Asta e altceva.

La început, această formulă de a deosebi lucrurile apropiate numai pe față și depărtate în ascuns, nva intimidat. Mi se părea că discut cu o minte înzestrată cu sensul încîlcirilor și al disocierii, dînduimi seama cu necaz și regret că eu nu lom putut căpăta. Poftim! bagi o rîndăi șoaică și te trezești căiți freacă scîndurile un sintetist. învățase vorba de la un plutonier, la care slujise două luni și care plutonier venise cu vorba de la un locotenent, de la cazarmă. Nu prea descompui, este adevărat, dar caut originile fără să mă las, anume lucruri părîni du.miise ca niște forme neregulate ale unui verb cu rădăcina coruptă. Mî>a rămas, probabil, meseria în sînge și sînt un puritan al dicționarului, unde se găsește, totdeauna, radicalul esențial.

La urma urmelor, noua mea cariera tot în câmpul limbilor greacă și latină se află, într-o prelungire, într-o vecinătate. Cămm făcut cu toată viața altceva decât să dezgrop? Am scos cuvinte, fraze, inscripții din bibliotecă și din hîrtie și m-am jucat cu oasele lor, reconstruind scheletele și articulîndu-le sintactic și gramatical. Volumele mele cele mai groase și mai înalte le-am strămutat în dulapul meu din birou și s'm aliniat cu registrele acelui apel general, la care nu mai răspunde mormîntul, dar pe care îl răsfoiesc ca să controlez cîte candelari ard în permanență, cîte au fost abandonate, cîte s-au furat. Aș da o definiție morții prin intrarea oamenilor în înclentariu.

Deschid, la întîmplare, trei cărți și găsesc: întrona *Princiis*, întreita *Zigstaiis*, în toa treia *Ferek'di*. Trei morți dezrobiți numai prin titlul de pe cotoare. Dicționarul latin, Dicționarul grec, Repertoriul. La cuvîntul din urmă, ai unui om în carne și oase și al unui marc demnitar care a legat și dezlegat evenimentele din timpul lui, găsesc atît: «un preș de șters picioarele, una răzătoare de noroi, una bancă, un grilaj cu herui vîmi». Numele lui sîu mai are măcar înțelesul palid și perpetuu al celorlalte două vorbe, una romană și cealaltă elenă. Ele au trăit într-o frază, el a viețuit în timp: se sleiește mileniul, și silabei a sînt* a rămas.

Nevastă, nevastă, noi facem tOL biologic'

40

Tăcerile prostului se confundă cu pauzele de judecată și de scrutare. Vorbești cu el și nu răspunde, îi demonstrezi și te ochește, întărești accentul și i se ridică fruntea. Dă din cap. . . Înșuflețirea la nud clatină, entuziasmul tău îl lasă rece. Ai vorbit douăzeci de minute, și el își duce ochelarii la batistă. Și ai tăcut și tu. . .

Te gîndești ce prostii ai putut rosti în focul declamației, aprins nici nu știi de ce. Îți refaci raționamentul, îți controlezi verba. *«Vezi, îți zici, și am mai spus să temperezi și să siringi din gingii cînd te apucă elocvența: mă deziluzio' nezi. Căci fi zis domnul din fața ta, careți șterge sticlele prinse de nas cu arc?»

Tiizhij de tot, vizitatorul s-a tădat.

— Venisem să mă interesez dacă aveți nevoie de un tinichigiu. . . Sînt firi ocupație. Poate că aveți cîte ceva de reparat.

— Cum, dumneata ești tinichigiu? De ce nu mi-ai spus de la început?

Acum, întrebarea mea secretă era: cum am intrat cu el în opinii și dezvoltări asupra civilizațiilor omenești, așa, fără motivare? Citeam la intrarea lui în birou! întendentului un capitol din istoria vechiului Egipt, și eram, mi se pare, la Piramide, despre care Volney a scris rău douăzeci de ani a iost chinuită o nație întrebă, ca să clădească un mormînt al deșertăciunii.

— Nici nu m-ați întrebat, răspunse tinichigiul. Dar, în așteptarea domnului intendent, vara ascultat. Cred că n'Ō să întârzieze mult. L<am mai căutat de două ori, și era dus cu groparii.

— Păi, eu sînt intendentul!

— Dumneavoastră? . . . un om așa de cult? . . . lise tinichigiul, sculat în picioare.

Cuvintele rmau mîngîiat. Și tinichigiul își dau seama că nu sînt pus la locul meu.

— Să te mai întreb ceva. Dar stai te rog jos. Ai înțeles ceva din tot ce liam vorbit despre egiptieni și asirofbabilonieni?

Tinichigiul se roși tot și căută scăparea în plural, zicînd:

— Știți, noi sîntem așa de ocupați. . .

— Va să zică n»ai înțeles nimic. Voiam să stabilesc. . .

— Mă gîndeam la domnul intendent, pe unde iutîrziază. . . Dar dacă sînteți dumneavoastră, nu mă mai gîndesc.

— Va să zică nici nu m-ai ascultat. . .

— Ba v am ascultat, cum de nu? însă mă cam grăbeam. . . Dar, cum zic, dacă sînteți dumnea* voastră. . .

— Atunci de ce tăceai așa?

— Eu? am tăcut. . . Se prea poate, va rog să mă scuzați, dar vă mai spun o dată, va rog, că mă gîndeam. . .

— Atunci de ce te uitai la mine așa? . . . De ce ridicai din ochi? . . . De ce te făceai nu numai că auzi și înțelegi, dar că masori, căiți faci o părere critică. . . Nu«ți fac nici o imputare, nu te speria, vreau numai să știu. . .

Tinichigiul nu»și mai lua ochii de la mine, ca un șoarice dinaintea labelor unei pisici. Și semăna leit cu Pascal, cînd tăcea. Și mi*a dat un singur răspuns, repetat de cîteva ori, din care nu sa mai putut mișca:

— Vedeți că. . . și «Vezi că», rectificat imediat cu «Vă rog să mă scuzați căiv. . .

Tinichigiul e un mare tîmpit și un tîmpit care **nia** emoționat. Trebuie neapărat, în orele mele libere, să mă ocup de chestia asta și să fac un studiu despre idioția berbantă și ticul idiotului de a tăcea semnificativ.

I—J O convorbire între medic și dricar, amin. doi însoțitori ai unui client. S-au oprit în dreptul geamului de la dormitor și am fost chemat acolo.

— Asculta un doctor, zise Matilda.

— Te informez că «Președintele» nu mai are inult, zise doctorul, apucând un nasture de la haina dricarului.

— Zău?

— Am făcut lot ce s-a putut. . . Al dracului ramolit, ține la viață cu disperare.

Confrații suriseră.

— Mă cam plictisește că familia ț.i.a pierdut încrederea și a chemat pe altul. . . Știi că toată chestia nu e doctorul, ci încrederea. Deviza mea: «Crede orbește». Li bine, clienții nu mai cred orbește. Vezi că era bună și Bisericii la ceva?

— Știi că de obicei te opui, doctore. Nu te ai opus?

— Ba bine că nu. Dar am căutat să mă aranjez cu medicul cel nou, cum se procedează. Ți-ai găsit! Facultatea a început să producă un soi de animale care nu se mai potrivesc cu noi. Alta medicala e compromisă. Știi ce mi-a răspuns onorabilul? «Domnule doctor, vă airag atenția că-mi siluiți conștiința. Tratatamentul dumne.T voastră nu numai că e greșit, dar lasă de dorit și în ceea ce privește simpla corectitudine profesională.» Un maimuțoi, o voce maimuțărită, . .

Un prichindel, un baietoi, pe care nu dai o ceapă degerată, preciza doctorul, olensat de lipsa autorității unei burți la lînărul lui confrate. Noroc că mi-a vorbit în patru ochi. Altfel făceam urât, și ce urât! îl băteam în odaia bolnavului. Nu te mira. Cum mă **vezi** și cum te văz.

— Curios! zise dricarul. Ce îndrăzneală!

— Majoritatea ținșăilor ieșiți de câteva ceasuri din Facultate sînt așa. Niște obraznici.

— Bine, dar te-ai explicat, fără îndoială, cu familia.

— Clienții au devenit și ei niște porci. Am făcut o scenă științifică de pomină, cu bolnavul, dar cu atît m/am ales. Nu-i mai manipulezi nici cu speranța nici cu frica. Iți închide ușa și te ștergi pe bol de onorariu. Și te pomenești că se mai face și bine. Porcul ăsta, pe care îl înmormintăm azi, nu'a rămas dator o sută optzeci de mii de lei, . . Știi, o să fii drăguț. . . O să trebuiască să împărțim paguba pe din două.

— Așa de mult? întrebă dricarul, Ștjim că încasezi înainte. în orice caz. . .

— Numai de unde se poate. Aici nu s-a putut. N-a fost operație decît la uimă. . .

— Lasă, că te știu energic: banii pe masă. Cu dumneata nu încape tocmeală nici întîrziere și, slavă Domnului, tariful ți.e ridicat. . .

— Nici nu se poate într.altfel: dacă nu-i ceri douăzeci de mii de lei, în loc de două sute, n. are încredere. Asta e încrederea medicală: să ceri mult, să sperii bolnavul, să înspaimînți familia. Dar ce. puțin costă aparatura? Automobil, șofeur, asistenți, asistentă, ajutoare, geamantanele, instrumentele?

— Lasă, doctore. , .

— Dumneata nu înțelege că nu interesează medicina? Cadrul interesează. Ca și la voi: nu mortul, ci înmormintarea. Toată lumea vrea

clasa ba, cu arhieru, muzică și clopote. Poți să-mi spui cât îți plătește Petreanu? . .

— Fii liniștit, o să regulăm ca de obicei. . . Stai săd îngroape și să plătească. Noi nu luăm plata înaintea, ca domni chirurghi. E zi și ruierte, ce naiba. . . N-ai venit doar pentru asta. . . Erai prietenul familiei. . .

— Ba am venit întrunadins. . . Am întârziat o comisie ca să te gădesc; mă așteaptă la Cameră, îmi trebuie urgent ceva bani. . . Nu vreau să pierd o ocazie de covoare. . .

— Asta poate să mai aștepte. . . Credeam că e ceva mai grav.

— S-o crezi dumneata. Mîine e Constantin și Elena, nu știi?

— Și dacă e Constantin și Elena?

— Vezi, am și eu socotelile mele. . . Cinci covoare trebuie trimise pînă la prînz. Nu mai vorbesc de tablouri.

— E ziua ministrului?

— A nevastăii. . . N-ai idee cât e de utilă putoarea asta bătrîna.

— O să te despăgubești cînd o cădea bolnavă. . .

— Ha! ha! ha! ha! rîse doctorul, din tot abdoimenul. Și redevenind repede serios: Mai am nă măgar de Constantin, pe doctorul Vericu. . . O poamnă!

— Care Vericu? E un doctor cu numele ăsta?

— Țăla de ia Morgă, dragă, ce dracu!. . . Ai vorbit cu el de douăzeci de ori, . . A început să-mi cam bage nasul în cadavrele mele. . . Și nu-mi prea place. Vreau să-i dau un covor. . . A intrat și el în lista obligațiilor. Poți să mai spui că onorariile mele sînt exagerate?

— Și ce țiiar putea face, Ia urma urmei, dacă,

— Doamne ferește! — cine știe, Intr.un caz. . . Viața aranjată nu se poate mai bine cu iresponsabilitatea medicală. Dragă doctore, vorbim între

noi, zise dricarul, contrariat de persistența doctorului de a nu se despărți de ei, Îl omori pe om cu țile, și dacă te-ar trage ia răspundere o familie care n-ă ținut să se scape de el, toți doctorii sar ca unul ca să te apere, dimpreună cu toți adversarii dumitale. Doctorii se dușmănesc unii pe alții ca spărgătorii, însă numai pînă la caz. . . Cînd vine cazul, toți sînt de o părere.

— Bineînțeles. . . Dar e un dezastru și numai Parchetul. . . Cînd te-o chema o dată la Parchet, în meseria asta, te-ai dus pe copcă. . . Și Vericu mă pîndește. . . Bestia e în stare să o facă, . . Și nu de altceva, dar mbar frînge cariera la mijloc. . . Dacă vrea Dumnezeu, peste șase luni sînt profesor universitar. înțelegi, . . politica de covoare?

— Dar dacă te refuză doctorul Vericu, cum îi zici. . . Foarte serios: nici n-am auzit de el.

Doctorul se uită țintă la dricar. Nu se gîndise la asta.

— S-ar putea să mă refuze?. . . Nu se teme că-mi intră în vreo labă?. . . Medic, deputat, membru în unșpe comisii, membru în comitetul executiv al partidului, doctorul curant al atitor notabilității! Ia uită-te la mine, nene Petrică; Am patruzeci de labe: sînt un om căruia i se poate refuza un covor de către un doctoraș de Ia Morgă?

Una din aceste labe doctorul o trînti în umărul dricarului, care șovăi:

— Ce zici, pildui medicul, ca un plagiat volu-minos: Sînt, cri nu sînt? Gologanii! nu te face că ai uitat.

— N-am la mine decît zece mii de lei.

— Adud încoace, la neică, zise doctorul, desfăcut ca un precupeț de trufandale.

— Ne vede cineva, zise dricarul.

— Ccți pasă! Trăiască medicina și antrepriza de pompe funebre. — Și ca să-și recapete în opinia

dricarului, prestigiul, care ieșea din scenă jerpelit, doctorul își ridică gulerul de biber și capul, împinse pieptul și un picior înnaite și sfiși cu o vorbă de spirit banalizată, care la oamenii porniți pe drumul miniștrilor stă bine să fie jignitoare: Am observat că'li pierzi memoria, stimată domnule dricar, și o să te invit la mine, să'ți fac o serie de injecții. . . Haiha.hadia!

— Aș veni, dragă doctore, dacă n.aș fi aflat că le faci cu apă de la robinet, răspunse dricarul cu o cruzime documentară.

— **Or'voar**, zise doctorul, impresionat și simut lînd, în neputința de a fi răspunde, că nu a înțeles. Și, știi, **san ranchiun**. . .

— Ntar merita sad opărești cu apă fiartă? zise Matilda,

42

O doamnă care nu are nici un mormînt la noi a participat la două înmormîntări. Nu e nici rudă nici prietenă cu nici un mort și nu plînge: asistă. E o amatoare. îi plac morții. Hienă elegantă și cu dare de mîină. A scoborît după amiază dintno limuzină, a așteptat toți morții și a vizitat pe cei depuși în capelă.

Ieri a dat deoparte capacul unui sicriu, și îngri» jitoarea **a** găsitio pe catafalc, întorcînd capul mortului într<o atitudine de profil și treclndmi degetele prin mustăți. Crezînd că e soția dece< datului, îngrijitoarea **sta** mulțumit să<i spuie, cu sfiiala pe care o dă măsura poruncită **a** despărțirii legale a morților scumpi de noi, că nu e voie să fie descoperite raclele înnaite de sosirea preoților, ajutîndio să tragă capacul la loc. Dar doamna a intrat în considerații ciudate. A întreat pe femeie cum îl cheamă pe ofițerul din coșciug, afirmîndud că n.a mai văzut un mort atît de frumos. Păcat că e mort, dar desigur că viu nu.i sta tot atît de bine uniforma. E preferabil că **a** murit.

îngrijitoarea, deprinsă cu toate formele mîbnirii și cu aceea care din pricina greutății de **a** plînge și dintr.a unui tic al fizionomiei seamănă cu veselia, rămase mirată, crezînd că soția defunc tului **a** înnebunit domol.

— Așa e viața! o mîngîia îngrijitoarea. Cînd a murit și al meu, o lună de zile cred că am fost

mai mult nebună. Dar, Dumnezeu să4 ierte, misa trecut.

Doamna întrebă pe îngrijitoare:

— Nu știi, ba scâldat? . .

Și îngrijitoarea »a speriat de întrebare, răspuns zînd:

— Pe cine, dacă ba scâldat?

Doamna arătă cu degetul la coșciug.

Lăsînd pe doamna singură, îngrijitoarea »a strecurat pînă la cancelarie și, venind într*un suflet, mia spus:

— Domnule profesor, e o cucoană în capelă și nu mai pot să stau singură cu ea lingă mort. Veniți vă rog și dumneavoastră. . .

t.a să parcurg distanțele cimitirului mai repede, miam luat o bicicletă, li practic să dai din picioare la ghidonul unui cadru în formă de 4 cu două cauciucuri. Miam repezit pînă Ia capelă. Am intrai, ca să observ. Mirosul era iuțit de dezinfectante și de amintirile rămase în draperiile dricului, pătrunse de o pîclă de împuțiciuni subtile, macei rate și descompuse unele prin altele și aliate, hoit, medicamente, jărăgai de luminări, fum de lămîie, spital și tuberoze.

•— Sînteți rudă cu mortul? mia întrebat doamna.

— Nu, am răspuns. Dar dumneavoastră?

— Sînt pianistă. . .

— Vream să întreb dacă nu sînteți rudă cu mortul. . .

— Nu. Am venit de plăcere. . .

— Bizară plăcere, dațimi voie să vă mărlui risesc, doamnă. . . Sînt destul de puțin cunoscute aceste plăceri, dacâmi permiteți să adaog.

Nu mai văzusem din apropiere pe strania vizitatoare, și detaliile luxului ei ales miau izbit. Totul era pe ea scump și căutat, și palidității obrazului ci, tăiat de o șuviță de păr, aruncată din

mijlocul frunții, de subt pălăria de catifea carăi mizie, peste un ochi, îi corespundeau licăririle unui șal de blană bogată, cu spicul zbirlit. Mînu*șile de piele mată se împărechiau cu pantofii clin aceeaș calitate, de căprioară, și piciorul ei cu mîna. Ochii erau excepțional de verzi, de verdele frunzei noi de popușoi, și lumina lor îi umplea pleoapele cu o vastă pată rotundă de zmarald. Dacă u>ar fi trăit evident și nu s.ar fi mișcat și sucit între genele îmbelșugate, aș fi crezut că sînt ochii unei divinități naive budiste, de aur și zmalț. Nu mă puteam uita decît pe furiș înlăuni trul lor și cu admirația spaimei.

—îmi dați voie să retractez cele spuse adii neaori, zisei rușinat de aprecierile mele.

— Ați spus ceva? mia întrebat străina, luînd cu naturalețe o atitudine de distanță imensă.

— Nu, niam spus nimic, miam înșelat, răspunsei.

— Frumos mort! zise doamna, mișcînduși bărbia către catafalc.

Ochii ei, imposibil de verzi, se aprindeau și se stingeau din zeci de puncte semănate în ștofa lor, ca mărgelele pe care le aprind, cocoșînduise în umbletul pe crăci, omizile mari de gutui.

Fără să fiu de părerea ei, a trebuit să aprob.

— Dar nu toți morții sînt frumoși, deosebi doamna. Femeile se fac urîte. Numai bărbații sînt frumoși. Dar nici toți bărbații. Numai cei trecuți de o anumită vîrstă. Am auzit că e obiceiul ca morții să fie scâldați. E adevărat?

— Cred că e adevărat, răspunsei.

Aș fi preferat un subiect mai omenesc.

— Vreau să scald și eu un mort și nu *mita* murit nimeni. . .

Intrigat de această arătare, sosită din balamucul misterios ai lumii, miam folosit de moment,

— Vă doresc să nu vă moară niciodată ni' meni. . .

— Nici n.am cine să.mi moară, răspuse doamna, întinzînd zbîrciturile unui deget de la

o mînușă, dinspre vîrf în jos.

— Poate că vreo străbunică. . .

— Nianiavut.

— Vreți să spuneți, am suris, că nu ați apucaUo.

— N.am avut nici bunică, nici mamă, nici tată.

Căzui dea dreptul în ce mă interesa mai mult,

— Dar aveți un soț fericit. . .

— - Eu? zise ea confuză. Nu. Cum să am un soț?

— Nu știu. . . Am crezut. . . O persoană atît de frumoasă, — vă rog să mă iertați: nu poate să fie singură pe lume.

Rostii melodramaticul « pe lume ».

— Ar trebui să fiu frumoasă, moartă. Dar nu cred că am să mor, zise doamna, mîhnită.

Tăcui. Dădusem de fundul lucrurilor, ca în; toun ciorap lung, în care vîri mîna ca să vezi dacă.i găurit în vîrf.

—• Vă poștește cucoana la cancelarie, la telefon, zise odăiașul, sosit întrtun suflet. Vi se cere o informație de la minister.

— îmi permiteți numai zece minute, zisei, ca și cum eram obligat să mă mai întorc.

Doamna nici nu răspuse.

Și încălecai pe bicicletă, apăsînd pe bășică fără nici o trebuință. Aleea principală era pustie, dar pesemne că automatismul sufletului meu crispat și stupefiat, neputîndu.se exprima în concluzia lui, apăsa, gol, pe trompeta de alarmă.

_____N*am putut identifica decît o mică parte din mormintele mele.

M.am deprins să zic «morții mei», «mormintele mele», «cimitirul meu». . . Carnea tuturor epocilor continuă să putrezească și să se răscoacă aci, în marea tăcere. E un fel de bucate al posteri. tații, fiecare în vatra lui personală. Cui i.a lipsit vremea să se odihnească, amînînd în toate zilele o noapte de somn întreagă, are răgaz. Nici un apel, nici o bătaie.n ușă, nici sonerie, nici seri' soare. Somn adînc, fără vis, fără panica trezirii deodată, cînd și se pare că te.ar fi fluierat dormind, cineva, ca pe un cîine.

Am dat, fără săd caut, de mormîntul unui jurist care a trăit o parte din epoca mea, adăpat din zeci de surse de venituri încălecate. Finețea pipăitului în problemele comerciale, sociale și de Stat al acestui actual cadavru era conservată, în vederea momentelor grele, cu o adevărată lista civilă, la care colaborau activ numeroase firme și societăți. Pentru respectarea principiilor și pentru parada formelor, nimeni nu se pricepea să deghizeze ca el un obiect, să puie o chivără pe un gol și o mască pe o idee, utilă unui elan politic dar pernicioasă.

El a fost un prestidigitator dibaci al timpului și împrejurărilor pe care le.a reprezentat, și cînd sa demonetizat, cînd S'a tocit, cînd gura lui

îmbâtrînită încuia cuvintele și le umplea cu bale, a fost înlocuit cu altul, fiecare decadă avînd nevoie de o individualitate panoramă, compusă și **unat** nimă, în resursele căreia se găsește toată recuzita teatrului, a cercului și a bîlciului. Discursul totdeauna gata, accentul și argumentul în perma* nența adecuate, costumul clipei și ai secunde și toate instrumentele muzicale cîntate pe scaun, în vîrfurile picioarelor, dansînd pe ghimpele unei țepi și în echilibru pe sîrma.

Mai toate Statele întrețin asemenea cîntăreți, destinați să romanțeze împrejurarea într-un târboi de principii. E un viciu de cultură și care, ca toate stricăciunile somptuoase, sleiește vistieria. Faci un prinț dîntnun clănțău, îi dai o curte, o suită, un tren pentru personal și bagaje și un vagon de aur, — și dî trimiți să cheltuiască, să cumpere, să arunce, să cînte și să grăiască. Dacă, la mormîntul lui, socotești cu creionul pe pătura de marmură albă care dî învește, rezervată cada* vrelor monumentale, dacă tragi linia și aduni pe două coloane risipa cu marfa căpătată, miliardul corespunde cu zero, și seria maimuțoilor conse* cutivi costă sănătatea și cartea a zeci de mii de oameni, pierdute la cîteva generații.

Omul pe care am pus azi să dî rîcîie cu grebla în cuprînsul grilajului plantat, nici el n»a lăsat nimic după el decît o semnificație difuză cu sensul descompus în incoherența evenimentelor cotidiene. Zadarnic ai căuta opera acestei intelb gențe leneșe și erudiții abile, care iiau slujit să mînînce scump și să vilegiatureze. Dacă tot mărăcinele se silește să dea o floare, omul mare al unui ceas nu a fost în stare să facă nici fulgul pribeag al pădăiei. Pe mort să dî vorbești numai de bine. . . De ce? Pentru că nu poate răspunde nici după ce a murit de ceea ce nu a fost răspun-

zător o viață, garantat de interese și păzit de intangibilele dogme.

În ultimii ani ai vieții, juristul, nesigur de picioarele lui, titubînd de la caretă pînă la poartă și urcat pe scări cu ajutorul cîtorva servitori, se dorea tînăr amoret și hăndrălău. Iubea întno mahala o femeiușcă durdă, care refuza să dî primească, ascunsă de după perdelele trase, în brațele de hamal activ ale unui mascul, justificat de un arsenal anatomic valid. Juristul discuta un ceas cu bucătăreasa cuconiței, în dreptul ferestrei cu storurile trase, încremenit în bastonul cu cauciuc și ascultînd ce se petrecea în odaia de culcare. Servitoarea dispărînd din cînd în cînd, reapărea cu lingura mare de lemn în mînă, cu care învîrtise într-un rîntaș.

— Nu țbam spus că e acasă?, . . bam auzit gura. . . A țipat. . . îți dau un pol săimi spui cu cine e. . . Cu proprietarul, cu comisarul, cu perceptorul? . .

Pe la prînz, juristul își părăsea postul de așteptare, pășea cu băgare de seamă pînă în poartă și, oprindu-se acolo, emoționat și amoros, și nemai< putînduși stăpîni virilitățile bășicii, își da drumul pe balamalele porții, ca un cîine unchiaș. Măcar atît, în vecinătatea iubitei.

Atunci Tănase, țăran de la moșie, luat vizitii mai ieftin în București, se scobora înjurînd de pe capră, ca să și îplinească serviciul, cu luleaua în gură.

— Încheieimă la pantaloni, Tănase. . .

— Conașule, iar te>ai pișat pe dumneata, . .

Boierului îi era frică de spălătoreasă, și fiindcă era flăcău, porunceau în gospodăria lui, după ce poruncise el zeci de ani unui popor cuminte, slugile de la plită și șoproan.

—! Jumătate din viața noastră lucidă trăiește cu morții, și jumătate din viață dormim. Ce ne mai rămâne nouă? Nu vreau să fac maxime, dar am dreptul să mă gândesc. Bine socotind, jucăm noi vreodată personagiul nostru adevărat, în gloata personagiilor prin care trecem în fiecare zi, lepădând pe unul fi îmbrăcându-ne cu altul?

Cînd, astăseară, sa întors beat, grădinarul de seră, dus de subsuori de cîțiva ciocli, beți ca și el, am avut spectacolul plastic al vechilor obsesii. Rîndul întreg al muncitorilor beți, de la morminte, mobil în dreapta, mobil în stînga și povîrnit în zigzaguri, cînd părea că intră în pămînt, cînd apărea deasupra. În toți acești bețivi, cel mai beat era grădinarul, care se scufunda și ieșea la suprafață tîrîș. Și ca săd poată transporta, tovarășii lui bau pus cu fața înapoi, și, ceilalți prăvălindu-se înaintea, el se împiedica îndărăt. Singura lui putere se concentrase în gingii. Între măsele sta strîns un trabuc, căruia îi curgea din vîrf un fum cu un crîmpei de foc în el. Iluzia că fumează și gustă.

Individ foarte bogat, din Capitală. Profesiune: treizeci și două de moșii, patru amante, cincizeci de cosmetice și șaptezeci de ani. Masaj, pictură și grimă. Noaptea se chinuiește mascat într-un pansament de felii de carne vie cu sînge, ca săisi întretie o rumeneală între ochii bătrîni și colțul gurii cu elasticul înmuiat. Plătea la poarta casei un albanez, și, în cîteva imobile, cumpărate pentru satisfacțiile hoitului său elegant, cravașat cu cantaridă, o seamă de profesioniste. Sătenii de pe moșiile lui zăceau de friguri și de pelagră, și mîna lui gingașe se obișnuise să pipăie aurul și briliantele numai pe seama lui. Un baston cu măciulia constelată, o limuzină imperială cared urma lin, cînd veneticul consimțea săiși puie picioarele de porumbiță pe pămînt. Statură: 1 metru și 30.

Bolind un an, sora lui, care locuia singură într-un imobil personal imens, a intrat în agonic, și slugile bau pus în mîna luminarea de ceară a datinii, să<i lumineze cărările nopții. Dar agonia **sia** dramatizat cu o formă de demență. Bătrîna refuza să moară și, ocărind slugile din jurul patului și bătîndude cu luminarea, se frămînta ca întno colivie, alerga prin patul cu perdele, răcnea bolborosind. Pologul și așternutul au luat foc, s'a aprins odaia, ardea toată casa. Sora boierului fu carbonizată încă vie în

pătura averilor sale, ca un șoarice într-un pachet de bumbac.

Pompierii lunecau cu tulumbele apartamentele, covoarele, tapiseriile. Jarul era în toi. Dogoarea lui năprasnică înmuia geamul ferestrelor, și sticla curgea topită de la etaje, ca dintr-o lingură de cositor.

Fratele asista de peste drum. Ridicat pe treptele unei prăvălii și voind să scape, înaintea de a i se scoate în căruțe cenușa pierdută în cenușa gospodăriei, măcar slîrvul, înconjurat de sute de trecători încremeniți de groază, el licita cadavrul. Cine cuteza să înfrunte vîlvătaia și să-i aducă în brațe, răzimat pe umărul lui, avea cinci sute de lei. După o așteptare, boierul adăose o cifră egală. De la două mii de lei, el trecu, suflînd, la trei. Propuse cinci mii, ca la joc. Ajunse apogeul:

— Dau zece mii de lei! . . . Cine se duce să scoată moarta?

Din mulțimile de oameni adunați dinaintea acestui cumpărător de sacrificii nu s-a clintit nici unul, și un murmur mîrșit, care destăinuia dorințele gloatei, sili pe cinicul bogătaș să tacă, să se strecoare și să plece.

Rămășițele pămîntești, cum se cheamă, ale nefericitei milionare, ajunsă pe patul morții, după credința martorilor de la incendiu, de un blestem de văduvă sau de mamă, au fost purtate pe vremuri cu mare alai. Moștenitorul întregii averi a fost, natural, fratele moartei: alte unsprezece moșii.

Coșciugul a rămas toată vremea închis, și, dacă nu fost înmormîntat în el un dulap, este aproape probabil că au fost scoborîte în pămînt resturile unei canapele. Din adevăratul trup al decedatei, pompierii n-au găsit, după trei zile de incendiu, nici un os. . .

Sînt amîndoi la mine, într-un cavou, la dreapta.

46

Cei mîncăți de vii de viermi, de tenia, de limbric, oxiur, spirochet și de toată bacteria, fără să se scîrbească de sine, se simt spurcați de viermele mormîntului și evită întîlnirea cu el. Cadavrele lor urcă la ceruri în volute de fum. Refuzînd pămîntul, ei primesc crematoriul, siguri că au ameliorat o situație de care nu se mai folosesc.

Te-ai așteptat ca după această desfacere de tradiții, cenușa morților să fie aruncată în cele patru vînturi de pe un Ceahlău. Reformatoilor, care, nemaiavînd ce reforma, convertesc lucrul cel mai docil și mai subaltern, cadavrul, le rămîne slăbiciunea filtrată prin raționament și își păstrează țărîna într-un blid, neputînd parcurge linia ideii exact și pînă la capăt. Boierii liberi-cugetători nu vor să putrezească morți. Economisesc singurul bun, zahărul și untul, din care s-ar mai putea înfrupta măcar un vierme, după ce și le-au ferit pe toate celelalte, de împărtășire, cu legea.

Din obligațiile funcțiunii am participat la transformarea unui leș voluminos în praf de tăciuni. Nu a mers prea ușor. Decedatul, care a ilustrat cu autoritatea unei părechi de fese grele un fotoliu de dregătorie, avea corpolență și un sfert de tonă de slănini împletite. Cuvîntul burtă are sensul unui conținut uriaș: hoitul

purtase o asemenea burtă și murise cu ea, după ce grăsimile au invadat capul, rămas ca un itbrom cu urechi, mijnile ca niște labe de cirtilă, și picioarele, care și'nu pierdut falangele, tălpile și călcâiele. Scheletul dispăruse de pretutindeni, cu toate articulațiile, fruntea se topea într.o perină de unturi scămoase, degetele miinilor încăpuseră în niște mînuși de box de osînză, pieriseră toate intervalele și despicatorile, și partizanul purificării prin văpaie se înfățișa rotund rostogolit, ca unul din acele calîpuri de cîrnățarie care poartă numele de tobă.

Locul unde se petrece cremațiunea e un templu fără confesiune. Și.a luat estetica de la gări, de la felinare, de la depozitele de petrol, nițeluș de la ibric și nițeluș de la serviciul de oțet, imitînd, cu vestalele, cu urnele și cu ghirlandele lui, poleite oxidat, o vitrină de sucursală de magazin universal. Scuipă' tori, galoși, chibritelnițe, pălării și grupuri scuip' turale. Construit dup,"» modelul turnului de șfff, interpretat de un arhitect cu principii, are toată înfățișarea de lucru instalat. Vîndut la vechituri, el poate să fie desfăcut, demontat și reînstatat înlr-altă parte, pentru întrebuițări variate. Se poate face din el o stație de tramvai sau un cazino, un cinematograf, un local de telegrafie sau o piscină, și poate să fie vîndut întreg sau în bucăți, orișunde, în Macedonia, la Tombuctii, în Maroc. E anonim, internațional, științific și modern, A prezidat la frumusețea acestui monument savant terii hibridă a unui medic care fabrică locuințe ieftine de la două milioane în sus, cuie, var, opinu, religii și republici, și care, neputînd semna o rețetă de gîlci, ar vrea să doteze și țara cu un cap din familia personală, stil crematoriu.

Serviciile haznalei pentru morți sînt simpli< ficate pînă la perfecțiune, pobregania e mecanică, preotul e nn gramofon, și imnurile sînt în doză

magnetică: învîrtești manivela și pui ce vrei dedesubtul unui vicf de ac, specialiștii sînt admirabil eliminați și substituiți. Mentea care a corn ceput acest *tout à l'^gcut*, se bucură de un creier. Un simplist ar fi pus o orchestră cu instrumente; științificul a fost și economist, cumpărînd plăci înregistrate. Ai închide ochii și și.ar putea trece pe la nas chiar parfumele florilor din care se împletesc coroanele plus un supliment pulvet rizat, de smirnă și tnmie. Dacă și la emoția religioasă cu orice preț, se poate instala la stecher și o binecuvîntare cu trei degete electrice într<o mînușe.

Atmosfera de ghișeu de telegrame întmm ajun de sărbătoare. Public mult grămădit. O tăcere neîntreruptă decît de mișcarea cîte unei coroane care dă zgomotul scurt al unei penițe pe o reci. pisă. Un baston, suspendat în mîna unui asistent tabetic, cade cu virful de gumă în podini, ca o lovitură cu ștampila. Nici o voce, de nicăieri; însuș plînsul e artificializat; familia mortului are un regret, că a încercat o experiență și că din tată și soț nu va mai rămîne nimic. Oamenii nu mai au nici siirșit îiiei început. Fl.wra de gra> mofon dă ghișeului de bilete o teatralitate sinistră și un certificat de mare prost.gust. Lipsește un hohot de plîns pe cauciuc vulcanizat. Ți se pare că se sVîrșește o faptă urîtă în complicitatea mută a unor asistente și asistenți din lumea melcilor. Inapt să gîndească, prostul instruit își aplică facultățile înfumurate la rămășițe și se crede emancipat și stăpîn, pentru că între chelie și cer a deschis o umbrelă și că piciorul și <a salvat de pămînt intercalînd o talpă. A muri cugetînd și a fi îngropat intelectualmente! Mîa urmărit douăzeci de ani o conferință a unui gînditor de atitudine, cate, cu o învierșunare brută ostentativă, iăcea descoperirea că omul e

un spermatozoid, desinând eu tibișirul pe tablă un fir de fidea cu glomotoc.

Nu mi-am închipuit cum s'ar petrecut fabula părintelui elocvent, care, simținduși sfârșitui apropiat, își cheamă copiii ca să le fie o cuvîntare. Sînt însă oameni care se iubesc pe sine atît de scandalos de mult, încît ou*și pot uita nici cadavrul, și caută săti asigure o situație de viitor și sad concorde cu un punct de vedere.

Personagiul pe care ha glorificat patefonul, a lăsat scris și iscălit să i se ardă drojdiile, ca o pro' testare, ca o ultimă acțiune de intelect. Să nu cumva să.l necinstească posteritatea, obligat să ia cărarea morților obișnuită, care fcoboară în pămînt. Nu. Calitatea lui deosebită reclamă un tratament deosebit. Stîrvul a fost o individualitate salariată cu cinci sute de mii de lei pe lună: nu poate sta cot la cot în temnița cimitirului, vecin cu stîrvuri mai puțin plătite.

Fără să se fă întîmplat nimic, publicul începe să iasă. Ceremonia dozei magnetice încetase și am aflat că s'a operat între momente scamatoria scoborîrii în Intern pe un ascensor, a coșciugului, înlocuit automatic cu un parchet.

Dedesubt, într-sun beci fierbinte, se petrece descompunerea silită, în vreme ce văzduhul se umple cu un miros de greață. Acolo, cadavrul aparține rîndașilor și e operat industrialmente. Violența și înjurătura sînt rugăciunile din urmă, pe care nu le-a citit preotul, rezervate hingherilor cremațiunii. Arderea se face primitiv și sălbatec, ca și cum familia șiiar lua mortul de picioare și lar împinge în vatra cu jar. Ochii pleznesc numaidecît, pielea se umflă și crapă ca un cojoc prea strimt, uleiurile fiziologice ard cu flacăra mare. Am scoborît în această bucătărie în care cadavrul, înainte de să face explozie, s'a sculat pe șezut. Carbonizat numai pe trei sferturi, mortul

rezista la oase. Nu voi.m să ardă fluierile picioa' relor, brațele și coloana vertebrală. Ca să ușureze combustiuinea și să scoată la iveală ultima grăsime, măduvele, preoții ritului cenușei aduseră barele de fier, rîmgile, tăbărînd cu ele pe oase, ca să le sfărîme, O luptă blestemată se încinge între pîrghii și nefericitul schelet, care trebuia neapărat săiși dea toată șpuza înainte de a fi fost scoborît cadavrul al doilea, al unui liberscugctător.

Din cioburile de oase sări în lături o bucată lungă de metal.

Șeful hingherilor era învestit cu puteri dictatoriale.

— Dăro mai încoace, să se răcească, porunci oamenilor lui, care ar fi voit s'o dosească.

Decedatul suterise, în plină glorie, o însemnată operație chirurgicală și i se intercalase în oase o piesă de proteză. O persoană din familie ceruse oficial această «coastă de argint».

Șeful, care era un fel de intendent ca și mine, o învelea întrun ziar.

LZ_! Sentimentul de proprietate e un ciudat sentiment, împărțit și de morți. Ei doresc în toată conștiința să rezideze în ceruri și cu deosebire în Paradis, asigurându-și o fericire personală eternă, dar vor să-și păstreze și zece metri pătrați în lumea de față.

Învățăturile care le pregătesc sufletele pentru vii toarele mari colectivități nu au putut să deprindă cu societatea vieții viitoare, unde ei se mișcă și se strămută în cete adânci, încununându-și discursurile și elipsele de aur. Vântul lin îi vehiculează de-a cîmpul, ca un camion cu osiile mute, trecîndu-le prin punctele cardinale, ca să cînte de-a stînga, de-a dreapta și în dosul scaunului ceresc; ca în icoane.

Viața îngerească, în dulamă albă, cu broderii de mărgăritare, în arabescuri de fir pe poale, împrejurul grumazului și pe marginile minerilor largi. Materiile Paradisului sînt de o natură care exclude murdăria și praful, flecare suflet viețuind în balonul de sticlă al individualității lui, o viață de pensionat, de dormitor; salteaua norilor nu-ți aparține, parfumul Tărilor nud al tău. Și nu te poți certa cu nimeni, pentru că mai obiectivă, ironică, contradicțivă, vreo palmă, două, cîine, asta nu se pomenește. Toată lumea e de o singură părere, și adevărul e public. Arțăgosii, melancolicii, iuții, sînt la Iad, depozitul matrozilor vieții noi, al negrilor și sclavilor ei.

În cîntece lumești și dorințe violente, muncind frățeste cu diavolul și asudînd broboanele aprinse ale nădușelilor lui Adam, acestor ticăloși le trec zilele și nopțile fără tihnă, și marele lor tărăboi, chiotele și zgomotele se aud, poate, pînă în Paradis, reședința sufletelor blonde și a ochilor albaștrisazur în fizionomii lăptoase, și unde singurile viețuitoare permise sînt dintre aripate columbe, și din patrupeze micșinate, întorși la vîrsta care se asortează cu nevinovăția. Gîinii și măgarii stau la Iad, impuri și cu năravuri nedomesticite.

1 cate datele culese din scrierile fericitilor cărturari ai oedinei, cărora nu li se așteunde nimic și care au aflat totul prin destăinuire în vis, nu ajung pentru despărțirea de bunăvoie a omului de pămînt. Zece metri pătrați, m.n ales bine situați, pe o alee principală, cu circulație, și împodobiți cu zăbrele de fier argintate și cu bustul proprie: tarului, reproducînd de preferință o vîrstă aleasă din fotografiile de primă tinerețe, ci portretele actrițelor bătrîne, destinate complezențelor de ziar, pot întreține orgoliul celest al unui mutat mai departe, în universul matematic.

Un însemnat șef al unui fost mare partid politic și care a știut hă poarte în tot timpul vieții, cu iiiiăitrie. redingota, Marele t.olan **M O** păreche de barbeți; peste panglica lui, a ținut să-și vadă mermîntul zidindu-se în zilele sale de glorie politică. Monumentul pe care o epocă ingrătă nu s/a gîndit să id ridice într.o cjpitala ilus' trată în fel și chipuri de imensa lui bogăție, și ba edificat singur, cu milioanele, cu arhitecți și desinatori propiii. La unul din palatele lui, ilustrul personaj Hancase scara de onoare cu o superbă păreche de lei de piatră, însărcinați să reprezinte inversul feroce al temperamentului molliu de burghez aristocratic al proprietarului dui interior, bar fi plăcut să semene în dubiu

exemplar cu Marea Britanie și să «și păzească avuțiile cu prestigiul sever al fiarelor din pustietate. La inaugurarea domiciliului, pe care n* a prea putut săd locuiască din pricina morții, a băgat de seamă însă că lei nu erau destul de vii și că le trebuia o însuflețire.

Această supraviață nu putea să o dea un simplu sculptor și a fost chemat un electrician. Găurind cu tehnicitate ochii sfincșilor imperiali, meșterul le»a montat câte un bec de 120 de volți în orbitele corectate cu ipsos. Și ca să fie aspectul și mai viu, becurile au fost alese roșii.

Asta era arta boierului Nababul, și el a stră>mutație, intactă, la cimitir.

Boierul stă acolo de un număr de ani, după ce a urmărit, viu, relieful, linia și artistică zorzoană, domînînd inutil, cu inscripția frontispiciului și cu acoperișul de aramă coclită, bordeiele funebre dimprejur. Potentatul colegiului unic nu are nici o trecere măcar printre măturători, care își amintesc de slava lui injurioasă de a fi fost omul cel mai avut dintno țară întreagă și cel mai de prisos, cu plasticitatea lui profesională.

Deși acești viermi de suprafață, cu tîrnuri și tîrnăcoape, ai cimitirului, trăiesc din ignobila lor meserie și mar avea alt mijloc de viață dacă ar fi dați afară dintre morți, ei sînt solidari în ura instinctivă față de morții bogați, în ființa cărora, putredă sau îmbălsămată, ei urmăresc pe milioane narii în viață cu o învierșunare de slugi plătite prost. Maximele, epigramele și schițele populare sînt transportate, cu grafitul și cu tibișirul, din privățiile unde se refugiază spiritul polemic și geniul sarcasmului mînjit al băieților de prăvălie, în domiciliul de veci al foștilor boieri. Revoluția pîngării e permanentă, între servitori, hingheri, colportori, împărțitori, și toți subalternii boico*tează în mii de acte intime, zi cu zi, pe vii și pe

morți, cu satisfacția datoriei împlinite. O coaliție secretă înfrățește șorțul și sacul de șters mozaicul dintno școală sau dintnun mormînt, cu servitoarea mea, care îmi lasă laptele să dea în foc, îmi răs' toarnă călimara peste hîrtii, sparge un geam cu coada măturii, se piaptănă în supa mea și dă ghionti prin scutece copilului nou.născut șbl înțepă. Brutarul scuipe în aluat și își trage demonstrativ fundurile nasului în scuipe, pentru ca răzbunarea că muncește să fie mai categoric exprimată. în rezervorul de apă al fabricii de sifoane își spală obielele umplutorul. Potcoi varul înfige un cui mai strîmb în copita durei roasă a dobitocului tău de muncă. Vinul conține urina personalului de serviciu, laptele e amestecat cu iături. Neputînd să te croiască în public cu un lemn, și săiți umfle fălcile, rîndașul îți otră' veste alimentația cu un adaos de murdărie, carnea, brînza, fructele, untul, și cînd a murit un client de cancer, de ficat, de diaree, asociatul lui de la cimitir felicită satisfăcut, prin corespon» dență instinctivă, pe bucătarul de la birt.

Omul nu e făcut pentru muncă, și firea lui de trîndav protestează ori de câte ori salahorul își scoboară umărul pînă la grinda ce trebuie ridicată. Armelele sînt ineluctabile, fraudă, falsul și chiulul. Asasinatul lent și necontrolabil e organizat instinctiv, de jurîmprejurul nostru. . .

Stăi, omule, ce dracu! Abia ai fost înscris în buget cu șase mii de lei pe lună, și ai și ajuns factor social conservator. Ești tu mai mult decît o slugă proastă și mai mult decît un cioclu? Cum ția venit să te întovărășești cu criptele, cu **sarcoi** fagiile și cavourile și să iei apărarea unor canale și lichele de morți? Adu<țt aminte, băiete, că ești intendent de cimitir și vezi că mai sosesc două dricuri. Fă onorurile în poartă și scoate pălăria.

— I Azi, de Ziua Morților, sarcastic, sa clătinat pământul puțin. Siguri căd stăpînesc definitiv și că nimeni nu ar putea săd revendice și săd ia înapoi, oamenii s-au simțit deodată străini pe el. Ar fi voit să se ascundă și să se mute într-altul.

Pe doi kilometri, pînă (a cimitir, a înflorit, în coșuri, un lan de crizanteme imens, calcactee străbătută de văluri negre, purtate ca niște aripi frînte din încheieturi. Cutremurul a lovit în adînc, și mulțimea cernită cu zăbrance, lăsate să se desfășoare din creștetul capului pe umeri, în jos, s-a răscolit ca un port de bărci cu pînze clătinat. De trei ori, de patru ori, pământul a fugit de subt picioare cîte o secundă, și orașul întreg și-a pierdut cumpătul ca un saltimbanc în aer. Marile răsplîntii și bulevardele late s-au redus pe neașteptate la unica dimensiune a sîrmei întinse în văzduhul unui circ, pe firul căreia, nevăzut, dansează un clovn echilibrat de o baghetă.

O secundă, sentimentul proprietății și al dobînzii a fost anihilat, și autoritățile, care pun cîreada oamenilor în jug, au fugit speriate. Dragostea de țară s-a fragilitat, îndată ce țara părea nesigură și mobilă pentru o stăpînire nediscutată.

Revoluțiile pot să fie combătute sau asimilate. Răscoala dedesubtul betonului și asfaltului, a simpliei țărîne, nu suferă împotrivire, argumente

și expunere de principii. Dacă mai rămîne timp și pământ, omul cu credințe și convingeri eva' dează.

Dumnezeu, natura, materia deghețată, șopti auzului decepționat"

— Sînt singurul stăpîn.

Oamenii șuau închipuit întotdeauna că puterea lor este eternă, ca Ministrul meu, care a murit și el mai zilele trecute, fără să fă apucat săimi boteze al șaselea copil. Hotelierii s-au crezut hotelieri în veac, și președinții posesori ai unui portoi foliu infinit. Ajunge ca îngerul să ducă trîmbița la gura și să sufle o singură dată: noțiunile se prăbușesc, superbia se chircește, orgoliul eleargă milog, tîrînd un geamantan.

La un cămătar acasă, sosise tocmai lăptarul nostru, care șha cumpărat două vaci cu banii lui, plătindu'i dobînzi trei sute la sută și un comision suplimentar în lapte gratuit: trei sticle pe zi: Un fiu al cămătarului avea copii în nece-sitate de a fi hrăniți artificial. Cuprins de horcăitul panicei și suferind de accelerarea maladivă a inimii, cămătarul căzu cu brațele întinse pe grumazul lăptarului, rugîndud săd răpească pedepsei lui Dumnezeu și leșinînd Simțea pe sătean mai drept și mii puternic ii mai apropiat de Acela, de care ie înfricoșa.

Ridicîndu-l pe sus, lăptarul îl duse pe o canapea din apartament. Cutremurul însă trecu, cămăi tarul se deșteptă, zîmbi de un moment de slăbii ciune și zise:

— Nia fost nimic. Și nici nu m-am speriat. Și viața a continuat, paralei cu dobînda.

Toată bărbăția puternicilor și puterea falsă a bolnavilor de orgoliu, care asupresc tihna și simplia ciatea aproapelui, pier îndată ce dirdiic lărîna. Cei care te apasă și te amnăbușit aleargă să cerșească, neștiind să cadă și neștiind să moară.

Închis în interiorul unui punct, omul este sclavul și osînditul unei fecunde. Ei crede că avuția și puterea îi pot sluji să facă timp și să cumpere viață, cînd el nu poate cumpăra decît un loc de mormînt în figura B, aleea din stînga. Miliardul se devalutează la unsprezece și două minute, și un cocean de porumb se face egal cu o împărăție.

Tu gîndește*te în toate zilele la ceea ce omul se gîndește numai atunci cînd mi mai are răgaz. Lichidarea tuturor veacurilor și prestigiilor și puterilor se poate face în mai puțin timp decît ți se desface cureaua. Rîvna să-ți fie măsurată, îndată ce trece peste datoriile tale în drepturile vecinului tău; leapădă mîndria rușinoasă ca pe un șarpe pe care hai fi înghițit. Scapăite de limbricul sufletesc al trufiei. Și învațăte să nu ai nici un drept care să-ți dea îndrăzneala săiți muți îngrădirea dincolo de insul tău. Și învață și pe alții să >lie lucrul mic și neînvățat, că omul e mai puțin decît o frunză și că numai pute<gaiul lui e mai mare și mai greu. Dacă gingășia e fără urmare, dacă inteligența nu poate să ajute, dacă dragostea și bunătatea nu sînt în stare să îmbrățișeze și să mîntuiască, egale în puterea lor cu slăbiciunea păcatului; în schimb, **emanai** țiile unui singur cadavru simțit numai cu mirosul poate să impresioneze mai mult decît o sută de mari înțelepți, urmăriți cu mintea și cu înșin Cetirea. Și cutremurul săiți aducă aminte, ori de cîte ori ostenești și'ți pierzi răbdarea, că atunci cînd nu mai poți ierta să fii în mîna altuia ca o nuia de trestie și ca un număr nesocotit, că și tu poți face cutremure după voie.

Stai, băiete! oprește-te, băiete! Intendența a izbutit să facă din tine un revoluționar.

H
H
I
•
•
L'
I
I
•
I
•
9

I
*

î
'
I
!

I.—J Morminte de **ocazie!** Mă obișnuiesc cu o grămadă de lucruri noi Un domn care și a cumpărat un mormînt, îl are de vînzare. Sînt de vînzare mai multe. Unele se vînd gata con» struite. Cumpărătorul de azi vrea să ia mormîntul fără grilaj și fără eventual monument.

— Dacă dați fără toate astea, sînt amator, se tocmește cumpărătorul.

— Plătiți terenul acum, și restul cu înlesniri. Smi dați șase polițe, propune vînzătorul,

— Păi, pe dumneata te cheamă Niculeț, și eu mă numesc PeKu, Inscricția e complectă, numele întreg, anul nașterii, și ați lăsat un loc numai după «decedat Ia». . .

— Puteam să știu cu cînd o să mor?. . . zise domnul Niculeț. Inscricția se șterge cu dalta. Mergem împreună Ia pietrarul meu și cred <» să obțiu o reducere. , . Ceva mai mult: mă însă» cinez eu cu inscricția, în prețul monumentului. Ce mai vreți!

— Vreau să pui piatră nouă. . . Nu mă pot îmbrăca în cămașa altuia, răspunse domnul Pelcu.

— Piatra nu se învechește ca o cămașe. Uite, eu pun de*o rade la fiecă doi ani și u dă cu lustru. Vă atrag atenția că aurul din litere e renovat: patrusprezece carate

— Și, spun drept, nici nu'mi place, căuta să scape domnul Petcu. Ce e asta, o cruce, cu coroană

cu tot, dintno singură bucată? Numii trebuie coroană de piatră. . ,

— Ztceṭbi piatră, dar uitaṭbvă bine, e marmoră de Carrara. Și coroana care nu vă place, arată meșteșugul pietrarului. E mult mai ușor să faci o cruce simplă decit o cruce cu coroană, zice domnul Niculeṭ. Uite, se zărește fiecare floare. Numai crini deschiși. . .

— Mie nu mbau plăcut crinii nici în natură. . . Său mai am și pe mormînt?

— Ce floare vă place? zise domnul Niculeṭ oftînd. Cred că se pot transforma. Am un mare meșter, care sapă literile deia dreptul, fără linii, cu dalta, un italian, . . , Altceva! E păcat, dar, în sfîrșit, afacerea e afacere. Mă însărcinez să dau coroana jos. Veți avea atunci o cruce splem didă, de trei metri pe doi.

— Vreau terenul curat. . . Luaṭiivă crucea și grilajul. . .

— Unde să le duc? Poate ca acasă. . .

— Regret că viam deranjat. . . Am văzut Ia litera O un mormînt mai bine situat. Cred că o să mă decid pentru el. Cînd boi pune un monui ment cum știu eu, se vede de la intrare. Al dumnea* voastră este cam dosnic.

— Nu există mormînt mai bine situat ca al meu, orice mbaṭi spune dumneavoastră, zise domnul Niculeṭ. Am vecinitățile cele mai alese. Sînt între un director de bancă, un senator, un profesor de logică. Al patrulea mormînt din dreapta e al unei actrițe. . . Nu se poate societate mai bună.

— De fapt, este ceea ce mia atras. Persoane cunoscute și cu reputație bună.

— Miam interesat. La litera O aveți vecin un escroc. Nu face!

— Poate că asta ar mai merge. La nord as fi vecin cu un mare fabricant de conserve. . .

— L-am cunoscut. Nu era mai mare fabricant decit mincinos! Un fanfaron. . . Și asta e altfel de afacere. Mormîntul e al unui speculant, pe cînd al meu e un mormînt sincer și cinstit. Eu nu sînt samsar de gropi, ca proprietarul de acolo. . . Cunosc. . . Lucrează cu o societate și ia mormim tele pe nume fictive. . . De ce credeți că siau urcat preṭurile?

— Aș vrea să aud ultimul dumneavoastră răspuns. Ce facem? zise domnul Petcu.

— Fără mobilier vă spun că niaș putea. . . Și nici nu se poate în principiu. Vă închipuți dumneavoastră? Aici s'a lucrat cu zeci de oameni, sia cimentat. Nu, e imposibil. . .

— Mbar plăcea mormîntul, dar îmi pare rău. . .

— Daṭiuni voie un moment, să mai mă consult și cu nevasta. . . Așteptați cîteva minute, mai măsurați o dată, ca să vedeți că e unul din tere> nurile cele mai mari. Nu rămîneți păcălit.

Soṭia vînzătorului se găsea la mine în biuro, în starea de adineâ dezolare care face pe oameni să uite că suferințele lor trebuiesc ascunse. Soṭul, după un șir întreg de afaceri bune, a căzut în mizeria neagră și, vînzînduși rînd pe rînd proprie* tățile, bijuteriile, ba rămas drept bun negociabil numai mormîntul. Liar mai fi ținut, dar avea acasă un bolnav, pe copilul lor, un băiat mare, care, surmenat de sforțările depuse la un examen, a căzut în istovire.

— E singura noastră speranță, domnule intens dent. . . repeta doamna Niculeṭ. Un element eminent. . . N<avcm cu ce sād căutăm.

— Ai aranjat ceva? întrebă iute doamna.

Vînzătorul făcînduui un semn, doamna răs> punse:

— Nu te jena de domnul. Cît ai stat de vorbă la mormînt, ham spus tot ce nu trebuia să'i spun. Ai tranșat?

— Dă o sută de mii de lei, . . fără monument. Numai monumentul mia costat două sute de mii, zise domnul Nkuleț, uitându-se la mine.

Nu poate fi depozitat la dumneavoastră, domnule intendent? Săii dăm mormîntul gol.

— Revindețiil pietrarului de la care bați cumpărat.

— Credeți că niam încercat? Nu dă pe el nimic, zicînd că numai dărîmarea costă cu cît mi liar răscurpăra pe loc. Și nici nuii un mormînt modern. Nu știu ce gust ba apucat pe bărbatul meu să comande un monument cum a văzut el odată la Florența. . . Mai e și de comandă, poți să vezi, domnule intendent. . .

— Așa e omul cînd se simte cu parale, suspină proprietarul mormîntului. Cui n*are cap să nu'i dea Dumnezeu. . .

— Trebuie să te hotărăști între monument și băiat, zise doamna.

— Am venit să ne consultăm. Cumpărătorul mă așteaptă. Ce zici?

Doamna șovăi un moment.

— Zic să iei suta de mii și să lași totul baltă.

— Mă gîndeam să iau monumentul, dar unde săii duc? La etajul al patrulea? Va să zică ești de acord?

— Cum să nu fiu de acord, dragă? O să avem doctor și medicamente.

După o scurtă absență, vînzătorul se întoarse cu cumpărătorul, bucuroși amîndoi că sia încheiat tîrgul. Prețul fu numărat, registrul schimbat și soții plecară grăbiți.

— Bună afacere, nuii așa, domnule intendent? zise domnul Petcu. Niam mai pomenit așa pomană. Parciar fi un mormînt de furat. Pun să șteargă inscripția numaidecît și simbătâ facem inaugui rărea. . . E cea mai frumoasă zi din viața mea.

Cumpărătorul ieși cu pălăria pe ceafă, flui ierînd o arie de operetă.

50

I Am ținut sa cunosc pe remeia care șna îngropat în zece ani cinci bărbați. Durata unui soț e de aproximativ doi ani, socotînd boala și agonia. Credincioasă și celor defuncți și celui în viață, ea îi vizitează pe anteriori la brațul unui actual, al șaselea.

E o femeie fără accent și fără crepusculul din ochii turburi, pe jumătate adormiți, ai ființelor interesante, blonde, romantice, livide, cu căutai tura nedeslușită, somnolentă pe toată viața, ca întno suvenire placentară. Dimpotrivă, scundacă, voinică și vioaie, ea se lipește de soții ei succesivi cu o carne tare și bine spălată. înzestrată cu un simț al gospodăriei evident în toata persoana ei proaspătă și curată, femeia cu șase bărbați are și moralitatea intensă a bluzelor și a rufăriei călcate corect, a tingirilor strălucite din cui și a bucatelor gătite cu scrupulozitate. Batista ei e ca o Soare, și mîna, grasă, reproduce forma de damigeana a cucoanei. Ea nu înțelege din rapon turile sociale decît căsătoria legitimă, și începutul se face conform unei reguli precise, după amîndouă căsătoriile, civilă și religioasă. E foarte credim cioasă și lui Dumnezeu. Are o strană în biserica din cartier, cu care înmulțirea ceremoniilor a legabo strîns. Face veștminte preoților, riplde, aere pentru vasele sfînte, brodate cu degete harnice, boante, și cu un suflet, ținut ca podina casei.

dinaintea nuci noi cisorii se informează de situaia noului venit, de profesie și de salariu și nelege, exclusiv pe aceste date, numai partida potrivită cu averea ei, modestă însă strînsă, îndiferent de simpatie. A doua zi după căsătorie, iese la braț cu noul bărbat, ca și cum e bărbatul ei de zece ani și ar fi o prelungire a soților anteriori. Știe intuitiv că noul bărbat nu o să treacă mult peste doi ani: ași că ceea ce se cheamă caracterul și firea nu o interesează deosebit. Dacă va fi bun, atît mai bine; dacă va fi rău. răutatea lui **riu** poate să izbucnească înainte de cîteva luni, și atunci tocmai începe tușea și pornește seria ceaiurilor și medicamentelor, și fericirea soției tot ține cîtva timp. în seara cînd soțul vine acasă nițel răcit, ea știe că va trebui să se gîndească la altă fericire, și știe precis tot ce are să se întîmple, indiferent de diagnosticul medical. Ideea ei e fixă și nu dă greș.

Starea sufletească a doamnei e ca scepticismul unui călător învățat cu drumul lung, pe care ba făcut de mai multe ori cu acceleratul. Știe toate stațiile pe dinafară și are indiferența contrelorului de bilete, E prima persoană de la care am auzit, vorbind despre moarte, că. . . are experiență. Dar moarte cu înțelesuri interioare, pentru ea nu există, sensibilă și încercată numai de aspecte. Moartea e o Inmormîntare cu muzică și cu răposat, cu dric tocmît pînă la suta de lei, lăsînd un beneficiu ajustat cu creionul. De fire negustoroasă, ea face la căpătîiul mortului lista investițiilor dricului, constatînd că pompa funebră e una din afacerile cele mai bune și cunoscînd prețul tuturor articolelor de Inmormîntare. «O singură întreprindere poate să fie mai bună. negoțul hoteului, argumenta doamna odată, după ce o am cunoscut mai sufletește. Un proprietar de hotel nu vinde nimic, vinde somn, o materie primă fără cost și

pe care tot clientul o aduce, ca mortul cadaverii lui.»

O căsătorie cu doamna Doancea, cum se numește actualmente, e o mare economie pentru șeful de biuro sau grefierul cu care se căsălo. rește: mediul din care își recrutează doamna, de preferință, bărbații. Nu mai trebuie cumpărate inelele, costumele de ceremonie, încălțat mintele, cămășile, cravatele, tu garderoba casnică se găsesc toate numerile de pantofi și de redingote. Valul ei de mireasă, alternat cu vâlul de văduvă, în numeroase fotografii, e acelaș ca acum zece* doisprezece ani, de atlas alb; florile de ceară și beteală sînt păstrate, ca niște acte care trebuie arătate din cînd în cînd. în batista de olandă fără inițiale, din teancul lucrat de mîinile gospodinei, și **iau** suflat nasul de forme variate, rînd pe rînd, cinci soți și cu actualul șase. Butonii de la manșete trec cu simplitate de la o mină la alta, agățaji cîteodată la aceeaș cămașă de mîainte. Papucii de casă moi sînt neschimbați, și ceasul de aur, cu lanț, se strecoară pe piepturi deosebite, aproape prin aceleași cheoloni de jiletcă. În colecția gospodăriei doamna are și cîțiva dinți cu punte și o gingie întregă. Doamna are, cum spune, cînd contractează o nouă căsătorie, de toate Nu'i lipsește nimic. Nici amintirile, de care totuș nu suferă mai mult ca umbrela cu minerul de bambus, dedesubtul căreia au tecut, pe ploaie, șase personaje ale unui singur rol dus pînă la capă! La masa din sufragerie sînt două locuri, aceleași: soțul, oricare ar fi el, are scaunul fixat în fața soției, și mîngîierile verbale nemodificate, ca un text tipărit, bisericesc, pentru maslu, cu un interval, în care se intercalează numele bolnavului, schimbă numai porecla de casă, actuală, venită odară cu soțul rîzgiat în copilărie.

Un bărbat are o calitate stabilă pentru doamna, actualmente Doancea: aduce. Se simte numai* decît după ce a dispărut. Măcar cît o măturică, un bărbat e un bărbat: principiul și ba cules din înțelepciunea populară. Și după dispariția unuia, doamna caută altul, și de multe ori îi are gata cultivat, la o judecătorie, la un tribunal, la o percepție. Sînt funcțiuni care Ia cuvîntul «aduce» adaogă cuvîntul «iese» cu diminiu* tîvul lui, «pică». Și sînt și cele mai bune, căci nu te reazimi numai pe o leafă.

— Găsești tu că ar avea doamna Doancea oarece din acea așatzisă femeie fatală? am întrebat pe Matilda. Eu am cunoscut un singur gen de femeie fatală, pe nevasta portarului de ia internat. Oricine ai fi fost, a treia zi trebuia să treci la infirmerie: tratamentul dura șase săptămîni. Dar nu mureai niciodată. Fatalitatea, cînd luai contact cu ea, costa numai cinci lei.

Nevastă'mea șba rafinat și mai mult în cimitir noblețea sufleteasca și suportă și mai greu decît înaintea limbajul colorat. Dar nu i se pare că persoana în chestiune ar prezintă semnul vizibil al fatalității. Dimpotrivă, califică ea, e o femeie vulgară.

— Dragă, cinci bărbați morți în serie și în ritm egal, asta comportă sens. Să zici că o dată, de două ori, haide: de trei ori, mai merge, fără să pară prea deochiat. Dar cînd sînt cinci la rînd, toate cazurile cu începere de la cel dintîi aparțin unei caracteristici. E ceva. Nu?

— Ceva pare să fie.

— Și nu e măcar suedeză, o frigiditate nordică, de literatură din negura Septentrionului. Mie mbar fi fost frică să mă încurc cu o asemenea femeie. Înțeleg să facă șase copii, nu înțeleg să omoare șase bărbați. Cel care o ia, știe totdeauna

că vine după altul, și repețirea tipică a împrejui rării o cunoaște. O fi avînd ceva în ea, care întii amețește și după aceea dizolvă.

— N.ai văzut căfi o tîmpită? obiectează Matilda. Admiți tu otravă de asta la un morcov sau Ia un postîrnac? Se cere plantă complicată.

— Ajunge să fii o ciupercă. . .

Domnul cu care vine la braț, să viziteze cinci morminte cu cinci nume deosebite și situate în cinci regiuni ale cimitirului, a cerut un pahar cu apă și voia să stea.

— L<ai văzut? O să cam fie al șaselea, văd de pe acum. Peste vreo trei*patru luni, familia sexuală a doamnei o să crească, în părțile vieții viitoare, cu un membru. E palid și asudă iute. Acum un an era voinic ca un taur. Desigur că soția a și început să puie banii deoparte pentru înmormîntarea după tariful cunoscut.

— L c o fi dînd ceva în cafea, răspunde Matilda. Femeile astea scurte. . .

— Vrei să zici că au parcursul lung. . .

— Tată de șase copii ești tu? mă mustră Matilda. Ești din ce în ce mai puțin serios.

Și pentru că toate vorbele unui om cultivat trebuie să se termine cu poantă, am voit să fiu spiritual:

— Aș mai înțelege să mă ții de rău dacă aș fi avut șase neveste și dacă ai avea dinaintea pedagogiei dumitale un bărbat fatal.

—Mă tot gîndesc, în nopțile mele din cimitir, la o « Viață de Apoi», și temele acestei romanțe, de peste Biblie și Apocalips, îmi dau leneș ocol, ca niște fulgi de zăpadă, animați de o mișcare circulară de fluturi, care nu vor să se lase jos, pînă la pămînt. În toate paginile caietului meu am încercat un început, și încă nu am învățat nimic. Cum trebuie făcută o frază, și mai ales cea dintîia. Cum trebuie potrivită plasticitatea unui subiect, mai fluidă sau mai închegată, ca să ia formă și relief în cuvinte, fără să curgă din ele. Notez, citesc, vreau, și merge nu se poate mai greu.

Rezumate:

« La cele din urmă margini ale lumii, e Parai disul...»

Vreau să spui că după ce s-au isprăvit și zarea și pămîntul . . .

« Cele din urmă margini » totuș . . . Riscat. Cîte rînduri de margini ar putea să aibă un lucru, chiar mare cît lumea? Seamănă mai mult a coji decît a margini, lei un înveliș, dai de alt înveliș . . .

« Cînd ai pornit de pe pămînt înainte, după ce nu se mai vede nici uscat nici apă ...»

Cum am zis? Dar înainte nu e tot pe pămînt? Cineva îmi băgase în cap că pămîntul era rotund!

Nu vreau să știu. Plec înnainte, ca în Sfintele Scripturi: ce mă poate opri? Mă oprește parcă noțiunea.

«Uscatul» nu merge deloc. Manual de geo* grafie. . . Altceva.

Să vedem, nu ar fi mai bine să începă cu <sdacă>?
« **Dacă purcezi înnainte. . .** »

«A purcede»... Oarecare aromă arhaică. Dar numai la infinitiv. La indicativul prezent, «purcezi» evocă puricii și purceii. Obsedant. Niște purcei ceva mai mari decât purceii, niște iezi de purcei, niște purcezi. . . Și nici nu e bine. Nu se prea purcede înnainte, se purcede, mi se pare, de Ia. . .

Să ne întoarcem la margini.

« **La marginile lumii e Paradisul.** »

Nu fi adevărat, bineînțeles. Dar atunci nimic nu și adevărat. Firește că nu și nimic adevărat, însă așa se scrie. Cuvântul nu poate să fie adevărat la suprafață: trebuie să dezvelești. în el e adevărat, conținutul e adevărat. Să lăsăm așa:

« **La marginile lumii e Paradisul.** »

Verbul «e». Orice «e» și «face». Când ceva mare de lucru, stă în «este» și în «face». Dacă nu găsești cuvântul activ necesar, e lesne: pui «face», pui «este». Stil «Telemaque ne pouvait pas se consoler».

Dar de ce tocmai Paradisul? N ar putea să fie altceva? . . . Ce să poată fi altceva? Paradisul e viața viitoare. Aș spune Infernul, dar e prea crud: Infernul e rezervat cimitirelor musulman și evreiesc. Un intendent de cimitir creștiniortodox nu poate admite ca morții lui să se ducă la Iad.

Să zic căimi place? Parcă sînt obligat sămii placă!

Altă frază:

«**Numeroasele spirale ale unui drum vast cît orizontul, duc domol înAcolo.**»

«Acolo» ia literă mare, fiind locuința Celub maitpresus'detființă, scris cu literă mare. Dar un drum în spirale poate să fie preferabil cu evidență unui drum, pus ca o scîndură puțin aplecată, între cer și pămînt? Vine parcă totuș mai bine să mergi curb, decât prea direct: vals în Ioc de marș: senzație de întîrziere elegantă și de nișele preparative.

« **Aedlo, lacăte și zăvoare nu se pomenesc.** »

Idee de lăcătuș.

«**A/H este adevărat că Rfiul ar avea o poartă păzită de un sfînt Portar. Că acest portar s<ar plimba, cu cheile pe verigă mare, pe dinaintea intrării. Că ar aștepta să vie sufletele desfăcute de pămînt. . . Un portar de calitate celor dinăuntru refuză să stea, în marginea de dincoace de ziduri, cu atribuția unkā, pe veci, a cheilor grele. Grije de rndaș, să nu rămîie porțile cît de pușin crăpate.**»

Adevărul este că nu simpatizez cu prezența unui temnicer în poarta Raiului. Dar polemică, acum, cu Sfîntul Petru? însărcinare consacrată, prea cunoscută și acceptată. Aș căuta un Rai Bocklin, pictural, artistic, și cu singura sentinela a cedrului monumental la intrarea dinspre ape.

« **După inspirația călugărilor, care fac autoritate în materie, în așteptarea ultimei călătorii icoanele înfățișează' pe sfînt cu creștetul capului cuprins întrun coif de lumină, după modelele lumii. îmbrăcat în cămașe de cînepă aspră și încins cu o curea, sfîntul învoiește să intre pribegii aleși ai marelui văzduh, pentru îndrumarea căroră Dumnezeu a pus în câmpiile Tărilor licurici, candelile de stele. . .** »

Asta ior plăcea Matildei.

« **Drumul peciilor este, dimpotrivă, deșert, și împărăția lor nepăzită cu porți și încuietori. Cîteva mii de pustietăți, mărginite cu brîie de piatră, se**

podesc prinse ca treptele, unele de altele, în scara vastelor haosuri și singurătăți. »

Ar trebui să înceapă cu asemenea frază.

«Nici emul nșși poate tărăgăna oboseala, nici armăsarul scapără potcoava. »

E ceva aici.

«Cetatea Veciei nu se poate înfricoșa, de nimic, ca săjite străjuită cu împrejurimi, »

De la sine înțeles. . .

« Vine cine vrea să se măsoare, fiindcă nimeni nu poate ajunge. Unii rămîn mai înțnacoece, și alții se tîrăsc pînă mai înțnacolo. »

Parcă iese. . .

« în zilele cu totul senine, călătorii pe mare și pescarii, care<și usucă năvoadele pe țărături, culcați în nisipuri, cu cehii la cerurile deschise, pot să zărească mai mult decît căutătura noastră în pi: mînt. . . Ei deslușesc șoseaua suișurilor legate din cîmpii de cîmpli și ceșurile scoborîte unele după altele, ca niște horbote dese, pînă în cele mai nei gîndite zări. »

Poți să zici că idilicul Bernardin de Saintf Pierre ar fi spus asta mai bine 1

« Cîteva pilcuri de insule și de țări despart lumea de lumea.deipesteimărgini. Ea nu e verde ca a noastră: e albastră, întocmită din sute de albastrelî, mai negre, mai stinse și mai scujundatem alb. »

Această diferență cred că se face pentru întiia Oară. . .

« Teritoriile, ca mătasea și catifeaua, nu fac nici pulbere, nici noroi, înădite cu șesurile de borangic, și căile lor, ocolind apele de safir și izvoarele amei tistei, se pierd în munți de năframe și în chiciură de peruzele. Agerimea văzului a dovedit cîteodată

chiar ființele mai presus de noi, surprinse în odăjdii de fum. »

Trebuie și mai îndulcit. . .

«Căci toate sufletele pornesc către necuprins îndată ceși leapadă stîrvul în care sînt itnpacietate, ca fluturii omida. Și se preoșesc, viața viitoare find întocmită Insericește și fiecare suflet făctnd parte dintnun cler, înzestrat, pe dată ce se avîntă în lumina Tăriei, cu toate harurile zadarnice acestui pămînt. Bărbații și femeile, pierzînd însușirile și amintirea pămînteană, rămîn ca niște cristale ușoare. Alăturate, împreunate, sînt nesimțitoare unele cu altele. Ca brățările din geamul unui păstrător de diamante, pătrunse de lumină. Și totuș străine de ea (de lumină). Frumuseșea fiecăruia strălucește nebăgatăm seamă, toate împuternicirile de odinioară fiind simplificate și reduse la geometrie. Mîna nu mai strînge, privirea nu mai caută, auzul pierdut șiia pierdut iscodirea, mirosul s>a risipit, și singur graiul rămîne, ca un cîntec al harpei, în coardele căreia se rup șoaptele vîntului în mărgăritare. »

Sînt emoționat. . .

« Corurile leiaduce, murmurate pînă la urechea noastră, ca un farmec, uraganul iernii, îmbălsămat cu psalmi și cu gîngave stihuri și ectenii. . . îngerii, sufletele copiilor, trec dcia dreptul din leagăn în rînduiala tagmei, iau loc în roiurile tocilor mici. Se mută bătînd din aripi, ivite de jurîmprejurul capului bălan sau smead, ca un guler de petale tremurate. Urcînd cu un cer mai sus cri scoborînd cu un cer mai jos. »

Asta mo sio pui. Cine are copii ar putea să plîngă.

« Viața sufletelor e o slujbă după adevăratul tipic, o privighere necurmată, somnul fiind necunoscut

stelelor și îngeri Ier, ea izvoarelor și mării și ca în vremea lui Iisus. »

Exemplul e bun.

« Atunci, nebunii și credincioșii aliniați în doua lemne umblau după el prin pustietățile lovite de vîrfid bont al cîrjilol', oligii pe genunchi, ca niște eîni răniți, cu capul mare și tîrîți ca balaurii răsturnați, fără să se gîndcaseă la hrană și odihnă, Cînd îi răzl'ea totuș foamea, Mîntuitorid isca pîine și pește din nimic, săturînd mulțimile de slăbănogi și lasînd și firimituri, coșuri pline.

în Rfli foame nuti, nici sete nud, nici osteneală nun. Ziua întreagă, noaptea/ntreagă sufletele cînlă, cîntecul fiind ca vorbirea noastră: Neavînd ce alt cînta, ele slăvesc în graiuri line pe Dumnezeu, căruia, nici lui, nu i se urăște niciodată, căci ar obosi. Dm jîlful de aur, ascultă. »

Poate că ar ieși ceva și din asemenea început, pentru al Treilea Testament. Sînt urmărit. Aș vrea să apar din întuneric cu o lucrare literară și>mi trebuie o activitate pentru salvarea prestigiului secret. Morții mă dezamăgesc, și viii, cu care mă văd toată ziua, vin la mine tot ca niște morți viitori, ca să cîștige trecere pentru mai tîrziu. Văzută din cimitir, omenirea nu e aceea pe care îmi închipuiam că o cunoscusem, și mă demoraln zează. Ideile, dorințele, preocupările: luminările, colivele, parastasele, candelile, molitvele, cioclii, popii — adevărata față, deghizată, pe stradă, în siluete provizorii.

De vreme ce fiecare om capitonează un schelet, nici nu Sfar fi putut altfel. Miam înșelat! Am voit să fiu profesor. să'ți fie țarina ușoară, domnule Ministru, că m'tai numit intendent. Puteam să devin o somitate universitară și să duc la perfecți' une o vanitate de ignorant. Singurul lucru ce se

poate vedea în te un individ: scheletul impersonal, uniforma esențială.

Al șaselea copil al meu e băiat. Scheletul lui minuscul e complect. îl sărut și d iau în brațe, ca întrfO radiografie, umbre de oase strînse la umbră de piept.

Pe o flașnetă, care cîntă subt felinar un vals șubred și întretăiat de finaluri interioare și de age nii, apar, după zile, un papagal, un cobai sau o familie de maimuțe miniaturale. Muma, de mă' rimea unui șobolan, line la sîn un pui cît o lăcustă, îl purică, îl leagăna, îl scarpină. . .

Se imprimăvărează. . . L.am prins pe Mișu fugind de.a bușile printre morminte, și cînta în poartă flașneta. . .

'9 52

1—1 Mbau fost aduși doi oameni în două **moi** tociclete, de către patru polițiști, careți strîngeau de mîna cu copci.

— Dumneavoastră sînteți domnul intendent?

— Sluga dumitale. . . Dar să precizăm; intern dentul cimitirului, nu al închisorii. Vă atrag atenția că aici e cimitirul.

— Cu dumneavoastră vrem să vorbim. Putem intra?

— Cum de nu! Dar văd că>mi aduceți niște arestați. . . Sînt obișnuit săii primesc numai morți. . .

Șeful echipei de polițiști dezveli o emblemă, prinsă pe reversul gulerului hainei, ridicat cu discreție. Îmi șopti:

— Siguranța generală! și rise de precizia mea. . . Sîntără și una și alta, zise el, întrcbuim fiind pluralul vulgar cu inteligență.

— Cum, și una și alta?. . . Nu înțeleg.

— Sînt arestați, dar sînt și morți. . . De arestat ham arestat noi, dar că sînt morți asta o știu numai ci. . .

— Niam spus că sîntem morți, zise cel mai bătrîn din deșinuți, cu un accent ca și cum vorbea de dincolo de ușe. Am spus că **am fost**. . .

— Cum zici? întreb. Ce zici că ați fost?. . . Lăsați, vă rog, să vorbească, nud întrerupeți, domnule comisar.

— Am zis că am fost morți. . .

— Și nu tnai sînteți morți?

— Nu. . .

Polițiștii răspunseră cu o revoltată ridicare de umeri.

— Le>am fi tras noi o bătaie bună și leiar fi tre< cut pofta să facă pe foștii morți, dar nu **netă** lăsat prefectul, și procurorul nea trimis în anchetă.

Apropiinduse de urechea mea, șeful șopti:

— Sia stricat și poliția. Prefectul e amator de tablouri. Șeful Siguranței face poezii, primul procuror e pianist. . . înțelegi. . . Nu mai e poliția ce'a fost, o autoritate cu c. . .

Ultimul cuvînt, care voia să fie un plural feminin de masculinitate, fu atît de insinuat încît abia ham perceput, ofensat de intimitatea la care își permitea să mă scoboare polițistul.

— Domnul procuror cere anchetă la fața locului. . .

— De ce mă strîngi așa? Dă>mî drumul, dom'nule, zise cel mai bătrîn dintre arestați, că nu sînt nici fur, nici tîlhar.

Cuvinte chirilice. . . Ciudat!

— Nu pricep ce vreți să anchetați, zisei, luîn> dumai pălăria și bastonul. . . O să mă iertați, sînt chemat de urgență la Morgă. . .

— Avem ordin scris de Ia Parchet. . . Vă rog, să nu ne jucăm, răspunse, impertinent și amenințator, șeful echipei. Pofitim. Negru pe alb. Vorba vine, e scris cu violet. . .

Amestecul de seriozitate și rînjet din personali' tatea polițistului, grav și sceptic, riguros și glumeț, mba displăcut. îi luai din mîna hîrtia. . .

« Domnului Ministru de Interne. Confidențial.

Vă rog să binevoiți a pune la dispoziția Parchetu* lui, prin Serviciul de Siguranță, toate mijloacele de verificare și control pentru a se dovedi dacă

indivizii Oreste Popa și Gheorghe Matei au fost întrnadevăr morți și îngropați. Ei pretind **nu** numai că au fost morți, dar că au și înviat. . . Din arhivele Siguranței lipsește cu desăvîrșire o secție a decedaților liberi, asupra cărora nu există nici o supraveghere organizată, cimitirele guvernî* duise încă autonom. Vă rog să aprobați ca agenții noștri să poată cerceta scriptele cimitirelor, în scopul de a se vedea dacă și cînd au existat numele de mai sus și la ce dată se găsesc înscrise în seria decedaților.

Cercetîndu'se arhivele din capitală, de Stare Civilă, numele acestora nu se află trecute nicăieri, înainte de a fi trimiși numiții în judecată, **cu** actele dresate, sub acuzarea de înșelăciune și de port abuziv de titluri, Parchetul e de părere să se facă o apreciere justă. Cazul nu este din neferit cire unic. Se pare că o boală ~~s~~a ivit de curînd. Ni se raportează de către mai multe Parchete că **stau** primit din țară denunțuri. . . Unii indivizi ar afirma că ar fi fost morți și că nu mai sînt. Autoritățile civile, de acord cu cele bisericesti, refuză să admită aberația, și nu voim încă să credem că avem deta face cu o epidemie morală sau cu o imitație bolnăvicioasă, fără o prealabilă radicală documentare. »

Nu mita venit bineînțeleș să cred că se poate măcar pune asemenea discuțiune.

—Nu sînt cumva victima unei înscenări de farsă? am întrebat.

— Uite toate legitimările noastre, dacă te mai îndoiești, răspunse vexat șeful, care mă și așezase între subalterni.

—Nu. O să telefonez.

Pusei pălăria și bastonul în cui, înapoi.

Parchetul ținea o ședință a cazurilor relatate și, întno mare larmă de voci și interjecții, deosebii,

vorbînd cu primubprocuror, ironiile împeștritate cu considerentul serios.

—Vreau să vătntreb, domnule procuror, dacă, întrnadevăr, în numele onoratului Parchet **stau** prezintat patru domni de la Siguranță pentru o cercetare la cimitir. . . Acești domni au adus, arestați și imobilizați în lanțuri, doi necunoscuți în vîrstă, care afirmă că au fost morți și îngropați. . . Da? . . . Numaidecît.

— Din ordinul primului ui (procuror, scoateți fiarele de la mîini imediat. . .

Agenții **se** supuseră, înjurînd, și, liberați de strînsoarca mîinii, cei doi oameni își dezmorțeau încheietura.

—Ce țbam spus eu? escrocii au totdeauna parte de protecții. . . zise șeful polițist.

Cu spatele către biuroș și pasionat cum devenii de strania împeșjurare, n>am simțit că trecea timpul vorbind la telefon cu primukprocuror.

Lășai receptorul din mîină și gășii biuroș plin de lume. Venise și Mărgărita, să curețe. O văzui albă, cu buzele vinete, răzimată, cu ochii închiși, de părete, împietrită de cele ce auzea, cu amplificațiile minții superstițioase. Cîteva femei, rămase în consternare, cu luminările în brațe, ca un znop de macaroane.

—Ești bun, dumneata, sămii spui în ce an ai murit? . . întrebai pe cel mai bătrîn.

Trebuia modificată terminologia.

—După **1700**, zise bătrînul. . . Nu*mi amintesc anul.

—Totul e de prisos, domnule șef, registrele noastre mau mai mult de șazece și doi de ani. . . Trebuie să renunțăm. . .

O femeie bătrîna din popor, cu bariș negru, muma unui mormînt sărac de prin ciulinii din valea din fund, se apropiase de «morți» și le

mîngîia cu o mină uscată, lin, obrazul. Ea crezu numaidecît în învierea lor.

— Dacă ați înviat, mamă, le-a spus bătrîna, o să învie poate și Șerban. . . El a murit abia de doi ani. . . Trebuie să mai aștepte, poate. Și atunci înviază și bărbatul meu. . . L>ați cunoscut pe Marin? Un om oacheș, pipernicit. . . însă inimos. . . Mergea nițeluș cam tîrîș cu un picior. . . Viați întîlnit cu el, dacă veniți de Acot lo?. . . A închis ochii cam pe la Paști. . . acum vreo douăzeci și doi de ani. . . Liam înmormîntat lîngă Buzău. . .

Oamenii tăceau, liniștiți ca niște ne*oameni, și doamnele care se mat aflau de față trecură cu tot sufletul de partea femeii bătrîne cu barișul negru, înconjurînd pe deșinuți.

— Dacă niaveți unde sta, poftiți la mine, zise o cucoană cernită, către morți. . .

— Comunicați domnului primiprocuror că nu putem face nici o cercetare, zisei.

— Haideți în motociclete! porunci șeful de agenți.

Ieșiră din cancelarie și, pe poarta cimitirului, în stradă. Agențișofeuri apăsară în pedale și bubuitura porni.

— Merge singură? întreba cel mai bătrîn dintre arestați.

— Da' cum ai vrea să meargă, cu 'boii? răspunse cu prostească obrăznicie agentul,

— Ce zgomot!

— Nu e ca în cer la el, zise cu batjocură șeful comisar.

53

_____ S'a instituit azi pe lîngă Parchet o comit siune din care trebuia să facă parte neapărată, de consilier, «directorul», cum i sa dat titlul, al cimitirului principal. Matilda o să fie mulțumită de gradul căpătat, onorific, chiar fără spor de salariu, și mai ales de distincțiunea că sînt singurul iactor competent în specia juridică nouă a foștilor morți.

între noi figurează și cîte un reprezentăut al cultelor recunoscute, vicarul nostru, un canonic catolic, un rabin, un păstor protestant etc. și un medic. Prin stăruințele primulubprocuror, singurul magistrat neînclinat spre luarea în derîdere a eveni? mentelor, ni s'a dat o sală de ședințe, dezafectată, de la unul din tribunale, și o echipă completă de personal, un judecător de instrucție, cu grefier și arhivar. Erau de cercetat o sută douăzeci și trei de cazuri de foste morți, după o procedură ce trebuia abia improvizată și după un cod al căruia criteriu trebuie găsit acum.

Un jurămînt ad.hoc neo legat de îputerni* cirile și datoriile noastre: «jur înnaintea iui Dumnezeu și a oamenilor că voi judeca fără părtinire, cu conștiința curată, fără minie și grabă, la lumina dovezilor și a sincerității, cazurile ce mi se vor înfățișa».

Primubprocuror a înlăturat din primul moment bănuiala escrocheriei, tăgăduind dreptul ce«și

arogaseră Parchetele și autoritățile de poliție din țară la această calificare și considerînd mai repede apariția întâmplărilor denunțate ca o boală a sensibilității, ca o neurastenie gravă, ca un gol sufletesc ce trebuia bine examinat, înainte de a se expertiza bolnavii presupuși la spitale sau la instanțele penale.

Întîia ședință a durat toată ziua pînă noaptea tîrziu, citinduse rapoartele telegrafice ale cîtorva prefecti, care nu puteau să tolereze vîlva pricinuită de către «foștii morți». Pretutindeni, poporul se grămădea să vadă, aducîndu-le daruri, pe care implicații le refuzau. Într-o comună, arestarea unuia a dat naștere la dezordine, oamenii au sărit în ajutorul lui și au scos din mâinile jandarmilor, vociferînd. Prefectura trimisese o trupă de ajutor, și sătenii în fierbere, în fața primăriei, uitaseră de toate treburile lor, adunați cu femeile și copiii. Raportul cuprindea zece coli pline.

E o poveste de necrezut. Parcă toți sînt nebuni, și oamenii și personajele și autorul raportului.

Sătenii, somați să scoată din mijlocul lor și să dăde pe mort autorității, stau opus. La a treia somație, trupa, care amenințase, a tras o salvă în vînt. Mînia oamenilor a sporit, «Trageți în ei!» porunci comandantului, asistat de procurorul județului, — și soldații traseră orbește. O sută de gloanțe intrară odată, pe o singură înșutită descărca» tură, în populația nemișcată. . . Ce s'a întîmplat, că nta căzut nici unul I Scos din fire, magistratul porunci a doua salvă ofițerului comandant, care, cutremurat de o impresie, răspunse că nu mai repetă comanda.

«Pe răspunderea mea, soldați, faceți-vă datoria!» ar fi strigat magistratul. Soldații steteră necliniți, cu ochii la țărani.

Atunci, procurorul ieși înaintea plutonului, zmulse arma unui soldat și, ochind în grămada

de oameni, zise: «Să vă arăt eu cum trebuie să trageți!» . Și trase. Țintise în trupul unui copil, cel mai apropiat de el, și copilul rămase în picioare. I se părea magistratului că dă fuga minții. Se împletici, își recapătă hotărîrea și mai trase o dată într-un om înalt, care, făcînd doi pași înaintea locuitorului ochit, trebuia să primească focul în piept. Glonțul se risipi pe drum. Atunci magistratul căzu în genunchi, pradă fricii. Ra< portul descrie scena în amănunțimi. Magistratul striga: «Iertali (mă, oameni buni, că nu știu ce fac!» .

— N*am mai pomenit! ziseră preoții din comuna. E, într-o noapte, un raport oficial? . . .

— Semnat, vizat și înregistrat, lămuri primului procuror, — și strict confidențial, cum vedeți. Și continuă: Armata a înnoptat în sat și, dimpreună cu locuitorii și cu fostul mort, stau dus la biserică, rugîndu-se lui Dumnezeu.

— Trebuie să fie o gravă eroare sau o scamă, zise vicarul, o rătăcire a tuturor.

Ședința a durat pînă aproape de miezul nopții, examinînduse documente și, avîndu-se în vedere funcțiunea principală a fiecăruia, s'a luat hotărîrea ca ședințele de examinare a rapoartelor să aibă loc noaptea exclusiv.

Am copiat din hîrțile mai caracteristice. Sînt mai multe sute.

Un locuitor din Corbii.Mici trimite prefectului de județ, Dumitru Ntcolau, o scrisoare:

Se petrec, domnule prefect, lucruri tănuite, și înțelegerea e luata, peste tot, ca niciodată să nu sufle nimeni un cuvânt. Temere este peste tot locul. Temere pe de o parte, și parcă și nădejde câteodată: sîntem nedumeriți. Nu vede toată lumea că este ceva nou? Ni se zmințește mintea, ne înșeală ochiul? Numii vine să cred că e numai unul din noi nălucit, — căci toți vedem la fel. Cam pe la toate răspîntiile se aud șoaptele ascultate nu mai de mult aseară, dinaintea puțului ctitorii' lui Noe.

« — Liai văzut? . .

—• Da' cum să nud văd?!

— El să fi fost? hai văzut bine? teiai uitat la el de aproape?

— De, mai știu și eu?... Mite frică, frate Gheorghe, să mă apropii de el. . . Cînd îl văd, mi se întorc mințile în cap și îmi tot zic: el să fie ort mă înșel eu? Leit el. . . Mă crucesc. îl cunoșteau și ciinit. . . Uite, ham văzut întîtaș dată, veneam încet, numărîndu«mi banii de pe porumb. La cotitură, ridic ochii și îmi vine rău. . . era tot el! își răsucea mustața întocmai ca el, cu deștiul mic. . . Tot așa îmbrăcat peste tot. . . întocmai.

— Să știi că e făcătura la mijloc, mă vere. . .

— Parcă sînt nebun, și<o spun drept. . . Acum, cînd îl văz, îmi scot căciula și mă fac verde. El nuiși aduce aminte parcă de nimic; zîmbește așa, cam în batjocură, și mă întrebă: „Ești sănătos, Gheorghe?” și se uită drept în gura mea. Marți ham zis: „Nu mă mai fierbem loc, jupîne, că mă spînzur. . .”. îți spun drept că am plîns și că nu mai am liniște. Mă gîndesc toată noaptea numai la el.

— Ce<o fi cu blestemăția asta? Cînd știu bine că eu bam turtit capul cu mîinile mele și ham sleit creierii ca un ou de vierme, că bam golit burta de mațe. . . Și săd mai văz dinaintea ochilor mei? Nu cumva ni se pare, bre! Zi că ni se pare! Zi că nu se poate, — că înnebunesc.

— Măi frate, ciudat lucru este că nu mi se pare deloc. . . »

Vă aduceți aminte. Acum treizeci de ani, în răzmeriță, au fost uciși, pe drept și pe nedrept, o grămadă de stăpîni. Unii din oameni au fost descoperiți, alții nu. Dar și din oameni au fost mulți împușcați fără vină. Boierul Alexandru stăpînise județul Oltului. După ce răscoalele se potoliră, el arăta poterelor oamenii de care voia să se scape, pentru v<o brazdă de pămînt, pentru vo femeie, și ei erau duși pe jos, încolo, peste dealuri. în muchia dealului se ridicau puștile, ca din greșeală și ca și cum oamenii ar fi voit să fugă. Și potera se întorcea într*altă comună, fără oamenii pe care îi lepădase.

Știți că toate cercetările făcute pentru dovedirea omorîtorilor proprietarului Zănog mau dat nimic. Vreau să spui că bam omorît noi, tot satul, și nu viaș fi spus nici azi, dacă nu bam fi întîlnit în carne și oase pe proprietarul Zănog, ucisul de noi.

Părerea noastră de rău e foarte mare după ucb derea lui, pentru că bam omorît în pripă, numai așa, ca să omorîm și noi, cum omoriseră întrialte

părți și alții, care treceau prin sate și spuneau că j venit revoluția și că ei se duc la revoluție.

Boierul Zănog fusese un om tare cumsecade, nu ca alții, dar nu găseam pe cine să ucidem și l-am ucis pe el. Să nu credeți, domnule prefect, că am dat cu topoarele, cu furcile, cu rețelele cumva. Nu. L.am omorît cu mâinile, cu opincile și cu picioarele goale. Liam chemat în șosea și i.am spus: «Vrem să te otrorim». El ne«a între* bat: «De ce? că nu viam făcut decît bine». Noi am răspuns: «Trebuie să te omorim, fiindcă a venit revoluția». Și bam omorît trăgîndul, rupîndud, turtindud, cocoloșindud și călcîndud pînă s* a făcut noroi roșu și nta mai rămas din el, în praful șoselei, nimic, nici oasele. Boierul Zănog intrase în pulbere ca o pată de cerneală întrio sugătoare de la primărie. Rămînea din el numai o murdărie neagră întinsă pe șosea.

De ce vă spun toate acestea? o să mă întrebați, după ce faptele s>au prescris. Fiindcă ne întîlnim fiecare din noi în toate zilele cu boierul Zănog, Nu știu cum vine, de unde vine și unde stă noaptea. Umblă toată ziua deta lungul șoselei și se uită la praf. îl întoarce cu vîrful biciuștii, dar, afara de locul unde a pierit, parcă a uitat celelalte împrejurări. Numai că te vede și te întrebă: «Ești sănătos, Gheorghe? . . . Ce face Anica? . . . B — «Mulțumim dumatile.»

Lucrul e foarte adevărat. Nimînuia nu i se pare și totuș credem că avem năluci. Sia zăpăcit multă lume în vremea asta. Trece cîte un om. De acolo, din poartă, cineva se uită în lungul drumului. Omul zice: «Parcătl cunosc. . . De unde?» Nu.și aduce aminte. Face cîțiva pași, iar se oprește, pe urmă semtoarce speriat. Stă ce mai stă și o ia la fugă. L<a cunoscut. Murise acum cîțiva ani. «Dumneata ești, nene Cutare?» și cel din poartă pleacă rîzînd.

De la noi au înviat, cum zic ei, mai mulți. Și prin alte părți, au înviat și au trecut pe la noi, Neiam deprins urechea cu pasul lor de noapte, cu toate că nu ne putem deprinde. Cît ține întunericul, trec pe șosea, cîte unul, cîte doi, încălțați ca în niște pîslă și șomoiage de paie.

& Bună dimineața! » strigă cîte unul, tocmai după ce sta înnoptat de tot. Bună dimineața în toiul nopții! ce vrea să zică?

Și tot felul de zvonuri și de șoapte dau ocol amărăciunilor noastre. Unii zic că sta întors Messia, că au venit Mîntuitorii, că se pregătește ceva, ce mar mai fi fost, că star fi apropiat sîrșit tul lumii, că star fi începînd iarăș un început, dintnaltă parte.

Ia, domnule prefect, nu mai știu nici eu ce să mai spui.

Din Belciugari, la celălalt capăt de țară, o altă scrisoare:

La curtea domnului Dinu Petre, **sia** ivit tatăl soției, Lambru, decedat acum șaisprezece ani. El a venit cam pe la miezul nopții, din cimitirul Sfinta Treime. Prin zăpadă și îmbrăcat de vară, pentru că fusese înmormântat în mai, bătrînul se grăbea. Lătrîndud cîinii în bătătura conacului, a ieșit vătaful Marin și ba găsit în grajd, micșorînd lampa, care ardea cu flacără mare, căci, pe vremea lui, Dumnezeu s'ad ierte, nu știi cum să mai zic, domnul Lambru era cam zgîrcit. Împrejurul capului îi pilpîia boierului un fum ca de pucioasă. Mersul era mai ciudat, neauzindu' bse pasul și parcă plutînd de un lat de mînă deasupra podinei din grajd.

Bătrînul s'a dus la vite. L'ca mîngîiat pe șolduri, vacile și oile nu s'au speriat, pentru că, în lipsa lor de grai, încă din noaptea din Betleem, cînd au suflat abur cald în pruncul care trebuia și el ucis și înviat, poate că vitele știi mai multe lucruri decît noi.

Vătaful Marin **sta** ținut după domnul Lambru ca după un hoș, pregătit săd doboare cu ciomagul, dacă ar fi desprins de iesle vre una din vite și, ascunzîndu'**Se** pe după cai, voia să'i vadă fața mai bine, și a strigat de două ori:

— Cine e?

Dînd cu ochii de socrul domnului Dinu Petre, întîi s'a zăpăcit, apoi **sta** șters la pleoape, ca îl cunoscuse din viață. Și cînd bătrînul ha înc' trebat:

— Ce mai faci, tu Marine? dar mare ai mai crescut! vătaful a ruptio **deia** fuga, și s'a oprit tocmai la casa proprietarului. A trîntit ușa, a încuiat-o pe dinăuntru și a căzut jos, la picioarele domnului Dinu.

— Ce te*a apucat, măi Marine? ba întrebat stăpînul. Nu te'am văzut niciodată dîrdînd așa.

— Ia, strigoii! răspuns vătaful. Strigoii boierului Lambru.

Domnul Dinu Petre a rîs.

— Ai căpiat. Marine.

El nu credea în strigoii. Învățase carte multă, era obișnuit cu ale timpului și avea multă judecată. Strigoii? Strigoii umblă prin capetele țărănilor proști. Cum ar putea să fie strigoii în văzul și știiutul oamenilor? Ar fi nefiresc, așa spune. El **își** aduce aminte totdeauna **cu** groază de o desec perire pe care o făcuse în sat, venind din străină* tate. Dar asta era altceva. în pâlmarul unui gospodar, văzuse, bătută cu un piron în grindă, inima unui mort, răpită dint'nun mormînt des> tăcut noaptea, subt cuvîut că omul îngropat de curînd se făcuse strigoii și turbura tihna locui' torilor din comună, care **stau** hotărît, după o datină din bătrîni, sad dezgroape și, înjunghiin. dud subt coaste, săd zmulgă inima și să i<co răstignească. Un holovan de muște mușuroite colcăiau pe inima din cui a strigoiiului osîndit. . .

De cînd **SM** însurat și muncește moșia soției lui, la Cărpinești, de auzit a auzit de strigoii, dar nimeni nu i<a arătat niciodată unul.

— Ai băut ceva, Marine, zise boierul.

— Du-te și vezi și dumneata, sărut mina, răsi punse Marin.

— Nu le duce, să nu răcești, zise cucoana. Știi că temcearcă mereu guturaiul.

Totuș domnul Dinu Petre se duse. își puse tuba de vulpe și trase căciula pe urechi. Ca să fie, deși slobod de erezii, ferit de vreo întâmplare, luă clinii cu el și porni la grajd.

Sta întâmplat sau nu ceva, boierul se întoarse de-a fuga în casă, trânti ușa, ca Marin, și fugi pe la toate să le încuie și căzu întunec jilț, lângă cucoană și cele două fete mari ale lor.

— Ce ai, Dinule? ba întrebă cucoana.

— Mi se pare că e adevărat, răspunse el, uităm duise speriat la geamuri. Sînt închise bine, L'am văzul! Strigoii pusese gura la o liță și sugea, li era sete. Când am intrat în grajd, începuse să zîmbească, și, văzînd că vine spre mine cu brațele întinse, mă dădău înapoi. închizînd grajdul, mi s'a părut că nua apucat strigoii de pub până hainei, care mi se prinsese în ușe, și era să înlemnesc. Nici cîinii mai voit să mai între; au mîrîit, s'au uitat înfricoșăți și au plecat. Știți ce viteaz e Grivei: tremura ca un cal în vecinai tatea lupului. Nu se mai alătură nici unul de grajd.

Cucoanei i se păru că înnebuniseră și Marin și boierul. Dar privirile îi rămaseră pironite la geamuri. în umbra ferestrei se străvedea parcă un chip de om care căuta înnăuntru și care se lipi de sticlă. Nu era o închipuire. Nasul strigoii lui se turti pe geamul aburit.

— Uited! șopti tremuricid cucoana. A venit'.

Domnul Dinu Petre nu cuteza să mai vază. Șira spinării îi era rece și d' spînzura de ceafă ca un lanț de puț, și cucoana nu și mai putea mută, de frică, privirea din fereastră. Bătrînul făcu un semn. Apoi bătu în geam:

— Nu mă primiți în casă' zise bătrînul.

Soții abia mai avură puterea să sufletn lampa din mijlocul odăii și, făcîndu-se întuneric, unul lingă altul își îngrămădiră ochii în negură, nepu tincioși să și dea seama ce este adevărat și ce li se pare. Când mai bătu o dată bătrînul în geam, soții simțiră treeîndude prin minte o filfure ca de zbor.

— Mbe foame! zise bătrînul, și stete puțin ca să capete răspuns.

— Ai auzit? . . . șopti cucoana Elena. A spus căfi e foame. CefO fl însemnînd asta? . . . bam făcut toate pomenile. Nra rămas nici un soroc neîmplinit.

— Mi se pare, zise domnul Dinu, căaînd în gol, că în ultimii ani ai cam uitat. Mîine mă duc la tîrs; și cumpăr luminări, ulcele și basmale. Să faci diside^dimineată colivă.

— Ce crezi tu, Dinule? îi întrebă cucoana, pot să fie strigoii? Și s'ar putea să se & făcut tocmai tata strigoii? Pentru ce?

Pus în fața lucrului plin, domnul Dinu Petre se gîndi puțin. Se sculă din colțul de odaie, în care stătuse ghemuit, și zise:

— Ești o proastă, și eu sînt și mst prost ca tine. Este cu neputință!

închis întriO încîlcire și neștiind hotărît ce să mai creadă, îl apucă mînia. își ridică semeț capul. Puse mîna pe pușcă. Se duse tiptil la geam.

Strigoii pășea ograda către poartă, negru în zăpada scinteietoare. Luă domnul Dinu pușca la ochi, o sprijini bine între bărbie și umăr, chiti și trase.

— L'am omorît! zise domnul Dinu Petre.

Un urlet de cîine împușcat rupse rotogolul tăcerii. Grivei fusese dat peste cap.

Următoarele relatări veneau dintno mb
năstire.

în luna februar, brazdele unui vînt ca de piatră se izbeau de minăstirea noastră, prinsă în zăpezi învîrtitoare. Noaptele utreniilor înghețate, înspăimîntătoare pustii ale neființei, tăbăriseră pe minăstire. La 2 din noaptea de marți, abia începuse slujba. Eram la ectenii. Amorțiți, în> ghețați în străni, auzeam vocea slabă a citețului, din mijlocul bisericii, întreruptă de troznetul și scrișnirea turelor. Fratele citea tocmai Episi tolia lui Pavel către corinteni. Cucuvaia care trăiește de patru sute de ani în pantocrator, se strămuta prin fața candelor, de pe tîmplă pe lanțul policandrului, ȘL de cite ori i se așin. gea gheara de lanț, se întorcea tipînd în haosul bisericii.

Un vînt nea umflat deodată camilăvcile.

— închideți ușa! strigă starețul din strana lui depărtată.

Se auzi murmur de lume.

Starețul își întoarse aspra căutătură cenușie peste noi și se dete jos pe papura Iui. ca să mustre pe cei ce veneau atît de tîrziu, la un ceas și mai bine după loaca de noapte.

Dar abia trecu de scobitura strânilor, și starețul se întoarse:

— Veniți să vedeți, striga preacuviosul arhb mândrit Visarion către preotul din altar.

Arhimandriții și protosnghelii, ieșind din străni, văzură încolo, pina»n fundul bisericii, cîteva sute de călugări albi, venind din viscol și împulzindutje la intrare ca în icoanele dreptilor și cuviosilor zugrăviți în tindă.

— Hristos a înviat! părinte Ieremia, zise schivi nicul Macarie.

Hristos a înviat, acum, înaintea sfințelor pa« timi? Care Hristos a înviat? Mai este un Hristos? Cine ia numele lui în deșert? Și din ce schituri, chinovii și scorburi vin toți părinții ăștia la noi, acum, în mijlocul iernii?

Un duh de pădure însoțea, ca un miros al lor, salbăteciunile.

Citețul întoarse capul, stete din citanie, și se duse în altar, arătînd celor din jurul prestolului pe ieromonahul Dionisie, începătorul obștiei.

Preotul de rînd, în odăjdii, scoase capul pe deasupra ușilor împărătești. Făcînd cruci mari, preacuviosul Dionisie venea întrocolo. Preotul fugi pe ușa din dos, cum se găsea, în veștinte, în curtea minăstirei, strigînd: « Iisuse, Fiul lui Dum> nezeul. . . Satana mîneacă la noi! . . »

Ziditorul minăstirii trecu pe lingă mine, preț cum spuseli.

— Bun e Dumnezeu, frate Iachinte, îmi zise.

Știa cum mă cheamă, bam pus o metanie și am voit săii sărut mîna.

— Nu te apropia încă de mine, zise starețul. Carnea mea crește la loc cu încetul. Ca Lazăr sînt, abia sculat din mormînt.

Părinții noștri din minăstire apucase care încotro, și eu rămăsei să slujesc starețului Dionisie, răposat întru Domnul acum doua sute douăzeci și doi de ani. Duhovnicii, preoții, ierodiaconii și arhimandriții, în odăjdii și stihare, ieșiseră cu

Evanghelia și cădeiniți și, dînd ocol bisericii, strigau:

— Venitta Satana în mijlocul nopții Ia noi. . . lisuse, Mielul lui Dumnezeu, nu lăsa pierzătorului de suilete puterea să ne ispitească.

— Amin! răspundeau frații într-un glas; și năpraznicul vînt înneca gemetele, sfișia vocile încă fierbinți, aruncînd rugăciunile și împrăștiînd dudu în beznă și nămeți. Talazcle de omăt se tăvăleau ca niște așternuturi răscolite, perdelele groase de gheață se rupeau în cartea de argint și aur, pe care degetele degerau ca niște încuietori cu pafale. Un preot începea pe de rost capitoul din Evanghelia al fecioarelor înțelepte și al cam delor pregătite. Iclisiarhul, de la un capăt al obștii, striga:

— Citește mai bine că « A ieșit Semănătorul să semene. . . »

— Las' că e bine, precinstite părinte. . . răspundea o voce de sub amvon.

Șt ficcare cînta un cap, un psalm, un tropar și « Sfinte Dumnezeule, Sfinte fără de moarte », după cum îl ajutau mintea și învățătura.

— Tare mă doare sufletul, părinte arhimandrite, se văieta un protosinghel.

Răzbiți de frig, frații Sau dus în chiliile calde, dar cum nici unul nu mai avea puterea să rabde singurătatea, cite doi'trei laolaltă se înghesuiau ca să se mîngîie și să se lămurească.

în biserică, numărul monahilor albi, care înfrb coșase obștia, se făcuse mare, da din biserică pe dinafară, se revărsa pe drumuri, printre sălcii și răchite, umpluse fața heleșteului înghețată pe papură și trestii, și nu se mai sfișea din toată zarea Siau aprîns luminările se uite două polii candre. Părintele Dionisie se یتa la sfintele vase, vorbea cu unul de ai lui, un monah păros, cu barba pînă în ochi și în curea.

— Eu am lăsat odoare de aur adevărat, și uite acum cu ce se slujește.

— Preasfinte. . . sînt la muzău, îl informai eu.

— Ce ai zis, bre?

— Vlădica cel mare le-a luat, preasfinte, acum zece ani, și le-a turnat din nou, ca să le înfrumu. seteze, zise un alt monah.

— E adevărat, preasfinte. Preasfinția voastră ați pus cîteva șiruri de rubine și mărgăritare prim. prejurul potirului. Vlădica a zis că e mai frumos să nu se vadă, și le-a dat ca să le toarne din nou sfintele vase, așa ca pietrele să rămînă pe dină. untru, în miezul aurului.

— Așa se lucrează azi, bre!? se miră ziditorul.

— Așa, preasfinte. Cînd se dreg lucrurile vechi, care nu mai plac, le intră scumpeturile pe dină' untru, ca să fie ca și sufletele noastre, nevăzute și strălucitoare întru întuneric, zise un frate.

Ceilalți călugări albi cercetau icoanele și se mirau și ei. Unii se cunoșteau, alții nu, și se uitau unii la alții. Părintele Dionisie, însoțit de mulți călugări care grăiau în mai multe chipuri, voia să se uite de aproape la zugrăveli.

— Nu se mai vede nimic, părinte arhimandrite Ce.i asta?

— Pictură cu oloi, spuse un monah care murise de curînd, executată de Max Spintzler din Copem haga, o celebritate, preasfinte. E șeful unei școli artistice care împărțește linia în puncte și din puncte face Ceață.

— Taci, bre deșucliatule! zise starețul Dionisie.

— A fost concurs sub președinția ministrului, preasfinte.

— Cine'i acela, bre? Taci, deșuchiatule! își mai zic. Că abia înviași din morți și te trimit Răului înapoi.

— Să vie moș Niculai, porunci starețul Dionisie, să șteargă toate aiestea și să le facă la loc.

— Ni>i foame, cinstite părinte, se plîngeau călugării albi, care sosiseră ca la vreo patru mii și purtînd fiecare împrejurul scufiei o ață de rază albăstruie, ca un fir de beteală licărită. Unii din ei nu mai gustaseră pîine, după cîte spuneau, de cîte trei veacuri întregi.

— Frate chelar, porunci starețul Dionisie. Dă cîte o cană cu vin și merinde bune.

— Cbelăria e goală, merinde nu>s, și chelăriile vechi stau dărîmat. Nici căni nu se mai găsesc. Sînt la minister.

— Vom vîdea la ziuă, fraților. . . Rugațbva fierbinte.

Nu știu, să fi fost o nălucire, care nu a fost numai a mea. Toți părinții au văzut ce povestim aici, și cîțiva zac de atunci bolnavi.

Subscrie lîngă scriitorul acestora chinovia în* treagă și mărturisesc în frica Domnului arhimam driții și duhovnicii. (Urmează trei sute douăzeci și trei de iscălituri.)

i. ___I Canonicul din comisiune explica felul deose< bit cum înviase pe timpuri Mintuitornl. Dacă va fi să fie, cînd va fi să fie, învierea se va petrece întocmai ca atunci.

— Cu Domnul nostru Iisus Hristos, învierea sta săvîrșit așa: El înviase odată pe pămînt, și sta suit la ceruri cu sufletul și trupul. Dovada o aduc apostolii, care bau văzut. Fiind pe o înnălfime și vorbindude cu duioșia și cu tristețea dulce a unui Dumnezeu care se făcuse om numai ca să guste amărăciunile vieții mărginite și care murise odată și înviase, păru ca o haină ușoară, clătînată de vînt. Pasul i se desprinsese lîn de pămînt, rămăsese un timp apropiat de țarină, pînă ce și cele din urmă cuvinte vor fi fost rostite, — și depărtarea cresc pîna ce Domnul nu se mai văzu.

Sta suit repede la ceruri, ori s'a suit înceți' — Apostolii nu mărturisesc, ei fiind Irigenuneluați și cu ochii și cu genunchii. Cînd și .au ridicat cape< tele, Mintuitorul se mai vedea cît un fluture alb.

Cei care vedeau dincolo de ceruri aduc totuș mai amănunțite știri. Ei au scris în Biblia apocrifă, nerecunoscută și repudiată de Sinoade și de Biserici, că Dumnezeu< Tatăl, după suferința răstignirii și a morții și a învierii, cînd a trebuit să fie răsturnată piatra grea de pe mormînt.

uriasă, a trimis un înger albastru ca să descet tluiască, și care, desfăcînd lespeda din lăcașul ei, și aruncîndio deopotrivă cu aripa lui, a scos viața din puterea țărîinii. Și voind să cruțe Fiului o nouă oboseală, • pogorît o podină de nori jos de tot din văzduh, și pe podină se ariă carul de flăcări al proorocului Ilie, minat de însuș lbe, marele surugiu al lumii dumnezei iești. Acoperit de o perdea de nori groși, carul a putut întoarce pe loc și S'i putut îndrepta, fără să fie zărit de prostime și de credincioșii de rînd, către cetatea cu clopotniți și cu căprioare de jurîmprcjur, albe, pascînd mărgăritare pe țărmlul unui lac de lumină.

Negreșit că, pînă să sosească la porțile de ametist ale cetății, Tatăl era înștiințat dacă Fiul a purces în sus și dacă se apropie teafăr. Ștafetele erau aduse de îngerii mici, cu gulere de aripi, pe care Făcătorul a>toate ba lăsat fără brațe și fără trup, ca să nu se lipească frumusețea lor de nimic pămînt esc.

Este adevărat că în vremea lipsei de treizeci de ani din ceruri a Fiului, trimis să ia chip de om, Tatăl făcuse pregătiri săși primească mlădița înapoi, într.un colț liniștit de Rai. Zeii grecești și latini, care umpluseră țara dc dincolo de văzdui huri și țe purtau ca oamenii de jos, căpătaseră obiceiurile urite ale tărîmurilor de unde veneau. Ei fuseseră alungați la marginile Tăriei, în marea pustietate, iar cei mai tineri din ei siliți să se boteze repede și să se nască din nou, întrtaltă stihie. Mulți dintrdnșii fură făcuți caraula la marginile cu întunericul veșnic al grădinilor cerești, ca să oprească trecerile pe adierile beznei în care își ispășeau păcatele, înnotînd fără oprire în apele negre fără fund, osîndiții veciei. Cu fecioarele vestale și cu toate preotesele tinere și frumoase, din legile vechi, Dumnezeu fu

milostiv, dîndude munca ușoară de paraclisetițe, să aprindă seara și să stingă dimineața candelile cerului, suflînd o dată duhul viu, și a doua oară duhul mort peste ele, unul de argint și celălalt de neguri.

întors acasă, Domnul nostru Iisui Hristos găsi catapetezmele spoite și zugrăvite din nou, și Tăria întreagă schimbată în minăstire, cu popor de stihare și omofoare. Cîutecele de lume fuseseră alungate odată cu negustorii de vin și cu lăutarii lui Anacreon, ospețele conteniseră, chelăriile fuseseră sfărimate. Din zorii zilei pînă noaptea tîrziu și din noapte tîrziu pînâm zori, se făceau slujbe. Privigherile se împleteau cu liturghiile, acestea țineau șapte ceasuri, pînă la ceasul vecer< niei, și vecerniile se înnădeau cu utrenia. Lăcomia zeilor fu înlocuită cu neîncetata rugăciune și cu postul uscat. Cînd unui sfînt i se făcea foame, el arunca mîna în aer, oriunde și orișiuunde s<ar fi găsit, și lua din vînt un pumn de mană, care călătorea risipită. Mesele fuseseră azvîrlite, scaunele trimise la Iad, ca să fie arse, tacîmurile, cupele — nimicite. Gătelilor și cusăturilor scumpe li se dete foc, mătăsuriie și catifelele se făcură rogojini. Palatele S'au prăbușit odată, ștofele și covoarele fură mînjite cu o boia ca de sînge. Lumea întreagă sta de vecii vecilor în picioare, cîntînd icase și condace și Mărire Ție și Tatăl Nostru în cîteva graiuri felurite.

Cu toate că înviat și înnălțat, Fiul mai purta în palme urmele piroanelor careți fuseseră bătute în carne, și picioarele purtau încă, în tălpi, rănile rămase după scoaterea cuicilor. Coasta înțepată cu lancea mai era crudă. Cu toate că pe fiecare din rănile lui plutea văpaia albăstruie dintre cruguri, ca un alean, vindecarea lor nu se făcuse de tot, și Mîntuitorul, îngrijit de îngeri cît columi bele, trebui să stea legănat cîteva zile.

58 Un schivnic din Thebaida, retras la Cernica, mărturisește duhovnicului Chesarie că o reîni viere este cu puțință:

În ajunul învierii din morți, Domnului nu i-a fost greu să scoboare din ceruri, după cum se urcase, cu trupul lui întreg și în aceeași mantie aurie cu care fusese îngropat, cu care înviase și se suise la Tatăl. În patru-cinci locuri, unde se rărise și de unde căzuseră mărgelile, a fost căutată Fecioara Maria, care nu sta chiar în cetate, ci mai departe, într-o colibă de lemn sfânt, și care a dres mantia și a cusut mărgelile noi. Cei care au văzut întorcându-se, spun că Domnul avea călca-tura unui grădinar printre bujori și că **sta** apropiat de noi ca un voievod care scoboară din munte.

Între cele dintâi lucruri pe care a voit să le vadă a fost mormântul lui din Ierusalim, și Golgota, și pretutindeni preoții și arhierii **s***au lepădat de el și au tăgăduit că tot el este acela ce **a** suferit moarte și viață. Nimeni nu se desparte de pământ fără să rămâie în suflet durerea că ba părăsit, căci pământul are un farmec neșters. Și **sia** dus în biserici, în școlile preoțești, **a** străbătut minăș* tirile, — iar în catedrala noastră **s***a oprit pe jilțul împărătesc pe care șed domnitorii, și a zis Crezul în timpul liturghiei de acolo. Și într-o tîrziu, înviind și et, Pontiu Pilat și călăii vechei

legi, s-au sfătuit să dă prindă iarăși pe Iisus, dar brațele lor erau slabe, încheieturile li se dezlegau, și cînd au fost să dă învinovățească din nou la magistratul Iudeei, limbile lor vorbeau aiurea, cuvintele îi înșelau, și cîți se apropiau de ființa lui, se destrămau ca niște păpuși de țărițe. Sutașii alunecau ca pe un pământ de grăsimi, brațele voiau să strîngă fără să poată, pleoapele cădeau pe ochi și li se închideau strîns, ca niște coji de nuci, degetele erau ca fără oase, și sulile lor se încovoiau ca și cum ar fi fost de sfoară.

Iar cînd Pilat voi să repete spălarea, în semn că el nu știe și nu cunoaște, din vasul plin cu apă, pe care i ba aplecat un soldat deasupra miinilor, curse tărîină. . .

Intrio comisie extraordinara, care nu poate lucra după normele de poliție și de administrație și trebuie abia să-și schițeze potecile intuitiv, starea de spirit alarmată aparține fantasticului, între divin și trist. Atmosfera morală înlesnește diversiunea și o provoacă în sensul percepțiilor obscure, și, cu cât se depărtează, cu atât discuția pare mai apropiată de subiect, pentru că îl suspendă și îl întirzle, înlăturând obsesia sau intercalând, între atenție și ea, o preocupare momentană, aparent străină. Rapoartele se configurează cu pauzele personale, cu schimburile de impresii, cu amintirile dezsortate și răzlețe, însă aderente la el prin inexplicabil și decadență.

Adevărata nuanță sufletească a comisiunii e pur și simplu frica. Nbi teamă de ce aflăm și de dosarele pe care le răsfoim. Dacă ceea ce se propune, fără să fie oficial declarat și pe față, ar fi adevărat? Dacă generația în viață e destinată înspăimântătorului privilegiu de a participa în mod adevărat la fenomenul unic? Ce facem? Ce se alege? Ce vine? O altă comisiune, mult mai importantă decât a noastră, lucrează la bugetul Statului pe anul în curs. De ce folos mai pot fi solemnele eforturi și rezultate?

Medicul din comisie **neia** împărtășit un caz, de atmosferă. Seriozitatea cu care a fost urmărit de colegi indică starea de morbiditate și de halucina-

cinare a comisiunii și curiozitatea noastră, gata să primească și să asimileze extravaganța, pregătită de atâtea evenimente dubioase și grave în care înnotăm duși de beznă.

— Vă povestesc un caz de psihologie, spuse doctorul.

E vorba tot de un mort, dar de un altfel de mort.

Aveam în tratamentul meu un bolnav, pe care, aparent, familia mbl adusese săd caut de o boală de piele.

Se scărpină subțire urechi până la sânge și, ca să-și izoleze unghiile, familia îi îmbrăcase mâinile cu niște perini de puf. Bolnavii atinși în tîmpanul din punctele de umbră ale insului abstract, au întotdeauna conștiința Imprecisă a morbului mistic care aleargă prin întunericul lor și căruia îi dau însă o derivație fizică. Sînt foarte impresionabili și bănuitori. Folosindute de materializarea factice a răului lor, îi poți observa exact, și, ca săfi ajuți, te mărginești, mai ales că sensibilitatea terenului e pregătită, la înconjurarea maladiei adevărate, concentrînd atențiunea bolnavului la fruntaria patologică. Adevărul, chiar la oamenii presupuși normali, trebuie legat la ochi cu o iluzie deasă.

După ce bam convins că suferă precis și neîndoios de o mîncărime a grumazului și a bărbiei, sporită imediat prin sugestione, și că pricina mîncării este de căutat în starea sîngelui prea unsuros și încărcat, am lipit definitiv bolnavul, ca o muscă, de preocuparea lui, suficient înclăită cu amăgiri, și, fixat așa, bam cercetat de aproape, demontat și deschis.

Care era însă boala adevărată a clientului? O să vă apropii de ipoteza ei, citînduivă exemple din fabula lui interioară.

Dacă bai fi chemat la un concert, trebuia săd iei și săd duci imediat, fără să treacă un singur moment între invitație și realitate. Dar concertul

trebuia să aibă loc peste câteva zile. Ideea intra pe galeriile unei memorii cu meandre capricioase, care răspundeau parțial în vidul absolut, și reapărea modificata. Este ca și cum ai E aruncat pe fereastra unui apartament, din afară înăuntru, o minge de gumă, care după ce ar fi sărit din odaie în odaie, timp de câteva minute, și s-ar fi deschis de la sine ușile înaintea ei, ar fi ieșit pe altă fereastră și ar fi zburat, transformată în ce vreți. Să zicem în papagal.

Ceea ce nu se poate în material, se petrece elementar de simplu în subiectiv: transmutările de substanță sînt instantanee: gutaperca se face pasăre, cu aceeași rapiditate ca ideea încapă* ținare și ca încăpățînarea teroare și act.

Bolnavul se pregătea sufletește să participe efectiv la concertul, să zicem, de vineri. Să nu uităm că e luni. Peste un ceas, el își mai aducea aminte numai că cineva i.a spus ceva, ceva notat în carnetul de buzunar, dar ceva pe care îl uitase. Scottea carnetul, acoperit de însemnări cu succese și absentă, și le citea pe toate, căutînd să îi atribuie ceva din ele împrejurării precise. Dar nemaștiind ceti spusese cineva, nu mai știa nici cine îi spusese ceva. Căuta în imaginile ochiului și în schemele memoriei. Recita o sută, două sute de nume, cercînd o asemănare, la ureche, cu numele aceluia care îi oferise un concert: ca un om care ar ciocăni cu lingura în marginea unui pahar gol, ca să reproducă un sunet auzit, de vioară. Această persoană se chema, să zic, Dubois: el era sigur, peste două ore, că vorbea cu Dupont. Practicam pe atunci la Paris. Ced spusese însă Dupont, care avea bolnavul conștientința cad spusese ceva deosebit? Se punea în comunicare cu soția lui.

«Ascultă, mirai spus tu cumva că bai văzut pe Dupont cîntînd pe flaut la Palais<Royal?»

— «Care Dupont?» — «E adevărat, se îndoia bolnavul: care Dupont? Uite, un Dupont **oare** care. . . Stai să mă gîndesc. . . Știi ce? Nud cheamă Dupont.» — «Și ar fi cîntat acest Dupont al tău din flaut la Palais>Royal?» îngîna imi presionată doamna Dubois. — «Cine țita spus că era la Palais'Royal? Cred că țbam spus că trecea pe Pont des Arts,» — «Nu ziseși tu, acum, că Dupont cînta la PalaisiRoyal?»

Soția mai avea candoarea naturală să îi întoarcă la bunubsimț.

«Ce putea să cînte? *Trtwiata?* Nu ții se pare curios?» răspundea bolnavul. — «Ba tocmai că mi s'a părut.» — «Ț'boi fi spus poate că e vorba de un muzicant oarecare, Wagner ori Saint'Saens, și tu ai făcut oarecare deducții. . .»

Soția clientului meu, în urma mostrelor de demență liniștită de acest fel, îngheța.

Ce se întîmplase? analiza doctorul. Bolnavul meu suferea de facultatea evaziunii și a emigrărilor din sine aiurea și prin interiorul lui sufletesc de orizonturi, deosebită. El își cercetase carnetul, si Dubois devenise Dupont, eclipsat de o reclamă cu litere roșii, în josul paginilor, din agendă, întrtadevăr, carnetul de buzunar era distribuit gratuit clientelei de către un mare negustor de plăci muzicale din Sud, un anume Dupont&Pils.

Dar s.a mai produs un fenomen, tot de ordinul psihopatiei, în timpul dialogului urmat între bolnav și soție: bolnavul nu>și aduce aminte, de la o replică la alta, de materialul replicii precet dente, și dispăreau totalmente și Dubois și Dupont, pînă la a pune pe bolnav în poziția de ad numi chiar Jacrțues sau Kihî. Dupont nu mai era Dupont, Dubois nu mai era Dubois, concertul devenea flaut, localul sălii se făcea Palais'Royal, placa de ebonit era și concert și Dupont, iar Dubois putea să fie Wagner și SainbSaens. . .

Pot să vă dau și alte exemple de migrațiune la bolnavul meu. într-o seară șba informat nevasta că, neavnd chibriturile în biurou și ca să nu o deștepte trecînd prin dormitorul ei, a preferat să iasă pe fereastră și săși aprindă pipa de la un felinar. Faptul era absolut fals, întrucît bolnavul nu numai că nu prezintă nici o leziune a unei sărituri de suș, de la etajul al patrulea, dar nici nu fuma, nici pipă nici țigare. Conținutul episc dului era altul: se ivise luna în dreptul ferestrei și bătea orologiul la Hotel de Viile; ba mi se pare că luna nici nu se ivise în seara aceea, ci cu o săptămînă înainte, și nu în fereastra etajului al patrulea, ci în lucarna de la pod. Toată const trucția era falsificată fundamental, evident autoi matic, cu sinceritate, dat fiind că orice bolnav este sincer în manifestările lui.

Ziua nămiaza mare, cu alt prilej, a pretîns că, scoborînd scara, sa întîlnit cu Madame Bertlie, portărița, care bar fi imputat că nu strînge robii netele din apartament îndeajuns; ceea ce făcea să se piardă săptămînal un cubaj de apă prin picături. De fapt, nu la scoborîre, ci la urcare se întîlnise, și nu cu Bertha, ci cu mătura ei cu coadă, pusă, întnun colț, cu părul în sus, și el, bolnavul, salutase mătura, trecînd pe lîngă părete. De robinete nici nu se vorbise. însă o realitate sia putut identifica și în această emigrare, mai alăturată de un eveniment precis; trecînd fără pălărie pe subt o streășină, un strop de apă ba scuiat cu diferența lui de temperatură în creștetul capului.

Zadarnic aș înmulți pildele, răul bolnavului meu bați sezisat. Clientul se afla în condițiile unei cărți de medicină răvășite, cu cotoarele destrămate și foile desfăcute, sau, mat exact, în starea unei perini cu fața rară, prin care se strecoară fulgii. . .

După ce am circumscris strict maladia, — asta nu vă mai interesează pe dumneavoastră, dar vreau să termin subiectul întreg, — am început tratamentul, bam declarat întîi bolnavului, privind fix: «Dumneata nu mai ai o boală de piele, ct o boală de intelect.»

Am procedat prin intimidare, strîngînd chesi tiunea la cazul Dubois. Determinarea sentiment tului spaimei face de multe ori minuni; de aceea în institutele de alienație mintală bolnavii sînt znopiți în bătaie și. . . vindecați. Nu m.am mișcat din cazul Dubois o lună, pironind pe bolnav în analiza lui minuțioasă. Dubois — Du' pont, concert — flaut, Palais.Royal — Wagner, invitația uitată și concertul schimbat în placă de patefon. Liam pironit în acest unic caz, tra< tînduui, ca să zic așa, deocamdată un singur deget al sufletului, invadat de puroi. întrio lună de zile am curățit unghia și am vindecat primele două articulații.

Păcat că bolnavul nu a perseverat. După treizeci și două de zile de tratament psihic, ba venit o idee precisă, în care a perseverat: sta sinucis.

Să vă explic, încheie doctorul, care voia să explice prea mult, și probabilitatea sinuciderii lui. Bolnavul fusese un vîntor pasionat. Un moment, el șba închipuit, desigur, că este om de paie, o matahală de zdrențe, din prăjină, lăsată să o bată și să o cleatine vîntul. El sta crezut o păpușe de livadă, și poate că șa crezut și un corb, așezat pe căciula păpușii crucificate.

Și a tras în corb și în cîrpe. Și a căzut. . .

— Nu ba chemat pe bolnavul dumneavoastră Paraschivescu? am întrebat pe doctor.

— Ba da. De unde știți?

— Aventura lui mumi este necunoscută, și el e. . . Ia mine. Lucrul cred că nu sta petrecut la Paris.

— înmormîntat în cimitirul . . . dumitale?

— Vedeți, zisei, încep să am îndoieli asupra participiului de specialitate. . . De cînd cu intim' plării, pe care sîntem chemați să le deslușim, înmormîntarea începe să și schimbe înțelesul, fi cimitirele, departe deia li se mai potrive vechea concepție dureroasă fi de a mai ti niște gropi de oseminte, par să fie mai repede niște case de păstrare.

— Mi se pare că intendentul are dreptate, zise procurorul.

— Dar aș vrea să știu, dacă înviază și Dubois, cu ce impresie s'a despărțit de tratamentul meu în momentul în care sta sinucis. Ceea ce mă interesează cu deosebire, mai mult și decît local și decît clientul, este documentul, zise medicul nostru.

⁶⁰ «**tu** însumi sînt un 'mviat. **Am** fost mort și miam sculat din morți, după cum era scris.

Trebuie să **fac** totuș o deosebire în moartea lor, între morții de moarte bună și morții cu sila. Nici nu mor la fel, nici nu durează morți la fel. Eu am murit în spînzurătoare. Osîndit pentru o nelegiuire care nu fusese a mea, a trebui să mă supui hotărîrii unor judecători înfumurați de mîndria juridică și să primesc să fiu înghesuit și pus în ștreang pentru satisfacerea unui articol din lege, propus în ședință ca o teoremă.

Omul vinovat admite în conștiința lui pedeapsa, chiar dacă se căznește să pară inocent. Conștiința e un arhitect al simetriei și se împacă întotdeauna cu împlinirea golului iscat în ștofa principiilor prin actul care le tăgăduiește. Dar nevinovatul refuză, înainte de toate, pentru că se zdruncină temelia pe care calcă sufletele către lumină. Pe cînd un procuror elegant, măreț și juvenil, construia cu o minte sărăcuță acuzarea profesională și mă tîra glumind, cu o cafea cu japte și cu un corn cu nuci în stomac, în fundul oanei, miam revoltat, am strîns și mi.am frămîntat pumnul ca la auzul unei muzici false. Cînd însă **miam** auzit osîndit, **miam** ridicat în bancă, am scos un revolver din buzunar și am tras în magistrați.

A fost un sfert de ceas de panică universală. Judecătorii s-au vîrît dedesubtul lui Iisus Hristos, în pupitre; jandarmii, cu puștile lor cu baionetă, **stau** ascuns după ușe; publicul a năvălit să iasă, ca dintr-un teatru incendiat. Singur sufletul meu, ieșit din mine afară, mă mîngîia pe frunte și mă îndemna: „Trage! Doboară! Nelegiuirea e a judecătorilor tăi.” Din cinci agenți care fuseseră chemați să mă înfrîngă, am răsturnat, pe treapta de lemn a Curtii, trei. Unul a căzut cu gura deschisă pe podină, altul **sta** învîrtit pe picioare și a căzut cu brațele în aer, răstignit, și pe cel de al treilea ham încremenit cu un glonț tras prin gură și îngropat în ceafă.

Isprăvindu-mi munițiile, jandarmii **miau** legat. Consilierii s-au tras cu greu de subt tribună, și am fost osîndit la spînzurătoare pentru că am tăgăduit autoritatea minciunii și a neghiobiei, prin pledoaria unui avocat neașteptat, înarmat cu șapte gloanțe mari. După osîndă am dat o reprezentare herculeană, rupînd lanțurile de la mîini și prăvălind doisprezece jandarmi dintro singură zmuncitură a mijlocului și a brațelor. Cred că dacă aș fi împins zidurile cu degetul, le-aș fi străbătut, atît mi se oțelise puterea răscut lată de nedreptate.

E aproape de prisos să mai povestesc că la spînzurătoare am fost dus înfășat în lanțuri ca într-un scutec de fier, fără să mă fi putut mișca. Lațul funiei mita fost așezat pe gîtlej fără împotrivire, și cînd **miam** legănat întîia oară de grinda morții legale, ridicată ca o jumătate de cruce, murisem.

Golul în ștofa principiilor se făcuse din vina judecătorilor mei, și acest gol a trecut în eternitate, ca o bășică de aer de pe lungimea unei țevi într-un rezervoriu. În acest continent al ubicuilor tații, în care mă aflam după moarte, fiecare ins

sufletesc trebuie să circule complet, dacă a murit cu consimțămîntul naturii, și incomplet dacă a fost ucis de simpli oameni, asasini sau judecători, fără consimțămîntul ei. Sufletele sună în eternitate ca la mici clopoștii prinși de grumaz, tot sufletul cu vibrația iui, cu o nuanță de vibrație, ca tresăriturile prin care ar fi trecut vîntul. Sufletele mute indică o neisprăvire, o vremelnicie, o curmare la netimp, și pe acestea Dumnezeu le iubește mai mult și le dă puteri de răzbunare.

Așa, am fost autorizat să mă întorc în stare de impondere pe pămînt, unde ochii omenești nu pot să zărească, și să împlinesc golul pricinuit în vecie, neliniștind judecătorii. Pe unul bam urmărit șase sute cincizeci și două de zile, pînă s'ar sinucis. Umblam prin camera lui noaptea și mă ciocneam de dulapuri. Îi stingeam lumina, îi destrăbălam scrisul la masa de lucru, îmbrîm cînd cî cotul. Cînd adormea în pat, îi lăsam o mîină grea pe piept, și dacă se deștepta îi suflam în ureche: „Domnule președinte, m'ar spînzurat...”. El gemea între perine, aprindea lumina și se uita țintă în ochii mei, fără să mă vadă, dar începlînd să-mi descifreze ochii, începea încet, ca două puncte vinete în umbră. Țipa și intra subt plapumă, unde găsea tot ochii mei; își strîngea pleoapele cu groază și mă vedea și în lăuntru ochilor lui închiși cu niște pleoape careți păreau transparente. Puteam să-l și batjo* coresca: puneam obiectele din casă să-i sară în cap, cite unul, cite două, cite cinci. Codul Penal îl lovea din cînd în cînd, ca un bolovan de hîrtie, repezindu-se la el ca un buldog roșu.

Puneam să-i defileze lucrurile prin apartament. Venea bastonul pe ușe și ieșea umbrela. Pălăria plutea prin aer, ca în capul unui vizitator invitat zibil. De-a lungul zidului circula un zgomot ca de morișcă, asemenea torsului pisicii. Portret

tele tatălui și mumei lui, din părete, i se arătau cu limba scoasă și cu o grimasă ridiculă. Un șobolan se apropia tiptil de mustața Lui, miro' sîndu'bo culcată pe perinE.

Sinucisul a lăsat o scrisoare, mărturisind nu că **sta** înșelat spînzurînd un nevinovat, dar că oboseala ba sleit gustul de viață șbl terorizează. IVLam intercalat, ca să o turbur, în existența tuturor magistraților care **miau** omorît, și nici unuia nu ba mai tihnit odihna. Ceea ce **sia** grămădit în jurul lor: enervare, neurastenie, mîhnire, suferință, era opera mea necunoscută. Et au visat urît în fiecă noapte și «au dezechilibrat. Idei confuze, discursuri fără șir, sentințe fante» ziste, temeri febrile, descurajare, — tainele i«au asaltat din întuneric, și, întnun timp destul de scurt, unii au înnebunit, alții au fugit de ei înșiși, alții au murit.

Și după ce ham adunat pe toți în partea cealaltă a vieții, bam urmărit în ipostaza sufletească. Azurul, care hrănește și adapă, în eternitate !«a fost retras, lumina stelelor **S'a** stins pentru ei și au trebuit să se chinuiască abstract cu sufe> rințele mele concrete. Pe pămînt sinuciderea poate să fie o soluție și un final; în vecia noastră sinuciderea e inutilă: de cîte ori crede individul că va muri, tortura Lui se îndoiește și devine catastrofală.

Aceștia nu se vor mai scula din morți pînă la o viitoare **a** treia înviere. . . Ei vegetează ca infuzoriile speriate, și această inexistență exiși tentă poate să ție douăsprezece mii de ani, fără ca fapta să>și găsească sorocul de compensații căutat.

Păzitivă bine oameni, semenii mei de azi și din trecut, de fapte definitive, asupra cărora să nu mai poată reveni decît viața de apoi. Duceți o trăire în nesigur și în provizoriu, exclusiv, ca

să puteți avea prilejul să umpleți voi întii golul continuu, pe cared lăsați să brăzdeze ca un șanț tăiat în curmezișul drumului sufletesc. Voi nu veți cunoaște realitatea sufletului decît întrmn moment cînd refacerea erorilor este tardivă. în mijlocul orelor voastre stați de sentinelă ca să nu se ivească pe neștiute ceasul cel rău, ca un măgar subiectiv ieșit la păscutul scînteielor vege* tale. Orice ați face, știința voastră rătăcește, și mîndria voastră e un noroi, prin care mintea vă umblă desculță.

Păzițbvă bine mai ales de judecați întregi și de sentințe, și îndoițbvă, secundă cu secundă, de măsurătorile voastre precise, de punctul fix și de corectitudinea geometrică a liniei cu care împărțiți existența în pătrate mici, în care încape multiplul lui zero în toate cantitățile lui dimii nutive.

Voi mați economisit două lucruri de preț ale lumii, bune înaintea lui Dumnezeu: lacrima și sîngele, de acelaș neam cu lumina. Nici o lacrimă nu este vărsată în zadar, fără să vuiască veacul, și nici o pată de sînge nu rămîne stearpă.

Eu, cînd am înviat, am trecut pe lîngă două amfore mari de cristal. Una era cu lacrimi, alta era cu sînge, — și porumbielul Sfintului Duh sta de pază pe marginea amforelor pline. . . »

Procurorul, un tînăr muncit de umbră și de intervale, participă la discuțiile comisiunii cu o însuflețire neobișnuită la un magistrat, și nici argumentele lui nu au obiectivitatea profesională normală. Colegii nu sînt surprinși de nivelul contribuției lui de organ al Justiției și al Parchetului. Conversiunea lui Paul și epistolele lui se petrec, poate, în toate zilele, sub ochii noștri închiși.

— Minunile nu pot fi făcute, vorbea procurorul, de către oamenii de rînd, care se supun sau care îi duc pe cei supuși, căci harul rareori se oprește asupra unui om, fericit în turmă și fericit deasupra ei, harul fiind suferință, prigoană și nepotrivire.

Numai sfinții pot să le facă, și nu pentru că le doresc, dar pentru că le fac fără să și dea seama. Minunile sînt zugrăvelile, cîncelele și închipuirea lor. Ei trăiesc, și minunea merge cu ei. Din nimic, sfîntul face ceva, și din ceva face altceva. Iscă flori din cenușe, schimbă vîntul în lumină, umbra în ființă. Inzdrăvenește un neputincios, dintr-un fricos face un îndrăzneț, dintr-un putregai o viață. Dă suflet unde lipsește, și cînd toți oamenii it. au pierdut umerii și au rămas ca niște statui rilor, sfîntul zice, și brațele cresc mai puternice decît au fost. El seacă un rîu netrebnic, de bale

trîndave, tîrîte pe o albie prea mare pentru făptura lui de nimic, și rupe sfoara pîraielor depăinate în el. Usucă mocirla și, lovind în piscuri, trezește izvoarele, dîndu-le drumul în holdele jerpelite și în livezile bolnave, ca să le însănătoșească.

Sfinții au altă înțelepciune decît lumea pe care o vindecă și o mîntuiesc, și ei nu o întrebă dacă cere sănătate și mîntuire. Vin cum vine gerul și cum bate grîndina, năvălind peste anotimpuri. Și nu se gîndesc nici cum este, nici cum are să fie, judecata oprind minunile, în loc să le dezvăluie. Ce e mai limpede decît lumina, și totuși ce e mai orb decît lumina? Lumina nu vede. Socoteala ei e fără socoteală și cumînțenia ei disprețuiește înțelepciunea. Ceea ce măsoară și chitește omul, înfricoșat din dreapta, înfricoșat din stînga, pîndit din urmă și luat la ochi din față, săgetat de deasupra și clătinat pe dedesubt, strecurindu.se pe o cărare șerpuitoare, ocolind ziua de azi și trecînd pe lîngă cea de mîine pe brînci, Sfîntul curmă dintr-o dată și răstoarnă din față, în priveliștea mare. Tertipul nu e o minune, e o maimuțărie de minune și o minune de scamator pentru spitalele care ațipesc în amurg.

De unde vii tu, Sfîntule? Din furtună, din zăcătorile pămîntului, din brazda otrăvită, din cremene de fler; de orișunde ai veni, fii binevenit! Singele răscopt și stătut se face pe nesimțite mucegai și puroi. Taicimi vîna grumazului și a cehi și ai să vezi că din secure sare coptură. Sărută-mi fruntea: gura-ți pute a gunoi stricat. Ascultămii cuvîntul: suna în el un simbur sterp. Inima mbe o bubă. Am spurcat și am batjo. corit. Te.am înfruntat ai teiam apăsat. Te.am pus în fiare, Sfîntule Te.am aruncat în temniță și țuam zidit capătul lanțului de pe grumaz în

stînca p retelui,  i ai răbdat.  i-a fost foame  i  uam dat să dumiici scama desfăcută de pe puroiul meu. Sete  i-a fost  i  iarrt dat să bei ce mi<a curs. Ai voit să mă iube ti  i nu te-am lăsat. Ai căutat o tov r sie cu mine pentru munca ta de m ntuire: **miam** lepădat de tine. Ai stăruit: te-am biciuit. Ai vrut să- i semeni brazda  i te-am gonit. Ai vrut să seceri  i  iom spus că spicele nu s nt ale tale. Nici soarele n-a fost al tău, nici umbra, nici răcoarea: toate erau ale mele.

Te-am îngrozit  i ai fugit. Acum ai venit cu opinci de fier, cu pieptul  i cu pumnii de piatră,  i nu te mai ui i, — cotope ti  i sf rimi. Sfintule, fii binevenit, de ori iunde ai fi venit, din întuneric, din muguri, din ocnă sau din cer. Nu te uita că pl ng: scoate-mi ochii! Nu te uita că am căzut: love te! Nu  i-am dat milă: nur i fie milă! Hoitul meu a pu it de t n r: aruncă>mi, Sfintule, hoitul!

Vrei văzduh: f  văzduh! Vrei sănătate: f  sănătate! Vrei dreptate, Sfintule: fă-o!

 i nu te opri dinaintea groazei care te-o zguduie la priveli tea trupului meu în agonia zv rcolit  a pasării cu capul retezat. Fă' i ochii nesimțitori la priveli ti  i cugetul aprig. M na, uit nd să m ng ie, f - i-o aspră ca o m nu e de cuie. Femeia t n r   i putredă te va t ri în patul ei, ca să te adoarmă cu desc ntec; de el au adormit voinicii, care  i-au uitat drumul în dreptul unui pridvor cu perdelele trase: fugi! Gura să nu i se strecoare în gura ta,  i  op rla ei să nu te  ncol ceasc . Peste drum de carnea ei stă în ploaie, de o mie de ani, văduva v n t  care cer e te criv  ului  i golului pomană  i care  i trimite în pu c rie  i pierzare sutele-i de copii, gemene fete  i gemeni b ie i, în gloată, de-a valma.

St p nul nu  i-a plecat urechea p n  la suspinul tău  i a trimis o slugă să te alunge din bătătura lui. Arga ii au pus z vozii să te măcelărească.

 i singuri c inii nu le-au dat ascultare, c nd te-a blestemat preotul,  i te-a  mpilat judecătorul. Sfintule, ce mai a tept i? Ascute- i săbiile, subtile  i topoarele; aprinde i facla  i v r-o aprinsă în p ducheria noastră: să ardă  i schela  i păduchii.

M-am prefăcut ca nu te văd  i că nici nu te  tiu. Am vorbit de oameni  i de dragostea de oameni, dar oamenii de care vorbeam eu nu era i voi, oamenii vii, erau oamenii dincolo de dic ionare. Nu sînt vindecătorul rănilor nevăzute  i leacuri n-am. Te-am trimis la altul, si iar    trecut un timp. Aveam nevoie de timp, Sfintule!  i când te-ai dus la altul, nici el nu s-a priceput ia oameni vii  i (a sfin i,  i te-a trimis  i el la altul. C te sute de ani ai umblat a a, g rbovit de toate păcatele lui Iov,  i c i  doftori ai cercetat?

Nici unul nu  i<a nimerit buruiana  i nici unul nu s-a priceput. Te-am otrăvit cu mirodenii  i cu pove ti,  i chiar în cuminecătura, pe care ti-am dabo în u a altarului, am pus un strop de venin, — că tu nu trebuia să fii vindecat de o suferin , ci de via . . .

Sfintule, viu la tine îngenunchiat, ca un olog. Azi e ti mai puternic tu dec t mine. Tbam spus: ucide<mă.

Cru a-mă, te rog, acum: fii milostiv acum, c nd bu tenii sînt preg ti i ia r nd pentru despicare  i c nd s curile, într-adevăr, s-au ascu it. Las  viața păcatelor mele, ca să le trăiesc până la capăt, ca să între stricăciunea mea  i mai adine, ca să te ame esc, Sfintule,  i pe tine, cu putre. gaiul meu,  i pentru ca silin a ta de covârșire a vremii să dea încă o dată gre . . .

—I Vicarul nostru se împotrivi procurorului, care, nefiind teolog, se încumeta totuș să și ia răspunderea atitudinii și gândirii, fără să ție seamă că se găsește în fața competențelor de specialitate. Anume probleme, rezervate exclusiv meditației tainice a conducătorilor aleși prin punerea mâinilor de către Duhul Sfânt, exclud orice amestec străin. A înainta prea mult în misterele relevante unei minorități e o profanare. Un procuror trebuie să se mărginească la slujba lui de a da judecătorilor pe vinovați cu mâinile legate, după rânduială. Cerul e proprietatea și zestrea clerului, cu deosebire a clerului superior, care împărtășește din bogățiile bunurilor dumnei zeiești pe cine binevoiește. Dacă o greșită interpretare a cărturării dă voie orișicui să discute și să aibă păreri despre atâtea și atâtea lucruri care nud privesc, această ușurință de a pune gura la lucru trebuie să se oprească la cele strict rîrenești.

Vicarul e foarte nemulțumit.

— învierea, dacă poate fi vorba de luat în deșert învierea, cu prilejul unei năvăliri de șarlatani și demoniaci, e cu totul altceva decît își închipuie credinciosul de rînd, neinițiat. Va fi, negreșit, o înviere, odată și odată, dar atîta timp cît trăim încă noi nu se poate petrece învierea. Nici n.au trecut două mii de ani de la venirea

Mîntuitorului pe lume. Data cînd se vor face aceste ultime minuni, e limpede arătată: cerul se va face sul atunci și va fugi, iar luna se va îmbrăca în zăbranic. Nici unul din semnele din Apocalips nu se vedește. Biserica e încă vie și organizată. Ea trebuie să mai facă liturghii, paras*tase, masluri, botezuri și cununii: activitatea ei nu poate să fie suprimată pentru ce gîndește domnul procuror. Cele șapte taine sînt neclintite. Cum ar rămîne episcopii și arhierii, patriarhii și chiar Papa, dacă vrem să vorbim drept, cînd morții ar putea să învieze fără aprobarea și asistentă lor? S-ar putea admite o înviere înaintea ca sfintele sinoade să fie încunoștiințate de Cel care le inspiră? Ar fi o situație care se va cădea să fie lichidată. La ce capitol de buget va fi vărsat clerul, cînd Făcătorul itoate, iscînd învierea morților, va suprima în acelaș timp ierarhia? Puteți crede în această puțință? Poate să rămîie Domnul fără organe ajutătoare? Puteți închipui o contrazicere între Dumnezeu și Biserica? să facă Dumnezeu un lucru împotriva clerului titrat, care i s-a devotat? Nu. Dacă ar învia morții, așa cum crede domnul procuror, înseamnă că Biserica nud a lui Dumnezeu și că Dumnezeu, care o păstrează cu atîta grijă, nud al ei.

Vor învia, netăgăduit, morții, dar să vedem, cum vor învia? în carne și oase? în carnea și oasele care au putrezit? învierea va fi, ca să spunem, la un fel figurat. Vor învia sufletele, nu trupurile, domnule procuror! De fapt, sufletele se vor apropia de pămînt, căci mau fost niciodată moarte, niște duhuri. Vor sta lîngă noi și nu le vom vedea. E o înviere simbolică, domnule procuror. Băgați de seamă deosebirea.

Permițînduși un suris, procurorul primi replica severă a vicarului.

— E știut, zise el, că înțelesul lipsește celor mai multe profesii față de simbole. Pentru mulți dintre noi lucrurile mau decît singurul sens al materialității. Ce putem face altceva cu aceștia decît să ridicăm din umeri? Nu este așa, domnule procuror? Înțelesul ochiului nu»i acelaș cu înțelesul minții și nici înțelesul minții nu-i înțelesul mai presus de înțelesuri.

S-a putut verifica, fără să ne gîndim, că episcopatul nu a crezut niciodată în așa-numita înviere a morților și că puțința acestui eveniment, într-adevăr de necrezut, în loc si-i bucură inima că se împlineau profețiile, îl supăra ca o calamitate profesională. Gîndul că se putea, într<o bună zi, să fie scoși din funcțiune și din autoritate de către însuș acela în numele căruia exercitaseră un mandat, răscula pe vlădici împotriva lui, bănuind că ținerea unei făgăduințe, făcută de Dumnezeu, venea de la Diavolul, și socotind că Domnul, la începutul veacurilor, inventase un joc de cuvinte pentru trebuințele lor, și că, în cele mat grave și mai adînci pagini ale Sfintei Scripturi, glumise.

Cînd comisiunea ceru să fie introduși cei doi înviați strînși între agenți, vicarul nu și-a mai putut stăpîni mînia, ca și cum Oreste Popa și Gheorghe Matei atentaseră la viața și la bunul lui trai. Sculîndu>se violent din jeț și gata să ridice greaua călîmară de cristal de pe masa de sfat ca să lovească, buzele lui tremurară îutr-un blestem. Colegii bau împiedicat să execute pe loc și sumar pe arestați, atrăgîndu-i luarea-aminte asupra datoriei de liniște și obiectivitate, la care este obligat un ierarh convocat pentru expri-marea unei păreri documentare. Invierșunarea, care împinsese la răstignirea lui Iisus un sinod de preoți iudei, a rămas moștenire preoților celui răstignit. îndată ce un om ca toată lumea

și-a închinat viața lui Dumnezeu, el nu mai știe să se îndoiască, să asculte, să argumenteze și sa ierte: credința altuia este o jignire personală, o injurie, și ea trebuie pedepsită cu bătaia, cu chinul, cu moartea. Vicarul, armat cu un condei, ar fi voit să le scoată ochii inculpaților cu penița.

— Astîmpără-te, părinte, zise procurorul, căci pot să te arestez. . .

Solidarizați instantaneu între dînșii, membrii tuturor cultelor din comisiune părăsiră ședința.

— Oreste Popa și Gheorghe Matei! zise procurorul. Ceiaveți de spus?

— Noi cred că n. avem de spus nimic, răs< punse unul din ei. Dumneavoastră se pare că aveți nouă să ne spuneți ceva. N«am făcut nici un rău.

— Măsoarăți cuvintele, nefericitele, zise șeful poliției. Sînbeți dinaintea comisunii de am chetă.

Acuzații cautară unul la altul.

— Vreau să le iau pulsul, zise medicul. Să niavem deta face cu niște alienați sinceri.

— Ceiaveți aici? zise medicul, prinzîndud pc fiecare de latura mîinii.

— Netau adus în lanțuri.

— Cum? maveți nici un puls?! zise medicul, mirat.

— Nu am înțeles, răspunse unul.

— Cum nu ați înțeles? Toată lumea are un puls normal sau anormal, voi n. aveți de nici un fel.

Ignoranța deținuților părea comisunii ironică și ofensatoare.

— Lăsați... zise medicul. Poate că n*orfi știind. .. Dar e extraordinar, nici unul nu are puls. Am verificat de două ori.

— Ascultați, băieți, zise medicul. Se numește puls bătaia inimii în artere.

Oamenii tot nu înțelegeau nimic.

— Ca să fiu și mai lămurit, zise medicul; Bate inima? Dacă bate, bate și vîna de la încheietura mîinii, și tîmplă: toate vinele bat. . .

Oamenii dovedeau o profundă stupoare.

— Vinomcoa, Oreste, îi zise prietenește lui Popa medicul, și îi puse urechea pe piept, în partea stîngă.

Medicul ținea urechea lipită de mai mult de un minut, de pieptul lui Oreste Popa, și trecu la pieptul lui Gheorghe Matei.

— Fenomenal! zise medicul. Nu bate inima la nici unul. . . Siar zice că n«au. Domnilor, mie mumi trebuiesc alte dovezi. Oamenii aceștia nu sînt de pe pămînt. E și Dupont și Dubois în ei, și Wagner și Beethoven, și Iisus Hristos, — și eu nu mai înțeleg nimic. Vă rog să nu zîmbiți: se petrece cu ei ceva șitmi vine să cred că toate rapoartele sînt adevărate. . .

— Spuneți drept, zise profesorul de psiho' logie experimentală din comisie, ați înviat ori mați înviat?

— Nu știm nimic, domnule. Am auzit trîmbița și neam pomenit din somn.

— Voi ați zis că ați înviat.

— Se poate să fi zis. Am dormit două sute de ani, Cînd a sunat trîmbița, a tremurat țarina ca aburul de vară din Bărăgan, praful sa plămădit din nou cu umbra și au trecut razele prin noi ca priutno ceață și am luat carne și simțire din nesimțire.

— Ne ia pc bisericeste, zise șeful poliției, printre dinți.

— Domol! răspunse medicul. Vă rog, foarte domol. . . Dobitoacele au crezut în Iisus, la staul, și știți cine n-a putut crede; fariseul, cărturarul, arhierul. Ei n. au crezut cuvîntul întreg și înței leșul tainelor pînă în fund, din pricină că vorbele scrise sau grăite nu sînt în stare să adune tot

înțelesul unui grai petrecut în suflet și pogorât în el.

— Te-ai bisericit și dumneata, zise unul din membri, porniți pe defăimare.

— Om cu om a ieșit, zise Oreste Popa, care din lut, care din văzduh, la fața pământului, așa cum a fost. . .

— Cred că ar fi fost de ajuns ca onorata comisie să vadă îmbrăcămintea acestor oameni, ca să înțeleagă că ei nu sînt din ziua de azi.

— Siau deghizat. . .

— De ce au fost arestați oamenii aceștia și ce sîntem noi însărcinați să anchetăm? întrebă, sculîndm-se în picioare, un alt magistrat.

— Pentru afirmația că au înviat. E o defăimare a Bisericii și a clerului, care nu pot primi să aple de la niște pribegi neautorizați că a sunat ceasul de apoi.

— Noi ntam spus de la noi că am înviat. Vestea s-a dus de la oameni prin oameni, ziseră arestații.

— Domnule doctor, ziseră colegii, înțelegeți ce înseamnă asta? Că «a sfîrșit cu întocmirea lumii. Sînt peste o sută de cazuri în toată țara. Guvernul are dreptul să ia măsuri.

— Sio fi sfîrșit cu întocmirea lumii dumnea' voastră, zise procurorul, șt toate anchetele și măsurile sînt, în asemenea împrejurare, inutile. Eu nu-i găsesc vinovați. Nici doctorul nu-i găsește. Pui să li se dea drumul.

— Niaveți acest drept, domnule procuror, șt ne opunem. Domnule grefier, încheiați procesul verbal în numele majorității comisiunii. Puneți bi în lanțuri.

— • Nu mai ține nici un lanț, răspunseră, emoționați, agenții, care încercaseră între timpuri săiși asigure prizonierii.

— Ce vorbă e asta, ci nu mai ține nici un lanț? Sînt lanțurile proaste.

— Cele mai bune lanțuri, ziseră agenții, marfă engleză, cu ghiulele. Au fost tîrite de cei mai maci criminali și au prins întotdeauna.

Cerînd majoritatea să fie lanțurile puse dinaintea membrilor ei, aceștia s-au crezut martorii unei scamatorii. Verigile se desfăceau, căzînd unele dintoaltele șt, adunate de pe podină, nu mai puteau să fie reconstituite.

— Totuș, pînă bam dus la cimitir, țineau. Sînt aceleași lanțuri.

— V'ați învoit, hoților, cu toții, amenința majoritatea. Duceți bi la arest.

Acuzații ieșiră.

— Domnul director al cimitirului nu are nici o opiniune în această chestiune? zise, impresionat de tăcerea mea, un majoritar. Am dori să auzim.

Am răspuns majorității comisiunii că mă găsesc în mare turburare și nelotărîre, că nu pot să osîndesc, că mă împiedică și mă muștră conștiința, și imam alăturat la atitudinea procut rorului. Comisiunea ar fi cerut o unanimitate, pe care procesul ei verbal nu a putut.o realiza. Raportul conchise la culpabilitatea înviaților, cerînd trimiterea lor în fața judecării, învinuiți de înșelăciune și minciună.

— I Groparii au găsit morminte răscolite. De mai multe zile Mărgărita povestește. Aude voci în cimitir. Pe un mormânt s'ar fi făcut întno noapte ziuă, pe cînd eram la comisiune. Deasupra cimitirului se ivește, de altfel, o zare aibă difuză, care ține pînă la revărsat, — fi de cîtva timp nu mai latră cîinele nostru guraliv. Ziarele, pe de altă parte, constată că nu se mai aduc anunțuri' rile morluare ca odinioară, cînd ele dădeau unei pagini întregi aspectul unui cimitir de cruci. Si ƒ încetat omul deocamdată să moară? Ceva mai mult, medicii se plîng: li SJS împuținat clientela. Ei aduc muștrări aproape publice serviciilor de igienă că au atins o perfecțiune regretabilă. Duminică, în toate spitalele a>au făcut toți bolnavii sănătoși într*o jumătate de ceas. Operațiilor din **ajun**, a căroră atare gravă comandj o iună de pat și **Severități** de **regim**, li stau închis rănile de la sine. S'au coborît din paturi, cerînd, cu bagajele subsuoară, să fie lăsați să plece acasă. Luni, marți, miercuri, joi, la nici un medic din oraș nu s'au mai prezentat **nici** un bolnav, **nici cei** în curs de tratament. Caracteristic: nu stau **mai** înregistrat **nici** nașteri noi, ca **și cum** de cîteva zile **nici** o graviditate mar fi ajuns la termen.

Mișcarea e generală și nici casele de nebuni nu iac excepție: opt sute de pensionari incurabili ai

Spitalului central de boli de minte sau îmbulzit la porțile ospiciului, în deplină sănătate **intelec** tuală, și au pornit, grămadă, în oraș. Farmaciile nu **mai** au de lucru. S'a suprimat brusc orice accident, de unde erau, numai în orașul nostru, în mijlociu, trei sute pe **zi**.

La o dată anumită, acum cîteva zile, sta dovedit că toți **morții** de pe catafalcuri, **găsiți** pe mese si în paturi, împresurați de jeluitori și făclii, s'iau deșteptat, s'au dat jos și au binecuvîntat prin punerea mîinilor. Abia obișnuiți cu mortul, soșiiile, copiii, rudele, vecinii, stau înspăimîntnt și, în loc să se bucure, au alergat să se ascundă.

Un mare bogătaș, care era purtat spre lăcașul de veci cu alai de muzici și trăsuri, dînd deoparte capacul, a ieșit din coșciug și, șezînd deasupra lui, în vitrina de sticlă mascată cu panglici și coroane, a făcut semne, ca un dirijor de cor, alaiului sa se oprească. O parte din publicul care însoțea convoiul s'a risipit numaidecît, alergînd spre tramvaie și luîndu-se cu asalt. După aceștia, s'ita dat seama lumea care urma proce< siunea mai din depărtare, și sta făcut nevăzută. Cupolele și mașinile au întors scurt și au dispărut. Cei din urmă au observat cioclii. Ei au fost zăriți rupîndio de*a fuga pe străzile principale, cu cîte o făclie de ceară în mînă. Dricul, rămas singuratec și fără vizitiu, în mijlocul drumului, a fost părăsit cu mare greutate de fostul mort, un mare industriaș de încălțăminte și care nu a putut ieși dintre geamuri fără sa spargă unul cu capacul de la coșciug, mmuit ca un berbec.

Acest episod »a repetat, în după'prînza de care vorbesc, în douăzeci și unu de locuri deosei bite ale metropolei, și, pe strada care vine spre cimitir, în patru puncte. Se putea vedea aici un domn, aici o doamnă, în mare ținută de înmormîntare, si fără pălărie, căutînd un vehicul

mai comod decît dricul, ca să se întoarcă la domiciliu, și birjarii refuzînd să'i ia și crezîndu-i, din pricina populației care se ținea îngrozită după ei, de la distanță, poate nebuni. Cei care au putut ajunge acasă, sau mai găsit pe nimeni, sau, voind să se explice, au pus familia, slugile și prietenii pe goană, adunați ca să se consoleze.

Cîteva fabrici și profesii se văzură amenințate în existența lor, numai întno săptămîină. La miile de medici se adăogau miile de preoți, împletitorii de coroane, negustorii de flori, de luminări, industria panglicilor, a pietrelor și monumentelor funebre, atelierile de coșciuge și cruci de lemn, dricarii, cioclii, iar admiratorii, pregătiți să rostească un discurs memorabil, sau văzut rămași în manuscris.

Profesioniștii și familiile sîu strîns la prefecitura, protestînd și cerînd ajutor moral. Ideea de strigoii s.a popularizat întno singură zi, și invazia strigoilor trebuia serios examinată chiar de guvern, tu atît mai mult cu cît șeful guvernului, care era și șef al partidului politic de Ia guvern, suferise întno seară, la masă, o emoție considerabilă. Sunase, — pretindea el, — la ușa chiar fostul șef decedat, pe care îl înlocuise de curînd și pe care El mormîntase cu toate onorurile cuvenite din partea unui succesor asigurat. Ca să se lămurească, după atîtea zvonuri de înviere, care veniseră treptat din mai toate județele, el a refuzat săd primească, pretinzînd ca lipsește de acasă, ba auzit și vocea, conversînd la ușa cu feciorul: era vocea Iui.

Întnădevăr, în fiecare zi, noi morminte prezintă urme ca de pîngărire. Ca și cum un sobol uriaș ar fi scurmat și răsturnat pămîntul subteran, unele se înfățișează ca niște movili de țărîină mărunțită. Piatra rămînînd la altele pe loc, o gaură largă, pe care s.ar putea strecura un om,

•ia ivit în margini. În cîteva parcele, monumentele sînt povîrnite numai pe jumătate, ca de o surpare. Pe malul unei gropi am găsit o perucă roșcovană și o mînușă de bal.

Pîndarul Anghel, pe care bam pus să observe, mi-a comunicat ce a văzut. O vie activitate se petrece, de cum înnoptează, în cimitir, altădată atît de liniștit. Se arată un om alb, a căruia figură nu se poate vedea, și strigă: «Sculați!». El strigă pe nume cîte vreo patruzecbcincizeci, Un zgomot lăuntric urmează chemării, și apar, pe brînci, persoanele numite, din pămînt. După ce sîu ridicat în picioare, omul alb îi cercetează dacă nu lipsește nici unul, dacă s.a înfiripat la loc fiecare, dacă n.au uitat în mormînt nîsaiva mădulară, și îi întreabă întnun limbaj neobișnuit: «Viați încheșat? — ducețiivă cu bine », le spune omul alb. * Amin», răspund, și pleacă.

Pîndarul Anghel ba văzut trecînd peste ziduri. Liam ținut de rău că nu oprește măcar pe unul, ca să.i aducă la cancelarie.

— Nici numai vine, nici nu pot, mi.a răspuns Anghel. Stau ascuns pe după cîte o piatră și tremur.

În lipsa mea, azi, dimineață, au plecat pe poartă douăzeci și două de persoane de toate vîrstele, între care două distinse domnișoare. Garda de la intrare s.a dat înapoi, impresionată de căutătura lor, și nici nu le putea, drept vorbind, opri, nefiind, cel puțin deocamdată, text de lege care să considere plecarea din cimitir ca un delict, dacă întnădevăr e vorba de o înviere propriu zisă, și nu de o superstiție iluzionată.

_____îm/oieste.te, spiritul meu, cu acest iucru extraordinar, să nu ți se mai pară nimic cu nepui tință. Suferă să stai alături întno cameră cu fostul meu Ministru, mort și îngropat acum patruzeci și cinci de zile. E el, glasul lui, clipirea lui deasă din ochi, nimic nuii lipsește, nu mai e loc de îndoială. învie morții! să știi. Am apucat această dată fenomenală, de care se vorbește în Biblie de mii de ani. Pardon! sînt numai o mie, și celelalte mii sînt numai sute. Dar opt. sprezece mii sau optsprezece sute, totuna: vorbele și cifrele nu mai însemnează nimic. E o singură realitate reală, se face învierea.

Mă plimbam pe aleea principală, dintre tei. Se înserase. Cineva venea prin întuneric. Cine putea să fie la acest timp, aci? Mă opresc în cercul lămpii electrice, ca să văd mai bine. îmi zic: «Nu se poate, ți se pare». Mi se părea? Nu mi se părea.

— Ce, nu mă niai cunoști?

Nu putea să fie altul, și totuș nu«mi venea să cred.

— Mai întrebi? Cum să nu te cunosc? Bine ai venit! Dar de unde vii? Spune.mi cum ai făcut.

— Știi că tot la Universitate aș voi să te numesc, zise Ministru! meu de odinioară, prietenul meu. Iartă.mă de tot ce sa întîmplat. Pînă azi niam avut vreme să.ți mai vorbesc de asta.

— Nu mai e vorba de Universitate acum, măi băiete, vino.ți în fire, bam răspuns. Sa isprăvit și cu Universitatea și cu doctoratul și cu toate.

— Mă găzduiești cîteva zile la tine?

— La mine? Ce zic eu nu te privește: inie mi se pare că am înnebunit. Dar ceior să zică nevastămea, copiii, finii tăi, cînd teior vedea? Știi că nu e momentul cel mai bun ca să tragi la mine. la spune.mi: respiri ca toată lumea, mai un sforăit nou? Plămîniî ți.s la loc? N.ai o gaură în tine pe undeva, pe subt cămașe? Nu ți se vede nici un os cînd te dezbraci? Să nu te întilnești cumva cu copiii și să ți se zărească vre un zgirci. Mi s«a mai părut într.o noapte că ne.am întîinit, pe galeria lungă a odăilor, cu un schelet, și nu mai voia nici imul să mai stea în casa asta.

— Altceva niam nimic, zise Ministrul. Nici nu știu ce sia întîmplat și refac totul prin raționai ment. Nițică amărăciune, parcă, în gură, și parcă o tristețe pe care n.o aveam înnainte.

— înnainte de ce?

Răspunsul fu articulat cu un soi de rușine: — înnainte de. . . moarte.

— Dar nu știu cum să te introduc în casă. Oamenilor vii, indiferent de vîrstă, nu le poate intra în cap că cine a murit odată mai poate să învieze. Siar confunda învierea cu o pervertire fantomală a mortului vrăjit, blestemat și rătăcit din datinile lui. Aș avea nevoie de o expunere lungă de fapte si principii, și miiar trebui cîteva zile ca să fac admisibilă reparațiia ta, după ce toți au aflat că ai murit. Tu ai însă nevoie azi de adăpost. Nu știu cum să lac, . . . Niai vreo idee? Tu care ai trăit, ai murit și ai înviat, poate că ești mai inteligent decît un om ca mine, care nici nia trăit.

— Nu mă poți lăsa nici afară. Unde vrei să mă culc?

Mă gîndeam că star fi putut întoarce la mor' mîntuî lui.

— Știu la ce te gîndești, zise Ministrul, dar s*ar putea să mă întîlnesc pe întuneric cu vre un cioclu și maș fi în stare săd explic.

— Fricos cum te știu ai rămas. De ce nu te duci acasă?

— Am fost. . . și nnau luat servitorii la goană.

— Cum zici, că ai fost? Cînd ai fost?

— Azinoapte. . . Am înviat la) și un sfert.

— Pe unde ai ieșit?

— E un amănunt. Nu te privește.

— Ba te rog să mă crezi că mă privește foarte mult. . . lucrez întrio comisiune și mi se cer referate. Dar să te mai întreb ceva, trebuie să Ei documentat: Ce părere ai tu despre învierea morților? Crezi că este o înviere adevărată? Și în ce scop sta făcut? Nu era destul omenet pe fața pămîntului, ca să se mai întoarcă și generat țile din trecut?

— Așa a făgăduit Dumnezeu și stau împlinit voile lui din Scripturi, zise Ministrul, cu un accent nou, de duhovnicie, în graiul lui. Îți vine să zîmbești că mtauzi vorbind așa. Ce strică Universitatea restituie pămîntul. Ai să vezi cînd **ai** să mori și tu.

— Nu mai moare nimeni, iubitele, i.am spus: de aproape două săptămîni. Morții care se aflau pe drum stau întors de la groapă, bolnavii stau vindecate, neputincioșii s<au sculat. Ntam mai scris în registrul cancelariei nimic. E un belșug de minuni în toată lumea, fără seamăn. Trăim un ev miraculos.

— Așa va fi de aci înnainte totdeauna, zise prietenul meu. . . Adam a dat necurmata dovezi

de voință, de renaștere și biruință, exoniuii lusse cu detamăruutul faptele iui, de la gonire-i din Paradis pînă azi. Judecătorul a zis: « Ssau împlinit toate soroacele, trebuie săd scăpăm de moarte și săd înviem în toate odraslele lui, aflate jumătate în lut și jumătate în cer». Știi, ca ființa statuilor în mintea meșteșugarului și în humă.

— Nu mă gîndeam să apuc timpurile omului nemuritor, . . . Dacă vrei să te culci îmbrăcat, mai plimbă.te vreo jumătate de ceas, și, cînd vei vedea că s<au stins toate lămpile, baietmi încet în geamul cancelariei, unde lucrez. O să te icn vești de canapea.

— Aș face și o baie, /ist Ministrul, am mare trebuință.

— Miros yreu te înfășoară. . . Ai mîncat ceva?

— Nu.uu este foame și mi se pare că noi nu mai mîncăm. Nici nu mbe sete: mi se pare că nici nu ne mai adăpăm.

— Mbaduc aminte cît îți plăceau lăutarii și fetele. . .

— So isprăvit; genul neia fost corectat. Cred că nici nu vom mai iubi. O mare parte a poeziei lirice, care izbutise sa devie, în exasperarea conștiinței, delicată, s<a isprăvit și ea.

— O sa trăim. , ,

— Singurateci și flîmînzi și plini de harul știrbei. Ce fel de dragoste era asta? De organe. Iubire de stomac, iubire de sex: sentiment cu mădulare. Noi am avut, totuș, intuiția stării adevărate, prin dragostea de idee și de jertfă, prin dragostea prieteniei, prin slujba la durerea altuia, prin milă, — și mam înțeles. Reproducere, nu dragoste, Gulică! A linge și a iubi.

— Voi mați înviat doară pentru o lume stearpă și un regn de oameni sferici, cubici și priit maticî.

— Suprimat, băiete, suprimat! Niai să te mai bați pentru femeia vecinului, pentru averea proprietarului.

— După cât am simțit, vederile tale sînt greșite, învierea ma fost făgăduită cu condiția renunțării.

— Ba da, dragă Gulică. înviază omenirea întregă, și nu se mai naște om. Viața de pîmai cum a fost o pedeapsă, și omul osîndit s'o poarte din neam în neam.

Niciodată, în prima lui viață, Ministrul nu vorbise cu atîta gravitate inutilă, și dacă nu las fi identificat deiaproape, aș fi crezut că vorbește un fost om de cuvînt.

— Nu cumva s'a întîmplat să între în tine un duh care nu era al tău? bam întrebat. Te mai întreb odată, răsPICat: ești tu întrnadevăr Ministrul, căruia îi pregăteam marile discursuri și*i scriam articolele cared făcuseră celebru? Ești tu nașul tuturor copiilor mei afară de cel din urmă? M.ai cununat tu? Ești tu acela care în loc de profesor la Universitate m>ai numit intendent de cimitir?

— Nici să nu te îndoiești și te rog să mă ierți.

— Hai, intră în casă și culcătpe pe canapeaua de piele. Dar nu înțeleg de ce simți nevoia să te odihnești, dacă omul a fost îndreptat în toate slăbiciunile lui. Ți<este somn? ești obosit?

— Nu mai dormim niciodată, este drept: sia isprăvit și cu această nevoie trivială. Dar trebuie să stau undeva pînă la reorganizare. E o chestiune de scurtă durată. Și miam deprins întins pe spate.

— Cum organizare? Ce fel de organizare?

— N>ai să crezi cumva că după înviere viața o să meargă înainte pe acelaș calapod. Te știu mai inteligent. Totul se reformează și se recom struieste. Oamenii din viață, care încă nu au murit, nu ne vor primi cu prea multă bunăvoință, se vor opune, vor căuta să se scape de noi, Renai

șterea poate să fie o decepție, și o suferință, cum a fost și nașterea ficcărui din noi. Viii robesc la vicii vechi și la putregaiuri morale, pe care noi le suprimăm. Ei vor căuta să repete răstignirea și mucenia: însă zadarnic. Nu mai moare nimeni a doua oară, și înviații sînt invulnerabili. Și apoi, dacă noi am murit, și cei care încă mau murit nu vor mai muri, conviețuirea laolaltă ar da loc la inegalități de simțire și de date sufletești incom< patibile cu o viață uniformă.

— Voi sînteți uniformi? bam întrebat.

— Matematic! mita răspuns Ministrul.

Aș fi preferat săimi facă asemenea confidențe un înviat necunoscut. Dar Ministrul a căpătat de la moarte și de la înviere autoritate, incom testabil.

L'am lăsat întins pe canapea, cu ochii deschiși.

— Dacă ai peste noapte vreo nevoie, deschide ușa încet. . . Bună seara!

— Fii pe pace, s>a suprimat și asta. . . De aciinnainte pămîntul nu va mai fi murdărit de oameni. Corectarea e radicală: de la șolduri la bărbie totul a rămas mort pentru totdeauna. în cîteva zile vor fi corecțați și încăfviii, întrio singură noapte.

.. C . c

— **Oia** înființat cîte o Curte excepțională ia fie; care Parchet. Învierea aduce zilnic rînduri noi de oameni, din pămînt, din ape, din văzduh, FI, înaintea de a deveni un pericol covîrșitor, stările sînt solidare dinaintea lor. S*au umplut grădinile publice, gările, străzile. Ei sînt cunoscuți numai* decît după căutătura plutitoare, careii face parcă mai ușori în aer. Nimic nu-i preocupa afară de o mare nevoie de a vorbi pretutindeni unde se găsesc, și lumedii ascultă cu o vrednicie hainei, nată, împotriva tuturor măsurilor hotărîte, care pedepsesc pe oricine este prins că ascultă cuvîin* țările unui înviat sau că vorbește cu el. Instrucțiunile confidențiale, trimise tuturor Curților excepționale, prevăd asprimea atroce a tratamentului ce le trebuie aplicat. Sia instituit pedeapsa cu moartea.

Dintre înviați, unii, uzurpînd nume istorice, se slujesc de ele ca să poată induce populația în eroare. Față de aceștia, mai ales, se recomandă vigilența extrem de activă a organelor de supraî veghere. Ei dau naștere, pe unde trec, la tumult, panică și deslînare. Oamenii se țin după ei, ador; miți de graiurile și îndrăgostiți de înfățișarea lor. Ei vin în portul vremii și după chipurile zugrăvite în cărți. In orașe, lumea se lasă mai puțin amă. gită, însă ia țară, plugarii, deprinși să citească mai mult în cer și pămînt decît in vorbe, dau

crezare tuturor rătăcirilor. Oamenii din trecuturile depărtate, au venit călări: și caii au învia! însă, cu toate că ei poartă arcuri, lănci și săbii, o blîndețe și o răbdare senină îi stăpînesc, ca și cum ar fi dezarmați și robi.

Prefecții din șase județe au cerut ajutoare ca să taie drumul unei oștiri, puțin numeroasă însă sprintenă, care, străbătînd plaiurile, poposește în sate, urmată de plugarii din părțile locului. Aceștia își lasă vetrele și vitele și nu mai știu de nimic, fermecați de strămoșii întorși pe moșia veche. Ei nu se dumiresc de unde vin în viață bătrînii, dintre morți ori dintre vii, și nici nu se întreabă, nefiind iscoditori, ci numai oameni de inimă și de credință. Fără să bage de seamă stăpînirea, într.al șaselea județ se găsea adunat foarte mult popor, de nud mai încăpeau cîmpiile, așternute cu giulgiile de lumină ale lunii, și, dacă trebuia turburat în năvala lui blajină, s*ar fi cerut o nure oștire. Prefecții, oricît ar fi atîrnat deosebit de cîrmuire, au înțeles că, în cele din urmă, nu se pot ucide inii de oameni de către alte mii de oameni de acelaș sînge și că a închide ochii și; a lăsa lucrurile să treacă era poate mai bine decît a*î împiedica să se înmulțească și să meargă înainte.

Ba unii prefecți nici n>au dat prea multă ascultare poruncilor primite, încrezîndu*se mai mult în judecata lor, care îi oprea să se pripească. Întrun județ, au fost dați afară, numai în opt zile, unsprezece, care mapucau să<și ia sarcinile în primire, că și se lepădau, într.aceeaș zi, de ele. O singură zi a cuprins trei din ei, numiți și plecați unul după altul, pînădi prînz, după amiază și seara, o noapte întregă rămînînd județul fără cîrmuitor și lăsat în seama șovăitoare a slujbașilor mici, care si ei se duceau să asculte cuvintele bătrînilor cu plete, înviați în ajun.

Au fost arestați următorii pentru port de nume ilicit: Mihail Kogălniceanu, C. A. Rosetti, Veniamin Kostaki și un așamumit Alexandru cel Bun. Au mai fost prinți, într/alte provincii, un Dimitrie Canlemir, un Tudor zis din Vladimiri, și alții, iar jandarmii mai sînt pe urmele, fugărit* prin pădurile Snagovului, Ardealului și ale Bucovinei, ale citorva șefi de bandă, porecliții Țepeș, Mifiai și Ștefan.

Toți aceștia au fost găsiți fără hîrtii asupra lor, neputînd să justifice numele, ncivînd meserie cunoscută, nici domiciliu, dar fiecare din ei însușindutși un drept, dintrio asemănare și dintnun trecut prea vecii pentru a mai putea să fie controlat.

Anchetat de poliție, individul Alexandru cel Bun pretinde că a stăpînit, din Suceava, Moli dova, treizeci și ceva de ani, ca domn de sine stătător, de la munte pînă la mare. . . Procesul verbal încheiat pentru trimiterea lui mai departe cuprindea tot felul de amănunte. El ar fi zidit pe Bistrița p minăstire, și pe Șiret Pobrata, ar fi îmbogățit Moldova, prin buna lui rînduială, ar fi adus moaștele Sfînlului Ioan din Cetatea Albă. La percheziție, în buzunarele lui de golan nu s'a aflat nici o pară. Afirmînd cu multă seriozitate că ar fi avut de soție pe Ringala și că avea legături de bună prietenie la Curtea Poloniei,

poliștii nu șiiu mai putut stăpîni firea toți, și unii din ei bau batjocorit.

— Cu Napoleon Bonaparte cum ai stat? a întrebat șeful comisar, om cu carte. Am auzit că jucați domino amîndoi. . .

Așezîndu-l în arestul local, pînă la trimiterea lui în Capitală, slujbașii în uniformă ai prefecturei îi ziceau în batjocură «măria ta», (rimițînd de la unul la altul, îmbrîncit, ca pe un om beat. în primele trei zile, numitul, inierogat de mai multe ori, nu șia schimbat depoziția întru nimic. Numai în clipa deia și iscăli a treia depoziție, anchetatorii avură o șovăială: Alexandru nu cunoi ștea literile noastre și a semnat cu slovele lui vechi. Comisarul își trase o palmă de trezire peste frunte și zise:

— Neiam ars, măi băieți, mi se pare. Să știi că'i unul din așamumiții înviați din morți. Eu nu mă bag, nu mă mai amestec — Și rupse toate hîrțile dosarului, aruncîndude la cos. — Trimizeți dă Parchet, J.și ia răspunderea magistrației. Nu știu, n'am văzut, și nu mă fac pîrîș. . . Păzițiivă, că nu putem ști ce o să iasă. Asta e treabă cu tărăboi.

Pe acest Alexandru cel Bun poliștii bau făcut scăpat, dar el a fost prins întriahă parte, unde i s'a întocmit dosarul întreg.

Numitul Kogălniceanu a fost arestat în timpul unei cuvîntări. Rosetti scotea o foaie ascunsă, fără autorizarea cenzurii, care fusese pusă la lucru odată cu măsurile luate împotriva. înviaților din morți. Așa>zUul Eminescu spunea pe dinafară, în auzul tuturor, epistola Ilba, care, învoită în Cărțile mai vechi, era oprită b reproducerea cu graiul sau cu tiparul. în cuvîntările sau scrisese acestora, viii nînviați după moarte erau numiți * mișei », — ceea ce făcu ca lumea să se deosb

bească în «morți», cum erau numiți înviații, și în «mișei». Veniamin Kostaki citește în adunări Sfânta Scriptură, de așijderi oprită de la citirea cu grai afară din biserică.

Numărul arestaților sporește zilnic, și felul lor de a fi. De unde tu primele zile înviații se înfai țîșau binecuvîntînd și primind oamenii cu seninăi tate și duiosie, lăsîndu-se împresurați și duși la închisoare, purtarea lor s'au schimbat. Ei pornesc din casă în casă, tîmăduind bolnavii pe picioare, care încă nu fuseseră vindecați de ia sine, ca bolnavii trupești. Acești bolnavi, care nu par că suferă de nimic, se moleșesc de întristare și nîhș nire, și grosul lumii pătîmește de boala lor fără leac. Sînt bolnavi cîrturarii, al căror suflet mai șubred nu se poate împotrivi ușor. Bolesc de belșugul simțirii dascălii, slujbașii mici și mari, chiar miniștrii și negustorii, și toți așteaptă o însănătoșire care întîrzie. Vindecătorii care s'au arătat din timp în timp, mai știut de unde să înceapă lecuirea și, în zilele binefăcătoare de încredere, ei s'au arătat fără leacuri și, încăpățîni nați să vindece totuș sufletele chiar împotriva lor, **Sfa** făcut ca le betegeau mai cumplit.

Boala asta, de care nu moare nimeni, nu lasă pe nimeni să trăiască. Și nici nu pare o boală, atît e de încîlcită și de ascunsă. Ochiul nu e umflat, picioarele nu sînt slăbănogite, obrazul e neted, mina strînge, brațul îmbrățișează, gura mestecă, dar toată viața acestei sănătăți se petrece în neștire. Omul sau ride prea tare cînd nu e nevoie și mi simte trebuință, sau lăcrămează fără pricini. Omul nu e nici gol, nici flămînd, și stă adăpostit, dar îi lipsește ceva. Dacă se gîm dește ce poate să îi lipsească, el nu vede nici o lipsa, și toluș simte că îi lipsesc toate. Banul pe care îl trîntește pe piatră sună, dar plînge. Vioara cîntă, însă fără duh. Rugăciunea nud mai mulțiu

mește, băutura îi e acră. O tăcere mare, care nu îi tăcerea lipsei de zgomot, pune ceață pe el. Aerul i se lipește de ochi, de buze și degete, parcă ar fi urzit, văzduhul îi încurcă genele și îi strînge mîinile ca un ger, care nu îi un ger înghețat, dimpotrivă, un ger aproape cald. O piclă îl apasă, și nici nu e o piclă. Puțin întuneric se cerne prin toate luminile lui și plămădește delicat culorile florilor: albastrul batem umbrît, și roșul parcă ar semăna, mai mult decît obișnuit, a sînge; un sînge, cu toate acestea, fără strălucire vie, un sînge închegat, un sînge amestecat cu scuipat, un praf de sînge, o urmă care ar putea să pară și de sînge și de vopsea și de murdărie.

Oamenii au stat de vorbă, s'au întrebă unii pe alții: Ceiavem? Sîntem bolnavi sau nu sîntem? Sîntem vii ori pe jumătate am murit? Neprice* pînduise nici unul să lămurească, ei au fost apui cați de mîinii și furii, au aruncat cu pietre, au dat cu bîta, fără să vrea și numai așa, ca să se liniștească, poate, ca vita care își rupe cornul de stîncă lovită, s'au străpungă. Parcă am fi îndrăgosi titi de o dragoste pe care nio știm, de o făptură care, fiindume dragă, nu ni se vădește. Oamenii au strigat în acest gol camtrmn întuneric, unde siar teme, dacă tac, să nuti strîngă de gît niște mîini din păreții unei strîmtori. Iar au așteptat și iar s'au dus la sfat și iar mai aflat nimic.

Cînd moare trupul, se cheamă moarte, dar moare sufletul mai înainte, și atunci nu i tot o moarte și nu i mai rea moartea duhului decît zmîrcul în care seînteiază o răsfrîngere de zare? Asemenea moarte nu mai fusese pînă în vremea de ajuns a învierii din morți. Murise sufletul cu adevărat, și, de moartea lui neghicită cu simțurile, tot sufletul își dă seama. Eugc odată sufletul din trup, ori s'au topit, s'au risipit? Umblă lumea cocoșată și căutînd în pămînt? A murit în drum.

— Suprimat, băiete, suprimat! N*ai să te mai bați pentru femeia vecinului, pentru averea pro* prietarului.

— După cît am simțit, vederile tale sînt greșite, învierea nsa fost făgăduită cu condiția renunțării.

— Ba da, dragă Gulică. înviază omenirea întregă, și nu se mai naște om. Viața de punai cum a fost o pedeapsă, și omul osîndit s-o poarte din neam în neam.

Niciodată, în prima lui viață, Ministrul nu vorbise cu atîta gravitate inutilă, și dacă nu baș fi identificat de aproape, aș fi crezut că vorbește un fost om de cuvînt.

— Nu cumva sia întîmplat să intre în tine un duh care nu era al tău? bam întrebat. Te mai întreb o dată, rîspicat: ești tu întrtadevăr Ministrul, căruia îi pregăteam marile discursuri și>i scriam articolele cared făcuseră celebru? Ești tu nașul tuturor copiilor mei afară de cel din urmă? Mfai cununat tu? Ești tu acela care în loc de profesor la Universitate m*ai numit intendent de cimitir?

— Nici să nu te îndoiești și te rog să mă ierți.

— Hai, intră în casă și culcă'te pe canapeaua de piele. Dar nu înțeleg de ce simți nevoia să te odihnești, dacă omul a fost îndreptat în toate slăbiciunile lui. Țbeste somn? ești obosit?

— Nu mai dormim niciodată, este drept: sia isprăvit și cu această nevoie trivială. Dar trebuie să stau undeva pînă la reorganizare. E o chestiune de scurtă durată. Și mtam deprins întins pe spate.

— Cum organizare? Ce fel de organizare?

— N<ai să crezi cumva că după înviere viața o să meargă înnainte pe acelaș calapod. Te știu mai inteligent. Totul se reformează și se recon* struiește. Oamenii din viață, care încă nu au murit, nu ne vor primi cu prea multă bunăvoință, se vor opune, vor căuta să se scape de noi. Renai

șterea poate să fie o decepție, și o suferință, cum a fost și nașterea fiecăruia din noi. Viii robesc la vicii vechi și la putregaiuri morale, pe care noi le suprimăm. Ei vor căuta să repete răstignirea și mucenia: însă zadarnic. Nu mai moare nimeni a doua oară, și înviații sînt invulnerabili. Și apoi, dacă noi am murit, și cei care încă mau murit nu vor mai muri, conviețuirea laolaltă ar da loc la inegalități de simțire și de date sufletești inconn patibile cu o viață uniformă.

— Voi sînteți uniformi? bam întrebat.

— Matematic! mba rîspuns Ministrul.

Aș fi preferat săuni facă asemenea confidențe un înviat necunoscut. Dar Ministrul a căpătat de la moarte și de la înviere autoritate, incom testabil.

L*am lăsat întins pe canapea, cu ochii deschiși.

— Dacă ai peste noapte vreo nevoie, deschide ușa încet. . . Bună seara!

— Fii pe pace, s>a suprimat și asta. . . De acbnnainte pămîntul nu va mai fi murdărit de oameni. Corectarea e radicală: de la șolduri la bărbie totul a rămas mort pentru totdeauna. în câteva zile vor fi corecțați și încăiviii, întrio singură noapte.

- — Sia înființat cîte o **L**urte excepționala la fie' care Parchet, învierea aduce zilnic rînduri noi de oameni, din pămînt, din ape, din văzduh, și, înainte de a deveni un pericol covîrșitor, stările sînt solidare dinaintea lor. S'au umplut grădinile publice, gările, străzile. Ei sînt cunoscuți numai* decît după căutătura plutitoare, careu face parcă mai ușori în aer. Nimic nuu preocupă af.iră de o mare nevoie de a vorbi pretutindeni unde se găsesc, și Iumead ascultă cu o vrednicie halucnata, împotriva tuturor măsurilor hotărîte care pedepsesc pe oricine este prins că ascultă cuvînturile unui înviat sau că vorbește cu el. Instrucțiunile confidențiale, trimise tuturor Curților excepționale, prevăd asprimea atroce a tratamentului ce le trebuie aplicat. S'a instituit pedeapsa cu moartea.

Dintre înviați, unii, uzurpînd nume istorice, se slujesc de ele ca să poată induce populația în eroare. Față de aceștia, mai ales, se recomandă vigilența extrem de activă a organelor de suprasveghe. Ei dau naștere, pe unde trec, la tumult, panică și deslinare. Oamenii se țin după ei, adoră miți de graiurile și îndrăgostiți de înfățișarea lor. Ei vin în portul vremii și după chipurile zugrăvite în cărți. În orașe, lumea se lasă mai puțin amăgită, însă la țară, plugarii, deprinși să citească mai mult în cer și pămînt decît în vorbe, dau

crezare tuturor rătăcirilor. Oamenii din trecuturile depărtate, au venit calări: și caii au înviat! Inșă, cu toate că ei poartă arcuri, lănci și săbii, o blîndețe și o răbdare senină îi stăpînesc, ca și cum ar fi dezarmați și robi.

Prefecții din șase județe au cerut ajutoare ca să taie drumul unei oștiri, puțin numeroasa însă sprintenă, care, străbătînd plaiurile, poposește în sate, urmată de plugarii din părțile locului. Aceștia își lasă vetrele și vitele și nu mai știu de nimic, fermecați de strămoșii întorși pe moșia veche. Ei nu se dumiresc de unde vin în viață bătrîni, dintre morți ori dintre vii, și nici nu se întreabă, nefiînd iscoditori, ci numai oameni de inimă și de credință. Fără să bage de seamă stăpîni* rea, întrial șaselea județ se găsea adunat foarte mult popor, de nud mai încăpeau cîmpiile, așternute cu giulgiile de lumină ale lunii, și, dacă trebuia turburat în năvala lui blajină, sar fi cerut o mare oștire. Prefecții, oricît ar fi atîrnat deosebit de cîrmire, au înțeles că, în cele din urmă, nu se pot ucide mii de oameni de către alte mii de **oanis-ni J?** acelaș sînge și că a închide ochii s: a lăsa lucrurile să treacă era poate mai bine decît a* împiedica să se îmulțească și să meargă înainte.

unii prefecți nici n'au dat prea multă ascultare poruncilor primite, încrezîndu-se mai mult în judecata lor, care îi oprea să se pripească. Wr<un județ, au fost dați afară, numai în opt zile, unspre* .e, care niapucau săiși ia sarcinile în primire, că și se lepădau, înlnaceeaș zi, de ele, O singură zi a cuprins trei din ei, numiți și plecați unui după altul, pînă-n prînz, după amiază și seara, o noapte întregă rămînînd județul fără cîrmuitor și lăsat în seama șovăitoare a slujbașilor mici, care fi ei se duceau să asculte cuvintele bătrînilor cu plete, înviați în ajun.

67 I . -

— I Au rost arestați următorii pentru port de nume ilicit; Mihail Kogalniceanu, O A. Roselti, Veniamin Kostaki și un așa>numit Alexandru cel Bun. Au mai fost prinși. Întrialtc provincii, un Dimitrie Cantemir, un Tudor zis din Vladimiri, și alții, iar jandarmii mai sînt pe urmele, fugărite prin pădurile Snagovului, Ardealului și ale Bucovinei, ale cîtorva șeS de bandă, porecliții Țepeș, Mibai și Ștefan.

Toți aceștia au fost găsiți fără liirtii asupra lor, neputînd să justifice numele, neavînd meserie cunoscută, nici domiciliu, dar iiecare din ei însușinduși un drept, dintrio asemănare și dintnun trecut prea vechi pentru a mai putea să fle controlat.

Anchetat de poliție, individul Alexandru cel Bun pretinde că a stăpînit, din Suceava, Moh dova, treizeci și ceva de ani, ca domn de sine stătător, de la munte pînă la mare. . . Procesul* verbal încheiat pentru trimiterea lui mai departe cuprindea tot felul de amănunte. El ar fi zidit pe Bistrița o minăstire, și pe Șiret Pobrata, ar fi îmbogățit Moldova, prin buna lui rînduială, ar fi adus moaștele Sfîntului Ioan din Cetatea Albă. La percheziție, în buzunarele lui de golan nu SJ aflat nici o pară, Afirmînd cu multă seriozi* tate că ar fi avut de soție pe Ringala și că avea legături de bună prietenie la Curtea Poloniei,

polițiștii nu șbau mai putut stăpîni firea toți, și unii din ei (>au batjocorit.

— Cu Napoleon Bonaparte cum ai stat? a întrebat șeful comisar, om cu carte. Am auzit ci jucați domino amîndoi. . .

Așezîndud în arestul local, pînă la trimiterea lui în Capitală, slujbașii în uniformă ai prefecturei îi ziceau în batjocură «măria ta», trimițîndud de la unul la altul, îmbrincit, ca pe un om beat. În primele trei zile, numitul, interogat de mai multe ori, nu și<a schimbat depoziția întru nimic. Numai în clipa de'aiși iscăli a treia depoziție, anchetatorii avură o șovăială: Alexandru nu cuno* ștea literile noastre și a semnat cu slovele lui vechi. Comisarul își trase o palmă de trezire peste frunte și zise:

~ Neiam ars, mâi băieți, mi se pare. Să știi caii unul din așamumiții înviați din morți. Eu nu mă bag, nu mă mai amestec. — Și rupse toate hîrțile dolarului, aruneîndude la coș. — Trimileți'l la Parchet, sl'și ia răspunderea magistrații. Nu știu, n*am văzut, și nu mă fac pîriș. . . Păziți.vă, că nu putem ști ce o să iasă. Asta e treabă cu tărăboi.

Pe acest Alexandru cel Bun polițiștii bau făcut scăpat, dar el a fost prins într>altă parte, unde i >a întocmit dosarul întreg.

Numitul Kogalniceanu a fost arestat în timpul unei cuvîntări. Rosetti scotea o foaie ascunsă, fără autorizarea cenzurii, care fusese pusă la lucru odată cu măsurile luate împotriva înviaților din morți. Așa>zisul Eminescu spunea pe dinafară, în auzul tuturor, epistola llba, care, învoită în cȘrțile mai vechi, era oprită la reproducerea cu graiul sau cu tiparul. în cuvîntările sau scrisese acestora, viii neînviați după moarte erau numifi * mișei», — ceea ce făcu ca lumea să se deosi»

bească în «morți», cum erau numiți înviații, și în «mișei» Veniamin Kostaki citește în adunări Sfinta Scriptură, de așijderi oprită de la citirea cu grai afară din biserici.

Numărul arestaților sporește zilnic, și felul lor de a fi. De unde în primele zile înviații se înlăi țîșau Kmecuvîntisid și pi unind oiimejii cu senimv tate și duioșie, lăsindu-se împresurați și duși la închisoare, purtarea lor s-a schimbat. Ei pornesc din casă în casă, tămăduind bolnavii pe picioare, care încă nu fuseseră vindecați de la sințf, cîi bolnavii trupeșii. Acești bolnavi, care nu par că suferă de nimic, se moleșesc de întristare și mih* nire, și grosul lumii pătimizește de boala lor fără leac. Sînt bolnavi cărturarii, al căror sulet **mai** șubred **nu** se poate împotrivi ușor. Bolesc de belșugul simțirii dascălii, slujbașii mici și mari, chiar miniștrii și negustorii, și toți așteaptă o însănătoșire care întirzie. Vindecătorii care s'au arătat din timp în timp, mau știut de unde să înceapă lecuirea și, în zilele binefăcătoare de încredere, ei s'au arătat fără leacuri și, îneapătbn ați să vindece totuș sufletele chiar împotriva lor, fa tăcut că le betegeau mai cumplit.

Boala asta, de care nu moare nimeni, nu lasă pe nimeni să trăiască. Și nici nu pare o boală, atît e de încilcică și de ascunsă. Ochiul nu e umflat, picioarele nu sînt slăbânogile, obrazul e neted, mîna strînge, brațul îmbrățișează, gura mestecă, dar toată viața acestei sănătăți se petrece în neștire. Omul sau rîde prea tare cînd nu c nevoie și nu simte trebuință, sau lăcrămează fără pricini. Omul nu e nici gol. nici flămînd, și stă adăpostit, dar îi lipsește ceva. Dacă se gîndește ce poate săii lipsească, el nu vede nici o lipsă, și totuș simte că-i lipsesc toate. Banul pe ctired trîntește pe piatră sună, dar plînge. Vioara cîntă, însă iară duh. Rugăciunea nud mai mulții*

mește, băutura îi e acră. O tăcere mare, cure nud tăcerea lipsei de zgomot, pune ceață pe el. Aerul i se lipește de ochi, de buze și degete, parcă ar fi urzit, văzduhul îi încurcă genele și'i strînge mîinile ca un ger, care nuti un ger înghețat, dimpotrivă, un ger aproape cald. O piclă îl ap.iiă, și nici nu e o piclă. Puțin întuneric se cerne prin toate luminile lui și plămădește delicat culorile florilor: albastrul batem umbrît, și roșul parcă ar semăna, mai mult decît obișnuit, a sînge; un sînge, cu toate acestea, fără strălucire vie, un sînge închegat, un sînge amealecat cu scuipat, un praf de sînge, o urmă care ar putea să pară și de vopsea și de murdărie.

Oamenii au stat de vorbă, stau întrebă unii pe alții: Ccavem? Sîntem bolnavi sau nu sîntem? Sîntem vii ori pe jumătate am murit? Neprice* pîndu.se nici unul să lămurească, ei au fost apu cați de mîinii și turii, au aruncat cu pietre, au dat cu bita, fără să vrea și numai așa, ca să se liniștească, poate, ca vita careși rupe cornul de stînca lovită, s'o străpungă. Parca am fi îndrăgos» tiți de o dragoste pe care mo știm, de o făptură care, fiindume dragă, nu ni se vădește. Oamenii au strigat în acest gol camtnun întuneric, unde s'ar teme. dacă tac, să nu.i strîngă de gît niște mîiiu din păreții unei strîmtori iar au așteptat și iar siau dus la sfat și iar mau aflat nimic.

Cînd moare trupul, se cheamă moarte, dar moare sufletul m.u nainte, și atunci **nun** tot o moarte și **nun** mai rea moartea duhului decît zmîrcul în care seînteiază o răsfringere de zare? Asemenea moarte nu mai fusese piuăm vremea de ajun a învierii din morți. Murise sufletul cu adevărat, și, de moartea lui neghicică cu simțurile, tot sufletul își dă seama. Fuge odată sufletul din trup, ori s.a topit, s'a risipit? Umblă lumea cocoșată și căutînd în pămînt? A murit în drum.

La învierea morților adevărul este că nimeni nu mai are încredere în chemarea și nici în drepturile lui. Judecătorul se îndoiește de judecata ceio face, gînditorul de gîndul ced gîndește, și temnicerul nu știe ce ține închis în temnița lui. Maifmarii dau porunci pe care le iau înapoi, și porunca, începută cu glasul plin, sfîrșește șoptită. Stăpînii nu mat țin la stăpînirea lor, și slugile șiiu pierdut ascultarea. Jură un om legiuit și tremură: mîna nu mai ajută jurămîntului să se reazime pe cruce, alunecă pe rănile rîstig* nitului: i se pare că rănile ea i leia făcut. îi pare fiecăruia rău de hotărîrea pe care abia o ia, și[^] ducerea la capăt a unui lucru hotărît, e o suferință. Pedepsa e o remușcare. Judecățile osîndesc după legi pe care le<au făcut oamenii tari și pe care ele nu mai știu să le înțeleagă. Șiiu prins bărbatul nevasta cu prietenul: îl iartă; cu stăpînul: primește; cu simbriașul: nu vede. Șia știrbit marginea tuturor paharelor vieții, Sfa pitit trestia și >a chircit, semevoaie sulița, ruginită, din pîrete. Adevărul leapădă sabia, dreptatea o refuză. Unde sînt războinicii? Șșșt! sufletul a murit, umblați "în vîrful picioarelor: trecem prin camera lui de mort, prin cimitirul lui.

Ai auzit cum se desfac și gîndurile și cum se răscoace și miezul cuvintelor? Uitede cum fug și gîndurile și cuvintele și credințele, împleticite și vabvîrtej, ca o gloată de gîngănie. Unded gîndul meu, undei credința mea, unded bărbăția mea? Au murit. Aruncă*ți cîrjile și umblă! Nu cred că se va putea. Îmi trebuie un om să mă scoale. Scoalăt-mă tu. Aș fi bucuros să fiu sculat de jos cu biciul. Dațbne bice!

68

—J Văzînd stăpînirea că morții se întorc la viață, și că procurorii încep să întîrzie în sarcina lor, au fost chemați să se aleagă oameni cutezători și fără frică, și s<au adunat, din toate dregătoriile și rîndurile, cei mai de nădejde. Nevoia de a curma nebunia era urgentă, și șaptezeci și opt de «capi» au fost aduși dinaintea marelui tribunal.

Acuzatorul e un om mărunt, ales dintre slugile fără meserie, cu ochii vineți și cu buzele cojite de o uscățime a gurei, ras pe stropiturile de vărsat și cu o frunte îngustă cît o curea. Căutătura lui de hoț învecinată cu o falcă încheiată ca un topor și cu un zîmbet silit, strîns și încrețit ca de o bubă, trebuia să înfrunte față în față și nașterea din nou. Procurorii refuzaseră unul după altul, la răsfoirea dosarelor, să>și ia sarcina învinovățirii, și norocul de a sluji veacul în pericol, căzuse pe el. Ca să nu fie strigați pe numele lor, luat prin uzurpare, și să nu li se dea nici speranța unei recunoașteri, instrucția îi numerotase.

— Numărul Unu!

Numărul Unu era de față.

— Cum te numești?

— Eminescu...

— înșelăciune vădită, zise acuzatorul, privind publicul din sală cu satisfacție.

Un mîrîit trecu prin toată asistența. Satisfacția procurorului se potoli.

— Ce fel de Eminescu ești? întrebă președintele, documentar.

— Mihai.

— Niam întreat asta. Ce fel de Mihai Eminescu? A mai fost unul acum cincizeci de ani.

— Acelaș, răspuse acuzatul Numărul Unu.

— Celălalt a murit.

— Și pe urmă a înviat și sia ivit din nou.

— Cum a înviat și cum sia ivit? Ce vrei să spui dumneata? O singură înviere se cunoaște: a fui Iisus.

— El a fost cel dintii care a înviat. Acum sînt mai mulți. Dar și Iisus a înviat de mai multe ori, răstignit de mai multe ori. Lumea ha cunoscut o singură dată. I oți cîți ne găsim aci, am înviat. Așa este?

Acuzații răspunseră întriu glas: «Așa e». Murmurul bărbătesc al vocilor trăgănite lăsa după el o tăcere ca trecerea vîntului. Și publicul din sală, repeta ca un ecou de peșteră din vremea primului creștinism, lin de tot, șoapta mare a răspunsului turburător.

Președintele ar fi voit să spuie că evacuează sala, dar sia oprit, turburat.

— Ca să putem judeca, avem nevoie, mai ales azi, de multă liniște, zise el,

— Ați zis «mai ales azi»? interveni acuzatorul. E un proces de înșelătorie obișnuită: sinigure forma și scopul sînt noi. Vă atrag atenția respectuos.

Un vuiet mugit străbătu sala. Publicul se adunase numeros în ședință, grămădit, îndesat. Cu neputință săși desfacă brațul cineva. Dincolo de uși, armata se lupta cu lumea care nu putuse pătrunde înăuntru.

— Poți răspunde cum ai înviat dumneata?

— Nu mă silește nimeni și nu mai pot asculta decît de Dumnezeu. Finuimi poruncește să răspund.

— In fața judecății un acuzat e dator să răsipundă la toate învinuirile aduse.

— Ce căutăm noi în fața judecății nu știm,

— Am auzit cu toții rechizitoriul. Sînteți acuzați că ați înviat din morți. . . zise președintele, emoționat de uitătura acuzatului.

— Onorata Curte, intervine acuzatorul, săimi dea voie să precizez. Nu sînt acuzați că au înviat, ci pentru că pretend a fi înviat, fără să fi înviat, dat fiind că unul singur a înviat, Domnul nostru Iisus Hristos. înnaltul cler e scandalizat. Nu se poate să învieze nimeni.

Acuzatul Numărul Unu voind să răspundă, președintele ba întreat:

— Pe cine aveți apărător? Nu a studiat dosarul?

— Pe Duhul Sfînt nu e avocat. Nu știe nici să citească. Duhul Sfînt nu e avocat. Nu știe nici să citească.

Acuzatorul ceru atunci preșidentului să poruni ceașcă arestaților, ca unor vrăjitori, săși coboare căutătura și să nu aibă voie să șbo ridice din pămînt. Ei turburau cu luminile ochilor curgerea neîntreruptă a procesului, și însuș acuzatorul se împletici de cîteva ori, apucat ca de un val de amețeală.

— Deși părerea mea ar fi să suspendăm o jumătate de oră ședința, zise acuzatorul, pentru ca acuzații să fie legați la ochi de către jandarmi.

— Ar fi mai bine să ne fie ochii scoși, zise acuzatul Numărul Opt,

— Cine a întrerupt? strigă acuzatorul.

— Iaca, Matei, zise un Matei, sculînduise de pe o bancă.

— Ce fel de Matei? zise președintele.

— Basarab, răspuse Matei.

— Nu face parte din dosar, explică acuzatorul, și nici ma fost strigat. Nu e în proces.

— Băgați-mă st pe mine, zise Matei, că și eu am înviat. . . Am venit să văd judecățile voastre. Cine vrea să vie săuni lege cehii?

Din depărtare, de dincolo de ferestre și de ziduri, de dincolo de zgomot, venea o tăcere cum nu mai fusese niciodată, groasă și adâncă, și cm prinse ca o încremenire totul, — și din această tăcere se iscă o chitare, întâi confuză ca o îngăi' mare de mii de șoapte, șt din ce în ce mai aprof piață, și, pe talazul vocilor care începeau să se desfacă din murmur și din vînt, se prinse vocea lumii din sală, ca o vioară de alte viori, pornite mai nainte, și în cuprinsul sălii de judecată izbucni puternicul marș ceresc: Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte — ca o vijelie. Paznicii acuzaților, rînduiți în spatele lor, cu baionetele la armă, lăsară puștile să cadă și cîntară cu acuzații laolaltă.

— Deschideți ușile și ferestrele! porunci oare' care, — și, deschizîndm-se toate Ńe păreți, se auzi venind cîntarea din toată lumea, din toate zările orașului și ale pămîntului. din Bărăgan, din Dunăre, din cîmpiile Oltului și ale Șiretului, din munți.

Acuzatorul mai încercă o dată:

— Asta nu se cheamă judecată, onorată Curte: asta e mascaradă.

— Au înviat morții! domnule acuzator, zise prezidentul, nu vezi?

— Adevărat? zise acuzatorul,

— Adevărat. Au înviat!

— Adevărat! ziseră judecătorii,

— Adevărat! ziseră paznicii.

— Adevărat! Adevărat! Adevărat! striga cu bucurie clocotul lumii.

încă nehotărît, acuzatorul își aduna, hîrtille în mapa dosarelor, le rînduia îndreptîndude în scoarțe și uitîndu*se la învîlmășeala în care pierau

regula, supunerea, autoritatea. El înțelese cu părere de rău că a lume se isprăvisse pînă la ultima ei sleire și că începe alta.

« Ce bune timpuri am apucat! își zise acest om, care trimisese sute de oameni în temniță, ascultător disciplinat, slujitor deplin, slugă îm' puternicită. — Sia isprăvit! canalia înviază! Aș pune mitralierele pe ei și maș putea să fac nimic. Așa e cînd se amestecă Dumnezeu în treburile justiției. îmi pare rău de așa Dumnezeu și de așa spirit juridic.»

Și cum ieșeau magistrații, amestecați cu gloata, care cînta fără încetare, el șa uitat un moment la arhiva de pe masa lui, de sus, așezată vraf, întinse mîna și dete dosarelor un brînci. Mii de turtii se risipiră pe podină, procese verbale, **citeții**, rechizitorii, hotărîri, mandate, formu' lare. . .

își scoase roba cu dezgust și*o aruncă peste dosare. Dete cu chivără dea azvîrlita, . .

— Aprod! strigă acuzatorul.

Și nuii răspunse nimeni.

Și ca și cum aprodul ar fi fost de față și bar fi congediat, zise:

— Aprod! Ieși afară!

Scoborî treptele estradei și, dînd cu ochii de crucifix, se întoarse. Crucea era în fața fotoliului gol al prezidentului, în mijlocul altor cîteva fotolii goale și sucite din locul lor. Conдика era deschisă. Condeiu cu ciocul încă umed sta răzi» mat de călimări. Citi pagina acuzaților, întoarse la pagina următoare, răsfoi o parte din condică, vreo sută de pagini.

— Cu alte cuvinte, aveam de acuzat, de judecat și de osîndit toată istoria țării. . . Ce mai rămînea bun dintrjo mie de ani? Nimic. . . Și în numele cui umpleam pușcăriile? . . Pe cine apăram eu? . . Haihadia! rîse, ațîțat de un spasm de

batjocură amară, acuzatorul. . , Pe «ăștia» de
acum? Au făcut marfă din tot ce au putut, și au
vândut piele, suflet, sînge, gînd și nevinovăție. .
Puroiul a mînjit brazdele, bucatele, izvoarele.
Stîrvuri spurcate! Ce»am avut eu cu ei, ca săii
apăr și săii păstrez? Auzi tu, Marine al iui Patru,
teiai făcut slugoi și ai dat în tat'tu. . .

—• Mi»e rușine! zise acuzatorul, întinzînd mîna
cătrecruce, și, apucîndio în palmă, o trase lingă
el, așezat în jilțul prezidentului. . . Privi adînc
în cruce, subt linie și dedesubtul zugrăvelii.

—Tu ești Dumnezeu! celor nedreptățiți. . .
De cîte ori nu te.am mînjit și nu tesam vîndut!. . .
Pe o leafă, pe un drept la nimic, pe o mîna de
tutun. . . Tu ai tăcut, nici mai suflat. . . Și
nu miam gîndit niciodată, drept să spui, la ce
putea să fie în tine. . . Tu ai înviat morții, omul
ăsta gol, răstignitul, ori e și asta o mare păcăleală?

Acuzatorul simți în mîna lui răscolindutse
picioarele străpunse de scoabele răstignirii, și
Iisus, căpătînd relief cald în minusculu>i trup
zugrăvit, se întoarse întreg pe crucea lui. . .

— Eu îiarn înviat, răspunse omulețul de o
șchioapă, desprinzîndu'si un braț din c^iul Iui
și ajungînd cu degetele însîngerate pînă la fruntea
acuzatorului.

— Atunci, e cu adevărat adevărat, zise acuzatorul.

— Adevărat!

— A înviat toată lumea, si cei în viață?

— Toată a înviat. . .

— Și numai noi rămînem morți? Ce să facem?

— Dufta în mulțime și mergi cu ea înainte. . .

Acuzatorul simți în el o tresărire de cremene
scînteiată, și, sculîndu»se din jeț, începu să cînte
și el cu corurile ce»l cuprinseră la mijloc:

Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără
de moarte.

Și se pierdu în slava lor.

Redactor resp. Jiiifabih Fienes^u Gheorahe
Tehnoredactor: Marcus Jda

*Dat ia ades: J 9.05.1965. Bun de tipari 27.10.1965. ApdmU
1965. Tirav: 12.180 ev. Iy. Ugafe. Rircie *#ciaU. cu filigran*
de 90 li/m - F&mat: 800 * 920/32. Coli ed.: 10,51- Coli tipat:
3,625. A. Tir. 5.34211965. CI. pntw bibliottelle marii
C.2- pum bibliotecile mici; 8R— O.*

Hârtia «tecutati la Fabrica «Steaua Rostea — Bacău,
IriirtrprinJcreo Poligrafii "Ar!» Grllfci»* Olca Şuban
Vodă 133* Bucureşti — Republica Socialist* România.

